

מפתח ערכים מפורט

אשי דוד

חלקים א-ב

תוכן המפתח

רשימת הערכים הראשיים וערכי המשנה הכלולים במפתח

א

אור וחושך

אור כשדים

אותיות

אל"ף • יו"ד • מנצפ"ך

אחאב

אחדות

גאולה • כוחה • מהותה • תורה ושכינה

אחווה

אחז

אחיתופל

אחריות

אחריות הציבור

אחריות לזולת

אחרית

אחרית הימים

אחשוורוש

איוב

איזון

אילן

אימת הדין

איש אמונה

איש ואשה

איתן האזרחי

אכזריות

אכילה

עבודת ה' • קדושתה

אליהו הנביא

אליעזר

אלישע בן אבויה

א

אב

אבות

דרכי עבודתם • המשכיותם • הנהגתם • השפעתם לדורות
• זכויותיהם • מידותיהם • מעלתם • מעשי אבות •
ניסיונותיהם • עולם הבא

אבן

אבני החושן

אברהם אבינו

אמונתו • אמונתו והכרת בוראו • ביתו והמשכיותו • הכנסת
אורחים • הפצת האמונה • השפעתו לדורות • חסדו •
מעלתו • ניסיונותיו • עבודת ה' • עמידתו כנגד דורו •
ענותותו • עקידת יצחק

אבשלום

אגדות חז"ל

אדישות

אדם

מהותו וייעודו • מעלתו

אדם הראשון

השפעתו לדורות • חטאו

אהבה

אהבת ה'

דבקות • הנהגתה • כוחה

אהבת הבריות

אהבת הגר

אהבת ישראל

ביטוייה • כוחה • מהותה

אהבת תורה

אהרן הכהן

מידותיו • מסירותו לישראל • עבודתו

אוזן

אומות העולם

היחס אליהן • יחסן לישראל • מהותן • שלטוןן

אור הגנוז

א

אם

אחריותה • השפעתה • תפקידה

אמונה

ביטוייה • בעת ניסיון • הוראתה והפצתה • הנהגת ה' • התחזקות בה • טבע ונסים • יסודה • קניינה

אמונה פשוטה

אמונת חכמים

אמת

בירורה • הדבקות בה • מעלתה

אנוכיות

אנשי אמת

אנשי כנסת הגדולה

אנשי מעלה

אנשי מעשה

אסתר המלכה

אפרים ומנשה

ארבע כוסות

ארון הברית

אריכות ימים

ארעיות

ארץ

ארץ ישראל

השיבה בה • מעלתה • קדושתה

אש

אשה רעה

אשת פוטיפר

אתערותא דלעילא

אתערותא דלתתא

ב

באר

בדידות

נסיון

בהמה

בהרת

בועז

בושה

בחירה

כוחה • מהותה

ב

ביזיון

ביזת הים

ביזת מצרים

ביטול הדעת

כוחו • מהותו

ביטול הרצון

מהותו

ביטול תורה

ביטחון בה'

ביישנות

ביכורים

בין אדם לחבירו

הנהגתו • זהירות בזולת • מעלתו • שלמותו

בין אדם למקום

ביקור חולים

בירור

בירור האמת

בית

בית אל

בית ה'

בית האבל

בית הכנסת

הנהגה בו • השפעתו • מעלתו • קדושתו

בית הלל

בית המדרש

הלימוד בו • מעלתו • קדושתו

בית המקדש

בניינו • השפעתו • חורבנו • קדושתו

בית המשתה

בית יעקב

בית שמאי

בכור

בכורה

בכיה

בן חורין

בנות לוט

בני מלכים

בני קטורה

• ב

בנימין

בעלות

בעלי בתים

בעלי חיים

בעלי תשובה

בצלאל

בר מצוה

בריאות

בריאית העולם

האמונה בה • סדרה • תכליתה

ברית מילה

ברכה

ברכות הנהנין

ברכת המזון

בתיא

• ג

גאווה

גורמיה • סכנתה • תיקונה

גאולה

הכנה אליה • העתידה • זכויות ותנאים • מהותה • מתוך הגלות

גאולת מצרים

הכנה אליה • זכויותיה • מהותה • רכוש גדול • שלביה

גבולות

גבורה

גבורות ודינים

גדול

גדול הדור

גדולה

גדולי ישראל

גדלות בתורה

גדלות ה'

גדלות האדם

גדרי התורה

גוף

גוף ונשמה

גושן

• ג

גזירות

גזירות גשמיות • גזירות רוחניות

גזירת שמים

גיד הנשה

גיהנום

גילוי הקדושה

גילוי הקץ

גילוי מלכות ה'

גילוי עריות

גילוי פנים

גירוש

גירוש ספרד

גישה

גלות

הנהגה בה • מדרגותיה • מהותה • סיבותיה • תכליתה

גלות יין

גלות מצרים

ההכנה אליה • סכנתה • שמירת הזהות • תכליתה

גלות פרטית

גמילות חסדים

חובת האדם • חסד גשמי ורוחני • מהותו • מעלתו • שכרו שלמותו

גמר מצוה

גמרא

גן עדן

גניבה

גסות הרוח

גרים

גרעין

גשמיות

• ד

דאגה לזולת

דבקות בה'

דרכיה • כוחה • מהותה

דבקות בתורה

דברים בטלים

דואג

דוגמא אישית

• ד

דוגמה אישית

דוד המלך

הנהגתו • ייסוריו וניסיונותיו • מלכותו • מעלתו

דומם

דור

דור המבול

דור הפלגה

דורות האחרונים

דחיינות

דיבור

דיוק

דין

דינה

דעת האדם

דעת תורה

דקדוק הדין

דרך ארץ

דתן ואבירם

• ה

הבטחת ה'

הגדה של פסח

הגר

הדרכה מעשית

הדרכה רוחנית

הודאה

השפעתה • מהותה • מעלתה

הורים

אחריותם • הנהגתם • השפעתם

החזקת תורה

היגיון

הידור מצוה

הכנה לניסיון

הכנה רוחנית

הכנסת אורחים

מעלתה • שלמותה • תכליתה

הכנעה

• ה

הכרת הטוב

השפעתה • כלפי הזולת • כלפי הקב"ה

הכרת עצמו

הכשר טומאה

הליכה

הלכה

הלל

הלל הזקן

המצאות

המשכיות

המשכיות רוחנית

הנאות העולם

הנהגת ה'

גילוייה • דרכיה • הבנתה • תכליתה

הספד

הסתגלות

הסתכלות בשכינה

הסתפקות במועט

הסתר פנים

הניסיון שבה • תכליתה

הסתרת הקדושה

העדר

הפכים

הפסד ממון

הצדקת הדין

הצלחה

היחס אליה

הצלחה מדינית

הצלחה רוחנית

הר

הר המוריה

הר סיני

הרגל

הרגל רע

הרמת הדשן

השגחה

דרכיה • האמונה בה • פרטיה • תכליתה

השכמה

• ה

השפעה

השפעה לדורות

השפעה רוחנית

השפעת הגויים

השפעת הסביבה

ההתמודדות עמה • כוחה • עמידה כנגדה

השפעת הצדיק

השפעת הקדושה

השפעת מקום

השקעה

השקפה

השראת השכינה

הסתלקותה • מהותה • תנאיה

השתדלות

השתחויה

השתתפות בצער

התבדלות

חשיבותה • מהותה

התבודדות

התבוללות

התבוננות בבריאה

התבטלות לה'

בשעת ניסיון • מהותה

התגברות

התחברות לרשעים

התחדשות

התחזקות

התלהבות

התמדה

התנגדות

התעלות

• ו

וידוי

ויכוח

ויתור

ושט

• ז

זה לעומת זה

זהב

זהות יהודית

חשיבותה • שמירתה

זהות רוחנית

זיווג

זיכוי הרבים

דרכיו • חובתו • מעלתו

זיכוכ

זכות אבות

זמרי

זקנה

זריזות

גבולותיה • חשיבותה

• ח

חביבות

חברה

חודש ניסן

חזה

חוטא

חוטא נשכר

חול הים

חול וקודש

חולי

חומות ירושלים

חומריות

התגברות עליה • סכנתה • קידושה • תפקידה

חוני המעגל

חוקים

חורבן בית המקדש

חושך

חושן משפט

חזיר

חטא

חטא המרגלים

חטא העגל

לאחריו • תוצאותיו • תיקונו

ח •

חטאת

חידושי תורה

חיי המעשה

חיי הרוח

חיים

חיים רוחניים • ערכם

חילול השם

חינוך

אחריות ההורים • אחריות המלמד • דרכו • השפעתו • ראשיתו

חינוך ילדים

המשכיות • השפעתו • תכליתו

חיצוניות

חירות

חכמה

לעומת התורה • מעלתה

חכמות חיצוניות

חכמת האדם

חכמת יון

חמימות

חמלה

חמץ

חן

חנה

חנוך

חנוכה

גזירות יון • מהות הנס • מהותו • נס חנוכה • נס פך השמן • נר איש וביתו • נר חנוכה • על הניסים • תורה שבעל פה

חנופה

חסד

חסדי ה'

חרטה

חשבון נפש

זמנו • תוכנו

חשמונאים

חתן

סעודת נישואין • שמחת חתן

ט •

טבע

ההתבוננות בו • והשגחה • ונס • חוקיו • טבע והשגחה • טבע ונס

טבע האדם

התגברות עליו • תכונותיו

טבע שני

טהרה

טהרה וטומאה • טהרת הנפש • עניינה

טהרת הכוונה

טהרת המחשבה

טוב ורע

טוב עין

טובת הכלל

טומאה

התגברות עליה • וטהרה • מהותה

טומאת לידה

טומאת מצרים

טיול

י •

יביעה

יהודה

דרכו • ויוסף • יהודה ויוסף • מעלתו

יהושע

הנהגתו • מדרגתו

יולדת

יום הדין

יום הכיפורים

כפרתו • עבודת היום

יום המיתה

יום התוכחה

יום ולילה

יום טוב

יונה הנביא

יוסף הצדיק

דרכו בעבודת ה' • הנהגתו עם אחיו • יוסף ויהודה • יוסף וכלל ישראל • מכירתו • מעלתו והשפעתו • נסיונותיו • עלייתו לגדולה

יופי

יושב אוהל

נ •

יושר

בענייני ממון • מהותו

יחיד

ייאוש

ייחודיות

ייחוס

ייסורים

כהכנה לטובה • קבלתם • תכליתם

יישוב הדעת

ילדים

חינוכם • מקומם במשפחה

ימות המשיח

ימי החול

יניקה

יעקב אבינו

הנהגתו • חינוך והמשכיות • מידותיו • ניסיונותיו • קידוש החומר • שמו • תורה וקדושה

יצחק אבינו

בארות יצחק • ברכותיו • דרכו בעבודת ה' • המשך דרך אברהם • הנהגתו • מידותיו • נישואיו • עקידת יצחק • קדושתו

יציבות רוחנית

יצר הרע

דרכי פעולתו • המלחמה בו • מהותו • תפקידו

יראת שמים

בכל תחומי החיים • השגתה • מהותה • שמירתה

ירושה

ירושלים

ירושת הארץ

ירידה רוחנית

ירידת הדורות

ישוב הדעת

ישועה

ישיבה

ישמעאל

ישר

יתרו

התקרבותו לקדושה • חסדו

כ •

כבוד

ויתור עליו • מהותו • רדיפתו

כבוד הבריות

בכל אדם • בשעת חטא • יסודו • מניעת בושה וצער

כבוד המת

כבוד התורה

כבוד שבת

כבוד שמים

דרכי השגתו • מהותו

כהונה

הכשרת הכהן • מהותה • תפקידה

כהן גדול

כוונה

כוכבי השמים

כופר

כיבוד אב ואם

יוסף • מהותה • עשיו

כיבוש

כישורן

כלאים

כמהין

כעס

כפירה

כוחה • תיקונה

כפרה

דרכיה • מידה כנגד מידה • שלמותה

כרובים

כריעה

כתות

כתר שם טוב

ל •

לאה

לב נשבר

לז

לוחות הברית

לוט

הצלתו

לחם

• ל

ליל הסדר

לימוד זכות

לימוד תורה

איבודה • דרכי הלימוד • הגנתה • הפצתה • השפעתה • עמלה והתמדתה

לעתיד לבוא

לפנים משורת הדין

לשון

קדושתו

לשון הרע

חומרתה • נזקיה • פירוד ומחלוקת • שמירת הלשון

לשם שמים

לשמה

• מ

מאורעות

מבול

מבט חומרי

מבט רוחני

מגילת אסתר

מגילת רות

מדבר

מואב

מודים

מוסיף והולך

מוסר

מועדים

מוצאי שבת

מזבח

ההתקרבות אליו • עניינו

מזון

מזל

מחיית עמלק

מחילת עוונות

מחלוקת

לשם שמים • נזקיה • שורשיה • תיקונה

מחסור

מחצית השקל

אחדות ישראל • כפרתה • קדושת החומר

• מ

מחשבה

טהרתה • כוחה • שמירתה

מחשבה טובה

מחשבה קדושה

מטבע של אש

מי מריבה

מידות

הנהגתן • מקומן בעבודת ה' • מקורן • תיקונן

מידת הדין

המתקתה

מידת הרחמים

מילה

מים

מים עמוקים

מינוי

מינות

חומרתה • שורשה

מיתה

והמשכיות • משמעותה

מלאך המוות

מלאכים

מלחמה

מלחמות האומות

מלחמת היצר

מלחמת יון

מלחמת מדין

מלך

מלך המשיח

מלכות

מהותה • מלכות האדם על עצמו • שלמותה • תפקיד המלך

מלכות ה'

מלכות ישראל

מלכות שמים

מלמד

ממון

השימוש בו • ערכו • תכליתו

ממשלה

מן

• מ

מנהיגות

אחריות • והדור • מסירות לציבור • תכונות המנהיג • תפקידיה

מנוחה

מנורה

עניינה • שמנה

מנעלים

מסורת

וגדריה • רציפות הדורות • שמירתה

מסחר

מסירות נפש

בהנהגה • כוחה והשפעתה • למען הזולת • על התורה והמצוות • עניינה

מסכת מגילה

מעמד הסנה

השראת השכינה • חליצת הנעליים

מעשה

מעשי אבות

מעשים טובים

השראת השכינה • מעלתם • שלמותם

מעשר בהמה

מעשר שני

מצה

מצוות

זריזות וטרח • כוונה • עניין • פגיעה בזולת • שכרן והשפעתן • שלמותן

מצוות התלויות בארץ

מצוות מעשיות

מצורע

מציאה

מציאת חן

מצפון

מצרים

מקום

מקל

מרדכי

מרדכי הצדיק

מריבה

מרים

מרכבה לשכינה

• מ

משא ומתן

משה רבינו

הנהגתו עם הזולת • השפעתו לדורות • מנהיגותו • מסירותו לישראל • מעלתו • ענוותנותו • תורתו

משוח מלחמה

משיח

משכן

בניינו • מעלת ישראל • קדושתו • שמירתו • תכליתו

משנה

משפחה

בנייה • שלמותה

משפט

מתינות

מתן תורה

מתנה

מתנה רוחנית • ערכה

• נ

נבואה

מדרגתה • תנאיה

נגיעות

בחסד • השפעתן

נגעים

נדיבות לב

נזיקין

נזיר

נח

בני דורו • בניו • התיבה • צדקותו

נחמה

נחש

נחש הקדמון

נטילת ידים

ניסיון

גודלו • העמידה בו • מהותו • תכליתו

ניצול הזמן

ניצחון

נישואין

בחירת הזיווג • שלמותם • תכליתם

נכרים

ההיבדלות מהם • הקרבה אליהם

נ •

נס

הזכייה בו • נס ואמונה • נסי יחיד וציבור • עניינו

נעורים

נעמה העמונית

נעשה ונשמע

נפש

נצח ישראל

נצחון

נצחיות

נקדימון בן גוריון

נקיות

נקמה

נשיאה בעול

נשים

נשמה

אחדות ישראל • מהותה

נשמה יתירה

נתינה

ס •

סביבה רעה

סבל

סבלנות

סדום

סדר זרעים

סוטה

סוכות

סולם יעקב

סור מרע

סיום

סייג

סייעתא דשמיא

סימני טהרה

סכנה

סליחה

סמיכת גאולה לתפילה

סנהדרין

סעודה

ס •

סעודת מצוה

סעודת פורים

ספחת

ספר תורה

ע •

עבד עברי

עבדות וממון • עניינו

עבדות

עבודה זרה

בישראל • ההתגברות עליה • שורשה

עבודה עצמית

מעלתה • קניינה

עבודת ה'

בכל תחומי החיים • דרכיה • לשם שמים • מהותה • עמידה
בניסיון • שלמותה • תקופות ומצבים

עבודת האדם

בחירה והתגברות • לפי כוחותיו • סייעתא דשמיא • תכליתה

עבודת האדמה

עבודת הלב

עבודת המידות

עבירה

עברי

בישראל • משמעותו

עגל הזהב

עגלה ערופה

עגמת נפש

עובדיה

עובר

עול תורה

עולה

עולם הבא

הכנה אליו • מעין עולם הבא • תכלית החיים

עולם הזה

טובתו • עבודת האדם בו • תכליתו

עוני

מעלתו • ניסיונו

עונש

עושר

השימוש בו • ניסיונו • תכליתו

• ע

עזות

מקומה • עזות דקדושה

עייפות

עילוי נשמה

עין תחת עין

עיר הנדחת

עירובין

עלות השחר

עלייה לרגל

עם

עם הארץ

עם ישראל

דרכם לדורות • הבדלתם מן האומות • כוח קיומם • מהותם • מעלתם • תורה ואמונה

עמל

עמל התורה

מהותו • קניין התורה

עמלק

המלחמה בו • זכירתו • כוחו וחומרתו • מהותו • מחייתו

ענוה

בשעת גדולה • השפעתה • כלפי שמים • מהותה • מנהיגות • תורה

עני

ענן

עצבות

עצלות

עצמאות

עקב

עקביות

עקבתא דמשיחא

עקידת יצחק

השפעתה • זכותה • מהותה • ניסיון אברהם • ניסיון יצחק • ניסיונה

עקרות

ערב שבת

ערבות

עריות

ערך עצמי

ערכין

עשה טוב

• ע

עשיו

כוחו • מהותו

עשיר

עשרה הרוגי מלכות

עשרת הדברות

• פ

פגיעה בזולת

פה

פורים

נס פורים • עבודת היום • עניינו

פחד

פטירה

לאחריה • שעת הפטירה

פילוג

פילוסופיה

פיקוח נפש

פירוד

פלשתים

פנימיות

פסוקי דזמרה

פסח

פסח שני

פסיקת הלכה

פרה אדומה

חוקתה • טהרתה • כפרתה

פריה ורביה

פרישות

נבואה • עניינה

פרנסה

דרכיה • הניסיון בה • עבודת ה'

פרסום

פרסום האמונה

אברהם • עניינו

פרסום הנס

פרעה

חלום הפרות

פרץ בן דוד

פרץ וזרח

פ •

פרשת התוכחה
פשוטי עם
פשטות
פשרה

צ •

צביעות
צדיק
אחריות • הנהגתו • השפעתו • מנוחתו • צדקותו
צדיק ורע לו
צדק
צדקה
זריזותה • מעלתה • רגישות • רודף צדקה
צוואה
צורכי הגוף
צורכי ציבור
ציבור
ציווי ה'
ציון
ציץ
צלם אלוקים
צמיחה
צמצום
צניעות
צער
צער הזולת
צער הציבור
צרות
צרכי האדם

ק •

קבלת הדין
קבלת התורה
קבלת עול מלכות שמים
קדושה
דרכה • השפעתה • מהותה • פנימיותה • קדושת החומר • קניינה
קדושת הבית
קדושת הברית

ק •

קדושת החיים
קדושת המועדים
קדושת המקום
קדושת הפה
קדיש
קודש
קודש הקדשים
קול ערב
קור רוח
קורח
קושי
קטורה
קטורת
קיבוץ גלויות
קידוש החודש
קידוש החומר
דרכו • ייחודו בישראל • מהותו
קידוש השם
בגלוי • בסתר • מהותו • מסירות נפש
קיום העולם
קירבה
קירוב רחוקים
גבולותיו • דרכו • מעלתו • תנאיו
קלות ראש
קלקול ותיקון
קלקול רוחני
קמצנות
קנאה
שורשה ותוצאותיה • תיקונה
קנאות
קנה
קניין
קניין רוחני
קנייני התורה
קפדנות
קרבן פסח
מהותו • מסירות נפש • רמזיו
קרבן שלמים

ק

קרבן תודה

קרבנות

מהותם • סוגי קרבנות • פנימיותם

קריאת שמע

קבלת עול מלכות שמים

קריעת ים סוף

מהותו • מעלתה

קריירות

קין

קשיות עורף

ר

ראובן

ראייה רוחנית

ראיית הזולת

ראיית הטוב

ראש

שמירתו

ראש השנה

ראשונות

רב אשי

רב הונא

רב ותלמיד

רב יהודה

רבי אבהו

רבי אליעזר

רבי אלעזר בן חרסום

רבי אלעזר בן ערך

רבי חייא

רבי חנינא בן דוסא

רבי יוחנן בן זכאי

רבי עקיבא

רבינו הקדוש - רבי

רבקה אמנו

מעלתה • שליחותה

רגישות

רגל

רגש

ר

רדיפות

רוחניות

דרכיה • מהותה

רומי

רועה

רות המואביה

רחל אמנו

זרעה • ייעודה • מעלתה

רחמים

גבולותיה • דרכיה • מהותה

רכוש

רכות

רמזי התורה

רע

רעב

רעיא מהימנא

רפואה

רצון

רצון ה'

רשב"י

רשות היחיד

רשות הרבים

רשעים

ההתמודדות עמם • הצלחתם • השפעתם • מהותם

ש

שאול המלך

שאור שבעיסה

שאיבה

שאלת חכם

שאת

שבועות

שבט לוי

שבטים

שבת

הקשר לשבת • מלאכותיה • עבודת השבת • עונג שבת • קדושתה • שמירתה

שבת הגדול

שגרה

ש •

שדה

שואה

שוויון

שוחד

שולחן

שופר

שור המועד

שורש

שידוכים

שינוי מקום

שיקול דעת

שימוש בו • שמירתו

שירה

אמירתה • מהותה

שירת הים

שכל

מעלתו ומגבלותיו • מקומו בעבודת ה'

שכר

שכר ועונש

שכר מצוה

השפעתו • יסודו • מידתו

שלא לשמה

שלוה

שלוחי מצוה

שלום

גאולה • דרכי עשייתו • הנהגתו • מהותו • תורה ואחדות

שלום בית

בניינו • שמירתו

שלוש רגלים

שלטון

שליח ציבור

שליחות

שליטה עצמית

מהותה

שלמה המלך

שלמות

שלמות האדם

בניינה • מבחניה • שלמותה

ש •

שם אדם

משמעותו • שמירתו

שם הוי"ה

שם ועבר

שם שדי

שם שמים

שמואל הנביא

הנהגתו • מסירותו

שמח בחלקו

שמחה

שמים

שמיעה

שמירה

שמירה רוחנית

שמירת הלשון

שמירת המצוות

שמירת ישראל

שמן זית

זיכוכו • משמעותו

שמעון ולוי

שמש

זריחתה • שקיעתה

שמשון

שנאה

שנאת חינוך

חומרתה • תוצאותיה

שעבוד

שעבוד הגוף

שעבוד הרוח

שעבוד עצמי

שער המשתלח

שער השמים

שפה

שפיכות דמים

חומרתה

שפע

שקר

שרה

פטירתה

ש •

שרה אמנו

דרכה • חינוכה • מעלתה • פטירתה

שררה

מהותה • מינויה • תכליתה

שתייה

שתיקה

ת •

תאוה

השפעתה • התגברות עליה • מהותה

תהלים

תוכחה

דרכה • מטרתה

תום

תוצאה

תורה

אהבתה • אחדותה • בירורה • ברכותיה • גאולה • גילוייה • דרכיה • הנהגת התורה • חיי המעשה • חכמתה • כוחה • לימודה • מהותה • מסירות • מעלתה • נצחיותה • עמל התורה • קבלת התורה • קדושתה • קניינה • שבת • שייכותה

תורה שבכתב

תורה שבעל פה

התפתחותה • כוחה • מהותה • קבלתה • קניינה

תחיית המתים

תחרות

תינוקות של בית רבן

תיקון האדם

תיקון המידות

דרכי תיקונו • מהותו

תיקון הנפש

תיקון העולם

ת •

תכונות הנפש

תכלית

תכלית האדם

תכלית הבריאה

תכלית החיים

תכלת

תלמוד בבלי

תלמיד

תלמיד חכם

לימודם • מעלתם • שלמותם

תמימות

באמונה • בעבודת ה'

תמר

תענוגים

תענית

תפילה

בעת צרה • השפעתה • כוונתה • כוחה • מהותה • עבודתה • עונג שבת • על אחרים • קדושתה • שבת • שלמותה

תפילין

תפילת מנחה

תפילת ערבית

תקווה

תקומה

תקיעת שופר

תקיפות

תרומה

תרי"ג מצוות

תשובה

דרכה • זמנה • יסודה • כוחה • מעלתה

אב

המורא ממנו נובע מתפקידו המחנך והמלמד של האב .
א, קצד

עיקר תפקידו מתבטא יותר בהדרכה, במשמעת ובהעמדת גבולות בשונה מהאם שעיקרה באהבה והכלה . **א, קצד**

אבות

דרכי עבודתם

כל אחד הדגיש דרך אחרת בעבודת ה' לפי צורכי דורו .
א, לד
האבות ראו בכל מאורע הבא מאת ה' ביטוי של חסד וברכה . **א, קסט**
ביררו את הקדושה באמצעות הפרדת ישמעאל, עשיו ושאר חלקי הרע . **א, רסג**
שלמות האבות נובעת מהתבטלותם המלאה לרצון ה' .
א, שפז

המשכיותם

המשכיות בית האבות נבנתה על המשך המעלות הרוחניות ולא על ייחוס בלבד . **א, קעא**
ההבדל בין מידות האבות אינו משנה את אופן ההמשכיות כלפי הדורות הבאים . **א, קפז**

הנהגתם

הנהגת האבות משמשת מקור להדרכה מעשית בכל תחומי החיים . **א, ריג**

השפעתם לדורות

גאולותיהם של האבות משמשות יסוד להבנת גאולת ישראל לדורות . **א, ער**
שלמותם הרוחנית היא שזיכתה את זרעם בשכר לדורות .
א, קז
האבות הם השורש הרוחני של כל נשמות ישראל . **א, קי**
האבות כללו בקרבם את כל הדורות העתידים . **א, קי**
הם השורש הרוחני של כל נשמות ישראל . **א, קי**
כל המאורעות שאירעו להם השפיעו השפעה נצחית על ישראל . **א, קיא**
מסירות נפש נעשתה טבע מושרש בישראל מכוח ניסיונות האבות . **א, קיא**
מעלות רוחניות עוברות מן האבות לבניהם ככוח פנימי .
א, קיא
אינם רק מלמדים דרך חיים אלא גם פועלים בפועל על הדורות הבאים . **א, קיב**
האבות ראו את עצמם אחראים גם למאורעות שאירעו לישראל לאחר מאות שנים . **א, קיג**

תואר "אב" מבטא קשר שאינו מחייב הימצאות תמידית עם בניו, בשונה מרועה נאמן . **ב, מג**
קדושת ישראל במצרים נבנתה על ידי עבודת ההכנה של האבות, יעקב ויוסף . **ב, צד**
שירתם של האבות נאמרה בהסתר כהכנה לשירת ישראל על הים . **ב, צח**

זכויותיהם

אינן פועלות מאליהן אלא כאשר יש דמיון בדרכי הבנים .
א, קב

מידותיהם

מעלתם המיוחדת היא שלמותם גם בעניינים שבין אדם לחבירו . **א, סו**
נהגו באהבה ובדרך ארץ גם עם בני אדם שלא היו ראויים מצד מעשיהם . **א, סז**
האבות תלו בעצמם את חסרונות הדורות מתוך ענוותם הגדולה . **א, קיג**

מעלתם

ביאור מה שנקראו 'ישרים' . **א, סו**
האבות חיו במדרגה שבה חייהם עצמם נעשו תורה .
א, קי
שמותיהם של האבות ואבות האומה מבטאים את מהותם ומעלתם . **ב, ב**
בתקופתם התגלתה מלכות ה' בעיקר באמצעות יחידי סגולה, בבחינת הנהגת שם ש-די . **ב, לג**
עיקר שבחם היה במסירות נפשם למען רצון ה' . **ב, שכז**

מעשי אבות

פעולה אחת של האבות מצמיחה השפעות רבות במשך הדורות . **א, קט**
חלק ממצוות התורה הן המשך ישיר של דיבורי האבות .
א, קי
מצווה שעשו האבות נחשבת כאילו נעשתה עבור כלל ישראל . **א, קי**
השפעתם גבוהה יותר ממעשי שאר הצדיקים, מפני שהם יוצרים מציאות רוחנית . **א, קיב**
מעשים שנכתבו בתורה נעשו מקור ללימוד ולהדרכה לדורות . **א, קיב**

ניסיונותיהם

עברו עשרות שנות עבודה רוחנית קודם שנגלתה אליהם השכינה . **א, עג**
גם מעלת האבות נבנתה לאחר רצף של ניסיונות וקשיים . **א, רצ**
גדלותם נבנתה בעיקר מכוח עמידתם בניסיונות חייהם .
א, שפה

עולם הבא

זכו לטעום מעין העולם הבא מפני שכל חייהם היו
מכוונים אליו · **א, קסח**
כל מבטם היה נתון אל העולם הבא ולא אל חיי העולם
הזה · **א, קסח**

אבן

האבן רומזת למידת העזות שבִּישְׂרָאֵל, העומדת איתן כנגד
המאיימים להעבירם על דתם · **ב, סא**

אבני החושן

אבני יוסף ובנימין מבטאות את כוח ההגנה על כלל
ישראל · **א, שעז**

אברהם אבינו

אמונתו

קירב את העולם לאמונה, אך הרחיק את לוט כאשר ראה
שהדבר נצרך לעבודת ה' · **ב, קז**
הכיר את בוראו מתוך סדרי הבריאה הטבעיים · **ב, שצב**

אמונתו והכרת בוראו

למד מתוך ההתבוננות בבריאה הן את האמונה בבורא והן
את דרכי החסד · **א, סח**
נולדה מתוך מחשבה עצמאית והתבוננות בבריאה ·
א, עה

אברהם שינה את תפיסת העולם מן השמש כאלוה אל
השמש כמשרתת את הבורא · **א, עו**
התגבר על חינוך בית אביו ועל סביבת עבודה זרה וגילה
את בוראו בכוחות עצמו · **א, קמו**
גדולתו נבעה מכך שגילה את בוראו בתוך דור של עבודה
זרה · **א, קעב**

ביתו והמשכיותו

הקפיד על זיווגו של יצחק מפני שראה בכך יסוד להמשך
דרכו הרוחנית · **א, קנה**
שרה נחשבת מקור סמכות רוחנית גם כלפי אברהם
בעניינים מסוימים · **א, קסא**

הכנסת אורחים

אברהם העניק לאורחיו מזון משובח יותר ממה שהיו
רגילים אליו · **א, פד**
לימד את כל אורחיו לקרוא בשם ה' ולברך על מזונם ·
א, פה

שימשה אמצעי להפצת התורה והאמונה · **א, קד**
שכרה לדורות מעיד על שלמות הכוונה שבה נעשתה ·
א, קז

הפצת האמונה

עיקר מעלתו הייתה מסירותו לפרסם את שם ה' בעולם ·
א, עג, עח, צ
מטרת מעברו של אברהם לארץ כנען הייתה הקריאה
בשם ה' · **א, עד**
באו למדרגותיהם כתוצאה ממפעלו להפצת האמונה ·
א, עה

מכונה "עמודו של עולם" מפני שהחזיר את העולם
להכרת הבורא · **א, עה**
האבן הטובה רומזת לכוח דיבורו שהאיר את עיני הבריות
באמונה · **א, עז**
הפצת האמונה התרחבה באמצעות מעברו של אברהם
ממקום למקום · **א, עז, פב**
ביקש להתעשר כדי שדבריו יישמעו ויתקבלו יותר ·
א, עט

כל החלטותיו של אברהם נבחנו לפי תרומתן להפצת
האמונה בעולם · **א, עט**
נדודיו נועדו להפיץ את האמונה ואת השפעתו הרוחנית
של אברהם · **א, פב**
לא שמר את האמונה לעצמו אלא הקדיש את חייו
להפצתה · **א, פט**
הנהגתו בדרכיו הייתה מכוונת להוסיף צדק ואמונה
בעולם · **א, צ**
הנהיג לא רק את תלמידיו אלא השפיע גם על אומות
העולם · **א, קה**
הנחיל דרך של מאבק קשה להחזיר אמונה בעולם הכופר
· **א, שיא**

השפעתו לדורות

היא יסוד הכוח הרוחני של ישראל לעמוד מול אויביהם ·
א, עא
זכיית ישראל בבאר ומן במדבר ובחג הסוכות ופסח
בזכותו · **א, קט**
כל דיבור של אברהם נעשה מקור למצווה או להנהגה
בישראל · **א, קי**
זכות שתיתקו של אברהם מעוררת את מידת הרחמים על
ישראל · **א, קכ**
כוח עמידתו של אברהם כאברהם העברי הוטבע בורעו
לדורות · **ב, סח**

עיקר הבטחת הרכוש לאברהם הייתה על רכוש רוחני
שנרכש על ידי השעבוד והגאולה · **ב, פא**
חלקו במשכן היה בארזים שנטע לצורך בניינו · **ב, קצד**

חסדו

פעל לאחות ולחבר את בני האדם ביניהם ולהרבות
שלום, אחוה ורעות · **א, ג**
היותו בבחינת כהן גדול מתאימה למעלתו בעשיית שלום
· **א, ד**

גם לאחר ניסיונותיו ומעשיו לא נח ממפעלו הרוחני .
א, פב

עבודתו מאהבה היא שאפשרה לו להיות דבוק בה' גם
בעת הליכתו . **א, פט**

גם ההליכה עצמה הייתה חלק מן העבודה ולא רק אמצעי
להגיע ליעד . **א, צ**

הידיעה שההליכה תועיל לאברהם לא הייתה הסיבה
לקיום ציווי ה' . **א, צא**

תפילתו של אברהם על סדום הייתה אפשרית מפני שלא
היה שם ציווי . **א, קיח**

קבלת הנהגת העולם ללא הרהור אחר מידותיו של
הקב"ה היא המשך דרכו של אברהם . **א, קכב**

שייכת למי שחי באמונה פשוטה ובהתבטלות גמורה לה'
 . **א, קכב**

עיקר עבודתו הייתה במחשבה, באמונה ובהשגת אלוהות
 . **א, קמח**

עמידתו כנגד דורו

היה 'איתן' באמונתו ולכן יכול היה להתקרב לרשעים כדי
לקרובם, ומפני כך נקרא 'איתן' . **א, מא**

עמידתו האיתנה כנגד עובדי האלילים הכופרים . **א, מב**
הליכת אברהם מאור כשדים הייתה המשך של בריחתו
מרודפיו על אמונתו . **א, עד**

יציאתו מאור כשדים הייתה התרחקות ממוקד הכפירה
ולכן היא עצמה נקראת גאולה . **א, ערו**

טעם שנקרא איתן האזרחי . **א, פג**

תואר 'עברי' שזכה לו מסמל את ייחודו של ישראל ואת
עמידתו הרוחנית מעבר אחד מול העולם כולו . **א, רנה**
הגיע לגדולתו בכוחות עצמו, ללא סביבה מסייעת .

א, שמט

זכה לתואר "עברי" מפני שעמד לבדו באמונה כנגד כל
בני דורו . **ב, סה**

כוחו לעמוד יחיד כנגד העולם כולו עשה אותו שקול כנגד
כולם . **ב, סה**

מעלת "אברהם העברי" היא עמידה על האמת גם
כשהעולם כולו ניצב מנגד . **ב, קנד**

נולד מתרח ללמד שאין לזלזל בשום אדם . **ב, שמו**

נקרא "הגדול בענקים" מפני שלא הושפע מדעות העולם
כולו . **ב, שפב**

ענוותנותו

אמירתו "ואנכי עפר ואפר" מבטאת את הענווה הנדרשת
לקיום חוקי התורה . **ב, שא**

מיעט את עצמו באומרו "ואנכי עפר ואפר" . **ב, שמא**

עקידת יצחק

אברהם ידע שהקרבת אדם אינה רצויה לפני ה' . **א, קכא**

רכיבתו על החמור רומזת לכבישת החומר שאפשרה לו
להרבות שלום בעולם . **א, ה**

בחר להרבות חסד מפני שזו הייתה הדרך המתאימה
לקרב את בני דורו . **א, לד**

התפלל על אנשי סדום אף ששנא את רשעתם . **א, סז**
מסר את עצמו להיטיב עם הבריות מפני שלמד ממידותיו

של הקב"ה . **א, סט**

גדלותו במידת החסד כוללת שלושה רבדים שונים .

א, פב

כאבו האיש של אברהם לא מנע ממנו להמשיך בעשיית
חסד . **א, פב**

תפילתו על סדום מבטאת את רצונו של אברהם להגביר
את מידת הרחמים בעולם . **א, פג**

כיבד כל אדם ללא הבחנה במעמדו החברתי . **א, קו**
יראתו התבטאה בהכנסת אורחים ובחסד עם הבריות .

א, שמו

מעלתו

התייחד בכך שהיה שלם הן בעבודת ה' והן בהנהגתו עם
הבריות . **א, סו**

נבדל מדור הפלגה באמונתו ומאנשי סדום בשלמותו
בחסד . **א, סט**

היה שלם הן באמונה והן בחסד, ובכך האיר את העולם .
א, ע

מעלתו הולכת וגדלה תמיד ולכן התורה אינה מגדירה את
שבחו בתואר קבוע . **א, פ**

עלה במידת הצדקה למדרגה גבוהה אף מזו של איוב .
א, ק

גם אומות העולם הכירו בערכו של המנהיג הרוחני לאחר
הסתלקותו . **א, קה**

מעלתו הייתה חשובה לפני הקב"ה כאומה שלמה, ולכן
נתכבד שמו יתברך בתואר "אלוקי אברהם" . **ב, לא**

ניסיונותיו

השכמתו בבוקר בהתלהבות לקיים את רצון ה' אף בשעת
ניסיון קשה . **א, קיח**

כוחו של אברהם התבטא בכך ששתק אף שהיה בידו
לטעון . **א, קיט**

קיבל את ניסיון פטירת שרה באופן שהביאו למדרגה
רוחנית גבוהה יותר . **א, רסז**

עבודת ה'

הלך לפני ה' מכוח חוזה הפנימי ללא צורך בסעד מיוחד
 . **א, מד**

התורה מסתירה את הרקע הרוחני שקדם להתגלות
הראשונה לאברהם . **א, עג**

שבעים שנות חייו הראשונות היו מלאות עבודה רוחנית
אף שהתורה אינה מפרטת אותן . **א, עד**

אדם הראשון

השפעתו לדורות

שירתו נאמרה בהסתר כהכנה לשירת ישראל על הים
בגלוי · **ב, צח**
טומאת הלידה נובעת מן הפגם שנגרם בחטא אדם
הראשון · **ב, שנח**

חטאו

לפני החטא היה טבעו נוטה כולו אל הטוב, והרע עמד
מחוצה לו · **א, רסב**
גם במעשים טובים עלול להתערב מניע אישי בעקבות
חטא אדם הראשון · **א, רסג**
גרם לערבוּב הטוב והרע בתוך נפש האדם · **א, רסג**
לאחר חטא אדם הראשון נתפסת התאוּוה כחלק מרצונו
הפנימי של האדם · **א, רסג**
מאז חטא אדם הראשון אין מעשה אנושי נקי לחלוטין
מפניות ומעירוב כוחות · **א, רסג**
העובר במעי אמו דומה במדרגתו לאדם קודם החטא ·
ב, שנח

אהבה

אהבה מתבטאת בגילויי קירוב והערכה ולא רק
באי-פגיעה · **א, כא**
דרכה של האם לקרב את ילדיה באהבה ובחמלה ·
א, קצד
נובעת בראש ובראשונה מן הנתינה ולא מן הקבלה ·
א, שג
מסלקות את הפירוד ומאפשרות את השראת השכינה ·
א, תא

אהבת ה'

דבקות

אדם העובד מאהבה מסוגל להישאר דבוק בה' גם בשעת
עיסוקיו הגשמיים · **א, פח**
אהבת ה' יוצרת רציפות בעבודת ה' בכל מצבי החיים ·
א, פח
התגברות אברהם בעקידה גילתה את ידידותו ודבקותו
בה' · **א, קכה**

הנהגתה

עשויה לעורר את האדם לבקש הבהרה, ואילו היראה
מביאה לקבלת הציווי ללא ערעור · **א, קיח**
מתבטאת בקבלת כל הנהגת ה' באהבה ובשמחה ·
א, קסה
מאפשרת לראות בכל הנהגת ה' חסד וטובה גם כאשר
היא כרוכה בקושי · **א, קסט**

נשאר באמונתו בהבטחת "כי ביצחק יקרא לך זרע" גם
בשעה שנצטוו להעלותו לעולה · **א, קכה**
נשתבח במסירות נפשו בעקידת יצחק · **ב, שכז**
זכה לשוב מן העקדה בזכות ביטול דעתו כלפי ציווי ה' ·
ב, שצו
עמד בניסיון העקדה על ידי ביטול דעתו אף כנגד הבנתו
האנושית · **ב, שצט**

אבשלום

חסרון חינוכו נוקף במידה מסוימת לאחריות אביו ·
ב, רכח

אגדות חז"ל

דברי האגדה שבתלמוד מתפרשים בכמה דרכים, וכולן
דברי אמת · **ב, פא**

אדישות

חוסר התרגשות מצרת הזולת הוא עצמו קלקול מוסרי
המחייב תיקון · **א, שכז**

אדם

מהותו וייעודו

נקרא על שם האדמה כדי להדגיש את מקום עבודתו ולא
את מעלתו הטבעית · **א, כח**
השם "אדם" רומז גם לייעוד של "אדמה לעליון" שייעודו
להתרומם מן החומר ולהידמות לקב"ה · **א, כט**
שמו מעמיד לפניו שתי דרכי חיים - "אדמה" או "אדמה
לעליון" · **א, לא**
לפני גילוי האמונה נתפס בעיקר כיצור חומרי · **א, צו**
חיי מוגבלים בזמן, ולכן נדרש האדם להכין המשך
לאחריו · **א, קנא**

מעלתו

השקר מקלקל את מעלת האדם, ואילו האמת משמרת את
שלמותו · **א, יח**
דמיונו לה' מתבטא בעיקר בכוח הבחירה שניתן לו ·
א, ל
ערכו מתברר דווקא בשעת קושי ולא בשעת שלווה ·
א, רסה

שמו של אדם מבטא את מהותו הפנימית · **ב, ב**

כוחה

- מהווה יסוד בעמידתו של האדם כאשר תנאי הסביבה אינם מאפשרים שלמות בלימוד התורה · **א, רכח**
- אהבת האם לתינוקה עלולה לדחוק מלבה את אהבת ה' · **ב, שנט**
- גוברת על אהבת הבן בשעת ברית המילה · **ב, שס**
- ככל שהיא מתחזקת כן מתרחק האדם מן הטומאה · **ב, שסא**

אהבת הבריות

- אהבת הבריות מחברת את האדם אל הכלל ומכשירה אותו לזכות בתורה שניתנה לכלל · **ד, א**
- ראוי להתבונן במעלות הזולת יותר מאשר בחסרונותיו · **א, טז**
- האבות חשו בטובת הבריות גם כאשר התנגדו למעשיהן הרעים · **א, סז**

אהבת הגר

- היחס לגר נעשה יסוד תורני מכוח יחס בועז לרות · **א, קיב**

אהבת ישראל

ביטוייה

- רחל נושאת את צער האומה כולה כאם הרועה את בניה · **א, רמט**
- מחיית דאגה גם לרחוקים ולמי שנפלו ממדרגתם · **א, שעו**
- בקשת משה לכהונה ולמלכות נבעה מאהבת ישראל ומרצונו לשאת עמם בעול · **ב, טז**
- משה ואהרן דאגו איש לכבודו ולהצלחתו של רעהו ובכך נתגלתה מהות הגאולה · **ב, כב**
- מאור פנים וגילוי אחווה הם היסוד לבניין האחדות בישראל · **ב, ערה**
- מנהיגי ישראל מסרו את נפשם להצלת כלל ישראל · **ב, שכח**

כוחה

- אהבת ישראל והשלום שבין הבריות מסייעים לאדם לגדול בתורה · **א, ג**
- מתעצמת ככל שהאדם משקיע יותר מכוחותיו בזולתו · **א, שג**
- יחס של חיבה ושמחה מחזק את הקשר בין בני אדם · **ב, רעג**

מהותה

- אהבת הזולת וכבודו הם חלק בלתי נפרד מן התורה · **א, ב**
- היחס הראוי לכל יהודי צריך להיות כיחס לאדם הקרוב ביותר, גם אם אינו מוכר ואינו בן המקום · **א, שכז**
- שלמותה היא לראות כל יהודי כקרוב משפחה ולדאוג לצרכיו בהתאם · **א, שכז**
- השראת השכינה במשכן מעידה על אהבת הקב"ה לישראל · **ב, קסח**

אהבת תורה

- שינוי מקום וסביבה אינו צריך לפגוע באהבת התורה של האדם · **א, קמא**
- נטבעת באמצעות הרגלים וסביבה עוד בראשית הילדות · **א, קצב**
- מתעצמת כאשר התורה נקנית במאמץ אישי · **א, רמג**
- אין לקרב את הבריות לתורה על ידי שינוי מצויי התורה · **ב, רצה**

אהרן הכהן

מידותיו

- חשש משה ששליחותו לגאול את ישראל תגרום צער לאהרן אחיו · **ב, יח**
- שמח בלבו בשליחותו של משה ובכך נתבטל חששו של משה לגרום לו צער · **ב, יט**
- שמח בשליחותו של משה, ובכך לא היה בה כל צער או קפידא · **ב, כא**
- אין מתרגמים את הפסוקים העוסקים בחלקו בעגל כדי שלא לפגוע בכבודו · **ב, רכה**

מסירותו לישראל

- מסירות נפשו למען מרים זיכתה שתיקרא בתורה "אחות אהרן" · **ב, קצו**
- זכותו עלתה על שאר שבט לוי מפני שמסר נפשו על כלל ישראל · **ב, שלב**
- נענש על עניינים שנגעו לכלל ישראל מפני שנשא באחריות עליהם · **ב, שלד**
- הקדיש את חייו לטובת כלל ישראל · **ב, שלה**

עבודתו

- הוכשר לדבר עם ישראל לפי תכונותיו והכלים שקיבל · **ב, נד**
- בוש להתקרב אל המזבח מפני גודל האחריות שבעבודת הקרבנות · **ב, שנא**
- התקרב אל המזבח מתוך ענווה והכנעה ובכך זכה לכפרה שלמה · **ב, שנד**

שלטונם אינו מצב קבוע אלא שלב מקדים לגילוי מלכות ישראל · **א, רצג**
שלטון קודם למלכות ישראל כחלק מן המהלך האלוקי של מהלך הדורות · **א, רצג**

אור הגנוז

מתגלה בימי החנוכה באמצעות אור התורה · **א, שלז**

אור וחושך

התגברות החושך קודם עלות השחר מבטאת את התעצמות ההפך · **א, סג**
החושך הרוחני והמעשי עשוי להיות הכנה לאור גדול יותר · **א, רסח**
האור אינו מבטל את החושך אלא צומח מתוכו · **א, רצב**

אור כשדים

הייתה מקום רדיפתו של אברהם על אמונתו · **א, עד**

אותיות

אל"ף
מורה על אחדות גמורה שאין בה פירוד וחילוק · **א, א**
יו"ד
מסמלת את כוח הייחוד, הפרטיות והעמידה העצמאית · **א, רד**

מנצפ"ך

האותיות הכפולות מבטאות מהלך אחד של גאולת ישראל, אף שכל אחת מופיעה בהקשר אחר · **א, ער**
הקשר שלהן אל הגאולה מחייב הבנה מחודשת של מושג הגאולה · **א, רעא**

צורתן ותכונתן של האותיות נושאות משמעות רוחנית ולא לשונית בלבד · **א, ער**

אחאב

אף שחטא בעבודה זרה, ניצח במלחמות בזכות האחדות ששרר בדורו · **א, שיז**
נכנע לפני ה' מתוך הכרת גדולתו ולא רק מפחד העונש · **ב, שנד**

אחדות

גאולה

שלמות האחדות שנחסרה בבריאה עתידה להתגלות בימות המשיח · **א, ה**

זכה למדרגה מיוחדת בזכות שתיקתו לאחר מות בניו · **א, רסז**

אוזן

רומזת על כך שמנהיג צריך לשמוע, לדעת ולהבין את הנעשה בתוך הציבור · **ב, י**
קידוש האוזן מרמז שעל המנהיג להיות קשוב תמיד לכל הנעשה בקרב העם, לדעת ולהבין את המתרחש בו · **ב, יא**

אומות העולם

היחס אליהן

דרכו של ישראל היא להתרחק מדרכי הגויים ולא להידמות להם · **ב, קנו**
המבקש את קרבת הגויים מתרחק ממילא מקרבת אחיו היהודים · **ב, קנה**

יחסן לישראל

וזולין באמונת ישראל ובתורתם אינו גורע מערכן · **א, עא**
גם כאשר נוצר קשר הכרחי, יש לצמצמו ככל האפשר · **א, רנה**
לעיתים משמשת שנאתם את ישראל בהשגחת ה' כאמצעי לשמירת ההבדלה בין ישראל לעמים · **א, רנה**
לעתיד לבוא יקטרגו על ישראל מחמת שפלות הדור · **א, שדמ**

מהותן

גם לאחר שראו את יד ה' הגדולה נשארו פעמים רבות ברשתתן · **א, נא**
יש בהן חכמה, אך אין בהן הכוח להביא טובה שלמה ונצחית · **א, קעט**
מעשיהם עשויים להיראות מועילים, אך מטרתם ותוצאותיהם אינן לטובת הכלל · **א, קעט**
אינן מקבלות שכר על מעשים שהועילו לישראל כאשר כוונתן הייתה לתועלת עצמן · **א, רכג**
תפיסתן מבדילה בין חיי הקדושה לבין חיי החומר, בניגוד לדרכה של התורה · **א, רלג**
אומות העולם אינן מרוממות את החומר אלא משועבדות אליו · **ב, קפט**
אומות העולם מחשיבות חכמה, גבורה ועושר גם כאשר משתמשים בהם לרעה · **ב, קצ**
זקוקות יותר לנסים גלויים כדי להגיע לאמונה · **ב, שצ**

שלטוןן

הצלחתן קודמת לנפילתן, בניגוד לישראל שתחילת דרכם בקושי וסופם בגאולה · **א, רצג**

ההשתייכות אל הכלל היא תנאי לזכייה שלמה בתורה ·
א, ד
 תנאי להשראת השכינה על כלל ישראל · **א, שיח**
 אחדות ישראל היא תנאי מוקדם לקבלת התורה · **ב, ככד**
 דבקות בתורה מאחדת את כלל ישראל כשם שהתורה
 היא מציאות אחת · **ב, רמו**

אחוה

כאשר היא באה מצד הרשעה, עלולה להיות מסוכנת יותר
 מן האיבה · **א, רעז**
 מחייבת ויתור והבלגה גם כאשר הדין הפשוט מצדיק
 תגובה אחרת · **א, שסא**
 חזקה מן המשקעים שנוצרו בעקבות מחלוקת · **א, שפב**
 האש מבטאת את כוח האחוה והחיבור בין אנשים ·
ב, ערד
 המבקש לחיות חיי תורה מחפש את קרבת אחיו היהודים
 לסיוע הדדי בעבודת ה' · **ב, קנח**

אחז

החזיק בדרכו הרעה אף לאחר שרצה הקב"ה להראות לו
 את ידו החזקה, וסירב להיות זה שעל ידו יתקדש שמו
 בעולם · **א, ג**

אחיתופל

צוואתו נגד מחלוקת נבעה מן הכישלון שחוה בתחום זה
 בחייו · **א, תד**
 ממנו למדנו שריבוי תורה וחרירות אינם מועילים כאשר
 הפנימיות מקולקלת · **ב, קעה**

אחריות

אדם נתבע גם על מחדל של אי-עשייה כאשר היה בידו
 לפעול · **א, נג**
 ככל שהאדם גדול יותר כך מדקדקים עמו יותר · **א, נה**
 אין האדם יכול לפטור עצמו מאחריות בטענה שהושפע
 מגורמים חיצוניים · **א, קמה**
 אין האדם פטור מן המצוה גם כאשר היא כרוכה במאמץ
 ובסיכון · **א, רצה**
 אין האדם יכול להסתתר מאחורי תנאי חייו כאשר נמצאו
 אחרים שעמדו בהם · **א, שסא**
 אינה מתבטלת רק מפני שהקב"ה הפיק טובה ממעשה
 שנראה שלילי · **א, שסז**
 אדם עלול לגרום נזק לרבים כאשר הוא מביא עמו קטרג
 · **ב, שזז**

איחוד דרכי יהודה ויוסף מבטא את שלמות האומה
 בגאולה · **א, שנז**
 היא יסוד מרכזי בגאולה העתידה · **א, שפג**
 היכולת להתעלות מעל מחלוקות היא הכנה ממשית
 לגאולה · **א, שפג**
 התאחדות ישראל כאיש אחד היא ההכנה הראויה לגאולה
 · **א, שצג**

כוחה

היא היסוד שעליו נשען כוחו של הציבור · **א, שיז**
 כוחם של רבים גדול לאין ערוך מסכום כוחותיהם של
 היחידים · **ב, ערד**
 כשם שהאש אינה בוערת בעץ אחד, כך כוחם של ישראל
 מתגלה באחדותם · **ב, ערד**
 השלמות מושגת על ידי התחברות עם כלל ישראל ·
ב, ערה
 השבת מטשטשת הבדלי מעמדות ומרבה אחדות בישראל
 · **ב, רמד**
 אמירת "ה' אחד" מחזקת את אחדות ישראל · **ב, רמה**
 מחצית השקל מרבה שלום ואחדות בישראל · **ב, רמח**
 האחדות מגינה על ישראל מן הדין · **ב, שמח**

מהותה

האות א' מורה על אחדות גמורה שאין בה פירוד וחילוק ·
א, א
 משמעות "האספו" היא התלכדות כל ישראל באהבה
 ובאחוה · **א, תא**
 שני גורמים מביאים את בני האדם לידי אחדות: עת צרה
 או התלכדות סביב מטרה אחת · **ב, קכה**
 האחדות שבמחצית השקל מתקנת את הפירוד שנוצר
 במכירת יוסף · **ב, קמה**
 מחצית השקל מבטאת שכל אדם הוא מחצית ונזקק
 לחבירו כדי להגיע לשלמות · **ב, קמה**
 חומרת המחלוקת גדולה שבעתיים כאשר היא מתרחשת
 במקום המיועד להרבות שלום ואחדות · **ב, קנ**
 תחושת שוויון בין כל ישראל היא יסוד השלום והאחדות
 · **ב, קנא**
 תחושת היות כל אדם מחצית בלבד היא יסוד האחדות
 בישראל · **ב, קנג**
 שלום בין ישראל נבנה מתוך שמירת זהותם והבדלתם
 מאומות העולם · **ב, קנח**
 אחדות אמיתית אינה חיבור חיצוני בלבד אלא מציאות
 של גוף אחד · **ב, קפד**

תורה ושכינה

האחדות היא השער והמבוא לזכות לאורה של תורה ·
א, ב

בניו נכשלו בגאווה מתוך עושרם ורווחתם . **ב, שסז**

איזון

שלמות האדם אינה בבחירת קיצוניות אחת אלא בידיעת המינון הראוי לכל הנהגה . **א, רה**
אין לשקוע בחומריות, אך גם אין לבטל לחלוטין את צרכי הגוף . **א, תיח**

אילן

עיקר כוחו של האילן בשורשיו, וכך גם כוחו הרוחני של האדם ושל האומה . **ב, סח**

אימת הדין

גוברת כאשר האדם משחזר את המאורעות המרכזיים של חייו . **א, תב**
נובע מן ההכרה במלכותו האמיתית של הקב"ה . **א, תג**

איש אמונה

מעלתו מתגלית דווקא בתוך עולם המסחר והחיים המעשיים . **א, רט**

איש ואשה

האיש והאשה משלימים זה את זה בשילוב כח השכל עם כח הרגש . **ב, קלד**

איתן האזרחי

רומז לאברהם אבינו כמייסד הנהגת החסד בעולם . **א, פג**

אכזריות

במקום שהתורה מצווה להעניש אין זו אכזריות אלא קיום רצון ה' . **ב, רצג**
קיום מצוות התורה אינו מקלקל את מידותיו של האדם . **ב, רצה**

אכילה

עבודת ה'

יש לראות בה גם התמודדות רוחנית ולא רק צורך גופני . **א, קד**

אכילה של מצוה הופכת את פעולת האכילה עצמה לחלק מעבודת ה' . **א, רלג**
יכולה להיחשב עבודת ה' כאשר היא נעשית לשם מצוה ובמחשבה נכונה . **א, רלג**

אחריות הציבור

אין די בהצלת עצמו ומשפחתו, אלא מוטלת חובה לדאוג גם לכלל . **א, נג**
אחריותו של אדם כוללת גם סיוע רוחני באמצעות תפילה . **א, נד**

תחושת חסרון הציבור היא חלק מן התיקון על הזנחתו והיפרדות ממנו . **א, נו**

מנהיג נושא באחריות להדרכת הציבור כולו . **א, קה**
אסון שאירע ליחיד מחייב את כלל הסובבים לבדוק את חלקם במציאות שאפשרה אותו . **א, שכז**
הרועה נדרש להיות עם צאנו תמיד, לשומרו מפגיעה ומאבדן ולדאוג לכל צרכיו . **ב, מג**
אחריות לכלל ישראל היא יסוד מעלת המנהיג . **ב, שלב**
אחריות המנהיג נוגעת אף למעשיהם של אחרים . **ב, שלג**

אחריות לזולת

החובה לדאוג להם מלמדת שאחריות לזולת כוללת גם צרכים פשוטים ומעשיים . **א, שכז**
גם התרשלות שנראית רחוקה מן התוצאה עלולה להיחשב שותפות באחריות לאסון . **א, שכז**
האחריות הרוחנית לזולת כוללת השתדלות שלא לגרום לו עבירה או עונש אפילו בעקיפין . **ב, מז**

אחרית

קובעת את ערכו האמיתי של כל מפעל . **א, קפ**

אחרית הימים

תתאפיין בהתרחבות, שלום ויציבות שאינם ניתנים לערעור . **א, קפו**
עתידה להתאפיין באחדות מלאה בין חלקי ישראל . **א, שפב**
ההכנה אליה נעשית על ידי חיזוק האחדות בישראל . **א, שצג**
התקרבותה תלויה באחדות שבין ישראל . **א, תא**

אחשוורוש

החזיק בדרכו הרעה אף לאחר שאסתר הייתה עמו ויכל ללמוד ממעשה הטובים . **א, ג**

איוב

יראתו ניכרה בפתיחת ביתו ובדאגתו לעובדי דרכים . **א, שמו**
שמר על יראתו גם מתוך עושר, כבוד והצלחה . **א, שנ**

השפעתה

חינוך האם מסוגל לעצב את מסירות נפשו ועולמו הרוחני של הבן · **א, קמז**
 דרגתה הרוחנית משפיעה באופן עמוק על דמות ילדיה ·
א, קנה
 יכולה להכריע את מדרגת ילדיה גם כאשר האב נשאר אותו אב · **א, קנה**
 קיים קשר רוחני עמוק שבגללו מעלותיו או חסרונותיו של הבן מיוחסים גם לאמו · **א, קצא**
 חלקה של האם בעיצוב דמות ילדיה גדול ומרכזי יותר מכפי שנראה לעין · **א, קצב**
 מצבה הרוחני של האם משפיע על נפש העובר · **א, קצג**
 קדושתה מלווה את התפתחות הילד עוד לפני לידתו ·
א, קצג

תפקידה

אינה מסתכמת בגידול המעשי אלא מעצבת את אישיות הילד ואת עתידו הרוחני · **א, קצב**
 מתאפיין בקרבה, ברכות ובקשר מתמיד עם הילדים ·
א, קצד
 נובע מן הקרבה, הדאגה והנתינה המתמדת שלה ·
א, קצד

אמונה

ביטוייה

התחזקות באמונה בשבת היא חלק מייעוד הבריאה ·
א, כה
 משנה את תפיסת האדם את עצמו מ"בשר" ל"נפש" ·
א, צו
 ההכרה שהממון מאת ה' מביאה לנתינה שלמה וללא תחושת בעלות · **א, קב**
 יסוד התפילה הוא ההכרה שכל צורכי האדם נקבעים מאת הקב"ה · **א, קלב**
 נדרשת גם בשעת העיסוק בענייני העולם והחומר · **א, רנ**
 אין צורך להסתירה כדי להצליח בעולם המעשה ·
א, שפא
 העשיר צריך להכיר שעושרו ניתן לו מאת ה' לשם מילוי תפקידו · **ב, קסג**
 שמירת השבת מבטאת את האמונה בבורא העולם ובחידושו · **ב, רכא**
 חילול שבת מבטא סילוק האמונה מלבו של האדם ·
ב, רכב
 האמונה בה' אחד מאחדת את כלל ישראל · **ב, רמא**
 אין לנתק בין האמונה המוצהרת לבין אורח החיים המעשי ·
ב, שיג

אכילת תלמידי חכמים נחשבת כעבודה מקודשת כאשר כל כוונתם לשם שמים · **א, תטז**
 שייכת לבחינת ה"ושט", אך אצל אדם קדוש יכולה להיות עבודת ה' ממש · **א, תטז**
 אכילה לשם חזיון הגוף לעבודת ה' הופכת את המעשה החומרי למעשה שבקדושה · **ב, עה**

קדושתה

כאשר אכילת קרבן נעשית כראוי הרי היא חלק מן הקרבן עצמו · **א, רלד**
 האכילה בקדושה מרוממת גם את הדבר הגשמי שנאכל ·
א, תטז
 קדושת האדם ניכרת בעיקר בדרך אכילתו · **ב, קפה**
 אכילה לשם שמים מרוממת את החומר והופכת אותו לכלי לעבודת ה' · **ב, קפו**

אליהו הנביא

כוסו רומזת לציפייה להשלמת "והבאתי" בגאולה השלמה ·
ב, מא
 לעתיד לבוא יבוא לקרב בלבד, מפני שלא יהיה עוד צורך בריחוק · **ב, קט**
 אף עושה שלום נדרש להילחם ברשעים כאשר זהו רצון ה' ·
ב, רצג
 מלחמתו במינוח מלמדת את חומרת הכפירה · **ב, שסח**

אליעזר

התאמתו לשליחות נבעה מהיכרותו עם דרכי בני אדם ויכולתו להבחין במעלתה של רבקה · **א, קעד**

אלישע בן אבויה

ירידתו הרוחנית מלמדת על עומק השפעת מצבה של האם בהיותה מעוברת · **א, קצג**

אם

אחריותה

כאשר הבן מתקלקל, דרך העולם לייחס את האשמה ואת הקללה לאמו · **א, קצא**
 כאשר הבן גדל לתורה וליראת שמים, השבח והברכה מגיעים גם לאמו · **א, קצב**
 אחריותה כוללת נכונות לשאת בתוצאות הרוחניות של חינוך ילדיה · **א, קצג**
 אחריותה לחינוך הילוד מתחילה עוד בתקופת עיבורה ·
א, קצג
 כשם שהקלקול מיוחס לאם, כך גם המעלה והברכה מיוחסות לה ביתר שאת · **א, קצג**

אין להתאים את קיום המצוות לשיקולי פחד או לחץ
חיצוני · **ב, שפכ**

ישראל העדיפו את אמונת ה' על פני אמונת מצרים
למרות הסכנה · **ב, שפה**

הוראתה והפצתה

יש לקרב אליה בדרך המתאימה למצבם הרוחני של
השומעים · **א, לה**

אברהם לימד כל אדם לפי מדרגתו ויכולתו להבין ·
א, עה

היה הגורם המרכזי שהביא להבטחות ה' לאברהם ·
א, עה

דברי האמונה של אברהם ריפאו את מחלות הנפש של
השומעים · **א, עז**

דורשת יישוב הדעת של השומעים · **א, עט**

מתאפשרת כאשר האדם מתרחק ממקום שאינו מאפשר
עבודת ה' · **א, ערו**

מחייבת יישוב הדעת ופתיחות נפשית של השומע ·
א, פה

אינה נבחנת רק לפי הצלחתו המיידית אלא גם לפי
השפעתו לדורות · **א, צג**

ניתן לנצל אירועים מיוחדים כדי לקרב רבים לאמונה ·
א, צד

צריכה להיות מותאמת ליכולת הקבלה של כל אדם ·
א, צה

אברהם שילב את סיפוק צורכי הגוף עם לימוד האמונה ·
א, קד

התפשטותה בעולם מאפשרת לעבור מעבודת יחידים
לעבודת ציבור · **א, שיא**

התפתחה בשני שלבים - תחילה ביסודות התורה שבכתב
ולאחר מכן בתורה שבעל פה · **א, שלד**

הנהגת ה'

אדם מבאר את המאורעות לפי עולמו הרוחני הקודם, אם
לטובה אם לרעה · **א, מט**

היא המביאה את האדם לראות את יד ה' בכל המאורעות
· **א, מט**

מחייבת קבלת הנהגת ה' גם במקום שאין הבנה אנושית ·
א, קכ

קבלת הנהגת העולם ללא הרהור אחר מידותיו של
הקב"ה היא המשך דרכו של אברהם · **א, קכב**

לעיתים רק לאחר זמן מתברר שמאורע שנראה קשה היה
הכנה לטובה גדולה · **א, רכה**

אין ביד האדם להבין את תכלית המאורעות בשעה שהם
מתרחשים · **ב, כד**

על האדם להאמין בהנהגת ה' גם כאשר אינו מסוגל להבין
את פשר המאורעות העוברים עליו · **ב, כד**

האמונה שכל הנעשה לאדם מאת ה' מונעת קנאה ושנאה
· **ב, שמה**

ההכרה שכל הטובות והחסרונות מאת ה' מביאה לחיי
שלום · **ב, שמש**

האמונה שכל ההצלחות מאת ה' מביאה להכנעה לפניו ·
ב, שנד

יש לייחס כל הצלחה וישועה להקב"ה בלבד · **ב, שנו**

בעת ניסיון

חינוך לאמונה מעניק לאדם כוח לעמוד גם בתקופות
הקשות ביותר · **א, מח**

אדם שבנה את חייו על יסודותיה נשאר יציב גם בזמני
משבר · **א, נ**

מעניקה לישראל כוח לעמוד מול רדיפות, גלות וכפירה ·
א, עא

כאשר השכל מתקשה להבין, האמונה ממשיכה להחזיק
באמת האלוקית · **א, קיה**

עמידה באמונה גם כאשר המציאות נראית סותרת את
הבטחת ה' · **א, קיה**

אין להפוך את הקושי הפנימי להתרסה כלפי שמים ·
א, קיט

חוזקה ניכר דווקא כאשר האדם נמנע מלהשיב על הנהגת
ה' · **א, קיט**

גם כאשר הציווי נראה סותר את כל ההשגות הרוחניות,
אין לערער אחריו · **א, קכא**

שעת צער ואסון בוחנת את עומק אמונתו ויציבותו של
האדם · **א, קלד**

שורשים חזקים באמונה מאפשרים לעמוד גם בפני צרות
ומשברים · **א, קלה**

אין לתת לצרה ולצוקה לגרום חולשה באמונה ובהנהגת
האדם · **א, קלו**

שלמותה של אברהם ושרה ניכרת בכך שדבקו בה למרות
כל הגורמים שיכלו להטותם · **א, קמו**

צריכה להישמר בשלמות גם כאשר האדם מוקף ברשעה
ובניסיונות · **א, רכה**

מאפשרת להפוך תקופת צער להזדמנות של התעלות
רוחנית · **א, רסז**

נבחנת כאשר האדם ממשיך לדבוק בה' גם לאחר
שפוקדים אותו ייסורים · **א, רסח**

נאמנות שאינה תלויה בנסיבות החיים היא יסוד מרכזי
בעבודת ה' · **א, רסט**

מעניקה לאדם שלוה מול ניסיונות לפגוע במעמדו ·
א, שפ

מאפשרת לאדם להמשיך בעבודת ה' למרות מחסור
מתמיד · **א, שפט**

הביטחון בה' מחייב לדבוק בתורה גם כאשר הדבר
כרוך בקשיים ובסכנות · **ב, קנו**

שלמות האמונה היא לראות את הנהגת ה' גם במהלך
הטבעי . **ב, שפז**
יש שתי דרכים להגיע אליה - על ידי נסים גלויים ועל ידי
התבוננות בטבע . **ב, שפח**
ההכרה כבורא מתוך הטבע שייכת לבעלי התבוננות
מעמיקה . **ב, שפט**
מדרגתה העליונה היא לראות את יד ה' גם במהלך הטבעי
. **ב, שצ**

ההתבוננות בטבע עדיפה על הסתמכות על נסים גלויים
בלבד . **ב, שצב**
אברהם אבינו ביקש שישאל ירכשו אמונה מתוך הנהגת
הטבע . **ב, שצג**
שלמותה היא לראות את נפלאות ה' בכל פרט שבבריאה
. **ב, שצה**

יסודה

הכרת הבורא מאירה את העולם באור רוחני . **א, ע**
אינה צריכה להיות תלויה בהערצת אדם, אפילו אם הוא
צדיק גדול . **א, צד**
יש לבססו על מציאות ה' ולא על גדלותו של האדם .
א, צד
אף יחיד הדבק בה' שקול לפניו כאומה שלמה . **ב, לא**
בלא אמונה פנימית בלב אין אפשרות להגיע לגילוי כבוד
ה' . **ב, צה**
היא תיקון למינות ולכפירה . **ב, שע**
שלמותה היא קבלת דבר ה' גם כאשר אינו מובן לשכל
האדם . **ב, שצט**
קבלת דבר ה' קודמת לחשבונות שכליים ומסורות
אנושיות . **ב, ת**

קניינה

צריכה להיבנות מתוך עבודה פנימית ולא רק מתוך
התפעלות מניסים . **א, נא**
הכרת הבורא אפשרית גם ללא חינוך מוקדם כאשר
האדם מחפש באמת את האמת . **א, קעב**
פתיחת הלב לקבלתה נמשלה לחפירת באר . **א, קפו**
אמונה שאינה נקנית בעמל וביגיעה אינה נעשית קניין
קבוע בנפש . **ב, פז**
האמונה שזכו לה ישראל בקריעת הים לא התקיימה
לאורך זמן מפני שבאה ללא עבודה עצמית . **ב, פי**
כדי שהאמונה תהיה קניין נצחי צריך לרכשה בהתבוננות
ובעבודה עצמית . **ב, פט**
יסודה בבירור עצמי של האמת ולא בהיגררות אחר דעת
הסביבה . **ב, שפג**

אין לאדם יכולת לקבוע בשעת המעשה אם המאורע טוב
או רע עבורו . **ב, כז**
אין לבקש ידיעת העתיד מן המזלות, אלא לבטוח בהנהגת
ה' . **ב, קב**
בזמן הסתר פנים נדרש האדם להאמין בהשגחת ה' אף
שאינה נראית לעין . **ב, רלז**
ביטול הדעת מאפשר לקבל באמונה גם מאורעות שאין
האדם מבין את טעמם . **ב, שב**

התחזקות בה

השבת מיועדת לחיזוק האמונה בה' . **א, כב**
אדם שדרכו מבוררת אינו חושש ממפגש עם דעות
ומעשים פסולים . **א, מא**
בירור גמור של האמונה מעניק לאדם יציבות מול
השפעות זרות . **א, מא**
שלמות האמונה מתבטאת באי-חשש ממפגש עם דעות
פסולות . **א, מד**
יש להתחזק בה דווקא כאשר הסביבה מזלזלת בה או
כופרת בה . **א, עא**
התחזקותה נובעת מן ההכרה שכל תולדות ישראל כבר
נרמזו בתורה . **א, קפה**
דורשת חיזוק מיוחד כאשר האדם חי בסביבה המקלקלת
בדעותיה . **א, רטז**
היהודי נדרש לעמוד כאבן איתנה בתורתו ובאמונתו מול
המבקשים להטותו מדרכו . **ב, סא**
מעלתו של אברהם הייתה יכולתו לדבוק באמונה
האמיתית גם כאשר כל העולם החזיק באמונה הפוכה .
ב, סה
היציאה לחירות מן האמונות הכוזבות דורשת עוז וגבורה
. **ב, עא**
אין האדם נמשך אחר דעת הרבים כאשר היא מנוגדת
לאמונה ולרצון ה' . **ב, קנד**
אין להניח לרוחות זרות ולהשקפות פסולות לערער את
האמונה הטהורה . **ב, קפו**
שלמות האמונה מתבטאת באי-התפעלות מדעות
הכופרים . **ב, שפו**

טבע ונסים

ההתבוננות בסדרי הבריאה מביאה להכרה שיש בורא
ומנהיג לעולם . **א, סה**
ראוי לבססו על נסים שאין בהם מעורבות אנושית .
א, צד
אמונה הנשמרת ללא נסים גלויים גדולה מאמונה
הנשענת על מופתים . **א, שמא**
ה'מאמין' אינו רק מי שמאמין בנסים, אלא מי שרואה את
יד ה' גם במהלך הטבע . **א, שמא**
חובת האדם לראות את יד ה' גם כאשר המאורעות
מתנהלים בדרך הטבע . **ב, רלט**

אמונה פשוטה

אף היא נחלשת במהלך ירידת הדורות מצד המציאות החיצונית · א, שלט שמירתה בדורות החשוכים מגלה מדרגה גבוהה במיוחד · א, שמה

אמונת חכמים

קבלת דברי חכמים גם כאשר אינם מתיישבים עם השכל היא המשך דרכו של יצחק · א, קכא יצחק קיבל את הציווי מאברהם אביו אף שלא שמע אותו בעצמו מפי הקב"ה · א, קכו יש לקבל את משפטי התורה גם כאשר אינם מובנים לשכל האנושי · ב, רצו עמידתם התקיפה של חכמי התורה מגינה על ישראל מפני דעות כוונות · ב, שו

אמת

בירורה

כשם שהאור ניכר מתוך החושך כך האמת ניכרת מתוך היפוכה · א, סא מתבררת על ידי עיון גם בדעה השגויה או המנוגדת · א, סא יש לבחון אותה לפי מהות פנימית ולא לפי הופעה חיצונית · א, קעה

הדבקות בה

הדבקות באמת אינה מבטלת את החובה לנהוג בשלום ובאהבה · א, טו אין לשנות מן האמת אף כאשר הדבר כרוך במחיר אישי · א, יח

מעלתה

מעלת האמת מתגלה דווקא במקום שיש נטייה לשקר · א, טו ערכה של האמת ניכר כאשר האדם בוחר בה למרות הנטייה לשקר · א, טו הדבקות באמת משמרת את צורת האדם כפי שנברא · א, יח סופה להתגלות ולנצח אף לאחר תקופה שבה היא נראית מושפלת · א, עא יעקב זכה לברכות מפני שמעשיו הטובים נבעו מפנימיות אמיתית ולא מן הרצון להיראות צדיק · א, קצט יעקב מאחדה עם מידת החסד להנהיגה אחת שלמה · א, תיב היא תכלית הבניין הרוחני של האדם · א, תיג תחילת הבניין נעשית בחסד וסיומו באמת · א, תיג

האדם צריך לדבוק באמת שהכיר גם כאשר בני משפחתו, ידידיו וסביבתו כולה עומדים מן העבר השני · ב, סו על האדם לברר את האמת בשכלו ולדבוק בה ללא השפעה מדעת הרבים · ב, שפג אין לשנות את האמת מפני לחץ דעת הרבים · ב, שפד

אנוכיות

התמקדות האדם בעצמו בלבד משאירה את העולם בחושך אף אם יש בו אמונה · א, ע היא הגלות הפנימית של היחיד · א, שצה

אנשי אמת

גם אם נחלקו זה עם זה, סופם לחזור לשלום ולאחווה · א, שפב

אנשי כנסת הגדולה

נקראו "גדולה" מפני שראו את גבורת ה' גם בתוך ההסתער · ב, שצג

אנשי מעלה

אצלם גם המעשים החומריים מקבלים אופי רוחני · א, תטז

אנשי מעשה

מקיימים בפועל מצוות רבות שאינן מזדמנות ליושבי בית המדרש · א, רי מעלתם המיוחדת היא ביכולתם לקדש את חיי המעשה · א, ריא

אסתר המלכה

דאגתו המתמדת של מרדכי לשלומה נחשבה למעשה חסד אף שהיתה בת משפחתו · ב, ו נדרשה לפעול בבחינה של שלא לשמה לצורך מחיית המן · ב, רפט התגברותה על הרחמים כלפי המן תיקנה את חטאו של שאול · ב, רצג

אפרים ומנשה

העדת אפרים מבטאת את העיקרון שאין הבכורה לבדה קובעת את המעלה · א, רלט

ארבע כוסות

ארבע הכוסות נתקנו כנגד לשונות הגאולה שנשלמו, ולא כנגד "והבאתי" · **ב, לז**
אין מתקנים כוס כנגד "והבאתי", מפני שהבטחה זו עדיין לא נשלמה בשלמותה · **ב, מ**

ארון הברית

ציפוי הזהב מבית ומחוץ מלמד שפנימיותו של האדם צריכה להיות כחיצוניותו · **ב, קעד**
הארון רומז לתורה, ולכן כל ישראל צריכים להיות שותפים בו · **ב, קפ**
בדי הארון מלמדים שאין להסיח את הדעת מן התורה אפילו לרגע · **ב, קפא**
בניינו חייב טהרת מחשבה מיוחדת יותר משאר כלי המשכן · **ב, רנט**

אריכות ימים

ההשכמה והשהייה בבית הכנסת מסוגלות לאריכות ימים · **ב, רסו**

ארעיות

תחושת הארעיות מסייעת לאדם לשמור מרחק פנימי מן החומר · **א, רפב**

ארץ

רומז לחלק של בין אדם לחבירו, העוסק ביחסי האדם עם המציאות האנושית שסביבו · **א, שכו**

ארץ ישראל

הישיבה בה

בהיות ישראל בארצם ובמצב של מנוחה נדרשת שמירה חזקה יותר מפני השפעת הרשעים · **א, רפג**
יעקב ראה בחסרון קיומה של ארץ ישראל במשך שנותיו אצל לבן דבר המחייב תיקון · **א, רפח**
נקשרת לישראל בקשר עמוק דווקא משום שנקנתה לאחר תקופות של ייסורים · **א, שב**
לשון הגאולה "והבאתי" אינו יסוד לכוס בפני עצמו בליל הסדר, מפני שעדיין לא נשלמה הישיבה בארץ בשלמות · **ב, מ**
שלמות קיום הישיבה בארץ היא גמר ההבטחה, ולא עצם הכניסה אליה · **ב, מ**

מעלתה

נבחרה מפני שאפשרה הרחבה של מפעל קירוב הבריות · **א, עח**
דרך לימוד תלמידי החכמים בה מתוארת בנועם ובסיוע הדדי לבירור ההלכה · **א, קלט**
הצלחת האדם תלויה בהתאמתו למקום הראוי לו, כשם שלכל אילן הקרקע הראויה לו · **ב, סט**
קדושת ארץ ישראל מעניקה לישראל הגנה וסיוע בשעת מלחמה · **ב, רעה**
ישראל במקומם הטבעי זוכים למעלה ולכוח גדולים יותר · **ב, רעט**
מעלת הישיבה בארץ ישראל דומה למעלת דבר העומד במקומו הטבעי · **ב, רפ**
קדושתה
קדושתה באה כאשר עבודת הארץ נעשית לפי מצוות התורה · **א, רי**

אש

האש רומזת לאחד התנאים היסודיים הנצרכים להשגת התורה · **ב, קיט**
האש רומזת להתלהבות ולהתמדה בלימוד התורה · **ב, קכב**
האש מלמדת שכוח אחד יכול לשמש לטובה או לרעה לפי אופן השימוש בו · **ב, רסח**

אשה רעה

ניסיון שעמו נדרשו גדולי ישראל להתמודד · **א, שז**

אשת פוטיפר

תגובתה למניעת רצונה חשפה שמניעה היו אישיים ולא לשם שמים · **א, שסט**
היה נקודת המפנה שביססה את מדרגתו של יוסף לדורות · **א, שפו**

אתערותא דלעילא

מסמלת את השפע הרוחני הניתן לאדם מלמעלה ללא פעולתו · **א, רלח**

אתערותא דלתתא

מסמלת את המעלה שהאדם משיג בעבודתו העצמית · **א, רלח**
קידוש האדם מלמטה הוא התנאי לקידושו מלמעלה · **א, רסב**

באר

- זכות באר המים במדבר נמשכה ממעשיו של אברהם · א, קט
- מסמלת את הוצאת חיי התורה והאמונה אל עולם המעשה · א, רג
- שאיבת המים מסמלת את גילוי הרעיונות הפנימיים והוצאתם אל הגלוי · א, שנג

בדידות

נסיון

- מצבו הבודד של יוסף במצרים החרף מאוד את קושי הניסיון · א, קכז

- פעמים שמאפשרת לאדם לשמור על דעתו ועל נאמנותו לאמת · א, רד
- אדם עשוי להישאר נאמן לתורה גם כשהוא יחיד בסביבה עוינת, אם הוכן לכך מראש · א, ריז
- היהודי נדרש לחוש כי עיקר כוחו בא מהקב"ה ולא מתמיכת הסביבה · א, רנה
- מצבו של יוסף במצרים החרף את עוצמת ניסיונותיו · א, שט
- האדם מסוגל לבנות את עולמו הרוחני גם כאשר הוא מנותק מסביבתו הטבעית · א, שי
- הבדידות שנכפתה על יוסף הפכה למקור של עוצמה רוחנית · א, שי
- אינה מונעת מן האדם להתעלות כאשר יראת ה' מושרשת בו · א, שמת

בהמה

- קיום המצוות באמצעות הבהמה משפיע עליה קדושה · ב, קצב

בהרת

- רומזת למינות ולכפירה · ב, שסח

בועז

- היחס הנכון לאהבת הגר נעשה יסוד תורני מכוח יחס בועז לרות · א, קיב

בושה

- ראוי לוותר על תועלת אישית בלימוד התורה כדי שלא לבייש אדם מישראל · ב, קמג
- הבושה היא התפעלות האדם מדעת הזולת · ב, רטז

- הבושה מפני תגובת הבריות אינה ראויה כאשר היא מונעת קיום תורה ומצוות · ב, ריז
- ראוי למנוע מן האדם כל בושה, אף כאשר הדברים אמת · ב, רכה

- הבושה שנגרמה לחוטא מפחיתה מעונשו · ב, שלט

בחירה

כוחה

- בכוחה לשנות את מצבו הרוחני של האדם · א, לא
- למרות השפעת ההורים, הסביבה, העושר והתכונות, האדם אחראי למעשיו ויכול להתגבר עליהם · א, קמה
- האדם מסוגל להפוך לחלוטין את הכיוון שממנו בא · א, קעג
- האדם הוא הקובע אם הסביבה תהיה עבורו מקור לעלייה או לירידה · א, רו

מהותה

- ערכה של הבחירה מתגלה דווקא מכוח קיומו של היצר הרע · א, כח
- האדם רשאי ויכול לבחור גם נגד נטיותיו הטבעיות · א, ל
- היא המעלה הייחודית המבדילה את האדם מכל שאר הנבראים · א, ל
- כוח הבחירה מטיל על האדם אחריות מלאה למעשיו · א, ל
- גם לאחר ראיית ניסים נשאר האדם אחראי לבחור בטוב · א, נא
- גדולה יותר כאשר האדם בוחר בה מתוך מציאות שאינה מסייעת לו · א, קעב
- קודם החטא הייתה בחירה בין טוב חיצוני לרע חיצוני, ולא מאבק פנימי כפי שהוא כיום · א, רסב

ביזיון

- אין בו בהכרח חולשה, אלא לעיתים הוא גורם להתעצמות רוחנית · א, סד
- בעלי ענוה מסוגלים לקבלם ואפילו לראות בהם תועלת רוחנית · א, שצט

ביזת הים

- נעשתה בדרך נס גלוי ושידוד מערכות הטבע · ב, שצג

ביזת מצרים

- נעשתה בדרך טבעית כדי לחזק את האמונה בהנהגת ה' שבטבע · ב, שצג

בין אדם לחבירו

הנהגות

ההסתכלות על מעלות הזולת היא יסוד נכון ליחסיו עם הבריות · **א, טז**
 ראיית מעלות האדם מאפשרת לחיות בשלום גם עם אדם שאינו מושלם · **א, יז**
 האחריות לחיי הזולת כוללת גם תפילה עבורו · **א, נד**
 עמלק היה הפכו של יוסף גם בתחום זה · **א, שמז**
 הכרת תכונותיו של האדם נצרכת גם כדי לדעת כיצד להתנהל נכון עם הבריות · **ב, נד**
 הפגיעה בזולת טעונה תיקון המביא להרבות אחדות ושלוש בישראל · **ב, קמו**
 עבד עברי זכאי לכבוד וליחס שווה מצד היות אדונו עצמו עבד לה' · **ב, קנז**
 קירוב לבבות נוצר בעיקר על ידי יחס חם ולא רק על ידי עצם העזרה · **ב, רעג**
 רדיפת שלום היא מעלה יסודית בעבודת ה' · **ב, שמו**

זהירות בזולת

חובת הזהירות בצער הזולת עומדת בעינה גם כאשר האדם עוסק במצוה ובעבודת ה' · **ב, יט**
 אין להפריד בין עבודת ה' לבין הזהירות בכבודו ובטובתו של הזולת · **ב, כ**
 הדאגה לטובתו הרוחנית של הזולת עשויה לחייב ויתור אישי גדול כדי שלא ייכשל מחמתו · **ב, מז**
 בני תורה נדרשים להקפיד במיוחד במצוות שבין אדם לחבירו · **ב, קמב**
 יש להיזהר בכבודו ובממונו של הזולת לא פחות מן הזהירות במצוות שבין אדם למקום · **ב, קמב**
 לשון הרע חמור גם מפני שהוא פוגע בזולת · **ב, שעה**
 הנפגע מלשון הרע עשוי לזכות במצוותיו של הפוגע · **ב, שפ**

מעלות

שלמות בתחום זה היא שיחדה את האבות בתואר "ישרים" · **א, סו**
 מצבו של הציבור בתחום זה הוא הגורם המרכזי הקובע את זכאותו לנס · **א, שיז**
 פגימה בה, פוגעת במעלת הציבור יותר מחטאים שבין אדם למקום · **א, שיז**
 עשוי להעמיד לאדם זכות ומעלה גם כאשר חסרה לו מעלה בתורה · **א, שכה**

שלמות

אין להפריד בין שלמות בתורה לבין הנהגת האדם כלפי חבירו · **א, ב**

ביטול הדעת

כוח

נתן לאברהם את הכוח לעמוד בניסיון העקדה · **ב, שצט**
 ישראל ביטלו את הבנתם וקיבלו את בשורת הגאולה באמונה פשוטה · **ב, ת**
 מביא את האדם לישועה · **ב, תא**

מהותו

עבודת ה' מחייבת לבטל את ההבנה האישית מפני ציווי הבורא · **ב, רצט**
 יש לבטל את הדעת העצמית הן בקיום המצוות והן בקבלת מאורעות החיים · **ב, שב**
 שלמות ההשתחויה היא ביטול דעת האדם לדעת הבורא · **ב, שצו**
 נעלה מביטול הרצון, והוא ביטול שכל האדם לדעת ה' · **ב, שצח**
 מתבטא בקבלת התחייבות לקיים את רצון ה' עוד קודם ידיעתו · **ב, תב**

ביטול הרצון

מהותו

ביטול רצונו של האדם לרצון ה' מוכך אותו מן הפסולת הרוחנית · **ב, רד**
 האדם מבטל את רצונותיו מפני רצון התורה · **ב, שצח**

ביטול תורה

ביטול תורה גורם לפירוד ולשנאת חינוך · **ב, רמו**
 עמלק בא מכוח רפיון וביטול התורה · **ב, רפה**

ביטחון בה'

נשמר גם לאחר אובדן כל האמצעים החומריים · **א, רכח**
 האדם אינו צריך לחשוש שמא ייטלו ממנו את אשר נגזר עליו · **א, שפ**
 מתעצם כאשר האדם חסר אמצעים ואינו מאבד את אמונתו · **א, שפט**
 ההכרה שאין האדם מסוגל להבין את מכלול הנהגת ה' מביאה להתבטלות לפניו · **ב, קד**

ביישנות

מדת הביישנות מכוונת כלפי הקב"ה ומתוך יראתו · **ב, ס**

ביכורים

סלי הנצרים של העניים נשארו לכהנים כדי שלא יתביישו במיעוט ביכוריהם · **ב, שלז**

נעשה שלם יותר כאשר קיימת התמודדות עם דעה הפוכה
· א, ס

בית

צריך להיות פתוח ונגיש לכל נזקק · א, צח
יש להיזהר שלא יהפוך בית השער למחסום בפני העניים
· א, צט
הברכה והשפע בבית נובעת מצדקות בני הבית ולא מן
הבית כשלעצמו · א, קעא
עיקר עיצובו של הילד נעשה במסגרת הבית ולא מחוצה
לו · א, קצב
מסמל את הכנסת הקדושה אל החיים הטבעיים
והיומיומיים · א, שי

בית אל

מסמל את הקדושה היורדת מן השמים · א, רמד

בית ה'

הקביעות בבית ה' מרוממת את האדם ומביאה אותו
לשאר המעלות הרוחניות · ב, רכ

בית האבל

יתרונם בכך שזכרון יום המיתה גלוי ומוחשי לעין ·
א, קנב

בית הכנסת

הנהגה בו

מחלוקת בתוכו מביאה לחורבנו הרוחני · א, שצד
הכניסה לבית הכנסת צריכה להיות גם כניסה פנימית
ליראה, לאהבה ולקדושת התורה · ב, קעח
אין להעדיף את פאר בתי הכנסת על פני החזקת לומדי
תורה · ב, רנב
הכניסה לבית הכנסת צריכה להיות מתוך שמחה על
הזכות לעבוד את ה' · ב, רעא
על האדם לבוא בעצמו להתפלל בבית הכנסת ולא
להסתפק בתרומה למקומו · ב, שכד
יש לצאת מן הבית כדי להתפלל בבית הכנסת · ב, שכה

השפעות

חשיפת הילד לקדושתו מגיל רך מטביעה בו אהבת תורה
· א, קצב
אין להשאיר את רגשי הקודש בבית הכנסת בלבד אלא
להמשיך אותם אל הבית והרחוב · א, רלו
כוחו להציל את ישראל כאשר קדושתו נמשכת גם אל חיי
המעשה · א, רלו

קדושת האדם צריכה לבוא לידי ביטוי גם בהתנהגותו
כלפי הבריות · א, כט
שלמות זו חייבת לעמוד בצד שלמות האדם באמונה
ובעבודת ה' · א, סט
אמונה שאינה מביאה להטבה עם הזולת אינה משלימה
את תכלית האדם · א, ע
אברהם ושרה לא הסתפקו באמונה אלא השלימו עצמם
גם בהנהגה עם הבריות · א, קמו
שלמותו אינה חלק צדדי בעבודת האדם, אלא יסוד השווה
בחשיבותו לעבודתו שבין אדם למקום · א, שכג
חלומות הצדיקים הכוללים את שניהם רומזים לשוויון
החשיבות שבין עבודת האדם כלפי שמים לבין הנהגתו
בארץ עם הבריות · א, שכז
שלמותו היא תנאי לשלמות יראת ה' · א, שמו
התורה הקדימה את דיני בין אדם לחבירו כדי ללמד
ששוים בחשיבותם למצוות שבין אדם למקום · ב, קלה
שלמות האדם בעבודת ה' מחייבת ניקיון כפיים ויושר
בממון ובהנהגה עם הזולת · ב, קמ

בין אדם למקום

שלמות בו לבדה אינה מספיקה למעלת "ישר" · א, סו
פגימה בה, אינה מבטלת בהכרח את מעלת הציבור כאשר
האחדות קיימת · א, שיז

ביקור חולים

עיקרו כולל תפילה ובקשת רחמים על החולה · א, נד
אי-דאגה לחולה היא דוגמה לחוסר אחריות לצורכי
הזולת שעלול להביא לנזק ממשי · א, שכז

בירור

מעלת ישראל היא בהפרדת הטוב מן הרע ולא בערבוב
ביניהם · א, רסד
בתורה שבעל פה הבהירות באה לאחר תקופה של
קושיות ועמל · א, רצב
קשה מאוד להכריע אם ההחלטה הייתה נקייה לחלוטין
ממניעים אישיים · א, שע
הגאולה תלויה בבירור מוחלט בין צד הקדושה לצד הרע
· ב, שיא
הבירור השלם יסלק כל צד של זרות מתוך ישראל ·
ב, שיד

בירור האמת

ככל שהאמת מבוררת יותר, כך קטן החשש מהשפעות
שליליות · א, מד

מתקדש מכוח לימוד התורה הנלמד בו · א, רמ
עיקר חיותו הרוחנית של האדם נמשכת מבתי המדרש על
ידי לימוד התורה · ב, קעא
לימוד התורה בבתי המדרש ממשיך את קדושת המשכן
ובית המקדש · ב, רכב
אין מכניסים כלי זין לבית המדרש מפני שהתורה היא
תורת חיים · ב, רסו

בית המקדש

בניינו

שלוש בארות יצחק מכוונות כנגד שלושת בתי המקדש
וכל פרט בהן רומז לתולדותיהם · א, קפה
בניין הבית השלישי יתאפיין בשלום ובהרחבה ולכן נרמז
בבאר "רחובות" · א, קפו
בניינו העתידי קשור בזכות בכייתו של רחל ובזכויות
ישראל · א, רמט
בית המקדש השלישי ייבנה בשתי ידיים, לרמוז על
שלמות ההנהגה שתתגלה לעתיד לבוא · ב, קו
בניינו בשתי ידיים מבטא שגם מידת הדין תצטרף לעתיד
לבוא להנהגת החסד והקירוב · ב, קט
נבנה בהר המוריה בזכות מסירות נפשו של יצחק במקום
זה · ב, קצה
נקרא על שם דוד בזכות מסירות נפשו לבניינו · ב, קצו
בניינו נדחה מפני הצלת חיי ישראל · ב, רנא
הבית הראשון נבנה בפקודת שלמה, אך מאחר שמלאכתו
נעשתה בידי נכרים, נפל לבסוף בידי אויבים · ב, רנו
הבית השני חסר ממעלת קודמיו מפני שנבנה בידי נכרים
ובפקודת כורש · ב, רנו
מעלת בית המקדש נקבעת לפי מדרגת בוניו ולא רק לפי
הבניין עצמו · ב, רנו
מעלתו מושפעת גם ממדרגתו המתמשכת של בונהו ·

ב, רנח

בניינו תלוי במידת ההתבטלות לה' · ב, שצו

השפעתו

בית המקדש משפיע אחדות על כלל ישראל בכל מקום
שהם · ב, קמט
בית המקדש הוא מקום המשרה שלום ואחוה בישראל ·
ב, קנ
הימנעות מעשיית שלטים לדרך המקדש נועדה להרחבת
את המצטרפים לעולים לרגל · ב, קעא
ראיית עבודת המקדש משפיעה יראת שמים על האדם ·
ב, ריט
בית המקדש הוא מקור הקדושה והחיות הרוחנית של
ישראל · ב, רפ

צריך להשפיע על כל אורחות חייו של האדם גם לאחר
צאתו ממנו · א, רלו

מעלתו

מסמל את עבודת ה' בתוך חיי המעשה וצרכי האדם ·
א, רלה
הוא מקור חיותה הרוחנית של נשמת האדם · א, רלו
נמשל לבאר שממנה שואב הציבור את כוחו הרוחני ·
א, רמט

בתי הכנסיות ובתי המדרשות הם מקדש מעט ומקור חיות
רוחנית בזמן הזה · ב, קעא
ההשכמה וההתמדה בו מביאות לאריכות ימים · ב, רסו
תרומת ממון לבתי כנסיות היא מן הדרכים לקדש את
הממון · ב, רסט

קדושתו

בחנינו כבית מקדש מעט · א, קלא
יש לכבדו ולרוממו בדומה לכבוד הניתן לבית המקדש ·
א, קלא
מתקדש מכוח התפילות הנאמרות בו · א, רמ
יופיים של בתי הכנסת אינו תחליף לקדושה פנימית
ולעבודת ה' · ב, קעה
בתי כנסיות ובתי מדרשות הם מקדש מעט וממשיכים את
קדושת המקום בזמן הגלות · ב, רכב
קדושתם מושפעת מטהרת מחשבתם של בניהם · ב, רס

בית הלל

רואים שבתוך ירידת הדורות עצמה הולכת וגדלה
חשיבות עבודת ה' ומפני כך מוסיף והולך בנר חנוכה ·
א, שמ

בית המדרש

הלימוד בו

הלימוד בבית המדרש צריך להיות מתוך חיות ולא מתוך
כבודות · ב, רעא
על האדם להשתתף בעצמו בלימוד התורה ולא רק
להחזיק את הלומדים · ב, שכד
יש לצאת מן הבית כדי ללמוד במקום התורה · ב, שכח

מעלתו

נחשב לרשות רוחנית המוגנת מפני שליטת מלאך המוות
· א, רג
הוא המקום שבו מוכרע אם אכן הושג ניצחון במלחמת
הרוח · א, שלג

קדושתו

הקדושה הנרכשת בו צריכה ללוות את האדם גם מחוץ
לכותליו · א, רלה

חורבנו

חורבן הבית נרמז בבאר "עשק" בשל המריבות והמחלוקות שהביאו לחורבנו · **א, קפה**
חורבן בית שני נרמז בבאר "שטנה", מפני ששנאת החינם הייתה עילת חורבנו · **א, קפו**
חורבן בית המקדש מלמד שחיי ישראל חשובים יותר מקיומו · **ב, רג**

קדושתו

קדושתו משמשת יסוד להבנת קדושת בתי הכנסיות · **א, קלא**

מסמל את עולם הקדושה וההתעלות הרוחנית · **א, רלה**
נקרא "בית" מפני שהוא מסמל מקום חיים קבוע של קדושה ולא רק מקום של התרוממות זמנית · **א, שיב**
גם בפארו של בית המקדש כיסה הענן את יופיו, להורות שהשכינה שורה מחמת חביבות ישראל · **ב, קסט**
השראת השכינה בבית המקדש תלויה גם בשלמותם הרוחנית של ישראל · **ב, קעג**
יופיו של בית המקדש חייב אזהרה מיוחדת שלא להזניח את תיקון הפנימיות · **ב, קעז**
קיומו של בית המקדש מותנה בשמירת השבת · **ב, רמג**
קדושתו אינה עומדת בפני פיקוח נפש · **ב, רג**
אין קדושת בית המקדש נובעת מן הבניין עצמו אלא ממעשיהם של ישראל · **ב, רנג**
קדושתו נמשכת מן השכינה השורה תחילה בישראל · **ב, רנג**

פארו החיצוני אינו קובע את מדרגתו הרוחנית · **ב, רנז**
תרומת ממון לבית המקדש הופכת את הממון לכלי של קדושה · **ב, רסט**

בית המשתה

מעורר את האדם להתבונן באחריתו כשם שבית האכל מעורר לכך · **א, קנב**

בית יעקב

נקרא על שם יוסף מכוח תפקידו הכולל בתוך המשפחה והאומה · **א, שעג**

בית שמאי

מחלוקתם עם בית הלל מלמדת שהבירור נוצר מתוך העמדת שתי השיטות · **א, סא**
רואים את ירידת הדורות כמציאות ההולכת ופוחתת, ולכן הנרות פוחתים והולכים בחנוכה · **א, שלט**

בכור

אין עצם בכורתו מבטיחה את המעלה העליונה אם אינו ראוי לה מצד מעשיו · **א, רלח**

בכורה

מעלתה קיימת, אך היא פחותה ממעלת הישג רוחני שנרכש בעבודה עצמית · **א, רלח**
אחד היסודות למאבק עם עשיו קשור למעמד הבכורה ולהעברתה הראויה · **א, רצו**

בכיה

הבכיה היא דרך לבטא עומק פנימי שאינו יוצא בדיבור · **א, שנה**

בן חורין

חירותו האמיתית של יהודי היא היכולת לעבוד את ה' בשלמות · **א, רעג**
בן חורין אמיתי הוא האדם שהשתחרר משעבוד יצרו והרגליו · **ב, נג**
בן חורין אמיתי אינו משועבד לדעותיהם של אחרים · **ב, שפו**

בנות לוט

מחשבתן הטובה העניקה משמעות שונה למעשה הפסול שעשו · **א, רכב**

בני מלכים

ישראל בגאולתם עתידים להיות כפופים למלכות ה' בלבד · **ב, שיש**

בני קטורה

נולדו כאשר חל שינוי במדרגתה של האם ולכן מדרגתם שונה · **א, קנה**

בנימין

יחד עם יוסף לא היה שותף למעשה שציער את יעקב · **א, רחצ**

שאלת הצלתו הייתה רק הרובד החיצוני של המעמד, והיה בו עימות בין שתי דרכי יסוד בעבודת ה' בין יהודה ליוסף · **א, שנב**
אבנו בחושן מבטאת את כוח ההגנה על כלל ישראל · **א, שעז**

מהווה יחד עם יוסף הצדיק יסוד של שמירה רוחנית על עם ישראל · **א, שעז**

בריאת העולם

האמונה בה

סדרי הבריאה מעידים שיש לה בורא ומנהיג · א, סח
ההתבוננות במהלכה הקבוע מביאה לאמונה עמוקה יותר
· א, שמב

סדרה

עצם מבנה הבריאה מלמד על דרכי התורה והמידות
הראויות להתנהג בהם בעולם הזה · א, יג
הקב"ה לא ברא מציאות של שקר אלא האדם הכניסה
לעולם · א, יז
הקשר שבין ראשית הבריאה לחנוכה נובע מן הופעת
האור בשניהם · א, שלו

תכליתה

העולם נברא באופן שאינו שלם, כדי שהאדם ישלים ויתקן
אותו בעבודתו · א, ח
בהשלמת הבריאה ובתיקון עצמו נעשה האדם כביכול
שותף להקב"ה במעשה בראשית · א, ט
קיום הבריאה תלוי בהתעצמות ישראל בקדושת השבת ·
א, כה

שם ש-די מבטא את הצבת הגבול בבריאה בבחינת "אמר
לעולמו די" · ב, לג
הקמת המשכן השלימה את תכלית הבריאה, ולכן נמשלה
ליום בריאת העולם · ב, קסז
האמונה שה' ברא את העולם היא יסוד השבת · ב, שפו
כל מערכות החיים בבריאה הן גילוי מתמיד של כוח
הבורא · ב, שצא

ברית מילה

העניין שאין האדם נולד מהול מלמד שנברא מלכתחילה
כשהשלמתו מוטלת עליו · א, ח
המילה מלמדת שהאדם נדרש לפעול בעצמו כדי להגיע
לשלמות שנועדה לו · א, ט
מבטאת את ההבדלה שבין ישראל לעמים · א, ערד
שבת לוי שמרו על מצות המילה גם במצרים · ב, שלב

ברכה

היא השורש שממנו משתלשלת הברכה החומרית ·
א, קפא
השפע הגשמי נמשך מכוח לימוד התורה וקיומה ·
א, קפא
שלמותה מתקיימת רק כאשר הברכה הגשמית נשמרת
באמצעות הברכה הרוחנית · א, ריב

שייכותו המיוחדת ליוסף מבטאת את המשך השפעתו גם
באמצעות אחיו · א, שעז

בעלות

ההכרה שהכול שייך לה' משנה את יחס האדם לממונו ·
א, קב

בעלי בתים

מעלתם המיוחדת היא בקיום התורה בתוך חיי המעשה
והפרנסה · א, קפב

בעלי חיים

הקב"ה הטביע בבעלי חיים תכונות והנהגות שמהן ניתן
ללמוד דרכי מוסר · א, יב
אף הם זוכים לעילוי כאשר הם קשורים למצוה או לצדיק
· א, רפ
שמות בעלי החיים מבטאים את טבעם ואת מידותיהם ·
ב, ב
המרחם אף על בעלי חיים ראוי לרעות את ישראל ·
ב, מד

בעלי תשובה

נמשלו לבארות המתמלאות במים חיים של אמונה ·
א, קפו
העמדתם וקיומם הם יסוד בקיום העולם · א, קפז
ראויים לייסורים ממרקים משום שיש תועלת רוחנית
בטהרתם · א, רפו

בצלאל

נבחר לבדו לעשיית הארון מפני טהרת מחשבתו · ב, רנט

בר מצוה

סעודת בר מצוה היא שמחת סיום מצות החינוך של האב
· ב, לח

בריות

שמירתה היא חלק מעבודת ה' כאשר מטרתה לאפשר
לאדם לעבוד את קונו · א, תטז
המידות הרעות מקצרות את חיי האדם ופוגעות בבריות
· ב, שעג

ברכות הנהנין

מבטאות את חיי ההודאה לה' · **ב, שמח**

ברכת המזון

מכסים את הסכין בשעת ברכת המזון כדי שלא לערב מקצר חיים עם מאריך חיים · **ב, רסה**

בתיא

השם שנתנה למשה נקבע כשמו בתורה ולדורות · **ב, ב**
אף שגדלה בבית פרעה ולא ידעה מחסור וצער, נתנה לבא לבכיו של משה · **ב, ג**
בשם שנתנה למשה נרמז כי עתיד הוא לעשות לאחרים כמעשה שעשתה עמו · **ב, ו**

גאווא

גורמיה

הצלחה ועושר עלולים להביא לרום הלב ולשכחת ה' ·
א, קלה
היא אחת הסכנות המרכזיות הכרוכות בעושר · **א, שפו**
השפע הגשמי עלול להביא את האדם לייחס את הצלחתו לעצמו · **ב, רמ**
ההצלחה עלולה להביא את האדם לידי גאווא · **ב, שמ**
אומות העולם מתגאות כאשר ניתנת להן גדולה ·
ב, שמא
מקורה בכוחות הרוח של האדם ולא בתאוות הגוף ·
ב, שסו
העושר עלול להביא את האדם לשכחת ה' · **ב, שסז**

סכנתה

עלולה לגרום לירידה רוחנית גם אצל הדור הבא ·
א, קנד
עצם מחשבת האדם שהוא ראוי לשררה יש בה פגם של גאוה · **ב, לה**
הגאוה אוטמת את האדם מלהרגיש את האחר, ואילו הממעט עצמו מסוגל לפתוח את לבו לצרת הזולת ·
ב, סא
אסורה אפילו במקצת, כשם שהחמץ אסור בכל שהוא ·
ב, שמב
הגאוה מונעת מן האדם להכיר באמת בגדלות הבורא ·
ב, שנג
מי שאינו נכנע לפני ה' דבק במידת הנחש · **ב, שנה**
ייחוס ההצלחה לכוחו של האדם מביא לידי נפילה ·
ב, שנו
המביאה לשכחת ה' גורמת לעונש מידה כנגד מידה ·
ב, שסז

המבקש שהתורה תבוא אליו מבטא מידה של גאווא ·
ב, שסט

תיקונה

ההתרחקות מן הגאווא היא מן התכליות שבהנהגת הסתר הפנים · **ב, רמא**
בעלי השררה והגדולה נדרשים להכניע עצמם לפני הקב"ה · **ב, שמ**
אין להתגאות במעלות ובכישרונות שקיבל האדם מן השמים · **ב, שמז**
ביטחון בכוח האדם ללא סייעתא דשמיא הוא היפך ההתבטלות לה' · **ב, תב**

גאווא

הכנה אליה

אחדות ישראל בלב, בנפש ובמטרה אחת לעבודת ה' היא יסוד לצמיחת הגאווא · **ב, א**
נשמר כאשר ישראל אינם רואים בגלות את מקומם הקבוע · **א, ערה**
כל שלבי ההכנה אליה נקבעים מראש בהנהגה מדויקת ·
א, שז
יעקב לא גילה את קיצה, אך מסר לבניו את הדרך לקרבה · **א, שצב**
התאחדות ישראל כאיש אחד היא ההכנה הראויה לגאווא ·
א, שצג
השלום והאחדות הם ההכנה הישירה לביאתה · **א, ת**

העתידה

באחרית הימים עתידה מידת האחדות לצאת אל הפועל בשלמות בעולם · **א, ה**
תיכנה על יסוד של שלום ולא של מאבק · **א, קפו**
שלמותה תהיה כאשר ישראל יהיו מובדלים לגמרי מדרכי האומות · **א, רעח**
איחוד יהודה ויוסף מסמל את שלמות האחדות שתתגלה בגאווא · **א, שצג**
ביאת אליהו מבשרת את הגאווא העתידה שבה תתקיים לשון "והבאתי" בשלמות · **ב, מא**
הגאווא העתידה תהיה גאווא שלמה, מפני שלא יהיה אחריה עוד שעבוד · **ב, מט**
שלמות קדושת המקום תחזור בבניין בית המקדש בגאווא השלמה · **ב, רכב**
קודם הגאווא יתבררו הצדיקים בשלמות ללא תערובת של רע · **ב, שי**
קודם הגאווא יתבררו הרשעים בשלמות ללא תערובת של טוב · **ב, שי**
בשעת הגאווא לא תישאר מציאות של תערובת בין טוב לרע · **ב, שיב**

אור הגאולה עשוי לצמוח דווקא מתוך עומק החשכות והצרות שקדמו לו · **ב, כט**
תחילה גלות ואחר כך גאולה, וזהו יסוד קיומו של ישראל בכל הדורות · **ב, ל**
גם תקופות של חושך וייסורים הן הכנה הכרחית לגאולה · **ב, קג**

גאולת מצרים

הכנה אליה

הוכנה כבר בראשית הגלות באמצעות פעולותיו של יוסף · **א, שעד**
טענותיו של משה רבינו קודם שקיבל את שליחות הגאולה, ותשובת הקב"ה על כולם · **ב, יז**
קושי השעבוד היה הכנה הכרחית לביאת הגאולה · **ב, כח**
קושי השעבוד קירב את הגאולה והביא ליציאה מוקדמת ממצרים · **ב, קב**

זכויותיה

בזכות שמירת ייחודם ולא התערבותם במצרים זכו ישראל להיגאל · **ב, סח**
ישראל נגאלו בזכות מסירות נפשם של משה ואהרן למען הכלל · **ב, שלב**
באה בזכות ביטול דעתם של ישראל כלפי רצון ה' · **ב, שצו**
ישראל האמינו למשה אף שהגאולה הקדימה את הזמן שהיה ידוע להם · **ב, ת**
באה בזכות ביטול דעתם של ישראל לציווי ה' למרות הסכנה · **ב, תג**

מהותה

כללה גם שמירה מכוונת מפני התבוללות במצרים · **א, ערד**
היא היסוד המרכזי שעליו יש לבנות את אמונת ישראל · **א, צד**
הגאולה הוצרכה להיות נקיה מכל גרימת צער או זלזול באדם מישראל · **ב, כא**
מהות הגאולה היא דאגת איש לרעהו, כבוד הזולת ושמחה בהצלחתו · **ב, כב**
ניסי מצרים הכשירו את ישראל ואת העולם להכיר במציאות ה' ובהשגחתו · **ב, פב**
הגאולה החלה גם בשחרור רוחני מן ההשפעה המצרית · **ב, שפה**

רכוש גדול

עיקר הבטחת הרכוש לאברהם הייתה על רכוש רוחני שנרכש על ידי השעבוד והגאולה · **ב, פא**

גאולה שלמה היא השתחררות גם מן הפחד וההשפעה של בשר ודם · **ב, שיט**
לעתיד לבוא תבטל טומאת הלידה עם תיקון העולם · **ב, שנט**

זכויות ותנאים

פעולת גאולה שנעשתה אצל האבות ממשיכה כוח גאולה לדורות · **א, קיא**
מובטחת בזכות תפילתה ובכייתה של רחל על בניה · **א, רמט**
תבוא מכוח הכרות הקב"ה על בחירת ישראל למרות כל הקטרוגים · **א, שדמ**
באה מתוך צירוף של שמירת הזהות ואחדות ישראל · **א, שפג**
אינה יכולה לבוא כאשר ישראל מפורדים · **א, שצד**
אפשרית רק כאשר היחידים כבר נגאלו מבחינה פנימית · **א, שצה**
משה זכה להיות גואלם של ישראל מכוח דאגתו לצערם ומסירותו למענם · **ב, ו**
הישועה והגאולה תלויות במיוחד בשמירת המשפט והצדקה שבין אדם לחבירו · **ב, קלט**
ריבוי תורה ומצוות בלא כוונה לשם שמים מעכב את הגאולה · **ב, רצ**
תנאי לגאולה הוא שישראל יהיו דבקים בקדושה ללא תערובת של זרות · **ב, שיד**
תלויה במידת ההתבטלות של ישראל כלפי הקב"ה · **ב, שצז**

מהותה

משמעותה הפנימית מתבארת מתוך תפקידן של אותיות מנצפ"ך · **א, ער**
עניינה העיקרי אצל ישראל הוא חירות הנשמה לעבודת ה' · **א, ערב**
יש מקום לראות גם בתחילת תהליך הגאולה ערך עצמי, אף קודם שהגאולה הושלמה · **ב, לח**

מתוך הגלות

הגלות היא שלב ההכנה לצמיחתה של הגאולה · **א, רצג**
יסודות הגאולה נבנים לעיתים דווקא מתוך המאורעות הקשים ביותר · **א, רצט**
כשם שאצל יוסף הקדימו הצרות את העלייה, כך גם אצל כלל ישראל · **א, שא**
תבוא למרות מראית העין של ירידה רוחנית · **א, שדמ**
באות לאחר תקופת ייסורים ממושכת כחלק מן הסדר האלוכי · **א, שו**
מציאות ישראל ממשיכה להתקיים גם בתקופות קשות ולכן יש תקווה לאחרית טובה · **א, תיח**

גדול הדור

הדור צריך להכיר במשמעות הרוחנית של אובדן אדם המיוחד בדורו . **א, קנח**
 הסתלקות מחייבת יחס מיוחד מפני שנוצר חלל שאין לו תחליף . **א, קנח**
 הגדול שבדור נחשב שורש שממנו יונקים כל הבאים אחריו . **א, קסב**
 היחס בין מנהיג הדור לדורות הבאים דומה ליחס שבין שורש האילן לענפיו . **א, קסב**
 כוחו נמשך גם לאחר פטירתו באמצעות תלמידיו ופעליו . **א, קסב**

גדולה

ככל שהמעלה העתידה גדולה יותר, כך עשויה להיות קשה יותר תקופת ההכנה . **א, רצד**
 כאשר נגזרת על אדם גדולה, אין בכוח בני אדם לעכבה . **א, שעט**
 מצבי שפל עשויים להיות ההכנה המדויקת לגדולה העתידה . **א, שפ**

גדולי ישראל

תפקידם לכוון את הציבור בדרך התורה בענייני הנהגת הכלל . **א, יא**
 יש לקבלם מתוך אמון גם כאשר אינם מובנים במלואם . **א, קכא**
 פעמים רבות צמחו מתוך תקופות של גזירות ורדיפות . **א, רצב**
 יש שזכו להכרה בזכות אישיותם בלבד ולא בזכות תפקידם . **א, שמט**

גדלות בתורה

יש לזקוף חלק ניכר ממנה למי שעיצב את ראשית דרכו של התלמיד . **א, קצב**
 אינה מושגת בבת אחת אלא קודמת לה תקופת יגיעה, שבירה והכנה . **א, רצ**
 אינה תלויה במשרה, שררה או תפקיד ציבורי . **א, שמח**
 כל אדם יכול להגיע לגדלות בתורה וביראה גם ללא תנאי פתיחה מיוחדים . **א, שנ**

גדלות ה'

ככל שהאדם מכיר יותר בגדלות ה', כך הוא מכיר יותר בחומרת חטאיו . **ב, שנב**
 ההכרה בגדלות ה' מגלה לאדם את עומק פגיעתו בכבוד שמים . **ב, שנג**

הרכוש הרוחני שנרכש ביציאת מצרים חשוב לאין ערוך מן הרכוש החומרי . **ב, פג**

שלביה

מחלוקת האמוראים אם תחילת הגאולה בליל היציאה נחשבת גאולה, תלויה בחשיבות תחילת המעשה לעומת סיומו . **ב, לח**
 ארבע לשונות הגאולה מתייחסות לשלבי גאולה שהושלמו ביציאת מצרים . **ב, מ**
 במחלוקת אם גאולת מצרים נחשבת גאולה שלמה, או שרק הגאולה העתידה היא הגאולה השלמה . **ב, מט**

גבולות

תפקיד הגבורה הוא להציב גבול ולמנוע התפשטות בלתי ראויה . **א, ערב**
 נדרשים כדי להשלים את החינוך הניתן מתוך אהבה . **א, קצד**
 התורה מלמדת שלכל עניין יש המקום הראוי לו, ואין לערב בין תחומים שונים . **א, רב**

גבורה

הגבורה בעבודת ה' היא עצמה נזיו והדרו של האדם . **א, קכד**
 עניינה של ה"קרן" הוא כוח ההתגברות של האדם בעבודת ה' . **א, קכד**
 נדרשת הן בשעת שפל לעמוד בניסיון והן בשעת גדולה להימנע מנקמה . **א, קכח**
 הליכה נגד דרך רוב העולם כדי להתמסר לה' דורשת גבורה מיוחדת . **א, קל**
 נדרשת כאשר יש צורך לעמוד על שמירת הדת . **א, שצט**
 גבורה היא מעלה רק כאשר משתמשים בה להצלת החלש ולעשיית הטוב . **ב, קפט**
 שימוש בגבורה לדיכוי הזולת הופך אותה לחסרון . **ב, קצ**
 גבורה ועזות הן שתי מידות שונות שאינן תלויות זו בזו . **ב, רטז**

גבורות ודינים

אינם עומדים בסתירה לגאולה אלא עשויים להיות אחד האמצעים המביאים אליה . **א, רעא**
 הנהגות הדין עצמן עשויות להיות הביטוי העמוק של חסד וגאולה . **א, רעח**

גדול

תואר "גדול" מבטא עצמאות ואי-תלות באחרים, ולא רק גיל או מעמד . **ב, שפה**

גושן

בחירתה נועדה לצמצם את ההשפעה הרוחנית של מצרים על ישראל · א, רנו

גזירות

גזירות גשמיות

תיקונן בא על ידי תשובה והתחזקות רוחנית · ב, רפב

גזירות רוחניות

יש להילחם בפועל על קיום התורה והמצוות · ב, רפב

אופן ההתמודדות נקבע לפי מהות הגוירה - רוחנית או גשמית · ב, רפא
גזירות המבקשות להעביר את ישראל על דתם הן בבחינת מעשה שטן · ב, רפב

גזירת שמים

גוברת על כל תחבולותיהם של בני אדם המבקשים למנוע את הצלחת הזולת · א, שעט

גיד הנשה

איסור גיד הנשה מתחדש מתוך המאבק עם עשו · ב, רח

גיהנום

יסורים בעולם הזה עשויים למעט את הצורך בעונשים לאחר המיתה · א, קסו

גילוי הקדושה

יהודה ראה בגילוי הקדושה דרך נכונה להנהגת ישראל · א, שנז
תהיה חלק מן הגאולה אך לא לבדה · א, שנז

גילוי הקץ

יעקב לא גילה לבניו את קץ הגאולה, אך מסר להם את הדרך לקרבה · א, שצב

גילוי מלכות ה'

בתחילה הסתפק הקב"ה בגילוי מלכותו אצל יחידי סגולה בלבד · ב, לג

גילוי עריות

פוגם בעיקר בצד החומרי של האדם · ב, שעד

אפילו רשע יכול להגיע להכנעה על ידי הכרה בגדלות הבורא · ב, שנד

גדלות האדם

שלמותו של אדם גדול ניכרת ביכולתו לעמוד במעלתו גם כשהוא מעורב עם הציבור · א, לז
נמדדת בהתמדה במידותיו הטובות לאורך כל חייו · א, נא
אין לה גבול כאשר האדם מוסיף להתעלות ללא הפסק · א, פא
נמדדת לפי יכולתו להתעלות מעל השפעות סביבתו · א, קעא
נקבעת לפי עבודתו הפנימית ולא לפי תנאי פתיחתו · א, שנ
נבחנת ביכולתו לעמוד על האמת גם כאשר כל הסביבה חולקת עליו · ב, שפג
מתבטאת בעמידה איתנה על האמת במקום הראוי · ב, שפד
מתבטאת בהכרת הנהגת ה' גם כאשר אינה מלווה בנס גלוי · ב, שצד

גדרי התורה

נועדו לשמר את ייחודו של עם ישראל · א, ערד

גוף

נמשך אל צורכי החומר ותענוגות העולם הזה · א, רכט
שלמות האדם היא כאשר גם הגוף מצטרף לשאיפת הנשמה לעבודת ה' · א, רכט
ההסתכלות על האדם מצד גופו החומרי מביאה לפירוד ולמחלוקת · ב, רמז

גוף ונשמה

טיפול בגוף יוצר אפשרות להשפיע על נשמת האדם · א, פו
אברהם דאג לצורכי הגוף כדי לפתוח את הלב לקבלת מזון רוחני · א, קד
האדם מורכב משני כוחות השואפים לכיוונים שונים ונדרש לאחדם לעבודת ה' · א, רכט
האדם נועד שהנשמה תרומם את הגוף ולא תיגרר אחריו · ב, שעה
פגם בנשמה מונע את תיקון הגוף ומקלקל את האדם כולו · ב, שעו

גילוי פנים

הנהגת גילוי הפנים מביאה לידי הכרה גלויה בהשגחת ה' · **ב, רלז**
הזכרת שם ה' גם בשיחת חולין מבטאת מציאות של גילוי כבוד ה' בעולם · **ב, רלח**

גירוש

גם הרחקה ממקום עשויה להיות תחילתה של גאולה רוחנית · **א, רעא**

גירוש ספרד

היה נקודת מוצא להתפתחות מרכזי תורה חדשים בארצות אחרות · **א, רצב**

גישה

לשון "גישה" נאמרת כלפי מי שנמצא במעמד גבוה יותר או במצב של מורא · **א, שנד**

גלות

הנהגה בה

גם בחשכת הגלות אין לישראל לאבד את אמונתם ואת ערכי התורה · **א, עא**
דווקא הצלחה רבה עלולה להביא לקשר מסוכן עם מקום הגלות · **א, ערו**
מחייבת הכנה רוחנית מיוחדת השונה מן ההנהגה בארץ ישראל ובסביבת צדיקים · **א, רטז**
מחייבת נקיטת אמצעים לשמירת הזהות הרוחנית · **א, רנו**
קושי הגלות גורם לריבוי מחלוקות ולכן מחייב התחזקות מיוחדת בשלום · **א, תא**

מדרגותיה

שלוש מדרגות בגלות: גלות תחת אומות העולם, גלות תחת ישראל, וגלות האדם אצל עצמו · **ב, מט**
הגלות העצמית, שבה האדם משועבד ליצרו ולמידותיו, קשה מכל הגלויות · **ב, נ**
שעבודו של אדם בידי יהודי אחר קשה יותר משעבודו תחת אומות העולם · **ב, נ**
הרצון להיות כאדם אחר הוא בחינה של גלות ושעבוד עצמי · **ב, נד**

מהותה

אצל ישראל עיקר משמעותה היא התרחקות מן החיים הרוחניים הראויים · **א, ערב**

גם כאשר יש בה רוחה גשמית, היא עלולה להיות סבל רוחני · **א, תח**
גלות ישראל מארצם מלמדת שהביאה לארץ הייתה התחלה שעדיין לא הגיעה לסיומה השלם · **ב, מ**
השעבוד משפיל את רוח האדם ומקשה עליו להתייצב בגבורה כנגד משעבדיו · **ב, עב**
הגלות מחלישה את מעלתם הרוחנית של ישראל בהיותם תלויים ממקומם · **ב, רפ**

סיבותיה

העדר האחדות ופיזור הדעות והלכבות היו מן הסיבות לחורבן ולגלות · **א, ב**
האבות חששו שמעשיהם גרמו בעקיפין לסכל הדורות · **א, קיג**

תכליתה

פיזור הגלויות נועד למנוע את שקיעת ישראל בתוך תרבות אחת · **א, ערה**
גרשו מן הגלות עשוי להיות חסד אלוהי השומר על ישראל · **א, ערו**
בכל מקום שאליו גלו ישראל הוכנה עבורם אפשרות חדשה לצמיחת התורה · **א, רמח**
שלב ההשפלה אינו סתירה לגאולה אלא הכנה אליה · **א, רס**
עשויה להועיל לאדם בכך שהיא מונעת ממנו להיקשר יתר על המידה אל החומר · **א, רפב**
דווקא מצבה השבור והבלתי-קבוע עשוי להקטין את הסכנה של הידיקות בדרכי הרשעים · **א, רפג**
אינה רק עונש אלא שלב של הכנה רוחנית לבניין גדול יותר · **א, רצב**
הגלות היא שלב ההכנה לצמיחתה של הגאולה · **א, רצג**
חושך הגלות הוא הרקע שמבליט את אורה של עבודת ה' · **א, שדמ**
כל מאורעותיה מכוונים לשלמות העתידה של האומה · **א, שז**
הגלות היא שלב מקדים והכרחי לגילוי הגאולה · **ב, כח**
סדר הנהגת ישראל הוא שתקופת הגלות והחושך קודמת להופעת אור הגאולה · **ב, כט**
תחילה גלות ואחר כך גאולה, וזהו יסוד קיומו של ישראל בכל הדורות · **ב, ל**
תכלית הגלות לזכך את ישראל ולהכניס לגאולה השלמה · **ב, פד**
חיזוק תמידי מקדושת המקום ומקדושת הזמן מאפשר לשמור על קדושת ישראל גם בזמן הגלות · **ב, רכב**

גלות יון

הייתה גלות של הדעת וההשקפה יותר מאשר של הגוף ·
א, שלו

גלות מצרים

ההכנה אליה

באמצעות יוסף הייתה מקור השפע לישראל במצרים ·
א, שעד

הירידה למצרים הוכנה מראש באופן שימנע את שקיעת
ישראל בטומאת הארץ · א, שעד
הרעב שהיה במצרים היה חלק מן ההכנה האלוקית
להצלת קדושת ישראל · א, שעד
העדר הדלטורין בישראל כשהיו במצרים נובע מהכוח
שהשפיע יוסף · א, שעה
קדושת ישראל במצרים נבנתה על ידי עבודת ההכנה של
האבות, יעקב ויוסף · ב, צד

סכנתה

אילו ישראל היו ניזונים ממזון מצרי היו נכנסים תחת
השפעת השר הרוחני של מצרים · א, שעג
הסכנה העיקרית שבה הייתה שקיעה רוחנית תחת טומאת
מצרים · א, שעג
עיקר השעבוד היה ההשפלה והצער הנפשי שגרמו
המצרים לישראל · ב, כא
תכלית המצרים הייתה לעקור מישראל את ייחודם
ואמונתם ולמזגם בתוכם · ב, סז
השפעת מצרים על ישראל משמשת לימוד זכות על חטא
העגל · ב, רכז

שמירת הזהות

בזכות שמירת ייחודם ולא התערבותם במצרים זכו ישראל
להיגאל · ב, סח
ישראל שמרו על זהותם והבדילו עצמם מן המצרים אף
בשנות השעבוד · ב, קנה
שמירת הזהות הרוחנית בגלות היא יסוד לקיומו של עם
ישראל · ב, קנו

תכליתה

לא מנעה מישראל להגיע למדרגת עם ה' · א, קעג
שימשה שלב נוסף בזיכוך עם ישראל ובהפרדת הסיגים ·
א, רסג
שימשה שלב הכרחי להכשרת ישראל לקבלת התורה ·
א, רצא
גלות מצרים הכשירה את ישראל לקנות את מידת העזות
דקדושה ואת מידת הרחמנות · ב, סב

הקושי והסבל במצרים שימשו תהליך חינוכי שעיצב
בנפש האומה את המידות הנצרכות לקיומה לדורות ·
ב, סב
השעבוד במצרים זיכך את ישראל והכשירים לאמונה,
לניסים ולקבלת התורה · ב, פב
גלות מצרים הביאה לישראל את מצוות הפסח וריבוי
הלכותיו · ב, רח

גלות פרסית

מתבטאת בכך שכל אדם עסוק בטובת עצמו · א, שצה

גמילות חסדים

חובת האדם

הדאגה המתמדת לצורכי הבריות הייתה תיקון למחדלו
של נח · א, נה
יכול להתגלות גם בעבודת כפיים יומיומית לצורכי הזולת
· א, קמח
מי שנמנע מחסד אף שיש בידו לעשותו עונשו גדול · ב, ז
מתפקידי המנהיג לפעול לטובת היחיד והציבור ולהקל
את סבלם · ב, טז

בכלל תפקידי המנהיג לדאוג לעניי העם ולפעול למענם ·
ב, יא
בכלל תפקידי המנהיג לדאוג לעניי העם · ב, יג
בעל הממון נדרש להשתמש בעושרו להיטיב עם הזולת ·
ב, קסג

חסד גשמי ורוחני

שימש אמצעי לקרב רחוקים לאמונה בה' · א, לה
הוא שהביא את אברהם להפיץ את האמונה לכל בני
האדם ולא להסתפק בעצמו · א, עו
חסד גשמי מתבטא בדאגה לכל צורכי הגוף של הבריות ·
א, פב
חסד רוחני מתבטא בהפצת האמונה ובהארת נשמות
הבריות · א, פב
כולל הנהגה עליונה, חסד גשמי וחסד רוחני · א, פב
דאגה לצורכי הגוף היא הפתח להשפעה על הנשמה ·
א, פו

מהות

מקורה בחובת האדם להידמות לבורא שהוא טוב ומטיב ·
א, סט
ריבוי הטובות והתענוגים שבבריאה מלמד שהבורא טוב
ומטיב · א, סט
עשוי להתגלות באמצעות הנהגות הנראות בתחילה כדין
קשה · א, רעח
יעקב מאחדה עם מידת האמת להנהגה אחת שלמה ·
א, תיב

נמדד גם בדרך שבה מאפשרים לעני לקבל את עזרתו בכבוד · א, צח

מחייב תכנון מוקדם כדי שהסיוע יהיה זמין בכל עת · א, ק

שלמותו מחייבת ומינות מיידית לעזרת הזולת · א, ק
דרך הגומל לדרוף אחר הנוקמים ולא להמתין שיבואו אליו · א, קא

שלמותו מתבטאת במניעת הצורך של העני לבקש · א, קא

עשיית חסד נמדדת בכך שאינה תלויה בכבוד או בתועלת אישית · א, קו

יוסף גמל טובה לאחריו תחת הרעה שגמלו לו · א, קכח
אינה מספיקה כאשר היא מלווה בפירוד ובשנאת חינוס · א, שיח

יוסף מייטיב גם כאשר בידו הכוח, ואילו עמלק פוגע גם ללא כל סיבה · א, שמח
חסד מתחיל בהבחנה בצערו של הזולת ובניסיון להפיגו · ב, ד

מידת החסד אינה שוללת את הצורך בריחוק כאשר הוא נעשה על פי רצון ה' · ב, קז
עיקר מעלת החסד היא באופן שבו הוא ניתן ולא רק בעצם הנתינה · ב, רעג

גמר מצוה

חשיבות מיוחדת נודעת להשלמת המצוה, עד שהגומר נחשב כאילו עשה את המעשה כולו · ב, לז
סעודת בר מצוה מבטאת את חשיבות השלמת מצות החינוך יותר מאשר את עצם התחלת חיובו של הנער במצוות · ב, לח

גמרא

ירושתו הרוחנית של רב אשי לדורות, והרי כאילו לא מת ועדיין קיים · א, תיא

גן עדן

העובר זוכה במעי אמו לבחינה רוחנית הדומה לגן עדן · ב, שנח

גניבה

רדיפת הממון עלולה להביא את האדם לידי גניבה · ב, קסד

גסות הרוח

פגם במידה זו חמור עד שנחשב כפגיעה בעיקרי האמונה · א, שכד

החסד קודם לאמת בסדר ההנהגה, אף ששניהם הכרחיים · א, תיג

חסדי ה' עשויים להתלבש במאורעות הנראים בשעתם כצער וכצרה · ב, כו
הרחמנות על הזולת היא היסוד המביא את ישראל לגמילות חסדים · ב, ס

מעלות

שלמות האדם מחייבת אמונה בה' לצד הנהגה מתוקנת עם הזולת · א, סט
גם לאחר הכרת הבורא אין העולם שלם אם האדם אינו מרחם ומייטיב עם זולתו · א, ע
הנהגת החסד היא תנאי לקיומו המתמשך של העולם · א, פג
פגיעה במידת החסד גורעת אף ממעלות רוחניות גבוהות · א, צט

קיומו בתקופות הקשות מגלה את עומק מעלתם של ישראל · א, שדמ

אינו תוספת למעלות האדם אלא חלק מהותי מיראת שמים · א, שמו
מצטרפת לקנייני הנצח המלווים את האדם לאחר פטירתו · א, תז

התורה הנציחה את מעשה החסד של בתיה בקביעת השם שנתנה למשה · ב, ב
מעלת החסד של רבקה היא שהכריעה את בחירתה לבית אברהם · ב, ג

מעשה החסד של בתיה גבר בחשיבותו על המעלות הרבות שנרמזו בשמותיו האחרים של משה · ב, ג
העובדה שהחסד נעשה כהשבת טובה אינה מגרעת מחשיבותו · ב, ה

שכר

הזמנה אחת שנבעה מרצון להיטיב הביאה ליתרו שכר גדול לו ולצאצאיו · ב, ד
חסד שנעשה עם פנייה אישית עדיין זוכה לשכר גדול · ב, ד

גם חסד שנעשה כתשלום על טובה קודמת גדול הוא ושכרו רב · ב, ה

חסדו של יתרו זיכה אותו במשה כחתן ובצאצאים היושבים בלשכת הגזית · ב, ה

השכר הגדול ביותר על חסד הוא לזכותו לעשות חסדים גדולים ורחבים יותר · ב, ו

כשם ששכרה של עשיית חסד גדול, כך עונשו של מי שאינו עושה כפי הנדרש ממנו גדול · ב, ז

שלמות

אינה מסתיימת במתן לעני המבקש, אלא ביצירת אפשרות נוחה להגיע אל הנותן · א, צח

גרים

הבארות רומזות גם לנפשות שקרבו האבות תחת כנפי השכינה · **א, קפו**
 ראוי להמשיך להנהיגם בדרך שבה התחנכו בתחילת התקרבותם · **א, קפו**
 יכולים להגיע למדרגת עליונות בכוח עבודתם האישית · **א, שנ**
 חלקם של הגרים במסירת התורה מלמד שהתורה שייכת לכל אדם הרוצה לעמול בה · **ב, קכג**
 קידוש השם שנעשה במפלת הרשעים הוא שורש לגיור צאצאיהם · **ב, רפו**

גרעין

ריקבוננו משמש משל לכך שהפסד זמני הוא תנאי לצמיחה עתידית · **א, רצ**

גשמיות

נועדה להיות כלי לעבודת ה' ולא מטרה בפני עצמה · **א, רי**
 ברכות יצחק מלמדות שאין להפריד בין הגשם לרוח אלא לראותם כמערכת אחת · **א, ריב**
 נועדה לשמש אמצעי לעבודת ה' ולא להיות מקור חייו של האדם · **א, רכט**
 שלמות האדם היא כאשר גם הגוף מצטרף לשאיפת הנשמה לעבודת ה' · **א, רכט**
 תכלית התורה היא להפוך את הגשמיות עצמה לכלי רוחני · **א, רפא**
 מתבטאת בצורכי הגוף ובאכילה, אך אינה בהכרח נחותה כאשר היא מתקדשת · **א, תטו**

דאגה לזולת

משחררת את האדם מן הגלות האישית · **א, שצה**
 דמות הרועה מלמדת על דאגה מתמדת לשלומם ולצרכיהם של הנתונים לאחריותו · **ב, מג**
 מי שצער חבירו נוגע באמת ללבו אינו מסתפק ברחמים אלא פועל להקל מעליו את משאו · **ב, מד**

דבקות בה'

דרכיה

מלבד לימוד התורה נדרשת עבודה פנימית של אמונה, אהבה ויראה · **א, רכח**
 נשמרת באמצעות תפילה ושירות ותשבחות גם בשעות של הסתר רוחני · **א, רלא**

מתחזקת באמצעות התפילה הקבועה בבית הכנסת · **א, רלו**
 אינה נקנית בכוח האדם בלבד אלא ניתנת לו לאחר שהכין את עצמו · **א, רסא**

כוחה

מביאה את האדם לטעום מן החיים הרוחניים עוד בחייו · **א, קסה**
 הצלחתו של יוסף במצרים נבעה מן המציאות המתמדת של שם שמים השגור על פיו · **א, שח**
 החיים הרצופים עם הקב"ה הם מקור כוחו של האדם בשעת מבחן · **א, שיד**

מהותה

מאפיינת את חיי הנביא ואת האבות בפרט · **א, עד**
 מדרגתה העליונה היא כאשר האדם נשאר דבוק בה' גם בעת עיסוק בענייני העולם · **א, פח**
 אצל אברהם לא נפסקה גם בשעת ההליכה והעיסוק בענייני העולם · **א, פט**
 מתבטאת בכך שכל המעשים נעשים רק מפני שכך ציווה ה' · **א, קו**
 מתבררת במיוחד כאשר האדם אינו נסוג מדרכו בעקבות הקשים · **א, רסח**

דבקות בתורה

היא המדד לניצחון ישראל על יון · **א, שלג**
 העזות שבישראל מאפשרת להם להישאר דבקים בתורה למרות פיתויים, הסתות וצרות · **ב, נט**

דברים בטלים

עלולים להפוך את יום השבת לזמן של הפסד רוחני · **א, שסד**

דואג

ממנו למדנו שריבוי תורה וחרירות אינם מועילים כאשר הפנימיות מקולקלת · **ב, קעה**

דוגמא אישית

מעשיו של האדם עצמו נעשים יסוד לשיפוטו · **א, שסא**

דוגמה אישית

מעשה אמיתי לשם שמים פועל ומשפיע גם על סביבתו · **א, שסח**

דוד המלך

הנהגות

צדקותו לא הועילה לו במלחמה מפני שנפגם כוח האחדות בדורו · **א, שיז**
 ביקש נסיונות מתוך הבנה שהם הדרך להגיע למדרגות עליונות · **א, שפו**
 בצוואתו שילב בין גמילות חסד עם הראויים לכך לבין ענישת הרשעים · **ב, קח**
 קריאתו "בני" על אבשלום הייתה לימוד זכות ולא ביטוי של צער בלבד · **ב, רכח**
 אהבתו היתרה לבניו גרמה שלא חנכם כראוי · **ב, רכט**
 היה ראוי להשתמש באוצרות שהכין לבית המקדש כדי להציל יהודים מרעב · **ב, רנא**
 החשיב את קירוב הלב של בני ברזילי יותר מן המאכל והמשתה שהביאו לו · **ב, רעד**
 ביקש שתבוא הפורענות עליו ולא על ישראל · **ב, שכח**

ייסוריו וניסיונותיו

גדולתו באה לאחר שנים של ייסורים, כדוגמת הנהגת עם ישראל · **ב, כט**
 דרכו למלכות עברה תחילה שנים של צרות, רדיפות והשפלה, כדרך ישראל שגדולתם צומחת מתוך הקושי · **ב, ל**

מלכות

מעלתו מתבלטת בכך שצמח ממוצא שלא היה נראה מתאים למלכות ישראל · **א, קעג**
 בחירתו למלכות מלמדת שהעבודה האישית גוברת על דין הבכורה · **א, רלט**
 ראשיתו הפשוטה כרועה צאן מלמדת שהגדולה נבנית מתוך שפלות והסתר · **א, רס**
 חי מכוח המשך המלכות בישראל · **א, תי**
 מעלת השירות והתשבחות היא מיסודות מלכותו של דוד · **ב, צז**

מעלתו

שמר על ענוותו גם לאחר שעלה למלכות · **א, נא**
 בית המקדש נקרא על שמו מפני שמסר נפשו על בניינו · **ב, קצז**
 כוחו בדיבורי קדושה הביא להתגברות מקבילה של כוח הדיבור לרעה · **ב, שיז**
 מיעט את עצמו באומרו "ואנכי תולעת ולא איש" · **ב, שמא**

דומם

יכול להתעלות כאשר הוא משמש דבר שבקדושה · **א, רפ**

דור

סיומו נקבע לפי הסתלקות הדמויות המרכזיות שלו · **א, קס**

דור המבול

גזירתו כללה גם כל מי שהיה לו קשר רוחני מסוים עם בני הדור · **א, מד**
 מהווה דוגמה להתמודדות עם השחתת המידות והתאוות · **א, רטז**

דור הפלגה

חטאם היה בעיקר בענייני אמונה ובין אדם למקום · **א, סט**
 מהווה דוגמה להתמודדות עם קלקול האמונה וההשקפה · **א, רטז**

דורות האחרונים

עצם קיום התורה בתקופת החושך מגלה את מעלתו הגדולה · **א, שדמ**
 ערך התפילה מתעצם דווקא מתוך תנאי החושך וההסתר · **א, שדמ**
 מעלתם נובעת מעמידתם באמונה למרות ההסתר · **א, שמג**

דחיינות

דחיית עבודת ה' לתקופה עתידית גורמת לכך שהזמן הראוי לעולם אינו מגיע · **א, קלז**

דיבור

נדרש תיקון מיוחד כאשר האדם נכשל בכוח הדיבור · **א, נז**
 כוח הדיבור נועד להרחבת רחמים ותפילה ולא להישאר בשתיקה · **א, נח**
 כוח הדיבור נובע מן הנשמה שנפח הקב"ה באדם · **ב, שעה**
 חטאי הדיבור חמורים מכלל המצוות והמעשים הטובים שצבר האדם · **ב, שעז**

דיוק

טעות קטנה עלולה להביא לתוצאות מרחיקות לכת · **א, תג**

דין

כוח הדין שומר על הסדר ומגן על הקדושה · **א, ערב**
 קיום העולם מחייב שלא תשלוט בו מידת הדין לבדה ·
א, פג

אין האדם מסוגל לשפוט את חומרת מעשי חברו בלא
 לדעת את כל נסיבות חייו · **ב, רכז**
 רק הקב"ה יודע לשקלל את כל הגורמים שהביאו את
 האדם למעשיו · **ב, רכט**

דינה

פרשתה הייתה שלב נוסף במסכת ייסורי יעקב · **א, תח**

דעת האדם

אין לסמוך עליה לבדה כאשר יתכן שהיא עומדת כנגד
 ציווי ה' · **א, ס**
 עיקר מעלת האדם היא כוח הדעת שניתן לו · **ב, שצח**

דעת תורה

במקום שאין היחיד יודע להכריע מתוך התורה, עליו
 לקבל הכוונה מגדולי ישראל שדעתם דעת תורה · **א, יא**
 החכמה היא לדעת אימתי לקרב ואימתי לרחק על פי דעת
 התורה, ולא על פי הרגש · **ב, קו**
 ההכרעה מתי לנהוג בתקיפות ומתי בענווה צריכה להיות
 על פי דעת התורה · **ב, ריד**
 אין להכריע בדיני התורה על פי סברת ההמון · **ב, רצו**
 אין לאדם לשנות את מסקנתו האמיתית רק מפני שרבים
 חולקים עליה · **ב, שפג**

דקדוק הדין

הקב"ה מדקדק עם הצדיקים גם על חסרון קטן במילוי
 שליחותם · **א, צו**

דרך ארץ

התורה מלמדת את האדם כיצד לנהוג גם באמצעות
 עניינים שנכתבו כדי להורות דרך חיים ומידות נכונות ·
א, י

היא הדרך וההכנה שעל ידה יכולה התורה להשתכן
 באדם, ולכן קודמת היא לתורה · **א, שכג**
 מעלתה עשויה להעמיד אדם פשוט במקום של כבוד אף
 כשאנו בעל תורה · **א, שכה**
 הוויתור והרדיפה אחר השלום חשובים גם אצל אדם
 פשוט · **ב, שמו**

דתן ואבירים

החזיקו בדרכם הרעה אף לאחר כל הניסים שראו ביציאת
 מצרים ובמדבר · **א, נ**

הבטחת ה'

אין לערער אחריה גם כאשר ציווי מאוחר נראה כסותר
 אותה · **א, קיה**

הגדה של פסח

מדגישה שהגאולה הייתה בלא מלאך, בלא שרף ובלא
 שליח · **א, צד**

הגר

מעמדה הנפשי בעת לידת ילדיה השפיע על מדרגתם ·
א, קנה

הדרכה מעשית

בכל מצב חדש על האדם לבקש את הדרך הראויה מתוך
 התורה · **א, ריז**
 יעקב מסר ליוסף את ההדרכות שנוקק להן בהתאם
 למסלול חייו העתידי · **א, ריז**

הדרכה רוחנית

צריכה להתאים לאישיותו ולמצבו של כל אדם · **א, רמז**

הודאה

השפעתה

ערכה נבחן גם על פי השפעתה על אחרים · **א, שסח**
 הכרת חסדי ה' היא היסוד המביא את האדם לשלום גם
 עם הבריות · **ב, שמה**
 ההרגל להודות לה' מחזק את האמונה בהשגחתו ·
ב, שמש

ההודאה לה' מביאה את האדם לידי הכנעה · **ב, שנה**
 ההכרה שהבן ניתן מאת ה' מקלה למסור אותו לעבודת ה'
 · **ב, שסג**

מהותה

עניינה גילוי חסדי ה' והכרת הטוב באופן גלוי ומפורסם ·
א, רמו
 נובעת ממידת הענוה · **א, שצט**
 הכרת חסדי ה' בכל רגע היא יסוד ההודאה שתיקנו אנשי
 כנסת הגדולה בברכת מודים · **ב, שנו**

מעלתה

נס חנוכה נקבע בעיקר להלל ולהודאה מפני שהישועה הייתה רוחנית · **ב, רפא**
ההודאה לה' חשובה יותר מקרבנות הבאים לכפרה ·
ב, שמג
ההודאה לה' היא סימן ההיכר של הצדיק · **ב, שמח**

הורים

אחריותם

האחריות הרוחנית של ההורים נמשכת גם אל דמותם העתידית של ילדיהם · **א, קנה**
מחיבת את ההורים לחשוב על איכות ההמשך ולא רק על עצם קיומו · **א, קנה**
אחריות ההורים כוללת הכנת הדור הבא להמשך הדרך הרוחנית · **א, קסז**
התנהגות הבן מחייבת בחינה גם של דרך חינוכם של הוריו · **א, קצא**
האחריות החינוכית מוטלת על שני ההורים, אך מתבטאת אצל כל אחד בדרך שונה · **א, קצד**
חלק מרכזי מתפקיד האב בחינוך ילדיו · **א, קצד**
לכל אחד מן ההורים תפקיד חינוכי ייחודי המשלים את חברו · **א, קצד**

הנהגתם

מחיבת שוויון כדי למנוע קנאה בין הילדים · **א, תה**

השפעתם

הגורמים החזקים ביותר בעיצוב דמותו של האדם · **א, קמה**
יש להכיר תודה להורים על עיצוב דמותו הרוחנית של הבן · **א, קצב**
אהבתם לילדיהם מתעצמת באמצעות ההשקעה והמסירות בגידול הילדים · **א, שד**
הקשר אל ילדיהם מתחזק מתוך היגיעה והנתינה המתמדת · **א, שד**

החזקת תורה

ההשקעה בה נבחנת מול ההוצאות שהאדם מוכן להוציא לצרכיו האישיים · **א, שסה**
נותנת גם לעוסק בענייני החומר חלק בקיום התורה · **א, תטז**
המחזיק בלומדי תורה נעשה שותף בתורה וזוכה לחלק בה · **ב, קפא**
מחזיקי התורה צריכים להיות דבוקים בלומדי התורה בקביעות · **ב, קפב**

יש להקדיש ממון להחזקת לומדי תורה כשם שמשקיעים בבתי כנסיות · **ב, רנב**

היגיון

אפשרית רק כאשר האדם אינו כועס · **א, שצח**

הידור מצוה

אהבת ה' מביאה את האדם להדר גם במקום של קושי עצום · **א, קסה**

הכנה לניסיון

צריכה להיעשות עוד קודם בואו של הניסיון · **א, ריז**
צריכה להיעשות עוד בטרם מגיע הניסיון בפועל ·
א, רכה

הכנה רוחנית

יש להכינה עוד קודם הכניסה לסביבה שלילית · **א, רטז**
קודם הכניסה לסביבה מושחתת נדרש האדם להכין את עצמו מבחינה רוחנית כדי שלא יושפע ממנה · **א, רכו**
לעיתים היא נוצרת דווקא מתוך חוסר ולא מתוך שלמות חיצונית · **א, רצא**

הכנסת אורחים

מעלתה

היא מן המעשים שבהם התגלתה ישרותו של אברהם אבינו · **א, סו**
אחד הביטויים המרכזיים של חסדו הגשמי של אברהם · **א, פד**
מעלתה אצל אברהם הייתה גבוהה אף מזו של איוב ·
א, פד

שלמותה

אין להסתפק בקבלת הבאים, אלא יש לצאת ולחפש אורחים · **א, קא**
אינה נובעת רק מרגש טבעי של רחמים אלא מעשיית רצון ה' · **א, קו**

שלמותה נבחנת דווקא ביחס לאנשים פשוטים · **א, קו**
שרה נטלה חלק מרכזי במעשה החסד באמצעות עבודתה המעשית בבית · **א, קמה**

תכליתה

הדרך שבה קירב אברהם את בני דורו לאמונה · **א, לה**
אברהם הדגיש בפני אורחיו שהמזון שקיבלו שייך לה' ולא לו · **א, קב**
הסעודה אינה מיועדת רק להשביע רעב אלא גם ליצור קירוב לבבות · **א, קד**

הכנעה

ההתבטלות כלפי רצון ה' בשעת ייסורים מביאה לקרבת אלוקים · א, רסז
הכנעת הלב היא יסוד הכפרה יותר מן הקרבן עצמו ·
ב, שכג
יסוד עבודת ה' הוא הכנעה וביטול לפני הבורא · ב, שלט
המכיר שכל הצלחתו מאת ה' בא לידי הכנעה לפניו ·
ב, שנד

הכרת הטוב

השפעתה

מביאה את האדם להתבטלות כלפי הבורא · ב, תא

כלפי הזולת

השבת טובה למי שהיטיב עם האדם נחשבת אף היא למעשה חסד בעל שכר · ב, ה
יש להעריך את החום והקירוב שבמעשה החסד יותר מן ההטבה החומרית · ב, רעד
הקב"ה בחר במשה להיות שליחו לישראל מדה כנגד מדה על מסירותו לעם ישראל · ב, שלה

כלפי הקב"ה

ההצלחה מחייבת הודאה לה' ולא תחושת כוחי ועוצם ידי · ב, שמ
הכשרונות וההצלחות מחייבים הודאה לה' ולא גאווה ·
ב, שמז

היא שהובילה את אורחי אברהם להכרה בבורא העולם ·
א, פה
צריכה להיות מופנית בעיקר אל הקב"ה ולא רק אל האדם המשמש שליחו · א, קב
יש להעריך במיוחד מעלה רוחנית הצומחת מתוך מציאות של קלקול · א, קעב
יש להכיר תודה להורים על עיצוב דמותו הרוחנית של הבן · א, קצב

הכרת עצמו

על האדם להכיר היטב את אופיו, מזגו, מידותיו וכוחותיו ומתוך כך לקבוע את דרך עבודתו · ב, נד

הכשר טומאה

העניין שמים מכשירים לקבל טומאה, מתבאר על פי הכלל שכל דבר מתפעל מהופכו · א, סב

הליכה

בדרך כלל אינה מתאימה לקבלת עול מלכות שמים מחמת הפיזור שבדרך · א, פז
אצל אברהם הייתה חלק בלתי נפרד מעבודת ה' · א, פט
ערכה נקבע על פי המטרה שלשמה היא נעשית · א, צ

הלכה

מחייב בחינת צדדים מנוגדים · א, סב
פועלת לטהר את המציאות הגשמית ולהכניס בה קדושה · א, ריא
עלולה להיות מושפעת מנגיעות אישיות גם כאשר האדם סבור שהוא פועל ביושר · א, שע

הלל

אמירתו מבטאת הודאה על ניסים גלויים, אך אין להפוך את הנס ליסוד היחיד של האמונה · א, שמב
אמירת הלל שייכת למקום שבו הנהגת ה' מתגלה בגלוי ·
ב, רלח

הלל הזקן

משמש אמת מידה לעני הטוען שלא יכול היה לעסוק בתורה · א, שס

המצאות

הישגים אנושיים עלולים להביא תועלת מצד אחד ונזק מצד אחר · א, קעט

המשכיות

בעולם הרוחני אין הפסקה, אלא העברת ההשפעה מצדיק אחד לממשיכו · א, קעא
עיקר מעלתה היא להמשיך את אותה דרך רוחנית ולא ליצור דרך חדשה · א, קפז
נוצרת כאשר הבנים ממשיכים את דרכי הוריהם · א, תט

המשכיות רוחנית

יורש אמיתי של צדיק הוא מי שממשיך את דרכו ומידותיו, ולא רק את מקומו · א, קעא

הנאות העולם

ריבוי השקיעה בהן נובע מן הבחירה בחיי "אדמה" ·
א, לא
עלולות להפוך ל"חיות רעות" כאשר הן משתלטות על מחשבת האדם · א, רל

ריבוי עולל לעכב את קניין תורה שבעל פה · א, רפט
עלויות לעקור את האדם מתורתו · ב, שסט

הנהגת ה'

גילוי

הניסים נועדו לגלות את כוחו של הקב"ה ולא את כוחו של האדם · א, צד
בתחילה נתגלתה מלכות ה' על יחיד סגולה בלבד, ולאחר מכן על כלל ישראל · ב, לג
הנהגת ה' עם ישראל נחלקת לגילוי פנים ולהסתת פנים · ב, רלז

דרכי

ההתבוננות בבריאה מלמדת שהקב"ה מנהיג את עולמו בחסד · א, סט
אברהם פעל להמשכת הנהגת החסד במקום הנהגת הדין · א, פג
הקב"ה מתנהג עם העולם בהתאם למידת החסד שמגלים בני האדם · א, פד
אין הקב"ה מניח לעולם להישאר ללא מנהיגות רוחנית מתאימה · א, קעא
הקב"ה מוליך את ישראל בדרך שבה הירידה עצמה מכשירה את העלייה · א, רסא
הקב"ה מסבב את החושך עצמו כדי להכין באמצעותו את האור העתידי · א, רסו
גם כאשר בני אדם פועלים מתוך בחירה, המאורעות משתלבים בתוכנית אלוקית רחבה · א, ש
פעמים שהמאורע הנראה כרע הוא החסד הגדול ביותר שנעשה עם האדם · ב, כו
הדין והרחמים אינם שתי הנהגות סותרות אלא משלימים זה את זה במהלך אחד של הטבה · ב, כט

הבנת

הבנת הנהגת ה' מחייבת הסתכלות רחבה החורגת מן האירוע המיידי · א, רחצ
מאורעות רבים מקבלים את משמעותם האמיתית רק מתוך מטרות העתידיות · א, רכב
מחשבת ה' היא הקובעת את משמעותם האמיתית של המאורעות המתרחשים בעולם · א, רכב
מטרות נסתרות של הקב"ה מעניקות למעשים משמעות שונה מזו הנראית לעין · א, רכד
שונה פעמים רבות מן הדרך שבה האדם מפרש את המאורעות בזמן התרחשותם · א, רצט
יש מאורעות שהאדם מתקשה להבין מפני שהם כוללים הנהגה אלוקית עמוקה מן הנראה לעין · א, ש
הנהגת ה' שהפכה את המכירה לטובה אינה מסבירה מאלוה את מעשי האחים · א, שסז

הבנת דרכי הנהגת העולם אפשרית פעמים רבות רק לאחר השלמת מהלך המאורעות · ב, כד
אין לשפוט את הנהגת ה' על פי הנראה לעיני האדם בשעה אחת · ב, ק
אין לדון את ההווה במבט מצומצם, אלא לראותו כחלק ממהלך שלם · ב, קב
ההכרה במוגבלות הבנת האדם מונעת טענות על הנהגת ה' ומביאה לקבלתה באמונה · ב, קד
כשם שאין האדם משיג את טעמי החוקים, כך אינו יכול להשיג את חשבונות הנהגת ה' · ב, שב
אין למדוד את הנהגת ה' לפי הבנת האדם · ב, ת

תכלית

כל הנהגותיו של הקב"ה מכוונות בסופו של דבר להיטיב עם האדם · א, רכה
הקב"ה ממרק את הצדיק דווקא בשעה שהוא ראוי להשלמת תיקונו · א, רפח
כל פרט במאורעות החיים משתלב בתוכנית רחבה של בניין וישועה · א, רצט

הספד

עיקרו לעורר ולהעלות את מעלות הנפטר מתוך המאורעות שבהם נראתה גדלותו · א, קמג
התורה עצמה עשויה לשמש כדברי הספד כאשר היא מדגישה את מעלותיו של אדם · א, קנז
עצם הזכרתו בתורה מלמדת על מדרגה מיוחדת של הנפטר · א, קנז
אינו נמדד רק לפי גדלות האדם אלא גם לפי משמעות הסתלקותו לדורות · א, קנח
צריך לשקף בו את ההמשכיות הרוחנית של הנפטר · א, תיא

הסתגלות

תקופת ההתאקלמות במקום חדש עלולה להיות קשה ולערער את סדרי החיים · א, קלח

הסתכלות בשכינה

השגה רוחנית גבוהה הניתנת לאדם לאחר שזיכך את עצמו · א, רסא

הסתפקות במועט

ההסתפקות במועט היא ביטוי לניצחון הרוח על תנאי החיים הקשים · א, שפט
הנהגת שם ש-די מלמדת על המעלה שבהצבת גבול והסתפקות במה שיש · ב, לג

הצלחה

היחס אליה

- גם בשעת הצלחה על האדם לזכור שהכל מאת ה' · **ב, שמ**
- יש לייחס כל הצלחה להקב"ה ולא לכוחו של האדם · **ב, שנד**

- ריבוי הצלחה עלול להביא את האדם לרום לב ולשכחת ה' · **א, קלו**
- אין ערכה נמדד לפי גודלה אלא לפי קביעותה ותכליתה · **א, קפ**
- יגיעה, כאב וסבל הם שלב ההכנה לקצירה של שמחה והצלחה · **א, רצ**
- אינה נקבעת על ידי מתנגדיו או תומכיו של אדם אלא על פי רצון ה' בלבד · **א, שעט**

הצלחה מדינית

- אין ערכה שלם כאשר היא מביאה לאימוץ תרבות זרה · **א, שלה**

הצלחה רוחנית

- תלויה בשילוב שבין סייעתא דשמיא לבין יגיעה עצמית · **א, רמ**

הר

- מסמל עבודה רוחנית קשה, גבוהה ויוצאת דופן שאינה מתאימה לרוב בני האדם · **א, שי**

הר המוריה

- קדושתו נשארה לנצח מפני שנקנתה במעשי אברהם ויצחק · **א, רמג**
- קדושתו נקבעה על ידי עבודת האדם ומסירות נפשו של יצחק · **ב, קצד**

הר סיני

- קדושתו הייתה תלויה בירידת השכינה ולכן לא נשארה לאחר הסתלקותה · **א, רמג**
- קדושתו הייתה מכוח השראת השכינה בלבד ולכן לא נשארה לאחר מתן תורה · **ב, קצד**
- נתלש מהר המוריה כדי שתינתן התורה מכוח מסירות נפשו של יצחק · **ב, קצח**

- גם בעל תפקיד ציבורי צריך לדעת לומר די ולא לרדוף אחר תוספת תארים ושררות · **ב, לד**
- ההסתפקות במועט היא מן התנאים היסודיים להשגת התורה · **ב, קב**

הסתר פנים

הניסיון שבה

- הנהגת הסתר הפנים מעמידה את ישראל בניסיון של אמונה · **ב, רלו**
- הקושי הגדול שבהסתר פנים הוא ההכרה בהשגחת ה' המסתתרת בתוך הטבע · **ב, רלט**

תכליתה

- הנהגת הסתר הפנים מסוגלת לתקן את האדם לאחר שנכשל · **ב, רלט**
- ההסתר שומר על ישראל מפני גאווה ומקרבים לעבודת ה' · **ב, רמא**

- דווקא בתקופות של הסתר ניכרת עוצמת אמונתם של ישראל · **א, שמא**

הסתרת הקדושה

- יוסף ראה בהסתרת הקדושה את הדרך הראויה לעבודת ה' · **א, שנז**

העדר

- שלב הכרחי בתהליך היווצרותה של מדרגה חדשה ושלמה יותר · **א, רצ**

הפכים

- כל דבר מתפעל ומתחזק הופכו הגמור · **א, סא**
- מפגש בין הפכים יוצר תגובה והתעצמות של כל אחד מן הצדדים · **א, סב**

הפסד ממון

- עשוי לשמש כדרך למירוק עוונות כאשר נרכש שלא כדין · **א, רפז**

הצדקת הדין

- קבלת הנהגת ה' ללא תרעומת מקרבת את האדם אל בוראו · **א, רסז**

הרגל

- כוחו לקבוע את דרכו הרוחנית של האדם לאורך שנים · **א, ב**
- הרגל בקדושה, כוחו גדול מן ההתעוררות הזמנית בשעת ניסיון · **א, שיד**
- גם הרגלים קבועים עלולים לשעבד את האדם ולשלול את חירותו · **ב, גג**
- כוח ההרגל מקהה את התפעלות האדם גם מדברים גדולים · **ב, שפה**

הרגל רע

- הרגל שאדם אינו מצליח להשתחרר ממנו הוא צורה של שעבוד עצמי · **ב, ג**
- גם מעשה שאין בו חטא עלול להפוך לשעבוד כאשר האדם אינו מסוגל לחרוג מן ההרגל שקבע לעצמו · **ב, גג**

הרמת הדשן

- נועדה להרגיל את הכהן בהכנעה ובשפלות לפני ה' · **ב, שלט**

השגחה

דרכיה

- הקב"ה מקדים את בניין העתיד עוד לפני סיום התקופה הקודמת · **א, קעא**
- הקב"ה מכין בכל דור את המקום המתאים לפריחת התורה · **א, רמח**
- הקב"ה משתמש גם במעשי המתנגדים כדי להביא את גזירתו לידי קיום · **א, שעט**
- הקב"ה מכין את הישועה זמן רב קודם התגלותה באמצעות מאורעות שאין משמעותם ניכרת בשעתם · **ב, כה**
- הצלת ישראל אינה מוגבלת על ידי חוקי הטבע או המערכה העליונה · **ב, קא**
- ישראל אינם כפופים למערכת המזלות אלא להנהגתו הישירה של הקב"ה · **ב, קא**
- מעשי המשכן המקבילים לחסדי ה' במדבר ממשיכים את השפעת אותם חסדים לדורות · **ב, קע**
- הנהגת גילוי הפנים מביאה לידי הכרה גלויה בהשגחת ה' · **ב, רלז**
- הקב"ה מרבה קדושה כנגד התגברות הטומאה · **ב, שה**

האמונה בה

- הכרת השגחת ה' תלויה בהכנת לבו של האדם לגדלות ה' · **א, מט**

- כפירה בהשגחה עלולה להימשך גם לאחר ניסים גלויים · **א, מט**
- הניסים מלמדים שיש מנהיג לבירה המשנה את סדרי הטבע כרצונו · **א, צד**
- על האדם להתגבר על מראה הסיבה והמסוכב ולהאמין שהכול נקבע מאת ה' · **א, קלב**
- עיקר האמונה הוא לראות שגם מהלך הטבע כולו מתנהל בהנהגת ה' · **א, שמא**
- היא שלמות האמונה ומעלתה גדולה מן ההתפעלות מן הנס · **א, שמג**
- הנהגת ה' מתגלה גם במהלכו הקבוע של העולם · **ב, שצ**
- קיום הבטחות ה' בדרך טבעית מגלה את הנהגתו לא פחות מן הנס · **ב, שצג**
- עצם קיומו של עם ישראל בין האומות הוא נס מתמיד · **ב, שצד**
- פרטיה**
- כל שלב במסלול חייו של יוסף הונהג בפני עצמו במחשבה מדויקת · **א, שא**
- אין פרט במאורעות חייו של האדם שהוא מקרי או חסר תכלית · **א, שז**
- כל מאורע נקבע במידה ובמשקל לפי צורכו הרוחני של האדם · **א, שז**
- כל פרטי המציאות, הן של היחיד והן של הציבור, נתונים בהשגחה פרטית · **א, שמא**
- תכליתה**
- גם מאורעות הנראים טבעיים מכוונים מן השמים לצורך תיקון האדם · **א, נד**
- הקב"ה מסבב לאדם מצבים המתקנים את חסרונותיו · **א, נו**
- מאורעות הנראים רעים עשויים להתגלות לאחר זמן כבעלי תכלית עליונה · **א, רחצ**
- שליחות יוסף שנראתה בתחילה כאסון הייתה הכנה לישועה גדולה לדורות · **א, רחצ**
- הקב"ה מסבב מאורעות שונים כדי להביא את האדם אל ייעודו · **א, רכה**
- לעיתים רק לאחר זמן מתברר שמאורע שנראה קשה היה הכנה לטובה גדולה · **א, רכה**
- גם מאורעות קשים בהיסטוריה עשויים להיות הנהגה של שמירה על ישראל · **א, רעד**
- גם המאורעות הקשים ביותר מכוונים להכין את האדם לתפקידו העתידי · **א, רעד**
- מאורעות הנראים בשעתם חסרי פשר עשויים להתברר כחלק מתכנית שלמה המכוונת לתכלית מסוימת · **ב, כד**
- פעמים שהקב"ה מוליך את האדם בדרך הנראית קשה כדי להצילו מרעה גדולה ממנה · **ב, כו**

השכמה

מוכיחה את סדר העדיפויות של האדם כאשר הוא קם לצורכי חול אך לא לתורה · **א, א, שסד**

השפעה

בני אדם מקבלים דברי אדם נכבד יותר מדברי עני ובזוי · **א, עט**
השפעת המעשה על אחרים מלמדת על שלמותו הפנימית · **א, שסח**

השפעה לדורות

פעולת השורש משפיעה על כל הענפים היוצאים ממנו · **א, קי**
כשם שהאבות האמינו שפעלו טובה לדורות, כך חששו שפעלו גם להפך · **א, קיג**
פעולה ראשונה של צדיק מקלה על הדורות הבאים ללכת באותה הדרך · **א, קס**
אדם גדול מוסיף להשפיע באמצעות היסודות שהניח בחייו · **א, קסב**

השפעה רוחנית

מעמד חברתי עשוי לסייע להפצת התורה והאמונה · **א, עט**
הצלחתה תלויה ביצירת קשר אנושי קודם · **א, פו**
שהייה במחיצת אדם גדול עשויה לקרב לאמונה · **א, צה**
כוח השפעת האם על ילדיה נמשך כל ימי חייהם · **א, קצב**

השפעת הגויים

לעיתים חדרה לישראל דווקא לאחר ניצחונות צבאיים · **א, שלה**

השפעת הסביבה

ההתמודדות עמה

מעבר ממקום בעל אופי רוחני אחד למקום בעל אופי שונה מחייב שמירה מיוחדת על המידות והדרך · **א, קלט**
מידות רעות המצויות במקום מגוריו של אדם מצריכות זהירות ותפילה מיוחדת · **א, קמ**
דווקא במקום שבו התנאים הרוחניים חלשים יותר נדרשת תפילה והתחזקות שלא להיגרר אחריהם · **א, קמא**
יש להיערך מראש להתמודדות עמה באמצעות לימוד והכנה רוחנית · **א, רטז**

כוחה

אדם שדעתו אינה מבוררת לגמרי, עלול להיפגע ממנה מהשפעות זרות · **א, מג**
המקום והאנשים המקיפים את האדם מסוגלים להשפיע על עולמו הרוחני · **א, קמד**
המפגש המתמשך עם תרבות זרה עלול להשפיע על דיבורו, מחשבתו והשקפתו של האדם · **א, רנב**

עמידה כנגדה

שלמות האדם ניכרת כאשר הוא נשאר נאמן לדרכו אף בתוך חברה מקולקלת · **א, קעא**
האדם צריך לדעת להיבדל ממנה כאשר היא מובילה לדרך שאינה נכונה · **א, רד**

סביבתו של האדם משפיעה על מעשיו, ויש להביאה בחשבון בדינו · **ב, רכו**

השפעת הצדיק

הקב"ה מכין את ממשיתו של הצדיק עוד קודם הסתלקותו כדי שלא ייפסק האור הרוחני בעולם · **א, קעא**

השפעת הקדושה

על האדם לשאת עמו את השפעת השבת גם לאחר כניסתו לעולם החול · **א, רנג**

השפעת מקום

לסביבת המגורים יש השפעה ישירה על מצבו הרוחני של האדם · **א, רנו**
סביבה יהודית מסייעת לשמירת התורה והמסורת בתוך מציאות של גלות · **א, רנו**

השקעה

יוצרת זיקה פנימית מתמשכת בין האדם לבין פרי עמלו · **א, שג**

השקפה

האדם בוחר אם להתמקד בטוב או בחסרון שבמציאות · **א, טז**
המאורעות עצמם אינם משנים את השקפת האדם ללא נכונות פנימית · **א, מט**
מותר לוותר על ממון, אך אסור לוותר על אמונה, תורה ועקרונות · **א, רנח**

ביטאה את ביטול דעתם של ישראל בשעת בשורת הגאולה · **ב, ת**
מבטאת קבלת רצון ה' ללא ויכוח והשגה · **ב, תא**

השתתפות בצער

משה הניח את נוחותו ומעמדו כדי לראות את סבל ישראל, לבכות בצערם ולסייע להם · **ב, מד**

התבדלות

חשיבותה

ההתרחקות מן הגויים היא יסוד הגאולה הרוחנית של ישראל · **א, ערב**

יסוד קיומו של ישראל הוא שמירת זהותו הנפרדת · **א, רנה**

היא יסוד מרכזי בקיום הרוחני של האומה · **א, רעג**

מהותה

שמירת סימני הבידול מונעת טשטוש הזהות הרוחנית של ישראל · **א, ערד**

שמירת הזהות הרוחנית מחייבת שלא להיטמע בסביבה המקולקלת · **א, רטז**

התבודדות

התבודדות בעבודת ה' אינה הדרך השלמה כאשר היא באה על חשבון אחריות לכלל · **א, לז**

נדרשת לצורך חשבון נפש, התבוננות ובניין פנימי · **א, רה**

התבוללות

היא הצורה העמוקה ביותר של גלות רוחנית · **א, רעג**
מתחילה באמצעות קשרי ידידות ולא דווקא באמצעות כפייה · **א, רעז**

התבוננות בבריאה

אברהם הגיע להכרת הבורא מתוך עיון בבריאה · **א, סח**
באמצעותה הגיע אברהם להכרת הבורא ללא מורה אנושי · **א, עה**

בכוחה להביא את האדם להכרת הבורא גם ללא הדרכה חיצונית · **א, שמיט**

ההתבוננות בבריאה מביאה להכרת הבורא · **ב, שפט**
יש ללמוד מאברהם אבינו להכיר את הבורא מתוך הבריאה עצמה · **ב, שצב**

הצדיקים רואים את גדלות ה' בכל דבר גם ללא נסים גלויים · **ב, שצה**

השראת השכינה

הסתלקותה

מסתלקת כאשר שורר פירוד בין ישראל · **א, תא**

מהותה

קיימת בכל מקום, אך יש דרגות שונות באופן הופעתה · **א, רמ**

השראת השכינה בתחתונים היא תכלית הברירה · **ב, קסז**

עיקר השראת השכינה היא בנפשות ישראל ומשם היא מתפשטת לבית המקדש · **ב, רנג**

תנאיה

נשאת עם ישראל גם כאשר יש פגמים שבין אדם למקום, כל עוד נשמרת אחדות הציבור · **א, שיח**

תלויה באחדותם של ישראל · **א, שצג**

חטאי הדורות גרמו להסתלקות השכינה, והמשכן השיב את השראתה בתחתונים · **ב, קסז**

השראת השכינה דורשת יופי פנימי כשם שהחיצוניות נאה · **ב, קעז**

השראת השכינה בבית המקדש תלויה במעשיהם הטובים של ישראל · **ב, רנב**

קיומה תלוי ביראת ה' ובמעשיהם הטובים של ישראל ולא בגודל הבניין או בעושרו · **ב, רנד**

השראת השכינה במעשה ידי אדם תלויה בקדושת העושים · **ב, רנו**

מצבם הרוחני של ישראל משפיע על גילוי השכינה בבית המקדש · **ב, רנח**

אחריות המנהיג על דורו עשויה למנוע ממנו השראת שכינה כאשר הדור אינו ראוי · **ב, שלד**

השתדלות

אינה הסיבה האמיתית לתוצאות אלא חובה המוטלת על האדם, בעוד התוצאה נקבעת מלמעלה · **א, קלב**

היא היסוד המזכה את האדם במעלה רוחנית אמיתית · **א, רלח**

השלמות הרוחנית מחייבת חיבור של סיוע משמים עם השתדלות האדם · **א, רמ**

תפקיד האדם הוא לעשות את כל שביכולתו, אף שאין בידו להשלים את התוצאה · **א, רסב**

השתחוויה

מבטאת את התבטלות האדם כלפי הקב"ה · **ב, שצו**
היא היסוד ליזכויות גדולות שזוכרו במדרש · **ב, שצז**

שלמותה היא ביטול דעת האדם כלפי דעת הבורא · **ב, שצה**

התבטלות לה'

בשעת ניסיון

שלמות האמונה מתגלה כאשר האדם מקבל את הדין ללא הרהור אחר הנהגת ה' · א, רסז
תכלית הניסיון היא ביטול האישיות החומרית בפני רצון ה' · א, שפז

מהותה

מתבטאת בהימנעות מהתרסה ומוויכוח עם הנהגת הבורא · א, קיט
כוללת גם ויתור על מסקנות שכליות שנראו ודאיות · א, קכא
יכולה להתקיים גם כאשר האדם מוקף בעושר ובכבוד · א, שפז

התגברות

נובעת מן המפגש עם כוח מנוגד ולא מן הדמיון · א, סג
אברהם התגבר הן על רגשי האב לבנו והן על טכסיסי השטן שנועדו לעכבו · א, קכה
בעבודת התפילה נדרשת התגברות על טרדות, עייפות, מחשבות ועל תפיסת העולם הטבעית · א, קלב
כוחו של האדם מאפשר לו לגבור על נטיות שירש ועל השפעות הסביבה · א, קמה

התחברות לרשעים

עלולה להביא את האדם לידי נגע רוחני · ב, שסח
חברה טובה מקיימת את האדם בתורה, וחברה רעה מרחיקה אותו ממנה · ב, שסט
התיקון לה, הוא התחברות עם הצדיקים · ב, שע

התחדשות

באה לאחר תקופת העדר ומביאה את האדם למדרגה גבוהה מזו שהייתה לו קודם · א, רצד

התחזקות

נולדת פעמים רבות מתוך עמידה מול כוחות מנוגדים · א, ס

התלהבות

אין להניח להתלהבות בעבודת ה' להיחלש גם בימי טרדה ומסעות · ב, קפו
ההתלהבות היא מעלה יסודית בכל עבודת ה' · ב, רעא

התמדה

יוצרת באדם כוח לעמוד גם בתקופות שבהן יתקשה לעסוק בתורה באותה מידה · א, רכה
עיקר עבודת ה' היא היכולת להמשיך בה לאורך זמן · א, שיג
ההתמדה בעבודת ה' בכל יום מעניקה כוח לעמוד גם בניסיון מתמשך · א, שיד
השגת התורה תלויה בעמל ובהתמדה בלבד · ב, קיט
ההתמדה והשקידה הן מן התנאים היסודיים להשגת התורה · ב, קכא
היסח הדעת מן התורה גורם לאיבוד קניינה · ב, קכב

התנגדות

עשויה לחזק אדם או דרך רוחנית במקום להחלישו · א, ס
כאשר היא נכפית על האדם היא עשויה להביאו להתעלות · א, סג
עשויה להיות סימן להתקדמות רוחנית ולא לכישלון · א, סג
אין ריבוי המתנגדים לאמת צריך להשפיע על האדם כאשר הוא מכיר בצדקת דרכו · ב, סה

התעלות

כוחו של יעקב הוא להפוך גם מציאות נמוכה וחומרית למדרגה של קדושה · א, רפג
נוצרת כאשר האדם מכניע את רצונו מפני רצון ה' · א, שפו

וידוי

נובע מחשבון נפש מקיף על כל מאורעות החיים · א, תה
הווידוי וההכנעה הם עיקר הקרבת הקרבן · ב, שכג
נאמר בלחש כדי לשמור על כבודו של החוטא · ב, שלח
מדרגתו משתנה לפי עומק הכרת האדם בגדלות ה' · ב, שנג

ויכוח

אברהם נאבק בעבודה זרה באמצעות ראיות ושכנוע · א, עה

ויתור

כוחו לבטל את טענות האדם כלפי זולתו כאשר הוא עצמו נהג בו · א, שסא
נעשה קל אצל בעל הענוה · א, שצט

בכל זיווג טמונה תכלית אלוקית החורגת מן המציאות הנראית · **א, רכה**

זיכוי הרבים

דרכיו

מפגש עם בני אדם בדרך היה בעיני אברהם חלק מעצם שליחותו · **א, צא**
מחייב יציאה אל הציבור ולא הסתפקות בעבודה פנימית · **א, צה**

האדם יכול להמשיך לזכות באמצעות בניו גם לאחר פטירתו · **א, קסז**

חובותיו

אחד מייסודות שלמותו של אדם גדול הוא לשאת באחריות לרוחניות בני דורו · **א, לח**
מי שאינו מסוגל להשפיע עלול להישאר בצדקות הפרטית בלבד · **א, מג**
אברהם ראה בהפצת האמונה את שליחותו המרכזית בעולם · **א, פט**
גם מי שפעל רבות נתבע להוסיף ככל יכולתו · **א, צו**

מעלות

שלמות הצדיק אינה מסתיימת בשלמותו האישית אלא כוללת השפעה על אחרים · **א, לו**
מסירת החיים והכוחות לטובת הציבור מעלה את האדם לשלמות עליונה · **א, לז**
השפעה רוחנית על הציבור מעלה הן את הציבור והן את המנהיג עצמו · **א, לח**
היכולת להשיב אחרים למוטב תלויה במעלתו הפנימית של המזכה · **א, מא**

אלקנה הרבה עולים למשכן על ידי שצירף עמו יהודים נוספים · **ב, קע**
פרסום דבר מצוה מביא את הרבים להשתתף בה · **ב, קעא**

זיכוך

היסורים מזככים את נפש האדם ומכינים אותה לעולם העליון · **א, קסו**
זיכוך החומר הוא יסוד עבודתו העצמית של האדם קודם שהוא זוכה להשגות עליונות · **א, רסא**

זכות אבות

מתעוררת ביותר כאשר הבנים הולכים בדרכי האבות · **א, קטו**
תפילת הצאצאים נשענת גם על מעלת האבות ועל דרכם בעבודת ה' · **א, רסה**

ראוי לאדם לוותר אף על השגה ומעלה רוחנית גדולה כאשר השגתה תגרום צער לזולת · **ב, יט**
הוויתור על עלבון אישי מרבה שלום · **ב, שמו**

ושט

מסמל את החלק החומרי שבאדם, מפני שעל ידו עובר המזון · **א, תטו**

זה לעומת זה

הקב"ה מנהיג את העולם באיזון בין כוחות הקדושה לכוחות הטומאה · **ב, שה**
ככל שמתחזק צד הקדושה, כך מתעורר כנגדו כוח מקביל מצד הטומאה · **ב, שז**

זהב

הזהב מסמל את הכבוד והעושר הנלווים לשררה, אך אינם עיקרה · **ב, יד**

זהות יהודית

חשיבותה

שמירת הזהות היהודית היא תנאי נוסף לגאולה · **א, שפג**
שמירתה מחזקת את תחושת השייכות והאחריות ההדדית בין ישראל · **א, שפד**

שמירתה

נשמרת באמצעות ריחוק מדרכי האומות · **א, רעג**
נשמרת באמצעות דבקות בשם ובמהות גם בגלות · **א, שעח**

ישראל עמדו בגלות מצרים כנגד ניסיונות ההתבוללות באמצעות שמירת שמם, לבושם ולשונם · **ב, סב**
אין להתבייש בשמירת התורה והמצוות ובוהותו היהודית של האדם · **ב, ריז**

זהות רוחנית

נשמרת באמצעות שמירת מרחק רוחני מן התרבות הזרה · **א, רנה**
אין לשנותה כדי להתאים לדרישות הסביבה · **א, רנח**

זיווג

אינו נועד רק להקמת בית אלא גם להבטחת המשך רוחני של המשפחה · **א, קנד**
קביעת הזיווג נעשית מאת הקב"ה, אך משמעותו מתבררת מתוך התכלית שלשמה נועד · **א, רכד**

זמרי

תוצאות מעשיו מעידות על פגם בכוונתו הפנימית ·
א, שסח

זקנה

מי שדוחה את עבודתו מתקופה לתקופה עלול להגיע אל
הזקנה בלי שמימש את שאיפותיו · א, קלח
אינה עונש אלא מתנה שנועדה להכין את האדם לחיי
העולם הבא · א, קסו
מעוררת את האדם להתבונן בקץ ימיו ולהרבות בתשובה
· א, קסו
"מקלכם בידכם" מרמז להתמדה בתורה ובעבודת ה' גם
בימי הזקנה · ב, עו
גם כאשר כוחות הגוף נחלשים ונוקקים למקל, יש
להמשיך בתורה ובעבודת ה' כפי היכולת · ב, עו

זריזות

גבולותיה

אינה מעלה כאשר היא גורמת לפעולה שאינה מבוררת
מספיק · א, ס

חשיבותה

גם עיכוב קל במילוי האחריות עלול להיחשב פגם כאשר
האדם נמצא בתהליך תיקון · א, נה
אברהם השכים בבוקר בהתלהבות לקיים את רצון ה' אף
בשעת ניסיון קשה · א, קיח
השכמתו של אברהם בבוקר וחבישת חמורו כדי להזדרז
בקיום העקידה · א, קכה

חביבות

היגיעה יוצרת חיבה עמוקה לדבר שהושג · א, שג

חברה

האדם זקוק לקשר עם חבריות כחלק מבניינו הנפשי
והרוחני · א, רה
גם סביבה טובה עלולה לכלול השפעות שאינן מתאימות
לכל אדם · א, רו
חברים טובים מסייעים לאדם להתמיד בתורה · ב, שסט

חודש ניסן

עניינו לגלות את מציאות ה' באמצעות נסים גלויים ·
ב, שפח

חנה

חטאה הוא שורש טומאת הלידה · ב, שנח

חוטא

אף החוטא ראוי לשמירת כבודו ולמניעת בושתו ·
ב, שלח

חוטא נשכר

אין מניחים לבעל תשובה ליהנות מרווח שהושג בעבירה
· א, רפז

חול הים

מסמל את עולם החומר שישאל מסוגלים לקדשו ·
א, רפג
מסמל את עולם החומר שישאל מסוגלים לקדשו ·
א, תיז
החול רומז למידת הרחמנות, הענווה והרגשת צער הזולת
שבשראל · ב, סא

חול וקודש

ביהדות אין ניתוק ביניהם, אלא החול מתרומם אל
הקדושה · א, רלג

חולי

הימנעות מתפילה במקום שיש בה תועלת נחשבת
בחומרתה כשפיכות דמים · א, נד
מאפשר לאדם להכין את בניו ואת ביתו לקראת
הסתלקותו · א, קסז
נועד לאפשר לאדם להתכונן לפטירתו ולתקן את ענייניו
הרוחניים · א, קסז

חומות ירושלים

אבניהן רומזות למידת השמירה שיוסף העניק לישראל ·
א, שעז

חומריות

התגברות עליה

כפיית הצד החומרי שבאדם מאפשרת לו לצאת מן
האנוכיות ולחיות בשלום עם הזולת · א, ה
השבת מנתקת את האדם מטרדות החומר כדי שיוכל
לעסוק ברוחניות · א, כב
כדי לזכות בתורה צריך האדם להתגבר על נטיות גופו
וחומריותו · א, קכט

האדם חי בתוכו אך אינו צריך לשאוב ממנו את מרכו חיותו · **א, רלא**
יש לשמור את חיי החומר במידה הנכונה גם בשעת צער וגלות · **א, תיה**

ההתקרבות אל החומר מרחיקה את האדם מן המדרגה הרוחנית · **ב, קמו**
שליטת האדם בתאוותיו מעניקה לו את הכוח לרומם גם את החומר · **ב, קפה**
ככל שהאדם חי יותר את חיי החומר, כך הוא קרוב יותר למחלוקת · **ב, רמז**
משה התקשה כיצד דבר המסמל את החומריות נעשה אמצעי לכפרת הנפש · **ב, רסה**
ההתקשרות אל החומר מרחיקה את האדם מן הרוחניות, ונמשלה לנעל החוצצת בין האדם לבין הקדושה · **ב, שס**
טבע הגוף נמשך אחר הנאות העולם הזה · **ב, שעה**

חוני המעגל

לא היה שייך לדור החדש מפני שדרך עבודתו התאימה לדור הקודם · **א, לו**

חוקים

קיום מצוה שאין טעמה מוכן מבטא התבטלות מוחלטת לרצון ה' · **ב, רצט**
מי שמקיים רק את מה ששכלו מבין אינו עובד את ה' כעבד המשוועבד לאדונו · **ב, שב**

חורבן בית המקדש

שנאת חנם ופגיעה בזולת גם בשם יראת שמים עלולות להביא לחורבן · **א, סז**
חורבן בית ראשון מלמד שחטאים חמורים שבין אדם למקום ניתנים לתיקון כאשר הציבור מאוחד · **א, שיח**
חורבן בית שני מגלה שחטאי הפירוד חמורים יותר לעניין קיומו של הציבור · **א, שיח**
נובע מן המחלוקת והפירוד · **א, שצד**
הקב"ה העדיף להחריב את בית המקדש כדי לכפר על ישראל ולא לפגוע בנפשותיהם · **ב, רנ**
העדר השראת השכינה הוא הגורם לחורבן בית המקדש · **ב, רנד**

חושך

מסמל את תקופת הניסיון המכשירה את העלייה שלאחריה · **א, רסח**
האור אינו מבטל את החושך אלא צומח מתוכו · **א, רצב**
תקופות של חושך רוחני ולאומי מסוגלות להצמיח את היצירות הגדולות ביותר · **א, רצב**

ככל שהאדם משתחרר ממנה כך הוא מתקרב למציאות העולם הבא · **א, קסה**

סכנתה

ככל שהאדם שקוע יותר בחומר ובתאוותיו כך קשה לו יותר לחיות בשלום עם אחרים · **א, ה**
הבחירה בחיי חומר מרחיקה את האדם מתכליתו · **א, לא**
ההימשכות אחר היופי החיצוני מרחיקה את האדם ממסירות אמינית לעבודת ה' · **א, מז**
ריבוי טובה עלול למשוך את האדם אחר חמודות העולם ולהרחיקו מדרכו הרוחנית · **א, קלה**
חומריות שאינה מלווה בתורה הופכת את האדם למשוועבד לגשם · **א, ריב**
כל רכשוו החומרי שהשיג אינו עומד לו בשעת פטירתו · **א, תיב**

קידושה

יש להפוך את הארציות לכלי לעבודת ה' ולא לתכלית בפני עצמה · **א, קט**
תכלית התורה היא להחדיר קדושה בכל תחומי החיים הגשמיים · **א, רי**
ככל שהתחום מגשים יותר, כך ריבוי המצוות בו גדול יותר · **א, ריא**
השפע החומרי של ישראל נועד להיות כרוך תמיד בתורה ובמצוות · **א, ריב**
קדושת החומר מושגת כאשר גם העיסוק הגשמי נעשה מתוך יראת שמים וקיום התורה · **א, ריב**
כאשר נעשה בה לשם עבודת ה', הוא מעלה את החומר אל הקדושה · **א, רלד**
גם פעולה חומרית יכולה להפוך למעשה של קדושה כאשר היא נעשית בדרך הראויה · **א, רעט**
ככל שתחום מסוים מגשים יותר את האדם, כך הוא זקוק ליותר מסגרות של תורה ומצוות · **א, רפא**
ניתנו כדי להחדיר קדושה דווקא בתחומים המגשימים את האדם · **א, רפא**
אין בינו לרוחניות ניגוד מוחלט כאשר החומר נעשה כלי לרוח · **א, רטז**
הפיכתם לצורה היא הדרך להעניק קיום רוחני גם למציאות הגשמית · **א, תיז**
יכולה להתעלות ולהפוך לרוחניות על ידי עבודת האדם · **א, תיז**

תפקידה

כשם שהאדם משלים את צרכיו החומריים, כך מוטל עליו להשלים את קומתו הרוחנית · **א, ח**
החלק החומרי הוא המאפשר לאדם לעבוד את ה' מתוך בחירה ומאמץ · **א, כח**

תיקונו

מחצית השקל באה לכפר על הפגם שנגרם בחטא העגל ·

ב, קמה

נעשה על ידי נתינת מחצית השקל · **ב, קס**

המשכן מעיד שנתכפר לישראל חטא העגל · **ב, קסח**

פרה אדומה היא מתיקון חטא העגל · **ב, רלה**

נתפס כחטא שבין אדם למקום ולכן הייתה אפשרות

למחילתו · **א, שיט**

חטאת

נשחטה במקום העולה כדי שלא ייוודע מי מביא קרבן על

חטאו · **ב, שלה**

חידושי תורה

חיבורים וחידושי תורה מאפשרים לרוחו של המחבר

להמשיך ולהשפיע גם לאחר פטירתו · **א, קסב**

הם ביטוי לכך שהתורה מוסיפה להיכתב ולהתחדש

בישראל · **א, קפא**

חיי המעשה

אינם סותרים את הדבקות בתורה אלא בוחנים את

אמיתותה · **א, רט**

אין צורך לפרוש מהם כדי לעבוד את ה', אלא לקדשם ·

א, שיג

חיי הרוח

חשובים לאין ערוך מן הרכוש החומרי · **א, רנח**

הם אמת המידה למצבו של ישראל, יותר מן המצב הגשמי

· **א, רעג**

חיים

חיים רוחניים

חיות האדם צריכה להישאב מן הרוחניות ולא מן ההנאות

הגשמיות · **א, רכט**

ערכם

נובע מכך שהם מכשירים את האדם לחיי העולם הבא ·

א, רפה

נמדד לפי ההישגים הרוחניים ולא לפי ההצלחות

החומריות · **א, תז**

תשוקת האדם לחיים חזקה עד שאפילו ייסורים קשים

אינם מבטלים אותה בדרך כלל · **א, קכה**

אדם נקרא חי כאשר גם נשמתו וגם גופו דבקים בקדושה

· **ב, שעו**

חושך הדורות מגביר את ערכה של האמונה הפשוטה ·

א, שמג

חושן משפט

מבטא את החלת התורה על תחום הממון והמסחר ·

א, קפג

עיקר קיומו המעשי שייך לעוסקים במסחר ובפרנסה ·

א, רי

חזיר

משמש משל לעשיו, המראה כלפי חוץ סימן טהרה בעוד

פנימיותו מקולקלת · **א, קצז**

מסמל את הרשעה המציגה סימני טהרה חיצוניים תוך

הסתרת פנימיותה המקולקלת · **א, רסד**

חטא

הוא מחלה רוחנית המחייבת רפואה כאשר האדם מבקש

להירפא · **א, רפז**

נעשה לאחר שהאדם עזב את דרכו הרעה והחל בדרך

חדשה · **א, רפז**

ראוי לוותר אף על קיום עניינו כדי שלא לגרום לחבירו

להיכשל · **ב, מו**

הבושה שנגרמה לחוטא מפחיתה מעונשו · **ב, שלט**

נמדדת לפי הכרת האדם במי שחטא כנגדו · **ב, שנב**

יש עבירות הפוגמות בעיקר בחומר, ויש הפוגמות בעיקר

בנפש · **ב, שעד**

חטא המרגלים

חטאם מתבאר כפגיעה בכלל ישראל ובכוח הציבור ·

א, שיט

חטא העגל

לאחריו

ביקש משה למעט את ניסיונות האמונה של ישראל ·

ב, רלט

נדרשה הקפדה מיוחדת על טהרת המחשבה בעשיית

המשכן · **ב, רנט**

תוצאותיו

החזיר לישראל את זוהמת הנחש שנתבטלה במעמד הר

סיני · **ב, רחד**

הוריד את ישראל ממדרגתם הרוחנית ומנע מהם להגיע

למעלת מלאכים · **ב, רכג**

הנהגת משה ואהרן קשרה אותם באחריות לחטאי ישראל

· **ב, שלד**

יסודותיו מונחים עוד לפני שהילד מסוגל לדבר או להבין
· א, קצג

הוא חלק מן הקודש שאין לוותר עליו גם בתנאים קשים ·
א, רנח

סעודת בר מצוה היא שמחת סיום מצות החינוך של האב ·
ב, לח

קלקול פנימי של ההורים עלול להשתקף בבניהם אף
כאשר החיצוניות נראית טובה · ב, קעו

חינוך לקוי עלול להיות גורם מרכזי בכשלוננו הרוחני של
האדם · ב, רכח

אהבתם מחייבת להעמיד גבולות ולחנך את ילדיהם ·
ב, רכט

אין לעכב קיום מצוה כדי להוסיף הסברים מוסריים
העלולים לגרום לפגיעה בקיומה · ב, רצד

מחייבת לראות את הילדים כפיקדון ומתנה מאת הקב"ה
· ב, שסג

חינוך ילדים

המשכיות

יש להבטיח את המשך דרכם הרוחנית של הילדים קודם
הפטירה · א, קסז

הוא הדרך המרכזית להמשך קיומו הרוחני של האדם ·
א, תט

השפעתו

היסודות הנקנים בילדות מלווים את האדם כל חייו ·
א, קצב

הצלחתו או כישלוננו נזקפים במידה רבה לאופן גידולו
בבית · א, קצב

תכליתו

שלמותו ניכרת בכך שהבן מסוגל למסור את עצמו לרצון
ה' · א, קמז

אינו מסתכם בהעברת ידיעות אלא ביצירת הרגל קבוע
של חיים עם הקב"ה · א, שיד

הוא חלק בלתי נפרד מעבודת ה' שבחיי הבית · א, שיג

חיצוניות

אינה יכולה לשמש אמת מידה למדרגתו של אדם ·
א, קעה

קלקולו של עשוי היה הפער בין הופעתו החיצונית לבין
מהותו האמיתית · א, קצז

אינה יכולה להקנות לאדם זכות מלאה כאשר פנימיותו
סותרת אותה · א, קצט

ריבוי פאר חיצוני מחייב תשומת לב גדולה יותר לשלמות
הפנימית · ב, קעז

ריבוי המצוות הוא המגדיר את האדם כחי, ולשון הרע
פוגעת בהגדרה זו · ב, שעז

שמירת הלשון היא יסוד לריבוי מצוות ולמיעוט עבירות,
ומכוחה נקרא האדם חי · ב, שפ

חילול השם

אין לבטל מצוה מחשש לחילול השם הנובע מהבנתם
השגויה של הבריות · ב, רצה

חינוך

אחריות ההורים

מושפע ממצבם הרוחני של ההורים בשעת גידול ילדיהם
ולא רק מעצם הייחוס · א, קנה

אחריות המלמד

מחייבת דיוק מוחלט בהעברת התורה · א, תג

דרכו

הצלחתו תלויה בהתאמת דרך ההשפעה למדרגת
השומעים · א, לד

דרך שהועילה בדור אחד אינה בהכרח מתאימה לדור
אחר · א, לו

החינוך השלם נוצר משילוב של קירוב באהבה עם הצבת
גבולות · א, קצד

אין למהר לחשוף אדם למסגרות שונות לפני שבשל לכך
· א, רו

צריכה להיקבע לפי טבעו ומצבו האישי של המתחנך ·
א, רו

שליחת בן למסגרת רוחנית מחייבת התאמה למדרגתו
האישית · א, רו

יש ללמד כל אדם את חלקי התורה הנוגעים במיוחד
לייעודו ולניסיונותיו · א, ריז

גם פעולה קשה כלפי תלמיד עשויה להיות מצוה כאשר
מטרתה להעמידו בדרך הישרה · א, רכא

השפעתו

מעצב את תגובת האדם לניסיונות החיים · א, מח

מעלתו ניכרת במיוחד כאשר הוא מצליח להפוך כיוון
רוחני של דורות קודמים · א, קמז

עוצמתו נמדדת לא רק במה שהילד יודע אלא במידת
נכונותו לפעול על פי אמונתו · א, קמז

ראשיתו

מתחיל עוד בטרם מסוגל הילד ללמוד תורה בפועל ·
א, קצב

עצם הימצאות הילד בסביבה של תורה פועלת עליו גם
בטרם הוא מבין את הדברים · א, קצב

חירות

האדם בן חורין כל עוד אינו מוותר על עולמו הרוחני ·
א, רנח
 ערכה האמיתי הוא האפשרות לעסוק בתורה ללא הפרעה ·
א, רפו
 אדם עשוי להיות חופשי מכל שלטון חיצוני ובכל זאת להיות משועבד בתכלית ליצרו ולמידותיו · **ב, נ**
 שלוש הרגלים מלמדות על שלוש מדרגות של חירות: חירות הגוף, חירות הרוח וחירות האדם מיצרו · **ב, נא**
 היציאה משעבוד להרגלים וליצר מחייבת תחילה להכיר במקומות שבהם האדם איבד את שליטתו על עצמו ·
ב, נג
 קבלת האדם את תכונותיו ואת תפקידו משחררת אותו מן השעבוד להשוואה לאחרים · **ב, נה**
 עיקרה הוא השחרור מן התלות בדעות הסביבה · **ב, שפו**

חכמה

לעומת התורה

ההבדל ביניהן נמדד בעיקר באיכות התוצאה ולא במעשה עצמו · **א, קעט**
 עשויה להביא תועלת חלקית בלבד, המעורבת לעיתים בנוק · **א, קעט**
 ההבדל ביניהן הוא בקביעות התועלת ובנצחיותה ·
א, קפב
 ניצחון התורה על החכמה האנושית הוא עיקר הישג החנוכה · **א, שלג**

מעלתה

היא אחד מן התנאים להשגת הנבואה · **א, עד**
 עיקרה בידיעת המקום והזמן המתאימים לכל הנהגה ·
א, רה
 כל אומה מבקשת להשריש את חכמתה ולהרחיב את תחום השפעתה · **א, שלא**

ערכה תלוי באופן השימוש בה לטובת הבריות ולעבודת ה' · **ב, קפט**
 שימוש בה לרעה מבטל את מעלתה · **ב, קצ**

חכמות חיצוניות

אין לבסס את תיקון נפש האדם והליכותיו על שיטות שאינן מיוסדות על התורה · **א, יב**
 ההימשכות המופרזת אחריהן עלולה להחליש את עיקרה של התורה בחיי האדם · **א, מז**
 החלישו את אחיות ישראל בתורה שבעל פה ערב ימי החשמונאים · **א, שלד**

חכמת האדם

מוגבלת מטבעה, ולכן אין בכוחה להבטיח תוצאות מושלמות · **א, קעט**

חכמת יון

ביקשה להחליף את חכמת התורה ולהעמיד את עצמה במקומה · **א, שלב**

חמימות

הדרך להגיע לאחדות היא בהתייחסות חמה, אוהבת ומאירת פנים אל הזולת · **ב, ערה**
 יחס חם לזולת מעניק לו חיות ושמחת חיים · **ב, רעד**

חמלה

היא ממידות היסוד הנדרשות ממנהיג, כפי שנלמד מדמותו של הרועה הדואג לצאנו · **ב, מג**

חמץ

החמץ רומז למידת הגאווה · **ב, שמב**

חן

עניינו קשר מיוחד בין הנושא חן לבין מי שבעיניו הוא נושא חן · **א, מה**

חנה

נפקדה בזכות ביטול דעתה כלפי רצון ה' · **ב, שצו**
 זכתה להיפקד לאחר שעברה מהטחת דברים להתבטלות לפני ה' · **ב, תא**

חנוך

נתעלה להיות מטטרון ללמד שאין להמעיט בערכו של אדם · **ב, שמו**

חנוכה

גזירות יון

נועדו להעביר את ישראל מחכמת התורה אל חכמת יון ·
א, שלב
 ניצחון ישראל נקבע בכך שהתחזקו באמונתם ולא קיבלו את השקפת יון · **א, שלה**
 אור התורה הוא שגירש את חושך הכפירה וההשקפות הזרות · **א, שלו**
 המאבק הרוחני בין כלל גם מלחמה גשמית · **ב, רעז**
 הייתה גזירה על הרוחניות ועל שמירת התורה · **ב, רפא**

מהות הנס

לא נקבעה בו סעודת מצוה מפני שמהות הנס הייתה רוחנית · **ב, רעה**
הנר הראשון מבטא את הנס התמידי שבעצם דליקת השמן · **ב, שצד**

מהותו

עניינו קשור בעיקר לבניין תורה שבעל פה · **א, רפח**
לא נקבעה בו סעודה כחלק מעיקר תקנת היום מפני שאינה מבטאת את מהותו הפנימית · **א, רפט**
נקבע בעיקר להלל ולהודאה משום שהישועה הייתה על הדת והרוח · **א, שלב**
ניצחון החשמונאים מתברר בבית המדרש יותר מאשר בשדה הקרב · **א, שלג**

נס חנוכה

עיקר חידושו אינו בעצם שינוי הטבע, אלא במדרגתם של מקבלי הנס · **א, שטז**
מסמל מדרגת התעלות על-טבעית שאינה יכולה להיות מצבו הקבוע של האדם · **א, שיג**
מבטא רחמים מיוחדים שנעשו לציבור למרות חסרונם · **א, שכ**
מלמד שהקב"ה גמל חסד עם כלל ישראל אף שלא היו במעלת ציבור שלם · **א, שכא**
ייחודו בין מועדי הנסים טעון בירור משום שניסים גדולים ממנו לא נקבעו כחג · **א, של**

נס פך השמן

הדיון בו מכוון לברר מהו עיקר הפלא שבנס, ולא רק את עצם ריבוי השמן · **א, שטז**
שימש אות אלוקי לאמיתותה ולמעמדה של התורה שבעל פה · **א, שלד**
בא לרמוז על התגלות מחודשת של אור התורה בישראל · **א, שלו**

נר איש וביתו

מסמל את הארת כל חיי הבית באור התורה והקדושה · **א, שיג**
שלמות האור הרוחני היא כאשר הוא מאיר בתוך חיי הבית עצמם · **א, שיד**

נר חנוכה

כ"ה בכסליו מקביל להתחלת בריאת העולם ולראשית גילוי האור · **א, שלו**
מבטא את האור הראשוני שנגנו לצדיקים · **א, שלו**
איסור ההנאה ממנו מבטא את שייכותו לאור העליון והגנוז · **א, שלז**
מסוגל לטהר את הלב מן הכפירה ומההשקפות הזרות ולהאירו באור התורה · **א, שלז**

מחלוקת בית שמאי ובית הלל מבטאת שתי דרכי הסתכלות על מהלך הדורות · **א, שלט**
ביאור מחלוקת בית שמאי ובית הלל בהוספת או מיעוט נרות חנוכה · **א, שמ**

על הניסים

מתבאר על פי מצבו הרוחני של הציבור בזמן הנס · **א, שכ**
פילוגם של ישראל בימי חנוכה גרע ממעלת הציבור · **א, שכ**
"רבים ביד מעטים" מבטא את מיעוט הנאמנים לתורה בתוך כלל ישראל באותה שעה · **א, שכא**
"רשעים ביד צדיקים" מבטא את חסד ה' כלפי ציבור שלא היה שלם באחדותו · **א, שכא**
בזמן חנוכה נותר רק מיעוט נאמן מתוך כלל ישראל · **א, שכא**
ההדגשה בנס היא על מיעוט עוסקי התורה שבכל זאת זכו לנס ציבורי · **א, שכא**
הקריאה "מי לה' אלי" נבעה מכך שלא כל ישראל נשארו נאמנים לתורה · **א, שכא**
עיקר החידוש אינו בניצחון הטהורים אלא בכך שהנס נעשה למרות חולשת הציבור · **א, שכא**

תורה שבעל פה

משום שעניינו תורה שבעל פה, לא נקבע להרבות בו במשתאות וסעודות · **א, רפט**
ראוי לחגיגה מפני שחזיק את האמונה בתורה שבעל פה · **א, שלו**

פורים וחנוכה משלימים זה את זה בחיזוק שני חלקי האמונה · **א, שלג**

חנופה

אדם הנמצא בסביבה שיש בה חנופה צריך לבקש שלא יושפע ממנה ושיזכה לברכה · **א, קמ**
היא היפך הברכה ועלולה להביא קללה במקום ברכה · **א, קמ**
יוצרת מציאות שבה קשה להבחין בין אמת לשקר · **א, קעה**

חסד

ההכרה בחסדי הבורא מחייבת את האדם לדבוק במידת החסד · **א, סט**
אברהם המשיך את מידת החסד העליונה לעולם · **א, פב**
גם מניעה עקיפה של עניים מלהגיע לביתו של אדם נחשבת לחיסרון במידת החסד · **א, צח**

חסדי ה'

כוחם להציל גם כאשר אין זכאות גמורה מצד הדין ·
א, מה

מתגלים בעולם באמצעות הנהגת החסד שאברהם פעל
לגלותה · א, פג

הקב"ה ציוה על מעשי המשכן כנגד חסדיו עם ישראל כדי
להמשיך את השפעתם · ב, קע

חרטה

עומק החרטה תלוי במידת הכרת האדם בגדלות ה' ·
ב, שנב

הכרת גדלות ה' מעמיקה את החרטה גם על חטאים ישנים
· ב, שנג

חשבון נפש

זמן

שבת היא הזמן הראוי להתבוננות במטרת החיים · א, כד
הזקנה מעניקה לאדם הזדמנות לערוך אותו בעודו בחיים
· א, קסו

תוכנו

הצדיק בוחן את עצמו גם על חסרונות שנגרמו מתוך
נסיבות חייו · א, רפח
מאורע קשה בסביבה מחייב כל אחד לבדוק אם היה יכול
למנוע אותו או לצמצם את נזקו · א, שכז
צריך לכלול בחינה כיצד האדם מגיב כאשר רצונו נתקל
במניעה · א, שסט
מתחדד מתוך העיון במאורעות המרכזיים שעברו על
האדם · א, תב
בשעת הפטירה מתמקד בעיקר במעשים המשמעותיים של
חיי האדם · א, תה

חשמונאים

נצחונם מתברר בבית המדרש יותר מאשר בשדה הקרב ·
א, שלג
ניצחונם היה בהעמדת התורה שבעל פה במרכז חיי
האומה · א, שלד

חתן

סעודת נישואין

צריכה להביא גם להתעוררות פנימית ולא רק לשמחה
חיצונית · א, קנב

שמחת חתן

כשם שחתן משמח את כלתו, כך על האדם לשמח את
השבת · א, כג

גם ביום שמחתו זקוק לעידוד ולשמחה מצד הסובבים
אותו · א, קנב

נועדה גם לחזק את החתן כנגד ההתבוננות הפנימית ביום
המיתה הכלולה בנישואין · א, קנב

טבע

ההתבוננות בו

יכולה ללמד את האדם מחכמת התורה ומדרכיה · א, יג
אברהם השתמש בה כדי להוכיח את מציאות הבורא ·
א, עו

ממשיכה ללמד על מציאות הבורא אף לאחר פטירת
אברהם · א, עז

היא דרך קבועה להכרת הבורא · ב, שפח
מלמד על מציאות ה' בהתמדה ובלא הפסק · ב, שפט
סדרי הבריאה מעידים על חכמת הבורא והשגחתו ·
ב, שצב

והשגחה

אינו מערכת עצמאית אלא גילוי קבוע של רצון ה' ·
א, שמא
הוא עצמו ביטוי תמידי של השגחת ה' · א, שמב

ונס

שינויו אינו לבדו המדד לגודל הנס, אלא גם זהות מקבלי
ותנאיהם הרוחניים · א, שטז
כוחם של צדיקים לשנותו אינו מבטל את מעלת הנסים
הציבוריים · א, שיז
שידוד מערכתיו אינו התכלית אלא אמצעי לחיזוק
האמונה · א, שמא

חוקיו

תופעות שונות בבריאה מתבארות על פי הכלל שכל דבר
מתפעל מהפכו · א, סב
הקב"ה טבע בעולם שהעדר קודם להוויה ולשלמות ·
א, רצ

טבע והשגחה

אינו אלא לבוש להנהגת ה' ולהשגחתו · ב, רלט
גם מערכת הטבע מעידה על מציאות ה' ועל השגחתו ·
ב, שפז

טבע ונס

אף שאינו מרשים כנס גלוי, כוחו גדול מפני שהוא מלמד
תמיד · ב, שפט
כל פרט בבריאה הוא נס מתמיד של הנהגת ה' · ב, שצא

עניינה

עצם מציאותה מעוררת את הכוח המנוגד לה · א, סג
זכותה של ישראל נמשכה ממעשיו של אברהם · א, קט
הקפדה על שמן טהור מבטאת את סמכות התורה שבעל
פה · א, שלד

טהרת הכוונה

היא הגורם המכריע בקביעת מעלת המעשה כולו ·
א, שעא
מודגשת במיוחד במעשים ציבוריים גדולים · א, תד

טהרת המחשבה

מחייבת שמירה מיוחדת בעת היציאה לעולם המעשה ·
א, רנב
מתגלה לעיתים רק לאחר שרואים את תוצאות המעשה ·
א, שסח

טוב ורע

האבות פעלו בהדרגה להפריד את הטוב מן הרע ולהעמיד
את ישראל בקדושה · א, רסג
אין לאדם יכולת לקבוע בשעת התרחשותו של מאורע אם
הוא טוב עבורו או רע · ב, כז
לעתיד לבוא תתבטל תערובת הטוב והרע שבאדם ·
ב, שיא

טוב עין

כוח התורה שבכל הדורות מיוחס למשה רבינו שמסר
אותה לישראל בטובת עין · א, קכח
היא מרכיב יסודי במעלת יראת ה' השלמה · א, שמו
היא אמת המידה לשלמות יראת השמים · א, שמו

טובת הכלל

התורה מכוונת אליה בשלמות, בניגוד לחכמה אנושית
הפועלת לעיתים מתוך אינטרס · א, קעט
יכולה להיבנות רק כאשר היחיד מתעלה מעל טובתו
האישית · א, שצה

טומאה

התגברות עליה

אין בכוחה לבטל את האפשרות להגיע לקדושה עליונה ·
א, קעג
כוחותיה מסתלקים מן החומר כאשר הוא מתנהל על פי
התורה · א, ריא

ההכרה בנס המתמיד שבו גדולה מן ההתפעלות מנס
חד-פעמי · ב, שצד
כל המהלך הטבעי הוא מסכת רצופה של ניסים נסתרים ·
ב, שצה
יש המפרשים גם מקרים חריגים כהנהגה טבעית בלבד ·
א, מט

טבע האדם

התגברות עליו

גם המידות הטובות צריכות להיות מונהגות על פי רצון ה'
· א, קו

תכונותיו

תכונות ההורים עלולות לעבור אל הבנים ולהיעשות
אצלם כטבע שני · א, קמד
תכונות ומזגים שאדם נולד עמם עלולים להשפיע על דרכו
· א, קמה
אינו סותר את שמירת מסורת האבות אלא מעניק לה
ביטוי אישי · א, קפט

על האדם להיות שמח בתכונותיו, בכוחותיו ובמזגו
שניתנו לו מאת ה' · ב, נד
המתגבר על טבעו ומעביר על מידותיו זוכה למעלה
מיוחדת · ב, פח

טבע שני

התמדה בתאוות ובהרגלים עלולה להפוך אותם לטבע
שני שהאדם מתקשה להשתחרר ממנו · ב, נב

טהרה

טהרה וטומאה

ריבוי כוח הטהרה יוצר מציאות מקבילה של טומאה
באותו עניין · ב, שח
יש להבחין הבחנה ברורה בין טהרה לטומאה · ב, שיג

טהרת הנפש

עשויה להיות חיצונית בלבד כאשר אין לה יסוד פנימי
אמיתי · א, קעה
ראוי שתלווה טהרת המחשבה את המעשה מראשיתו ועד
סופו · ב, רסא
תלויה במילוי לבו של האדם באהבת ה' · ב, שנט
ההתרחקות מן החומר מביאה את האדם לטהרה
ולקדושה · ב, שסא
תלויה בענווה, בחברה טובה ובאמונה טהורה · ב, שע

דולה את המים החוצה כשם שהוא מגלה את עבודת ה' לעין כל · א, **שנז**

ויוסף

המפגש ביניהם הוא עימות בין שתי דרכי יסוד בעבודת ה', ולא רק ויכוח על בנימין · א, **שנב**

יהודה ויוסף

הוויכוח ביניהם נסב על השאלה האם ראוי שעבודת ה' תהיה גלויה או נסתרת · א, **שנז**

טענתו ביחס לבנימין עמדה בסתירה להתנהגות האחים במכירת יוסף · א, **שסב**

איחודם מסמל את שלמות האחדות שתגלה בגאולה · א, **שצג**

מעלות

שלמות הודאתו מתבררת מכך שהביאה גם את ראובן להודות · א, **שסח**

זכה למדרגה מיוחדת באמצעות קידוש השם בגלוי · א, **שפו**

זכה למלכות בזכות מידת הענוה · א, **שצח**

יהושע

הנהגות

הראה שמנהיג נדרש לא רק לשמוע את קול העם אלא גם להבחין במשמעותו · ב, **י**

קיבל את הנהגת ישראל בשלמות לאחר שמשה הסתלק מן השררה · ב, **שכ**

מדרגות

לא ראה עצמו ראוי לברך על הכוס לעתיד לבוא מפני שלא היה להנחלת הארץ שעל ידו קיום נצחי · ב, **מ**

נבחר למלחמת עמלק בזכות דבקות המתמדת בתורה · ב, **רפה**

לא התפשט מן החומריות במדרגתו כמשה רבינו · ב, **שסא**

כוחו לעמוד כנגד המרגלים נבע מיכולתו להיבדל מן הרבים · א, **רד**

יולדת

טומאת היולדת מלמדת על הירידה מן המדרגה הרוחנית של העובר אל העולם הזה · ב, **שנז**

נטהרת בלידת זכר ביום השמיני מפני שמוסרת את בנה למצוות ה' · ב, **שס**

אינה סוגרת את שערי התיקון כאשר קיימת אפשרות של התקרבות · א, **שעו**

וטהרה

היחס ביניהן מתבאר על פי ההתנגשות בין שני כוחות מנוגדים · א, **סב**

מתעוררת לפעול דווקא כאשר היא נפגשת עם כוח הטהרה · א, **סג**

מהותה

עמלק מסמל את פריצת גדרי הקדושה והזלזול בהם · א, **שמו**

ניכרת בכך שפירותיה הם הרס וקלקול · א, **שסח**

במקום שמתגלה כוח טהרה גדול מתגלה גם כוח טומאה מקביל · ב, **שח**

הלידה כרוכה בטומאה אף שנולדו חיים חדשים · ב, **שנז**

טומאת לידה

נובעת מירידת העובר ממעלתו הרוחנית הקודמת · ב, **שנח**

נובעת מהיחלשות רגשי אהבת ה' בשעת הלידה · ב, **שנט**

עתידיה להתבטל עם תיקון חטא אדם הראשון · ב, **שנט**

טומאת מצרים

שלטה לא רק במציאות הגשמית אלא גם במערכת הרוחנית של הגלות · א, **שעג**

טיול

נכונות האדם להשקיע בו זמן חושפת את יחסו לשבת וללימוד · א, **שסד**

יגיעה

יקרה יותר מן המתנות שקיבל מן השמים · א, **רמ**

אין היא מבטיחה את התוצאה העליונה, אך בלעדיה אין האדם נעשה ראוי לה · א, **רסב**

האדם קשור יותר למה שהשיג בעמלו מאשר לדבר שקיבל בלא יגיעה · א, **שב**

אינה רק אמצעי להשגת המטרה אלא יוצרת זיקה פנימית אליה · א, **שג**

יהודה

דרכו

לא הסתיר את צדקותו, והיא ניכרה גם כלפי חוץ · א, **שנד**

יום הדין

כולל בתוכו את שלב התוכחה, שבאמצעותו מתבטלות טענות האדם · **א, שנט**
ההכרה בעמידה לפני מלך מלכי המלכים מתעצמת סמוך לפטירה · **א, תב**

יום הכיפורים

כפרתו

מכפר במיוחד על מי שחי בעולם המעשה ונדרש להתמודד עם ניסיונותיו · **א, ריב**
קדושת היום והמקום מביאות להכרת ה' עמוקה יותר ולווידי שלם יותר · **ב, שנג**

עבודת היום

התענית והאכילה שלפניה אינן סותרות זו את זו אלא משלימות זו את זו · **א, רלד**
מצוות האכילה בערב יום הכיפורים מלמדת שגם ההכנה ליום הקדוש נעשית באמצעות החומר · **א, רלד**
שני השעירים מבטאים את הנהגת "זה לעומת זה" שבבריאה · **ב, שז**

יום המיתה

זכירתו מביאה את האדם לכניעה ולהתעוררות לתשובה · **א, קנב**
טמון בפנימיותו של יום הנישואין אף שאינו נראה כלפי חוץ · **א, קנב**
ההתבוננות בהתקרבותו מעוררת את האדם לתקן את מעשיו · **א, קסה**

יום התוכחה

שונה מיום הדין בכך שהוא חושף לאדם את הסתירה הפנימית שבהנהגתו · **א, שנט**

יום ולילה

סדר הבריאה מלמד שהחושך קודם לאור כהכנה אליו · **א, רצב**
אצל ישראל הלילה קודם ליום, כביטוי לדרך הנהגתם ההיסטורית · **א, רצג**
קדימת הלילה ליום מרמזת שקדימת הגלות היא תנאי לגאולה · **ב, כח**

יום טוב

שמחת יום טוב מתקיימת באמצעות שילוב של תורה, תפילה, אכילה ושתייה · **א, רלג**

קדושתו קשורה לעבודת ישראל ולכן השפעותיו נשארות גם לאחריו · **א, רמב**
קדושת יום טוב באה מכוח עבודת ישראל, ולכן השפעתה נשארת באדם · **ב, צא**

יונה הנביא

כינה עצמו "עברי" מפני שהיה היחיד שהאמין בה' בין עובדי האלילים · **ב, סו**
התחברותו לאנשי הספינה מלמדת את סכנת ההתחברות לרשעים · **ב, שסז**

יוסף הצדיק

דרכו בעבודת ה'

הצלחתו במצרים נבעה מן המציאות המתמדת של שם שמים השגור על פיו · **א, שח**
פרישתו הכפויה מאחיו נעשתה למאפיין מרכזי בזהותו הרוחנית · **א, שי**
דרכו היא הסתרת הקדושה והצנעתה · **א, שנד**
הקפיד שלא לגלות כלפי חוץ את מדרגתו הרוחנית · **א, שנד**
האחים לא עמדו על מדרגתו מפני שהסתיר את פנימיותו · **א, שנה**

הכין במצרים את יסוד הקדושה בהסתר, ובכך סלל את הדרך לקדושת ישראל בגלוי · **ב, צד**
יירידתו למצרים מקבילה לתקיעות דמיושב, כהכנה נסתרת לגילוי הקדושה · **ב, צו**

הנהגתו עם אחיו

אמירת "אני יוסף" היא עצמה תוכחה, אף שאין בה דברי מוסר מפורשים · **א, שנט**
"והם לא הכירוהו" מתפרש כאי-נהיגה עמו בדרך של אחווה ולפנים משורת הדין · **א, שסא**
"ויכר יוסף את אחיו" מתפרש כהכרתם כאחים הראויים ליחס של אחווה · **א, שסא**
דברי הפיוס שלו טעונים ביאור, שכן לכאורה אין התוצאה הטובה מסירה את אחריות המעשה · **א, שסז**
אמר לאחיו שאין מקום לחשש שמא ההכרעה נבעה ממידות רעות · **א, שע**
הוא ואחיו מהווים את הדגם העליון לפיוס לאחר מחלוקת קשה · **א, שפב**
כוחו למחול לאחיו נעשה יסוד וכוח לדורות · **א, שפב**

יוסף ויהודה

המפגש ביניהם הוא עימות בין שתי דרכי יסוד בעבודת ה', ולא רק ויכוח על בנימין · **א, שנב**
הכיר את אחיו מפני שמעלתם הייתה גלויה כלפי חוץ · **א, שנה**

כפרת עשרה הרוגי מלכות קשורה לאחריות על מכירתו, אף שלמעשה המכירה הייתה חלק מן ההנהגה העליונה ·

א, ש

יש לבחון את מניעיה ולא רק את תוצאותיה · **א, שז**
 אין לראותה כמעשה שנבע מקנאה בלבד, אלא מתוך הכרעה של האחים כפי הבנתם את הדין · **א, שע**
 דווקא היא נעשתה האמצעי להגשמת הגדולה שנגרסה עליו · **א, שעט**

היעלמותו הייתה שיא הייסורים של יעקב · **א, תח**
 מחצית השקל מכפרת על חטא מכירתו, שהיה שורש של פירוד בין האחים · **ב, קמה**

קניית הנעליים בכסף מכירתו רומזת להתקרבות אל החומריות · **ב, קמו**

שורש המכירה היה הפירוד בין האחים · **ב, קמח**
 תיקון חטא המכירה הוא בהרבות שלום ואחדות בישראל · **ב, קמט**

מעלתו והשפעתו

זרעו נבחר להתגבר על עשיו מפני שלא היה בו הפגם של ציעור יעקב במכירת יוסף · **א, קצו**

קבלת הבכורה מלמדת שהמעלה נקבעת לפי העבודה העצמית ולא לפי סדר הלידה · **א, רלט**

כוחו להתגבר על עשיו נובע ממעלה מיוחדת שנרכשה בעבודתו · **א, רצו**

מסירות נפשו במצות כיבוד אב הכריעה כנגד זכותו של עשיו · **א, רצז**

חזרת התורה על שמו בכל שלב במכירה מדישה שלכל פרט במאורעותיו הייתה משמעות עצמאית · **א, שא**
 פרעה הבחין במעלתו הפנימית שאינה ניכרת לעין החיצונית · **א, שמג**

הנהגתו הנדיבה כלפי אביו ואחיו מלמדת על עומק מידותיו · **א, שמו**

התואר "ירא אלוקים" נובע גם ממידת טוב עינו ונדיבות לבו, ולא רק מעמידתו בניסיון · **א, שמו**

הליכת ארונו עם ארון הברית מבטאת את התאמת חייו לתורה כולה · **א, שעה**

ביטא הנהגה המבקשת לתת תיקון גם למי שנתרחק · **א, שעו**

ידע לשלב בין כבוד שמים לבין אהבת ישראל · **א, שעו**
 עניין פסח שני שייך למידתו שלא להרחיק אדם מישראל · **א, שעו**

הניח את חשבונותיו האישיים כשראה אפשרות להפיג את צערם של אחרים · **ב, ד**

המעשה שהביאו להיות משנה למלך החל בהתעניינותו בפניהם הרעות של שרי פרעה · **ב, ד**

עמד בניסיון מפני שהבדיל את עצמו מדרכי מצרים ושמר על קדושתו · **ב, קנה**

הוויכוח בינו לבין יהודה נסב על השאלה האם ראוי שעבודת ה' תהיה גלויה או נסתרת · **א, שזו**

לאחר הוויכוח הסיר את הנהגת ההסתרה ונגלה לאחיו · **א, שזו**

איחודו עם יהודה מסמל את שלמות האחדות שתתגלה בגאולה · **א, שזג**

יוסף וכלל ישראל

המאורעות שעברו עליו משמשים תבנית להבנת מהלך תולדותיה של ציון · **א, שא**

משמש דמות יסוד להבנת ההיסטוריה הרוחנית של עם ישראל · **א, שב**

ההקבלה בינו לבין ציון נועדה לעודד את ישראל בתקופות הגלות · **א, שו**

הכינוי "בית יוסף" לכלל ישראל מבטא את השפעתו הכוללת על קיומה הרוחני והגשמי של האומה · **א, שעב**
 העובדה שפרנס את משפחתו היא יסוד בעל משמעות רוחנית ולא רק מעשה חסד גשמי · **א, שעב**

השפעתו לא הסתכמה בפרנסת הגוף אלא בעיצוב חוסנה הרוחני של האומה · **א, שעד**

פרנסתו את ישראל שמרה על עצמאותם הרוחנית בגלות · **א, שעד**

הימנעותו מלספר על אחיו נעשתה יסוד להשפעה על כלל ישראל · **א, שעה**

עמידתו בניסיון נעשתה מקור כוח לישראל כולו לעמוד בניסיון · **א, שעה**

שמר על זהותו, ובכך הנחיל כוח זה לישראל · **א, שעה**
 מכוח היותו בחינה כוללת, מעלותיו מתפשטות לכל ישראל · **א, שעו**

עצמותו ליוו את ישראל במדבר כביטוי להמשך השפעתו על האומה · **א, שעו**

אבנו בחוש מבטאת את כוח ההגנה על כלל ישראל · **א, שעז**

מהווה יחד עם אחיו בנימין יסוד של שמירה רוחנית על עם ישראל · **א, שעז**

שלוש המטמוניות שהטמין אינן מתפרשות כעושר חומרי בלבד אלא כאוצרות רוח לדורות · **א, שעט**

מכירתו

גרמה לשאר האחים חסרון בתחום כיבוד אב, שלא היה ביוסף ובבנימין · **א, רחצ**

הייתה חלק מן התהליך האלוקי לבניין גאולת ישראל · **א, רחצ**

רוגזו של יוסף נתפס כחלק מתהליך מירוקו של יעקב לאחר ששב לשלמות קיום המצוות · **א, רפח**

המאורע כולו כולל רובד נסתר של הנהגה אלוקית, אף שלמראית עין הוא מעשה חמור וקשה · **א, ש**

ניסיונותיו

גילוי גבורתו בעמידתו הממושכת בניסיון אשת פוטיפר ·
א, קכו

עמד בניסיון דווקא לאחר שנמכר, הושפל ונשאר בודד
בארץ זרה · א, קכו

גבורתו נמשכה גם לאחר שעלה לגדולה, כאשר נמנע
מלנקום באחיו · א, קכח

יעקב מסר לו את ההדרכות שנוקק להן בהתאם למסלול
חייו העתידי · א, ריז

קיים את שליחות אביו מתוך זריזות ומסירות, אף שהיה
מודע לסכנה הגדולה הצפויה לו · א, רצה

יעקב הרחיב את שליחותו גם לחזרה, כדי שתכלול את כל
מהלך השליחות · א, רצו

המעבר ממעמד בן אהוב לעבד במצרים היה ירידה
חיצונית ופנימית כאחת · א, שט

רצף ההשפלות שעבר היה עלול לשבור את רוחו אלמלא
דבקו בו · א, שט

הניסיון המתמשך של אשת פוטיפר הוכרע באמצעות
עבודת ה' המתמשכת שלו · א, שיד

כוחו לעמוד בניסיונות נבע מן הדרך שבה חינך אותו יעקב
· א, שיד

שמר על מדרגתו גם לאחר שנעזב לבדו בארץ נכר ·
א, שמש

משמש אמת מידה למי שטוען שיצרו מנע ממנו לעבוד את
ה' · א, שס

נעשה המופת לשמירת הזהות היהודית בתוך תרבות זרה
· א, שפג

ביקש גם הוא להתנסות כדי להגיע לשלמות רוחנית ·
א, שפו

תוארו נקבע מכוח עמידתו בניסיון אשת פוטיפר ·
א, שפו

עלייתו לגדולה

חייו משמשים דגם למעבר מירידה והשפלה לגדולה
ולהנהגה · א, רס

ירידתו לבור ולבית האסורים הייתה הכנה הכרחית
לעלייתו למלכות · א, רצ

חלום האלומות נועד להכנינו להבנת המשמעות הרוחנית
של הייסורים העתידיים לבוא עליו · א, רצג

הוצרך לדעת שכל שרשרת הייסורים היא הכנה הכרחית
לגדולתו העתידה · א, רצד

היותו בבית האסורים היה שלב הכרחי בדרך למעלתו
כמשנה למלך · א, רצד

הירידה אל הבור הייתה חלק מתהליך עלייתו העתידי ·
א, רצד

עלייתו הפתאומית למלוכה משמשת דגם לעליית קרנם
של ישראל לעתיד לבוא · א, שלה

מינויו לא התקבל בפשטות אלא עורר התנגדות מצד שרי
מצרים · א, שמג
חלומותיו מבטאים גזירה אלוקית שאינה ניתנת לביטול ·
א, שעט

יופי

חשיבותו האמיתית של דבר נקבעת על פי מעלתו
הפנימית ולא על פי יופיו החיצוני · ב, רנו
קדושת המקום היא היופי האמיתי של המשכן ובית
המקדש · ב, רנו

יושב אוהל

ניסיונותיו שונים ואינם מרובים כניסיונות איש המעשה ·
א, רט

יושר

בענייני ממון

תיקון דרכי המסחר עשוי להיות כרוך בהפסד זמני כחלק
מתהליך התשובה · א, רפז
הוא הסיבה האמיתית לאמון שמנהיגים רוחשים לתלמידי
חכמים · א, שפ

מהותו

הוא ביטוי מרכזי לשלמות קיום התורה · א, קפב
הוא מן הביטויים העליונים של עבודת ה' בעולם המעשה
· א, רי

פירושו אחידות במערכת הערכים של האדם · א, שסב
שלמות האדם היא אחידות בין יחסו לענייני הרוח ובין
יחסו לענייני החומר · א, שסה

יחיד

אדם יחיד בעל מעלה ודבקות בה' עשוי להיחשב לפני
הקב"ה בערך של ציבור ואומה שלמה · ב, לא

ייאוש

הניסיון הראשון של יעקב היה שלא לאבד את ביטחונו
בה' לאחר שניטל ממנו כל רכושו · א, רכח
מסוכן משום שהוא עלול להביא לביטול החיים המעשיים
· א, תיח

ייחודיות

לכל אדם צירוף ייחודי של כוחות, אופי ותכונות שעל
פיהם נקבע תפקידו המיוחד בעולם · ב, נה

ייחוס

אין הוא קובע לבדו את מעלת האדם ואת ייעודו · **א, קעג**
גם מוצא פשוט או בעייתי אינו מונע מן האדם להגיע
לשלמות · **א, קעג**
אינו מהווה תחליף לעבודת האדם על עצמו · **א, רמ**
אינו תנאי לגדלות רוחנית · **א, שנ**

ייסורים

כהכנה לטובה

אינם תנאי חיצוני לקבלת המתנה אלא חלק מתהליך
יצירת הקשר אליה · **א, שב**
הם שלב של השקעה רוחנית הקודם לקבלת המתנות ·
א, שה
הם חלק מן הקניין הרוחני של הישועה העתידה · **א, שו**
הם עצמם מהווים את ההכנה לקבלת הישועה העתידה ·
א, שו

דבר הנראה לאדם כייסורים ורעה עשוי להיות הטובה
הראויה ביותר עבורו במסגרת התמונה השלמה · **ב, כח**
פעמים שהאדם נדרש לעבור תחילה ייסורים ועגמת נפש
כהכנה לטובה העתידה לבוא · **ב, כט**
אצל ישראל הייסורים והקשיים משמשים שלב מקדים
והכנה לגדולה העתידה · **ב, ל**
פעמים שהם עצמם הדרך להביא ישועה וגאולה · **ב, קב**

קבלתם

שמחה בהם אפשרית כאשר האדם רואה את תרומתם
לחיי העולם הבא · **א, קסט**
הדרך הנכונה היא לקבלם מתוך אמונה, הכנעה והצדקת
הדין · **א, רסז**

תכליתם

מכפרים על עוונות וממרקים את האדם · **א, קסו**
להכין ולזכך את האדם לקראת העולם הבא · **א, קסז**
מלווים את חיי האדם בצורות שונות, בגוף, בנפש, בממון
ובמשפחה · **א, רסו**
לטהר את האדם שכבר שב מדרכו הרעה · **א, רפו**
מזככים את האדם ומכינים אותו לחיי הנצח · **א, תט**
הייסורים והגלויות מזככים את האדם ומכשירים אותו
למעלות רוחניות · **ב, פד**
האדם נדרש לקבלם מתוך הכרה שיש להם טעם נכון
לפני הקב"ה · **ב, שב**

יישוב הדעת

תנאי חשוב להתקדמות בעבודת ה' ובהשגת חכמה ·
א, רפה
מאפשר לאדם לבחון אם אכן נפגע, ואיך להגיב · **א, שזז**

ילדים

חינוכם

אין די בעצם קיומם, אלא יש לשאוף שימשיכו את דרגת
ההורים · **א, קנג**
מטרת הנישואין היא להעמיד המשך ההולך בדרך התורה
והאמונה · **א, קנד**
ההרגלים הראשונים בילדותו של אדם נעשים יסוד לכל
בניין האישיות · **א, קצב**

מקומם במשפחה

אחריות המשפחה עלולה להפוך לתירוץ להסתפק במועט
בעבודת ה' · **א, קלז**
יוצרים חיבור עמוק בין ההורים משום שחלק מהם מצוי
בהם · **א, שה**

אהבה שאינה מלווה בחינוך נכון עלולה להזיק להם ·
ב, רכט

ימות המשיח

נתאוו להם כדי להתפנות לתורה ולא כדי להרבות
בהנאות העולם · **א, רפז**
גם לעתיד לבוא תישאר חובת ההודאה לה' · **ב, שמד**

ימי החול

מחייבים את האדם לשמור על השפעת השבת גם לאחר
סיומה · **א, רנג**

יניקה

אינה רק הזנה גופנית אלא גם מקור להשפעה רוחנית
ונפשית · **א, קצב**

יעקב אבינו

הנהגות

התרחקות מדרכי הנהגתו כלפי שלטון ומלכות עלולה
להביא לנוק · **א, רנד**
משמעות אמירת "האספו" שאמר יעקב היא התלכדות
ואחדות של כלל ישראל · **א, שצד**
בחר להזהיר את בניו בשעת פטירתו דווקא מפני
המחלוקת מפני שזה היה הכאב הגדול של חייו · **א, תה**
ציווה על השלום מפני שראה שמחלוקת האחים נגרמה
בעקבות הנהגתו כלפי יוסף · **א, תה**
התמודדותו עם עשוי הולידה מצווה חדשה בתורה ·
ב, רח
מסר נפשו להצלת בניו מיד עשוי · **ב, שכז**

חינוך והמשכיות

מסר ליוסף את ההדרכות שנוקק להן בהתאם למסלול חייו העתידי · **א, ריז**
עצמאותו משמשת דגם לזהותו העצמית של עם ישראל · **א, רנז**
שלמותו מבטאת את השלמת בירור הקדושה בורעו · **א, רסג**

לאחר יעקב נוטה נפש ישראל בטבעה אל הטוב · **א, רסד**
כוחו של יוסף לעמוד בניסיונות נבע מן הדרך שבה חנך אותו יעקב · **א, שיד**
לא גילה לבניו את קץ הגאולה, אך מסר להם את הדרך לקרבה · **א, שצב**
משמעות המשך קיומו היא באמצעות זרעו ההולך בדרכו · **א, תט**

ברכת אפרים ומנשה מלמדת את הנהגת "ימין מקרבת ושמאל דוחה" לפי הראוי לכל אחד · **ב, קז**
הכין את עצי המשכן לדורות על ידי נטיעתם והבאתם למצרים · **ב, קצד**

מידותיו

אף לאחר שכעס על לבן דיבר עמו ברכות והתפייס עמו · **א, סז**
שלמותו הייתה באחידות בין הנהגתו בבית לבין הנהגתו מחוץ לבית · **א, קצט**
"ויותר לבדו" מבטא את עצמאותו הרוחנית של היהודי ואת הסתמכותו על הקב"ה בלבד · **א, רנה**
מניין שנותיו בא להדגיש את שלמות עבודתו בכל תקופות חייו ולא רק את מספר שנותיו · **א, שצא**

ניסיונותיו

ניצל את בדידותו להתעלות רוחנית ולהשגת קרבת ה' · **א, רז**
ניסיונותיו של "יושב אוהל" שונים ואינם מרובים כניסיונות איש המעשה · **א, ריב**
הליכתו לחרן הוגדרה על ידי הקב"ה כהליכה אל זיווגו, אף שבפועל הייתה בריחה מעשיו · **א, רכה**
בית שם ועבר שימש מקום הכנה רוחנית לפני כניסתו לבית לבן · **א, רכז**
הכין את עצמו לקראת השהייה בבית לבן מתוך הכרה בגודל הסכנה הרוחנית הטמונה בו · **א, רכז**
הניסיון הראשון שלו היה שלא לאבד את ביטחונו בה' לאחר שניטל ממנו כל רכושו · **א, רכח**
אבני ראשו רומזות להגנה על הראש והמחשבה מפני השפעות זרות · **א, רל**
הכנתו הרוחנית קודם שנכנס לבית לבן משמשת הוראה לכל אדם המתמודד עם עולם החומר · **א, רלא**
תפילתו בשעת הסכנה משמשת דגם להתמודדות רוחנית עם מצבי משבר · **א, רסה**

שקיעת השמש והזריחה שנעשתה למענו מלמדות על קשר בין תקופת החושך לבין הישועה שלאחריה · **א, רסו**
דווקא לאחר ששב לקיום המצוות הגיע הזמן למרק את חסרון העבר · **א, רפח**
משמעות שלמותו הייתה הסרת הדאגה על חסרון המצוות ולא חיפוש מנוחה גשמית · **א, רפח**
רוגזו של יוסף נתפס כחלק מתהליך מירוקו לאחר ששב לשלמות קיום המצוות · **א, רפח**
כלל בחייו את שני סוגי הניסיונות - עוני ועושר · **א, שצ**
המעבר מעוני לעושר לא שינה את נאמנותו לעבודת ה' · **א, שצא**
עמד באותה שלמות הן בתקופת הצרות והן בתקופת השלווה · **א, שצא**
חייו היו רצופים סבל וייסורים למרות מעלתו הרוחנית · **א, תז**

קידוש החומר

שלמותו היא בהבאת התורה גם אל עולם המעשה ולא רק אל בית המדרש · **א, קפג**
אצלו מתבטאת התפשטות הקדושה גם אל התחום שמחוץ לבית המדרש · **א, קצט**
לבישת בגדי עשוי גילתה שהמעלה החיצונית שעשוי הציג שייכת באמת למי שעובד את ה' בפנימיות · **א, קצט**
קדושתו בבית הביאה לכך שגם בהיותו בשדה נשאר במדרגת קדושה · **א, קצט**
חלומו מלמד על האפשרות לרומם את הארציות אל השמים · **א, רלד**
דרכו הייתה להחזיר קדושה גם אל עולם החומר והעשייה · **א, רנ**
עם ישראל ירשו ממנו את הכוח לקדש את החומר ולא רק לפרוש ממנו · **א, רעט**
אצלו לא רק השימוש ברכוש היה קדוש אלא עצם הרכוש קיבל מעלה · **א, רפא**
מנחתו לעשוי מלמדת שנמנע מלבחור בעצמו איזה מרכושו ירד מרשות הקדושה לרשות עשוי · **א, רפא**
ריבוי נדודיו סייע לו לשמור על מדרגתו ולהעלות את החומר אל הקדושה · **א, רפב**
אחיותו בעקב עשוי רומזת לכוחו להעלות גם את המדרגה הנמוכה והשפלה ביותר · **א, רפג**
השלים את המהלך בכך שהפך את עבודת ה' למציאות של חיי בית · **א, שיא**
העניין שאינו מת מתבאר מתוך כוחו להפוך חומר לרוח וארציות לקדושה · **א, תיז**
סולם יעקב מסמל את הכוח להעלות את הארציות עד השמים · **א, תיז**
ייחודו הוא בחיבור המלא שבין שמים וארץ, חומר ורוח · **א, תיח**

שמו

מבטא יציבות ועקביות שאינן משתנות בעקבות תהפוכות החיים · א, רסט
המעבר מן השם יעקב לישראל מבטא העלאה משפלות למדרגת שררה וקדושה · א, רפג

תורה וקדושה

הדגיש את עניין לימוד התורה לאחר מפני שדורו הוכשר לעניין זה · א, לד
ריח הגן עדן והקטורת שהריח יצחק אבינו ביעקב כשנכנס אליו לברכה · א, ר
ב"קול יעקב" נרמז כי יסודות התורה והאמונה אינם משתנים לעולם · א, ריח
כאשר "ידי עשו" שולטות מתחזק "קול יעקב" בתורה ובתפילה · ב, רמ
קרא קריאת שמע בפגישתו עם יוסף כדי שלא תיפגע אהבת ה' שבלבו · ב, שס

יצחק אבינו

בארות יצחק

אינן רק מעשה של חפירת מים אלא רמז למהלכים מרכזיים בתולדות ישראל · א, קפה

ברכותיו

הברכות הגשמיות נשארות כפשוטן, אך מקורן הרוחני הוא התורה · א, קפא
מתקיימות כאשר השפע החומרי נרכש ומתנהל על פי התורה · א, קפג
הגיעו ליעקב בדין משום שהוא בעל המעלה הפנימית האמיתית ולא עשיו בעל החיצוניות · א, קצט
ריח הגן עדן והקטורת שהריח ביעקב כשנכנס אליו לברכה · א, ר
הרשעה הפנימית של האדם מתגלה אף היא במציאות שסביבו, עד שיצחק חש בגיהנם בכניסת עשיו · א, רא
הברכות הגשמיות והברכות הרוחניות אינן חלופות זו לזו אלא משלימות זו את זו · א, ריב

דרכו בעבודת ה'

הדגיש את עבודת ה' בהתאם למצבם הרוחני של בני דורו · א, לד
העריך את מעלת איש המעשה הישר מפני ניסיונותיו המרובים · א, רט

המשך דרך אברהם

המשיך את פעולת אביו בהשבת הגרים ובעלי התשובה · א, קפו
השתמש באותה שיטת קירוב שבה נהג אברהם אביו · א, קפז

אי-שינוי שמו מבטא את שכרו על שלא שינה מדרכי אביו · א, קפח
זכה לשבח מיוחד מפני שלא שינה אפילו את שמות הבארות · א, קפח
לא ביקש להטביע את חותמו האישי במקום שבו היה עליו להמשיך את דרכו של אביו · א, קפח
המשיך את עבודת אברהם מתוך מציאות רוחנית שכבר הוכשרה במידת מה · א, שיא

הנהגותו

ביקש לברך את עשיו מפני שראה אפשרות לתקן גם אדם המעורב מוטב ורע · ב, שיב

מידותיו

היה נוח להתפייס עם שונאיו כאשר פנו אליו בדברי פיוס · א, סז
התרחקותו מאבימלך מלמדת שיש מצבים שבהם הריחוק הוא לטובת ישראל · א, רנה

נישואיו

באים כהמשך ישיר לפטירת שרה כדי להעמיד את דור ההמשך · א, קנג
אהבתו את רבקה נבעה מהכרתו שהיא ממשיכה את דרכה של שרה בצדקותה וביושר מעשיה · א, קעא
קדושתו ותמימותו היו עלולות למנוע ממנו לזהות את מעלתה של רבקה בתוך סביבתה · א, קעד
נישואיו עם רבקה אינם רק שידוך פרטי אלא יסוד להופעת עם ישראל · א, רכד

עקידת יצחק

ההתקשרות אל תורה שבעל פה היא המשך ישיר של מידת יצחק בעקידה · א, קכא
מעלתו הייתה בקבלת דברי אביו הנביא ללא הרהור · א, קכא
קבלת דברי חכמים גם כאשר אינם מתיישרים עם השכל היא המשך דרכו של יצחק · א, קכא
גבורתו בעקידה הייתה במסירת חייו עצמם ברצון גמור לרצון ה' · א, קכה
נוסף על מסירת נפשו, מעלתו הייתה שקיבל דבר הנוגד את השגתו מפי נביא ולא מפי ה' בעצמו · א, קכו
מסירת נפשו בעקידה היא היסוד להשראת השכינה במשכן ובבית המקדש · ב, קצה
מסירת נפשו הקנתה לו שייכות נצחית להר המוריה ולבית המקדש · ב, קצז
נשתבח בקבלת העקידה במסירות נפש וברצון · ב, שכז

קדושתו

גירושו בידי הפלשתים היה שמירה אלוקית מפני התקשרות למקום גלותו · א, ערו

נמסר כולו לה' מפני שהוריו הכירו בו כמתנה מיוחדת
מאת ה' · ב, שסב

יציבות רוחנית

עניינה להשאר בדרך שבה בחר גם לאחר התמודדות
קשה · א, מח
חידושים גדולים לטובה או לרעה אינם משנים אדם
ששורשיו הרוחניים איתנים · א, קלד
מעלת האדם היא להישאר בדרכו הטובה גם כאשר תנאי
חיייו משתנים · א, קלד
מבחן שינוי המקום הוא אם האדם שומר על דרגתו ועל
סדרי עבודתו גם בסביבה חדשה · א, קלז
האדם נמדד ביכולתו לשמור על אמונתו גם בשעות קשות
· א, רסט

יצר הרע

דרכי פעולתו

מתגבר במיוחד במקום שיש קדושה גדולה · א, סג
בכל תקופה בחיים מציג לאדם טענה אחרת מדוע עדיין
אין זה הזמן להתחזק בתורה ובעבודת ה' · א, קלז
מנצל מצבי חולשה כדי להציג את העבירה כמעשה
הכרחי ומוצדק · א, שט

המלחמה בו

עיקר עבודת האדם היא למשול ביצריו ובחושיו ולהכניעם
לרצון ה' · א, כח
כל התגברות על היצר מקרבת את האדם לייעודו הרוחני
· א, כט

אין די בהתרחקות מעשית מן הרע, אלא נדרש בירור
פנימי מוחלט · א, מה
הנביא נדרש לשלוט בו תמיד · א, עד
תנאי למדרגת הנבואה הוא שהאדם יתגבר תמיד על יצרו
· א, קלא

מסולק בשעה שהאדם דבוק בתורה ובתפילה · א, רמט
המלחמה בו מחייבת לימוד בספרים וקבלת הדרכה
ממורי דרך כיצד להתגבר עליו · ב, נג
עמידה בניסיון מחלישה את כוחו · ב, רפב

מהותו

קודם חטא אדם הראשון היה כוח חיזוני ולא חלק מטבעו
של האדם · א, רסב
הניסיון הוא מאבק בין רצון הגוף לבין רצון ה' · א, שפו
השעבוד ליצר הרע הוא הגלות הקשה ביותר · ב, נ
ביטולו לעתיד יביא לביטול טומאת הלידה · ב, שנט

תפקידו

קיומו מאפשר את עבודת האדם בבחירה באמת ובשלום ·
א, טו

מביא את ההתמודדות שמכוחה האדם זוכה לשלמות
ולשכר · א, כח
נקרא "טוב מאוד" מפני שהוא מאפשר את עבודת האדם
וקבלת שכרו · א, כח

יראת שמים

בכל תחומי החיים

היא המעניקה ערך נצחי לכל העיסוק החומרי · א, ריב
נדרשת ללוות את האדם בכל תחומי החיים ולא רק
בשעת התפילה · א, רלו
אינה מתמצה בפרישות מן החטא, אלא כוללת גם שלמות
בהנהגה שבין אדם לחבירו · א, שמו
קשה יותר להשיגה בשלמות בתחום שבין אדם לחבירו
מאשר בתחום שבין אדם למקום · א, שמוז

השגתה

סילוק ערלת הלב מאפשר לאדם להתקרב לה' ביראה,
אהבה והכנעה · א, י
מנהיגי הדור צריכים להנחיל יראת שמים לפי מדרגת
שומעיהם · א, לג
ראיית עבודת הכהנים במקדש מכניסה יראת שמים בלב
האדם · ב, קע
קדושת המקום מרבה יראת שמים ומחזקת את לימוד
התורה · ב, ריט

מהותה

אדם העובד בעיקר מיראה מתקשה לשמור על דבקות
מלאה בעת עיסוקיו · א, פח
מתבטאת בקבלת הציווי ללא שאלות אף במקום שיש
מקום לשאול · א, קיח
יראת חטא מביאה את האדם לבחון גם פגם קטן ביותר ·
א, תה
הבושה הראויה כלפי הקב"ה נובעת מיראתו ומהכרת
האדם בגדולת מלכותו · ב, ס
היא השורש שממנו מסתעפת כל עבודת ה' · ב, רכ
הקב"ה משרה שכינתו ביראיו יותר מאשר במקום מפורז
· ב, רנד
יראה שלמה מתקיימת כאשר אין מורא אחר מלבדה ·
ב, שיח

שמירתה

יש להתפלל שתישמר גם במקום שבו האווירה הרוחנית
שונה · א, קמא

הישועה רחוקה ממי שמסרב לבטל את דעתו בפני חוקי התורה · **ב, שב**

ישיבה

אין עצם המעלה שבה מספיקה; יש לבחון אם היא מתאימה למצבו של האדם · **א, רו**
על האדם לשלוח את בניו ללמוד בישיבה נוסף על תמיכתו הכספית · **ב, שכד**

ישמעאל

מעלתו המאוחרת מיוחסת גם למעלת אמו בזמן לידתו · **א, קנד**

ישר

תואר 'ישר' אצל האבות הקדושים · **א, סו**
תואר "ישר" מורה על שלמות האדם בהתנהגותו עם הבריות · **א, סו**
עיקר מעלתו היא הנהגה נכונה וישרה עם בני אדם · **א, סז**

יתרו

התקרבותו לקדושה

מעלתו עומדת בניגוד לעשו, שהוריד את הקדושה לטומאה, ואילו יתרו העלה את הטומאה לקדושה · **ב, קטו**
התקרבותו לישראל היא הדוגמה השלמה ביותר ל"אם תוציא יקר מזולל" · **ב, קטז**
מעלתו הייתה שהתקרב אל הקדושה אף שהיה רחוק מישראל, בניגוד לעשו שהיה קרוב ונתרחק · **ב, קיב**
בגיוורו הפך את כוחות הרע והטומאה שהיו בו לעבודת ה' ולקדושה · **ב, קיד**
שורשו בקין, שהיה מצד הטומאה ומקור כוחות הרע · **ב, קיד**

חסדו

אף שהתכוון גם לאפשרות שמשה יישא את בתו, נחשב לו הדבר למעשה חסד · **ב, ד**
הזמנת משה לביתו הייתה מעשה חסד שממנו נתגלגלו נישואי משה לציפורה, והוסיף על ידי זה פרשה בתורה · **ב, ד**

כבוד

ויתור עליו

רבי אליעזר ויתר על כבודו והחל ללמוד מראשיתו בגיל מבוגר · **ב, שא**

נבחנת במיוחד במקום שאין מי שרואה את האדם · **א, קצט**

נדרשת במיוחד במקום שבו קיימת סכנה של השפעה רוחנית שלילית · **א, רכח**
צריכה להישאר קבועה הן בשפל והן בגדולה · **א, שמט**

ירושה

יש ירושה רוחנית המעניקה לאדם המשך קיום גם לאחר הסתלקותו · **א, תט**
ירושה מבטאת המשכיות ונצחיות, ולכן אינה מתאימה לענייני מלחמה · **ב, רסו**

ירושלים

ירושלים מחברת את כל ישראל ומרבה שלום ואחדות ביניהם · **ב, קמח**
ירושלים לא נתחלקה לשבטים כדי לבטא את היותה שייכת לכל ישראל ומאחדת אותם · **ב, קנ**
השהייה בירושלים מביאה את האדם ליראת שמים ולעסק התורה · **ב, ריט**

ירושל הארץ

שלמותה נמדדת בקיומה ובהמשכיותה ולא בעצם תחילת ההנחלה · **ב, מ**

ירידה רוחנית

מתפתחת בהדרגה לאחר התרחקות מן הקדושה · **א, רנג**
הוצאת רכוש מרשות יעקב לרשות עשיו נחשבה ירידה במעלתו של אותו רכוש · **א, רפא**

ירידת הדורות

היא מציאות אמיתית של היחלשות התורה והקדושה במהלך הדורות · **א, שלט**

ישוב הדעת

גם בשעת סכנה ומצוקה חייב האדם לשמור על קור רוח ושיקול דעת · **א, רטו**
גם ההתעוררות הרוחנית צריכה להיות מונהגת על ידי ישוב הדעת · **ב, קלו**

ישועה

נעשית יקרה וחביבה יותר לאחר שהאדם עמל וסבל למענה · **א, שו**
הכנת הישועה עשויה להתחיל שנים קודם לכן במאורעות שאינם נראים קשורים אליה · **ב, כה**

אין להצדיק פגיעה בזולת בטענה שהיא נעשית לשם שמים · א, סז

הקפדה על כבוד הזולת היא מן היסודות המרכזיים במעלת הישרות · א, סז

יוסף ידע לשלב בין כבוד שמים לבין אהבת ישראל · א, שעו

הוא תנאי לשלום אמיתי · א, שצה

הקפדה על כבוד הזולת והימנעות מצער הן מיסודות הגאולה · ב, כב

שמירת כבוד האדם אינה מתירה לאדם להתגאות · ב, שלט

מניעת בושה וצער

הזהירות בכבודו ובצעריו של הזולת נדרשת אף בשעת קיום מצוה · ב, כ

ראוי לשנות את סדר ההנהגה כדי למנוע פגיעה בכבודו של אדם · ב, רכה

השארית סלי העניינים לכהנים נועדה למנוע את בושתם · ב, שלז

התורה חסה על כבודו של העני אף באופן הקרבת קרבנו · ב, שלז

התורה מעדיפה את כבוד העני אף במחיר פגיעה בנחות שבמקדש · ב, שלז

התורה מתחשבת בבושת האדם אף כאשר הוא גרם לה בעצמו · ב, שלט

כבוד המת

גדל כאשר פטירתו מבטאת שינוי יסודי במצבו של הדור · א, קנט

כבוד התורה

מחייב להדגיש את משמעות פטירתם של גדולי התורה · א, קס

כבוד שבת

אין די בהימנעות מחילול שבת, אלא יש לכבדה במעשים חיוביים · א, כא

בכלל כבוד השבת כל מעשה המבטא את חשיבותה וקדושתה · א, כא

כבוד שמים

דרכי השגתו

אף כאשר מטרת האדם להרבות כבוד שמים, יש לבחון את דרך הפעולה הראויה · א, צג

שלמותו מתבטאת כאשר אינו בא על חשבון כבודם של ישראל · א, שעו

מנהיג אמיתי מוחל על כבודו כדי להיטיב עם ישראל · ב, שלה

מהותו

כבוד אמיתי מתבטא בעשייה חיובית ולא רק בהימנעות מפגיעה · א, כא

נלווה לעושר הראוי כאשר הוא משמש לצדקה ולחסד · א, קמ

עיקר הכבוד הוא למלא את רצונו של המכובד ולא ליצור מראית עין של כבוד · א, קצה

רדיפתו

כאשר הוא המניע למעשה הוא פוגם בערכו גם אם המעשה כשלעצמו טוב · א, שעא

הוא אחד השורשים העיקריים למחלוקת · א, שצה

הרצון לכבוד עלול להביא את האדם להקפיד על חיצוניותו יותר מאשר על פנימיותו · ב, קעו

המבקש כבוד מן הבריות נעשה משועבד להם · ב, שכ

המבקש למצוא חן בעיני הקב"ה בלבד זוכה לחירות אמיתית · ב, שכא

רדיפת הכבוד מקצרת את חיי האדם · ב, שעג

כבוד הבריות

בכל אדם

אינו תלוי במעמדו או בחשיבותו של האדם · א, קו

ראוי להינתן גם למי שאינו בעל תורה כאשר הוא שלם במידות ובהנהגה עם הבריות · א, שכה

מאחר שאין האדם יודע את מכלול נסיבות חברו, עליו להזהר בכבודו ולא לדון · ב, רכט

אין לזלזל גם באדם פשוט ועם הארץ · ב, שמוז

בשעת חטא

יש להזהר בכבודו של יהודי אף כאשר נכשל בחטא · ב, רכד

יש לשמור על כבודו של אדם גם כאשר יש עליו תביעה מן השמים · ב, רכו

גם לאחר חטא חמור אין החוטא מאבד את זכותו לכבוד · ב, רכז

התורה חסה גם על כבודו של החוטא · ב, שלח

יש לשמור על כבודו של כל אדם גם כאשר נכשל בחטא · ב, שלה

יסודו

ההכרה שהאדם נברא בדמות אלוקים מחייבת להזהר בכבודו · א, ב

גדלותו של האדם בתורה נמדדת גם במידת אהבתו וכבודו לבריות · א, ג

מהותו

עיקר מגמת חייהם של הצדיקים היא להרבות את כבודו של הקב"ה בעולם · **א, מז**
קודם תמיד לכבודו של כל אדם, גדול ככל שיהיה ·
א, צב

כהן גדול

התווה בקודש הקדשים מתוך הכרה עמוקה יותר בגדלות ה' · **ב, שנג**

כוונה

מעניקה למעשה את תוכנו הפנימי ואת ערכו הרוחני ·
א, רכ
שלמות המעשה תלויה בטהרת הכוונה ובסילוק כל נגיעה אישית · **ב, רג**

כוכבי השמים

מסמלים את תחומי התורה והרוח שהם קדושים מעצם מהותם · **א, רפג**
מסמלים את המדרגה הרוחנית שאליה ניתן להעלות את החומר · **א, תיז**

כופר

תשלום הכופר ממיר את עיקר הדין ברחמי ה' · **ב, רלג**

כיבוד אב ואם

יוסף

יוסף קיים את שליחות אביו מתוך זריזות ומסירות, אף שהיה מודע לסכנה הגדולה הצפויה לו · **א, רצה**
שלמות המצוה מתגלה במיוחד כאשר קיומה כרוך בקושי ובהקרבה · **א, רצה**
זכות מיוחדת זו נבנתה אצל יוסף באופן שאין דומה לו בין אחיו · **א, רצז**
מסירות הנפש של יוסף במצוה זו היא שנתנה לו את הכוח הרוחני לעמוד כנגד עשיו וזרעו · **א, רצט**

מהותה

מלמד על ההבדל הטבעי שבין יחס הילד לאב ובין יחסו לאם · **א, קצד**
גם אצל אדם רשע עשויה מצוה זו להעמיד לו זכות ·
א, קצו
שלמות המצוה אינה נמדדת ברושם החיצוני אלא בעשיית רצונו האמיתי של האב · **א, קצח**
יעקב חש כי עליו להשלים את חסרון קיום המצוה במשך שנות היעדרותו · **א, רפח**

עשיו

זכותו המרכזית של עשיו הייתה ההידור שנהג בכיבוד אביו · **א, קצו**
זכותו של עשיו נחלשת כאשר מתברר שהכיבוד נעשה בעיקר לשם מראית עין · **א, קצט**

כהונה

הכשרת הכהן

נתינת הדם על האוזן, היד והרגל מרמזת על התכונות הנדרשות מהם כמנהיגי ישראל · **ב, י**
קידוש האוזן הוא ראשית הכשרתו של הכהן לשמש כמנהיג בישראל · **ב, יא**
קידוש היד מלמד שאין די בשמיעה, אלא עליה להביא לידי עשייה · **ב, יב**
קידוש הרגל מלמד שעל הכהן להוסיף ולעלות בקודש תמיד · **ב, יב**
גם הכהן נדרש לעסוק בעבודה פשוטה כדי לקנות מידת הכנעה · **ב, שלט**

מהותה

ביאור מה שניתלה משם מפני שהקדים את ברכת אברהם לברכת הקב"ה · **א, צב**
מסמלת מדרגה מיוחדת של קדושה ופרישות מן החומר ·
א, קכט
הכהנים משמשים סמל למדרגת ההתקדשות הנדרשת מכל ישראל · **א, קל**
כהונה בישראל אינה אמצעי להשגת כבוד, עושר וטובות הנאה · **ב, ט**
בקשת משה לכהונה נבעה מרצונו לשאת בעול ישראל ולקרבה לאביהם שבשמים · **ב, טז**
עבודת הכהנים בבית המקדש כשהם יחפים מבטאת התרחקות מן החומר ודבקות בקדושה · **ב, קמז**
שלמות עבודת הכהונה היא כאשר היא נעשית לשם שמים · **ב, רד**

תפקידה

מעלת הכהונה שייכת להשכנת שלום בין בני אדם · **א, ד**

כיבוש

ייתכן שהכובש עצמו יושפע מן הנכבש ובכך ייחשב כמנוצח · **א, שלה**

כישרון

אינו מספיק ללא עמל אישי מתמיד · **א, רמ**

כלאים

הכלאים מבטאים את הצורך בהפרדה והרחקה בין דברים שאינם ראויים להתחבר · **ב, קנג**
ההיבדלות מאומות העולם היא תנאי לאחדות אמת בין ישראל · **ב, קנח**

כמהין

משמשים משל לאדם המחובר לעולם החומר אך יונק את חייו מן הרוח · **א, רכט**

כעס

חומרתו מלמדת עד כמה קלקול במידות עלול להגיע לפגם רוחני עמוק · **א, שכד**
הוא מן הגורמים המרכזיים להתפתחות מחלוקת · **א, שצז**
מבטל את כוח שיקול הדעת · **א, שצז**
עקירתו היא דרך מרכזית להשגת שלום · **א, שצח**
מידת הכעס משעבדת את האדם ומונעת ממנו להיות בעל הבית על עצמו · **ב, נ**
פוגע בבריאות הגוף ומקצר את חיי האדם · **ב, שעג**

כפירה

כוחה

עלולה להתחזק גם לאחר שהאדם רואה גילויי השגחה גדולים · **א, מח**
אדם שהתרגל לכפירה עלול להמשיך בה גם לאחר גילוי ניסים והשגחה ה' · **א, נ**

תיקונה

ההתרחקות ממנה היא יסוד הגאולה הרוחנית · **א, ערו**
אור החנוכה מסלק את השפעתה ומחזק את ההכרה באמת התורה · **א, שלז**

התגברות הכפירה מביאה לריבוי אור התורה כדי לאפשר התמודדות עמה · **ב, שה**
אי-הכרה תמידית בחסדי ה' קרובה לבחינת כפירה · **ב, שנו**

כפרה

דרכיה

לעיתים באה באמצעות הטלת אחריות ממושכת וקשה על האדם · **א, נה**
הייסורים מהווים אחד האמצעים המרכזיים להשגחה · **א, קסו**
מושגת באמצעות חיבור חיי המעשה עם התורה והמצוות · **א, ריב**

יסוד הכפרה על ידי הקרבן נובע מדיני התורה · **ב, רלה**
חורבן בית המקדש שימש ככפרה על ישראל במקום פורענות בגופם · **ב, רנ**

מידה כנגד מידה

התיקון נעשה דווקא בנקודה שבה היה הקלקול · **א, נו**

שלמותה

שלמותה היא כאשר האדם מבין את שורש חטאו ומשנה את דרכו · **א, נח**
אין כפרת הנפש נובעת מערכו החומרי של הממון אלא מדרך השימוש בו · **ב, רסה**
הכפרה באה כאשר האדם מרגיש שהיה ראוי שהנעשה בקרבן ייעשה בו · **ב, שכג**
הכפרה תלויה בהרגשת האדם שהוא עצמו היה ראוי לעונש · **ב, שנב**
שלמות הכפרה תלויה בענווה ובהכרת גדלות ה' · **ב, שנד**

כרובים

שינוי פניהם מבטא את השינוי במדרגתם הרוחנית של ישראל · **ב, רנח**

כריעה

הכריעה במודים מבטאת התבטלות והכרה שכל הטובות מאת ה' · **ב, תא**

כתות

ציבור המחולק למחנות מאבד את כוחו הציבורי · **א, שיט**

כתר שם טוב

כתר שם טוב משלים את כל שאר הכתרים בכך שהוא מגדיר את אופן קיומם לשם שמים · **ב, רד**

לאה

אף ששורשה הרוחני שקול לרחל, לכל אחת ייעוד שונה בעבודת ה' ובהנהגת ישראל · א, רמו
עיקר עבודתה של לאה היה בגילוי עבודת ה' כלפי חוץ ובהודאה גלויה · א, רמו

לב נשבר

הוא עיקר הקרבן שהקב"ה חפץ בו · ב, שכג

לוז

מסמלת את חלקו של האדם בהשלמת הקדושה באמצעות עבודתו · א, רמא
מלמדת שגם במקום הקדוש ביותר נדרש חלקו של האדם בעבודת ה' · א, רמד

לוחות הברית

הלוחות השניים אינם במדרגת הלוחות הראשונים מחמת חטא העגל · ב, רכג

לוט

הצלתו

מהותה הפנימית הייתה הכנה להופעת רות ונעמה בעולם · א, רכב

פרשת לוט מלמדת את סכנת הירידה הרוחנית הנובעת מן ההתרחקות מסביבת הקדושה · א, רנג

לחם

משמש ככינוי לכלל צורכי הסעודה ולא רק לפת עצמו · א, קד

ליל הסדר

ההדגשה בו היא שהגאולה נעשתה על ידי הקב"ה בלבד · א, צד

לימוד זכות

בית הלל מלמדים לראות את מעלת ישראל גם בשעת ירידתם · א, שם
נחלש כאשר מתגלות סתירות בהתנהגות האדם עצמו · א, שסג

יש להתבונן ברקע ובנסיבות שהביאו את האדם לחטוא קודם שדנים אותו · ב, רכו
יש לבחון אם כשלונו של אדם נובע מחסרון בחינוכו ולא מרשעותו בלבד · ב, רכח

לימוד תורה

איבודת

אפילו גדול בתורה עלול לאבד את תלמודו כאשר נמשך אחר תענוגי העולם · ב, שסט

דרכי הלימוד

מחלוקת עניינית מסייעת להעמקת ההבנה · א, מז
יש דרכים שונות בעבודת ה', ולכל אחת תחום ותפקיד משלה · א, צה

יש סוגי לימוד המותאמים למצבי חיים שונים ולא רק להוספת ידיעות · א, רג

חייב להיעשות מתוך נוסח מדויק ומתוקן · א, שסג
אין להרבות תורה באופן הגורם צער או בושח לזולת · ב, קטז

בתי המדרש הם המשך בחינת ארון הברית והלוחות שבמקדש · ב, קמג

תכלית בתי הכנסיות ובתי המדרשות היא להרבות תורה ותפילה · ב, רמז

הצלחת לימוד התורה מושפעת גם מקדושת הספרים שבהם לומדים · ב, רנב

הגנתה

יוצר מציאות של הגנה רוחנית מפני כוחות הדין · א, קפב

מהווה את השלב הראשון בהכנת האדם לעמידה מול השפעות שליליות · א, ריב

מעניק כוח להתגבר על היצר הרע · א, רכז
ישראל התחזקו בלימוד התורה במקום לצאת למלחמה בימי המן · ב, רעא

כוח התורה הוא היסוד לניצחון על עמלק · ב, רעז

הפצתה

יש דרך של בניין תלמידים בתוך בית המדרש · א, סא
יוצר המשכיות נצחית לרבו המלמד · א, תג

המלמד בן עם הארץ תורה זוכה למעלה מיוחדת של "אם תוציא יקר מזולל" · ב, עו

לימוד תורה דומה להדלקת נר מנר שאין הראשון חסר ממאורו · ב, רצט

השפעתה

פועל גם השפעה על מצבו החומרי של האדם · א, קכט
מבטיח טובה בעולם הזה ובעולם הבא · א, קפא

נדרש גם למי שעוסק במלאכה כדי לקדש את עיסוקו · א, רטז

הוא הכלי המרכזי לזיכוך האדם ולהכשרתו לקבלת שפע רוחני · א, רמט

חומרתו נובעת מצירוף הפגיעה בנשמה והפגיעה בזולת ·
ב, שעה

יסודו בכוח הנשמה שממנו נובע כוח הדיבור · **ב, שעה**
חומרתה גוברת על ריבוי מצוות ומעשים טובים · **ב, שעז**
לשון הרע שוללת מן האדם את הטענה שחטא רק מחמת
תאוותו · **ב, שעט**

נזיקה

מרבח מחלוקת ומביאה את האדם לידי צער וחולי ·

ב, שעג

שמירת הלשון מועילה גם לבריאות הגוף בעולם הזה ·

ב, שעג

הפוגם בדיבורו פוגם בנשמתו · **ב, שעה**

הפוגם בכוח הדיבור פוגם בנשמתו ובכך מאבד את הכוח
לרומם את גופו · **ב, שעז**

עלולה לגרום לאדם לאבד את בחינת "אדם חי" · **ב, שעז**
מטמאת את הפה ופוגמת בכל עבודת ה' הנעשית
באמצעותו · **ב, שעה**

גורמת הפסד כפול של מצוות וריבוי עבירות · **ב, שפ**
מעבירה את מצוותיו של המדבר אל האדם שעליו דיבר ·
ב, שפ

פירוד ומחלוקת

יוצר פירוד בין בני אדם ולכן מביא לבדידות המצורע ·

א, נז

גורמת להסתלקות השכינה משום שהיא פוגעת באחדות
ישראל · **א, שיח**

עלולה להתרבות דווקא מתוך עיסוקי בטלה · **א, שסד**

שמירת הלשון

ההימנעות מהעברתו לאחרים היא ביטוי מרכזי לשלמות
שבין אדם לחבירו · **א, שכה**
הימנעותו של יוסף מלספר על אחיו נעשתה יסוד
להשפעה על כלל ישראל · **א, שעה**

לשם שמים

אפשר להגיע למדרגה שבה גם המעשים הגשמיים נעשים
לשם שמים · **א, פח**

בניין הנעשה כולו לשם שמים משפיע קדושה מתמדת על
המשתמשים בו · **ב, רס**

תכלית עבודת ה' היא לעשות נחת רוח לבורא ולא לבקש
תועלת אישית · **ב, רצ**

עשיית המצוות לשם שמים מבטאת חירות אמיתית ·
ב, שכ

לימוד התורה מחזק את חיי הנשמה ומרבה שלום ·
ב, רכא

העובר לומד את כל התורה במעי אמו · **ב, שכה**

עמלה והתמדתה

הזכייה בכתיבה של תורה דורשת גבורה ועמל רב · **א, צו**
ראוי לקבל עליו חיזוק מיוחד בימי החנוכה · **א, רסא**
טענת ביטולו מחמת טרדות נבחת לפי אופן ניצול הזמן
לשאר העיסוקים · **א, שלד**

חובת לימוד התורה נהגת גם בזמן שתשש כוחו · **א, תי**
השבת ניתנה כדי להרבות לימוד תורה · **ב, קעב**
לימוד התורה צריך להיות מתוך חשק והתלהבות ·

ב, רס

אין האדם רשאי לקבוע לפי דעתו את גבול היגיעה והעמל
בתורה · **ב, רפה**

השתתפות אישית בלימוד התורה חשובה יותר
מהסתפקות בתמיכה כספית בלבד · **ב, שכ**

ראוי לאדם לגלות למקום תורה ולא להמתין שהתורה
תבוא אליו · **ב, שכד**

אפילו גדול בתורה עלול לאבד את תלמודו כאשר נמשך
אחר תענוגי העולם · **ב, שנח**

לעתיד לבוא

לאחר שיתבטל הרע מן העולם תהיה רק הנהגת קירוב ·
ב, קט

לפנים משורת הדין

ההליכה לפנים משורת הדין היא ממידותיה המיוחדות של
תורת ישראל · **ב, קמא**
המוותר לפנים משורת הדין זוכה שהקב"ה ינהג עמו
למעלה מדרך הטבע · **ב, קמב**

לשון

קדושתו

עלולה להיפגע מן המגע עם תרבות זרה · **א, רנב**

שיעור מידות התיבה רומז לאחריות האדם על כוח דיבורו
· **א, נח**

שמירת השפה מבטאת עמידה איתנה מול השפעות
חיצוניות · **א, שפג**

לשון הרע

חומרתה

ריבוי תורה בדורו של דוד היה מלווה בריבוי כוח הדיבור
לצד הרע · **ב, שז**

לשמה

כוונה טהורה מסוגלת לרומם גם מעשה קשה למדרגה גבוהה · **א, שעא**
שלמות קיום המצוות היא בעשייתן לשם שמים בלבד · **ב, רג**
קדושת המעשה נקבעת על ידי עשייתו לשם שמים מתחילתו · **ב, רסא**
דבקותו השלמה של משה בה' מנעה ממנו לעשות מצוה שלא לשמה · **ב, רפח**
מחשבה לשם שמים היא חלק מעצם קיום המצוה בשלמות · **ב, רפט**
הידיעה ששמירת הלשון מועילה גם בעולם הזה מסייעת להתגבר על היצר אף שלא לשמה · **ב, שעד**

מאורעות

יש לבחון אותם גם מצד תכליתם העתידית ולא רק מצד הופעתם בהווה · **א, רכב**
גם כאשר המאורעות נראים קשים, הם עשויים להיות מכוונים לטובה כללית · **א, רצט**
האדם מתקשה להבין את תכליתם של אירועים בזמן התרחשותם · **א, רצט**
נעשים מקור להבנת שליחותו הרוחנית של האדם · **א, תב**
כל מאורע עשוי להיות חוליה במהלך ארוך שתכליתו תתברר רק לאחר השלמתו · **ב, כד**

מבול

נח לא השתמש במעלתו כדי להחזיר את דורו למוטב ומפני כך נקרא המבול על שמו · **א, לו**
הקרבת הקרבנות לאחר המבול הייתה ביטוי להכרה בחסרונם ולבקשת כפרה · **א, נג**

מבט חומרי

גורם לראות בזקנה, ביסורים ובחולי חסרונות בלבד · **א, קסד**

מבט רוחני

יש לבחון כל מאורע לפי תועלתו לחיי הנצח · **א, קסד**

מגילת אסתר

מגילת אסתר מלמדת את דרך קיומו של עם ישראל בגלות · **ב, רט**
העדר הזכרת שם ה' מבטא את הנהגת הסתר הפנים · **ב, רלז**

מגילת רות

היחס הנכון לאהבת הגר נעשה יסוד תורני מכוח יחס בועז לרות · **א, קיב**
הזכרת שם ה' בגלוי מבטאת את הנהגת גילוי הפנים · **ב, רלח**

מדבר

התורה ניתנה במדבר כדי ללמד שהיא שייכת לכל אחד מישראל · **ב, קיט**
המדבר רומז למידת ההסתפקות במועט הנצרכת להשגת התורה · **ב, קכב**

מואב

אי-הכאתו נבעה מן התכלית העתידה של הופעת רות ונעמה · **א, רכב**

מודים

כריעה במודים מבטאת הכנעה והודאה להקב"ה · **ב, שנה**
ברכת מודים כוללת הודאה על כל חסדי ה' המתחדשים בכל עת · **ב, שנו**
הכריעה בו מבטאת ביטול גמור כלפי הקב"ה · **ב, תא**

מוסיף והולך

מבטא את גדלות ערך התורה והמצוות דווקא בדורות הירודים · **א, שמ**

מוסר

על האדם להתבונן במסר הטמון במאורעות העוברים עליו · **א, נה**

מועדים

קדושתם מתבטאת גם באופן האכילה והשתייה ולא רק בלימוד ובתפילה · **א, רלג**
המועדים מכוונים כנגד ההתעוררות הרגשית בעבודת ה' · **ב, קלג**

מוצאי שבת

קדושת השבת ניתנת במתנה מן השמים ולכן הנשמה היתירה מסתלקת במוצאי שבת · **א, רמב**
המעבר מקדושת השבת אל ימי המעשה מחייב הכנה מיוחדת להתמודדות עם העולם · **א, רנב**

מזבח

ההתקרבות אליו

מבטאת הכנה פנימית לעבודת הקרבן · **ב, שנא**
מבטאת את הקרבת האדם את עצמו לה' · **ב, שנב**
מביאה לענווה ומתוכה להכרת גדלות ה' · **ב, שנג**

עניינו

סמיכות פרשת דינים לפרשת מזבח מלמדת שאין להפריד בין בין אדם למקום לבין בין אדם לחבירו · **ב, קלט**
אין להשתמש בברזל לבניין המזבח מפני שאין לערב מקצר חיים עם מאריך חיים · **ב, רסה**

מזון

המזון שהאדם ניזון ממנו יוצר קשר רוחני עם מקורו ·
א, שעג

מזל

ישראל אינם כפופים למערכת המזלות אלא להנהגתו הישירה של הקב"ה · **ב, קא**

מחיית עמלק

קיום מצות מחיית עמלק בזמננו הוא על ידי החלשת כוח הרע והתחזקות בקדושה · **ב, רעז**

מחילת עוונות

הציבור זוכה לה ביתר קלות כאשר הוא מאוחד · **א, שיש**
השראת השכינה במשכן היא עדות למחילת חטא העגל ·
ב, קסה
מחילת עוונות היא גילוי של מדת הרחמים על מדת הדין · **ב, רלד**

מחלוקת

לשם שמים

אפשר לשלב אהבה ורעות גם במקום שיש מחלוקת עקרונית, כל עוד היא לשם שמים · **א, טו**
חילוקי דעות אינם סותרים אהבה ורעות כאשר הם מיוסדים על האמת · **א, טו**
דעה חולקת מסייעת לבירור נכון של הדין · **א, סב**
תקיפות בדברי תורה היא חלק מהעמדת האמת ולא פגם במידות · **ב, שו**
כאשר האדם בטוח באמת לאחר בירור ראוי, עליו לעמוד עליה · **ב, שפד**

נזיקה

אינה יכולה לשנות את מי שהקב"ה ייעד לגדולה · **א, שפ**
מובילה לחורבן היחיד והציבור · **א, שצד**
מחלוקת הורסת גם את מבנה המשפחה · **א, שצד**
גורמת צער ועגמת נפש המביאים לידי חולי · **ב, שעג**

שורשיה

דיבור פסול גורם להתרחקות ולפירוד בין הבריות · **א, נז**
מחסור בצרכים בסיסיים עלול להביא למריבה בין בני אדם · **א, קד**
סביבה של עזות וכעס בלימוד עלולה להיות ניסיון למי שהורגל בדרך של נועם · **א, קלט**
מעידה שכל אחד שקוע עדיין ברצונותיו האישיים ·

א, שצה

מקורה בהתגברות הפרטיות על תחושת הכלל · **א, שצו**
העמדת האדם את עצמו במרכז חייו היא שורש המחלוקת · **ב, קכו**
ריבוי מנהיגים באותה שררה עלול להביא למחלוקת ·

ב, שכ

שורשה בתחושת האדם שחברו נטל את המגיע לו ·
ב, שמה

תיקונה

ההתמודדות עמה היא המקום שבו מתגלית מידת השלום · **א, טו**
אצל אנשי אמת אינה מצב קבוע אלא שלב חולף ·
א, שפכ
היכולת להתעלות מעל מחלוקת היא הכנה ממשית לגאולה · **א, שפג**
יש לדאוג שתיעצר בטרם תתפתח · **א, שצו**
מי שנכשל בה מבקש להזהיר ממנה את הבאים אחריו ·
א, תד
ראוי לאדם לפעול להשכין שלום בין בעלי מחלוקת ·
ב, שמו
ההכרה שהכל מאת ה' מסלקת את המחלוקת · **ב, שמט**

מחסור

עשוי להפוך לכלי של התעלות רוחנית · **א, שפט**

מחצית השקל

אחדות ישראל

מבטאת שכל יהודי הוא חלק מן הכלל ואינו שלם לבדו ·
ב, ערה
מתקנת את פירוד הלבבות שנגרם במכירת יוסף על ידי ריבוי האחדות בישראל · **ב, קמט**

מחשבה קדושה

גם בעת העיסוק בענייני החומר נדרש האדם להיות דבוק באמונה ובתורה · **א, ריב**

מטבע של אש

האש רומזת גם למעלת האחדות · **ב, ערד**
המטבע מלמד שגם דבר חומרי מסוגל להתרומם לקדושה · **ב, רסז**

כשם שהאש מחממת ומאירה וגם שורפת, כך הממון יכול לרומם או להשחית · **ב, רסח**
המטבע של אש מלמד שעבודת ה' צריכה להיעשות בחמימות ובהתלהבות · **ב, רעא**

מי מריבה

אחריותם של משה ואהרן לכלל ישראל באה לידי ביטוי גם בעונש מי מריבה · **ב, שלד**

מידות

הנהגות

שלמות האדם אינה בשימוש במידה אחת תמיד, אלא בידיעה איזו מידה ראויה לכל מצב · **ב, נח**
ישראל מכוונים כל מידה למקומה הראוי: עזות כנגד המאיימים על אמונתם, בושח כלפי הקב"ה ורחמנות כלפי הזולת · **ב, ס**
המידות הקבועות בנפש צריכות להיות המידות הטובות, ואילו את מידת העזות יש להפעיל רק בעת הצורך · **ב, ריב**
יש לכוון את כל המידות על פי רצון התורה ולא על פי הנטייה הטבעית · **ב, רצג**

מקומן בעבודת ה'

קיום התורה מחייב שליטה במידות הרעות ולא רק ידיעת האסור והמותר · **א, קכט**
אין אפשרות לקניין תורה אמיתי כאשר האדם חסר בהנהגה ראויה ובמידות טובות · **א, שכג**
אין להפריד בין שלמות במידות לבין שלמות בקיום התורה והמצוות · **א, שכד**

מקורן

בטבע הבריאה ניכרות מידות והנהגות התואמות את דרכי התורה, ועבודתנו היא ללמוד מהם · **א, יג**
עבודת המידות של האבות נעשתה קניין טבעי אצל זרעם · **א, קיא**
כל אדם מגיע לעבודת ה' דרך המידות שהוטבעו בו · **א, קפט**

השוואת העשיר והדל במחצית השקל מבטאת את יסוד האחדות בישראל · **ב, קנ**

מבטאת שכל יהודי הוא רק מחצית ונוזק לחברו · **ב, רמז**
השוויון בין עשיר לעני במחצית השקל מבטא את אחדות ישראל · **ב, רמח**

כפרתה

מכפרת על חטא העגל ועל חטא מכירת יוסף · **ב, קמה**
מתקנת את הפגם שנגרם בחטא העגל · **ב, קס**

קדושת החומר

הקושי במחצית השקל היה כיצד דבר חומרי יכול לכפר על הנפש · **ב, רסה**
המטבע מלמד שגם דבר חומרי מסוגל להתרומם לקדושה · **ב, רסז**

מחשבה

טהרתה

כוונה לשם שמים הופכת גם פעולה גשמית למעשה של עבודת ה' · **א, רלד**

כוחה

המחשבה והמטרה הן הקבועות את מהותו וגדרו של המעשה · **א, רכ**
ראוי להקדים מחשבה נכונה לכל מעשה טוב · **א, רכה**
איכותה הפנימית היא הגורם הקובע את ערך המעשה · **א, שע**

שמירתה

גם כאשר אין אפשרות לעסוק תמיד בתורה, על המחשבה להישאר דבוקה בה' · **א, רכח**
היא היסוד לשמירת כל אישיותו הרוחנית של האדם · **א, רל**
שמירת המחשבה מבטיחה שכל כוחות הגוף ילכו אחר ההנהגה הרוחנית · **א, רל**

כוונת האדם קובעת את מהות מעשיו, ומעשה גשמי הנעשה לתכלית קדושה מתקדש · **ב, עה**
שקילת המעשים במחשבה מונעת שימוש מוטעה במידת העזות · **ב, ריג**
טהרת המחשבה משפיעה על קדושת המעשה הנעשה על ידה · **ב, רנט**

מחשבה טובה

מסוגלת להפוך פעולה קשה לחלק מעבודת ה' · **א, רכא**
אף כאשר המעשה פגום, יש בכוחה להעמיד לו צד של זכות כאשר הכוונה הייתה לטובה · **א, רכב**

המים רומזים למידת הענווה הנצרכת להשגת התורה ·
ב, קכב

מים עמוקים

מסמלים את המחשבות וההשגות הפנימיות הטמונות בלב האדם · **א, שנג**

מינוי

על האדם להציב גבול לשאיפתו לקבל תפקידים ומינויים נוספים · **ב, לד**

מינות

חומרות

ריבוי המינות בדור מחייב ריבוי כוחות של קדושה ·
ב, שה
היא הסכנה הגדולה ביותר לחיי הרוח של האדם ·
ב, שסו

היא מן החטאים החמורים ביותר · **ב, שסח**
עלולה להביא את האדם לידי נגע רוחני · **ב, שסח**
קשה מן הגאווה ומן ההתחברות לרשעים · **ב, שסט**

שורשה

מקורה בשיבוש הדעת והרוח ולא בתאוות הגוף · **ב, שסו**
תחילתה בהישענות על שכל האדם במקום על התורה ·
ב, שסט

מיתה

והמשכיות

היא היוצרת את הצורך בהמשכיות באמצעות דור הבנים ·
א, קנא
אדם גדול אינו נפסק בפטירתו אלא ממשיך לפעול באמצעות תלמידיו ומעשיו · **א, קסב**
אדם המניח יסודות חזקים ממשיך להצמיח פירות גם לאחר פטירתו · **א, קסב**
כליון מוחלט שייך בעיקר בחומר, ואילו למציאות רוחנית יש קיום מתמשך · **א, תיז**

משמעות

פטירת אדם יחיד עשויה לסמן את סיומה של תקופה רוחנית שלמה · **א, קנח**
חטא העגל גרם שישאל נשאר בני תמותה ולא זכו למדרגת חיי נצח · **ב, רכז**
אף המיתה אינה מכפרת בשלמות על חטאי הלשון ·
ב, שעח

תיקון

גם קלקול המידות מחייב הכנה רוחנית מיוחדת כדי שלא להיות מושפע ממנו · **א, רטז**
חומרתן של המידות הרעות גדולה במיוחד מפני שהן שורש המעשים ומעצבות את כל הנהגת האדם · **א, שכד**
תחילת בניינו במידות צריך להתחיל במידת החסד ולהסתיים באמת · **א, תיג**
אדם המשועבד למידותיו הרעות אינו בן חורין, אף שאינו משועבד לאחרים · **ב, נ**
תיקון המידות מתוך התגברות על הטבע חשוב ממידות טובות הבאות בטבע האדם · **ב, פח**

מידת הדין

המתקנה

זכות העקידה מסוגלת להפוך את הדין לרחמים · **א, קכ**
היסורים ממעטים את תביעתה מן האדם לאחר פטירתו ·
א, קסו

גם הנהגה הנראית כדין וכרעה מקורה במידת הרחמים והיא מכוונת בסופה לטובה · **ב, כח**
"ה' אלוקיני ה' אחד" מלמד שמידת הדין ומידת הרחמים הנהגה אחת הן · **ב, כט**
משה רבינו המתיק את מידת הדין ברחמים לאחר חטא העגל · **ב, רל**

מידת הרחמים

מידת הדין אינה הנהגה נפרדת מן הרחמים אלא עשויה להיות הדרך המביאה את האדם אל הטובה · **ב, כח**
"ה' אלוקיני ה' אחד" מלמד שמידת הדין ומידת הרחמים הנהגה אחת הן · **ב, כט**
הנהגת הרחמים ממתיקה את הדין ואינה מבטלת אותו ·
ב, רל

מילה

מסירת הבן לברית מילה מבטאת העדפת רצון ה' על רגשי האם · **ב, שס**

מים

הכשרתם לקבל טומאה מתבארת מתוך ההתנגשות שבין הטהרה לטומאה · **א, סב**
הם מקור חיותו של הגוף, ומשמשים משל לחיי הרוח ·
א, רלו
המים רומזים לאחד התנאים היסודיים הנצרכים להשגת התורה · **ב, קיט**

מלאך המוות

אינו שולט במקום שבו קיימת שקיעות רצופה בלימוד התורה · א, רג

מלאכים

אינם בעלי בחירה אלא פועלים בשליחות שנקבעה להם · א, ל

מלחמה

ההריגה איננה מטרה אלא אמצעי להשגת יעד עמוק יותר · א, של
הנצחון בה אינו נמדד במספר ההרוגים או בהיקף הכיבוש אלא בהשגת מטרת המלחמה · א, של
מטרתן האמיתית של האומות במלחמתם היא להרחיב את השפעת השקפת העולם של האומה המנצחת · א, שלא

בשעת מלחמה על ישראל יש להוסיף בלימוד התורה ובקיום המצוות · ב, רז
פעמים שהמאבק עם אויבי ישראל מביא להוספת תורה ומצוות · ב, רח
עניינה קיצור חיים והיפך ההמשכיות · ב, רסו
בארץ ישראל יש מקום להילחם מתוך ביטחון בסייעתא דשמיא · ב, רעה

מלחמות האומות

בדרך כלל נובעות ממניעים ברורים, בניגוד למלחמת עמלק · א, שמח

מלחמת היצר

המלחמה ביצר הרע קשה מן המלחמות החיצוניות ודורשת לימוד ותחבולות כיצד לנצח בה · ב, נב
כשם שמלחמה חיצונית דורשת דרכי פעולה ותחבולות, כך יש ללמוד כיצד להילחם ביצר ובהרגלים · ב, נג

מלחמת יון

הייתה מלחמה על הדעות, האמונה והחכמה ולא על השמדת העם או על כיבוש הארץ · א, שלב

מלחמת מדין

משה הדגיש שהיא נקמת ה' ולא נקמת ישראל · ב, רפט

מלך

צריך להיות בעל ענוה כדי שיוכל להרבות שלום בעם · א, שצט
צריך לשלב ענוה כלפי העם עם גבורה בשמירת התורה · א, שצט

מלך המשיח

קיבוץ נדחי ישראל על ידו כולל את איחודם בשלום ובאחווה · א, ה
רכיבתו על החמור רומזת לכבישת החומר שמכוחה ירבה שלום ויאחד את ישראל · א, ה
אף גאולתו באה לאחר תקופה של עוני, סבל והסתר · א, רס

מלכות

מהותה

עניינה קבלה מרצון העם את שלטון המלכות · א, סג
אינה נקבעת בהכרח לפי סדר הלידה אלא לפי הראוי מצד מעלתו · א, רלט
יהודה ויוסף נקראים מלכים מפני שכל אחד מייצג דרך כללית לדורות · א, שנג
מרידה במלכות נזכרת יחד עם המחלוקת מפני ששורש שתייה בפגיעה בסדר הראוי · א, תד
הכרת מעלת המלך מעמיקה את תחושת החרטה על הפגיעה בכבודו · ב, שנב

מלכות האדם על עצמו

מחייבת שליטה עצמית ומתינות · א, שצז
המלוכה החשובה ביותר היא מלכות האדם על עצמו ועל יצרו · ב, נב
המולך על עצמו ועל יצרו חשוב מן המולך על מדינה או על עיר · ב, נג

שלמותה

שלמות המלכות היא כאשר הנהגתה מכוונת כולה לשם שמים · ב, רד
גדר המלך הוא שאין עליו אלא מורא ה' בלבד · ב, שטז
המלך הוא הראוי להנהיג את מלחמת עמלק מפני שלמות יראת השמים שבו · ב, שיז
מי שיש עליו שלטון של בשר ודם אינו במדרגת מלך · ב, שיז

תפקיד המלך

מלכות בישראל אינה נועדה להנאתו האישית של המלך · ב, ט

ערכו נקבע על פי אופן השימוש בו ולא מצד עצם מהותו ·

ב, רסט

ערכו

אינו ערך כאשר הוא עומד מול הצלת ישראל או שמירת שלום · **א, רנו**

שמותיו הרבים של הממון מלמדים על כוח השפעתו ועל ארעיותו · **ב, קסא**

מצד עצמו מסמל הממון את הרדיפה אחר החומר ·

ב, רסה

תכליתו

כל אשר לאדם ניתן לו כדי לחלק ממנו את חלקם של הזקוקים לו · **א, קב**

כאשר הוא משמש לקדושה הוא נעשה אמצעי לכפרת הנפש · **ב, רסז**

ממשלה

מבטאת כפייה והתנגדות ולא קבלה מרצון · **א, סג**

מן

ירידת המן באה בזכות מעשיו של אברהם · **א, קט**

מנהיגות

אחריות

אחריותם אינה מוגבלת להימנעות מפגיעה, אלא כוללת דאגה שמי שעובר בעיר יקבל את צרכיו · **א, שכו**

עלייתו הרוחנית של המנהיג מעלה את העם עמו, וחלילה אף להיפך · **ב, יב**

בכלל תפקידי המנהיג לדאוג לעניי העם · **ב, יג**

מנהיג נתבע גם על מצבם הרוחני של בני קהילתו ·

ב, שלג

חטאי הדור מעוררים תביעה גם על מנהיגיו · **ב, שלד**

והדור

מנהיגי הדור מושפעים גם הם ממדרגתם הרוחנית של בני דורם · **א, לג**

מנהיגי כל דור נבחרים באופן המתאים לאופיו ולמצבו של אותו דור · **א, לג**

קיימת השפעה הדדית בין מצב הדור לבין מדרגת מנהיגיו · **א, לג**

תוכחת המנהיג צריכה להיות מותאמת למצבו הרוחני של הדור · **א, לג**

תפקיד המנהיג לרומם את בני דורו בהתאם למדרגתם הרוחנית · **א, לג**

אין די בגדלותו האישית של המנהיג כאשר דורו אינו ראוי · **א, לד**

בקשת משה למלוכות נבעה מרצונו לשאת בעול ישראל ולקרנם לאביהם שבשמים · **ב, טז**

המלך נדרש לחבר את התורה אל המעשה ולפעול מכוחה בקרב העם · **ב, יא**

עיקר המלוכה בישראל הוא נשיאת משא העם, והכבוד והעושר אינם אלא תוצאה · **ב, יד**

מלכות ה'

אמירת השירה מביאה לגילוי ולהתיישבות מלכות ה' בעולם · **ב, צז**

שלמות מלכות ה' תתגלה לאחר ביעור הרע מן העולם ובניין בית המקדש · **ב, קט**

קבלת מלכות ה' על ידי כל באי עולם תבטל את האנוכיות ותביא שלום בעולם · **ב, קכט**

השבת מעידה שהקב"ה הוא אדון העולם ואין בלתו · **ב, שפו**

מלכות ישראל

עתידה לעבור לישראל בזכות כוח התורה וחידושיה · **א, קפא**

מופיעה לאחר תקופה ארוכה של שלטון האומות · **א, רצג**

בניגוד למלוכויות האומות שגדולתן קודמת לנפילתן, מלכות ישראל נבנית מתוך שפל וקושי הקודמים לעלייתה · **ב, ל**

מלכות שמים

עול מלכות שמים לבדו הוא סימן לגאולה שלמה · **ב, שיט**

אף בעלי הגדולה צריכים לדעת שיש מלכות שמים עליהם · **ב, שמ**

מלמד

אחריות המלד היא אחריות לעתידו הרוחני של כלל ישראל · **א, תג**

ממון

השימוש בו

המשיג ממון שלא כדין, מן השמים מסייעים לאבדו כדי שלא יישאר בידי בעל התשובה · **א, רפז**

הוצאותיו של אדם מגלות את סדרי העדיפויות האמיתיים שלו · **א, שסג**

הממון מסוגל לרומם את האדם או להשפילו, והדבר תלוי בדרך השימוש בו · **ב, קסה**

תפקידה

הציבור זקוק למנהיג המכוון אותו אל היעד הנכון ·

א, קה

מנהיג אמיתי מוליך את הציבור אל הדרך הנכונה גם

בשעות משבר · **א, קה**

תלמיד חכם רשאי ואף ראוי לפעול בקרב השלטון לטובת

ישראל · **א, שפ**

מצווים את תלמידיהם ובניהם על הלקחים המרכזיים

שחוו בחייהם · **א, תא**

השמיעה לצורכי הציבור צריכה להביא את המנהיג לידי

עשייה · **ב, יא**

על ישראל לכוון עצמם להדרכתם של מנהיגי הדור ·

ב, קפד

העברת הנהגה דומה לעירוי מכלי לכלי, שהשררה עוברת

כולה למנהיג החדש · **ב, שב**

מנוחה

טובה גשמית עלולה להפוך לניסיון רוחני כאשר האדם

שוקע בה · **א, רפכ**

מחייבים הגנה רוחנית מוגברת מפני חיקוי דרכי הסביבה

· **א, רפג**

מנורה

עניינה

המנורה העשויה מקשה אחת מלמדת על אחדות גמורה

בישראל · **ב, קפג**

המנורה מכוונת כנגד כתר שם טוב · **ב, רא**

המנורה מבטאת את מעלת המעשים הטובים יותר מאשר

את עצם החכמה · **ב, רב**

שמנה

הקפדה על שמן טהור מבטאת את סמכות התורה שבעל

פה · **א, שלד**

ייחודה של המנורה מחייב שמן זית זך דווקא · **ב, רא**

אור המנורה מבטא את שלמות המעשים הנעשים בטהרה

וללא פניות · **ב, רד**

מנעלים

מסמלים את תחומי החיים החומריים שגם אותם יש

לקדש · **א, רלה**

"נעליכם ברגליכם" מלמד שאפשר לרומם גם את

הבחינות החומריות והנמוכות לעבודת ה' · **ב, עה**

קניית הנעלים בכסף מכירת יוסף רומות להתקרבות אל

החומריות · **ב, קמו**

על המנהיג להכיר היטב את מצב בני דורו קודם שינחה

אותם · **א, לד**

כאשר המנהיג אינו מתאים לדורו, גם מעלתו אינה באה

לידי ביטוי · **א, לו**

שינוי הדורות מחייב שינוי בדרך ההנהגה הרוחנית ·

א, לו

חיבור אמיתי אל בני הדור עשוי לרומם אותם ולמנוע את

נפילתם · **א, לו**

כאשר מתקיים קשר נכון בין הדור למנהיגו, שניהם

מתעלים יחד · **א, לה**

פטירת מנהיג רוחני עשויה לשנות את אופייה של הנהגת

התורה בדור הבא · **א, קנח**

מסירות לציבור

מנהיג רוחני נדרש לכאוב את גורל הציבור ולהתפלל

עליו · **א, נג**

על המנהיג לחוש את צער היחיד והציבור ולעשות כל

שביכולתו להקל מעליהם · **ב, טז**

מנהיג בישראל מחויב להפקיר את פרטיותו לטובת

הציבור · **ב, יג**

מנהיג נאמן חייב להיות קשור לציבורו באופן מתמיד ולא

להסיח דעתו מצרכיו · **ב, מג**

הראוי להנהגה ניכר במסירותו לציבור עוד קודם שקיבל

תפקיד ומינוי רשמי · **ב, מה**

היכולת לחוש באמת את מכאובי הציבור היא מן התנאים

לזכייה בהנהגתו · **ב, מז**

מנהיג בישראל צריך לוותר על כבודו ועל מדרגתו כדי

לקרב אחרים לעבודת ה' · **ב, קכז**

מנהיג ראוי טורח בעצמו למען הציבור ואינו ממתין

שהציבור יבוא אליו · **ב, שכח**

מעלת המנהיג היא לפעול עבור הכלל ולא עבור עצמו ·

ב, שלא

שלמות המנהיג היא בהקרבת זמנו, כבודו וכוחותיו למען

הציבור · **ב, שלה**

תכונות המנהיג

התפיסה התורנית של הנהגת ישראל שונה מן התפיסה

הרואה בתפקיד אמצעי לכבוד ולעושר · **ב, ט**

אין די שישמע המתרחש, אלא עליו להבין ולהבחין בין

סוגי הקולות העולים מן הציבור · **ב, י**

האוזן, היד והרגל מבטאות שלוש תכונות יסוד הנדרשות

ממנהיג בישראל · **ב, י**

ראשית הכשרתו של מנהיג בישראל היא שיהא קשוב

תמיד לכל הנעשה בקרב העם · **ב, יא**

על המנהיג להוסיף ולהתעלות תמיד בתורה וביראה אף

לאחר שנתמנה לתפקידו · **ב, יב**

הצלחה בהנהגת רבים תלויה בענוה ולא בתחושת גדלות

וראויות עצמית · **ב, לה**

מסורת

וגדריה

עוסקת במעשים ובהנהגות, ואילו עבודת הלב משתנה לפי שורש נשמתו של האדם . א, קפט

רציפות הדורות

- חשיבותה מתבטאת גם ברציפות האישית שבין הדורות . א, קנח
- גם שינוי קטן במסורת האבות עלול לפגוע ברציפותה . א, קפח
- היא מקור קיומו של העם גם בשנות הגלות . א, רח

שמירתה

- בגנות המבקשים לעקור את יסודותיה ולנתק את הדורות ממנה . א, מז
- שמירת דרך האבות הביאה לכך ששמו של יצחק לא השתנה . א, קפח
- שמירתה מחייבת שלא לשנות מן הדרך שקבעו האבות . א, קפח
- אינה ניתנת להחלפה או למסירה תמורת טובת הנאה חומרית . א, רנח

מסחר

- מתקדש באמצעות שמירת דיני התורה והנהגתה . א, ריא
- צריך להתנהל באותה קדושה שבה האדם לומד ומתפלל . א, רלה
- עלול להביא את האדם למגע רוחני מסוכן עם סביבתו אם אינו נוהג . א, רנב

מסירות נפש

בהנהגה

- מנהיג בישראל זוכה לחיים כאשר הוא מוסר את נפשו למילוי חובת הנהגתו . ב, טו
- מילוי תפקיד של הנהגה בישראל מחייב מידה רבה של מסירות נפש . ב, י
- נטילת שררה בישראל היא בחינה של מסירות נפש . ב, יג
- נשיאת אחריות על חיי העולם הבא של הציבור היא מן המדרגות העליונות של מסירות נפש . ב, שלג
- מסירת החיים והכוחות לטובת ישראל היא היסוד למעלת המנהיג . ב, שלה

כוחה והשפעתה

- כוחה נובע מבניין רוחני שקדם לשעת הניסיון . א, מח
- נעשתה טבע מושרש בישראל מכוח ניסיונות האבות . א, קיא

- מעשה יחיד עשוי להפוך לדגם נצחי לכל ישראל . א, קיב

- מוכנה להיקבע באדם מכוח חינוך עמוק לעבודת ה' . א, קמז

- מתבררת לעיתים רק בדיעבד כיסוד שעליו נבנו ישועות גדולות לדורות . א, רצט

- מסירות נפש יוצרת קניין רוחני בדבר שעליו נמסרה הנפש . ב, קצה

- מסירות נפש לה' מקדשת את המקום שבו נעשתה . ב, קצה

- כוח הקניין הנוצר ממסירות נפש מתבאר גם בדין הבא במחתרת . ב, קצו

למען הזולת

- יוסף היה מוכן להסתכן כדי להתעניין בצערם של שרי פרעה . ב, ד
- משה הפך את השתתפותו בצער ישראל למעשה שיש בו סיכון עצמי . ב, ו
- מניעת חטא מן הזולת גדולה אף ממסירות הגוף לקיום המצוה . ב, מז
- אדם המוסר נפשו על זולתו נעשה קשור אליו בקשר מיוחד . ב, קצו
- מסירות נפש למען כלל ישראל גדולה משלמותו האישית של האדם . ב, שלב

על התורה והמצוות

- קבלת שליחות הכרוכה בסכנת חיים מבטאת מדרגה עליונה של קיום מצוה . א, רצה
- כוח העזות מאפשר לישראל למסור את נפשם על אמונתם ולא להמיר את דתם . ב, נט
- על האדם לעמוד באמונתו ובדרכו גם מול רוחות ודעות המנוגדות לתורה . ב, קפו
- קיומה של התורה בכל הדורות תלוי במסירות נפש של ישראל . ב, קצח
- מידת העזות היא מיסודות היכולת לעמוד בניסיונות ובגורות על שמירת התורה . ב, רטו
- הכרת התורה כענין אלוהי הנעלה מן השכל מביאה למסירות נפש על קיומה . ב, רצט
- רבי אליעזר קיבל על עצמו עוני, רעב וביזיון כדי לזכות בתורה . ב, שא
- טרחת הגוף בקיום המצוות יקרה מאוד לפני הקב"ה . ב, שכז
- גדולה יותר מריבוי תורה שאין עמה מסירות נפש . ב, שכז
- ישראל נכנסו לסכנה כדי לגלות את אמונתם בה' . ב, שפכ
- ישראל התגברו על הפחד מן המצרים מתוך קבלת רצון ה' . ב, תג

עניינה

אף מבעלי החיים ניתן ללמוד מסירות נפש לקיום רצון ה' · א, יג

הדבקות באמת מחייבת לעיתים עמידה עליה גם במקום סכנה · א, יח

עבודת ה' שלמה נעשית מתוך מסירות הלב והנפש ולא כמעשה של הרגל · א, מז

מסירת עצם החיים היא התגברות מיוחדת מפני שעצם הרצון לחיות טבוע עמוק בנפש האדם · א, קכה

יצחק מסר את עצמו ללא ציפייה שיינצל, ובכך העלה כביכול את כל נפשו לה' · א, קכו

הסכמת יצחק לעקידה מבטאת את הקצה הרחוק ביותר מן הכפירה של בית תרח · א, קמז

ההקרבה הנדרשת מן האדם היא הקרבת עצמו ולא רק את ממונו · ב, שכד

כל התגברות על קושי, עצלות או רצון שאינו טוב היא בחינה של מסירות נפש · ב, שכח

מסכת מגילה

מסכת מגילה מבטאת את ריבוי התורה שנולד מתוך גזירת המן · ב, רט

מעמד הסנה

השראת השכינה

התגלות הקב"ה מתוך הסנה מבטאת את השתתפותו בצערם של ישראל · ב, טז, מז

חליצת הנעליים

חליצת מנעלי משה מלמדת שמנהיג בישראל צריך לחוש את צערם של ישראל ולשאת עמם בעול · ב, טז

חליצת מנעלי משה מלמדת שמנהיג בישראל צריך לחוש את כאבם של ישראל כאילו הוא עצמו סובל עמם · ב, מז

ציווי "של נעליך" מלמד שיש להסיר את החומריות כדי לזכות בקדושה · ב, שסא

מעשה

אותו מעשה עצמו עשוי לקבל הגדרה שונה לחלוטין בהתאם לכוונת העושה · א, רכ

אין למדוד מעשה רק לפי היקפו אלא גם לפי טהרת מניעיו · א, שע

מעשי אבות

גם המעשים הגשמיים של האבות נושאים משמעות רוחנית ונבואית לדורות · א, קפה

כל מעשה ומנהג של האבות מהווה לימוד מעשי והדרכה לדורות, ויש לעיין בהם כבסוגיות תורה · א, ריג

דרכי הנהגתו של יעקב עם עשיו הן הוראה מעשית לכל הדורות · א, רנד

נדודיו של יעקב מלמדים שגם הגלות יכולה לשמש אמצעי להגנה רוחנית · א, רפב

מעשים טובים

השראת השכינה

מעשיהם הטובים של ישראל הם היסוד להשראת השכינה · ב, רנב

כאשר ישראל אינם ראויים, מסתלקת השכינה תחילה מהם וממילא גם מבית המקדש · ב, רנג

מעלטים

יש להרבות בהם במיוחד כאשר האדם חש בהתקרבות אחריתו · א, קסה

חלק ממקורות היניקה הרוחנית של האדם · א, רלא

שלמותם

ערכם נקבע לפי המניע הפנימי ולא לפי יופיים החיצוני · א, קצח

אין די בעצם עשייתם, אלא יש לצרף להם מחשבה וכוונה ראויות · א, רכה

כתר שם טוב עניינו שלמות המעשים · ב, רא

מעשים טובים הם מעשים הנעשים לשם שמים ללא פניות אישיות · ב, רג

מעשר בהמה

אופן בחירת הבהמה מלמד שאין לאדם רשות לקבוע מדעתו מי יתעלה לקדושה ומי יישאר בחולין · א, רפ

אין האדם קובע איזו בהמה תתקדש, אלא הקדושה נקבעת על פי בחירת ה' · ב, קצא

מעשר שני

העלייה לירושלים לאכילת מעשר שני מביאה ליראת שמים וללימוד התורה · ב, ריט

מצה

המצה רומזת למידת הענווה · ב, שמב

מצוות

זריזות וטרחה

יש להכין מראש את האפשרות לקיים צדקה באופן מייד · א, ק

המצוות ניתנו לישראל בלבד ולא לאומות העולם ·
ב, שט

פגיעה בזולת

אינו נועד לגרום צער לאדם, אלא נעשה באופן הראוי
לדרכי נועם · **א, קעח**
המצוה חייבת להיות שלמה, שאם תצמח ממנה רעה
כלשהי יהיה בכך פגם בשלמות התורה · **א, קעט**
ההתלהבות בקיום מצוה עלולה לגרום לאדם שלא
להבחין בפגיעה שהוא גורם לזולת, ולכן היא מחייבת
זהירות מיוחדת · **ב, כ**
העוסק במצוה צריך להזהר שלא לפגוע בזולת מחמת
עסקו במצוה · **ב, כ**

שכרן והשפעתן

קיום המצוות מגן על האדם מפני תוצאות רעות הנובעות
ממעשיו · **א, קעח**
ערכן נקבע גם לפי גודל הקושי והניסיון שבעשייתן ·
א, שמ
אין לשער את מתן שכרה של מצוה, ואפילו כאשר היא
נראית קלה ואינה נעשית בשלמות · **ב, ה**
המצוות משפיעות קדושה גם על החפצים והכלים
המשמשים לקיומן · **ב, קצב**
כל מצוה מחלישה את כוחו של עמלק · **ב, רפג**
אינן מכרעות את הכף כנגד חומר חטאי הדיבור ·
ב, שעז
חטא הלשון גורם לפגיעה בערכן ובכוחן של המצוות ·
ב, שעז
המדבר לשון הרע עלול לאבד חלק ממצוותיו · **ב, שפ**

שלמותן

כדי להכריע כוח רוחני של רשע נדרשת שלמות באותה
מעלה שעליה נשען כוחו · **א, קצז**
גם כאשר ביטולן נגרם באונס או מתוך הכרח, הצדיק מצר
על עצם חסרון קיומן · **א, רפח**
גמר המצוה חשוב מן ההתחלה, ולכן המעשה נקרא על
שם הגומר · **ב, לו**

מצוות התלויות בארץ

ממחישות את חיבור עבודת הקרקע עם קיום התורה ·
א, קפג
ריבוי המצוות שבה נובע מן הצורך לקדשה · **א, ריא**

מצוות מעשיות

מלמדות שאין תחום בחיי האדם שאינו ראוי להתקדש ·
א, רלה
שוות לכל אדם ובכל דור ואינן משתנות לפי התקופה או
האישיות · **א, רמז**

יש להקדים את מתן הצדקה ככל האפשר ולא להשהותו
אפילו לזמן קצר · **א, ק**
המודרו גם בשעת ניסיון קשה נובעת מאהבת ה' השלמה ·
א, קסח
היענותו המיידית של יוסף לשליחות אביו מלמדת על
שלמות קיום המצוה · **א, רצה**
מסירות למצוות ניכרת במיוחד אצל מי שיכול היה להקל
מחמת מעמדו ואינו עושה כן · **א, שפח**
דרכו של משה הייתה ליטול את המצוות לעצמו, ולכן אי
השתתפותו במלחמה טעונה ביאור · **ב, רפה**
קיום מצוה בגופו של האדם חשוב יותר מקיומה באמצעות
ממונו בלבד · **ב, שכד**
הטרחו לצורך קיום מצוה אינה אובדת ושכרה שמור מן
השמים · **ב, שכה**
הטרחו הגופנית למען המצוה מגדילה את שכרה ·

ב, שכו

כוונה

ככל שהכוונה טהורה יותר כך מתרבה ערך המעשה ·
א, קז
מעשה טוב שנעשה לשם פרסום וכבוד עצמי חסר את
שלמותו הפנימית · **א, קצח**
מצוה שלמה נעשית מפני רצון ה' ולא כדי לזכות בהערכת
הבריות · **א, קצח**
לעיתים ההבחנה בין מצוה לעבירה תלויה בעיקר בכוונת
העושה · **א, רכא**
מעלתה של מצוה שלא לשמה נבחנת ביחס לטהרת
הכוונה ולא רק לעצם קיום המעשה · **א, שעא**
שלמות המצוה תלויה בטהרת הכוונה לשם שמים ·
ב, רפט
יש להדר בטהרת הכוונה כשם שמהדרים בקיום המעשי
של המצוות · **ב, רצ**
ריבוי מצוות ללא כוונה טהורה מפחית מערכן הרוחני ·
ב, רצ

ענייני

קיומן מעלה את האדם מן החומר אל הקדושה · **א, כט**
חלק ממצוות התורה הן המשך ישיר של דיבורי האבות ·
א, קי
אינן סותרות את טובת האדם אלא מבטאות אותה
בשלמות · **א, קעח**
ניתנו בכל תחומי החיים כדי למנוע את התגשמות האדם ·
א, ריא
כפייה במצוות יסודה בכך שרצונו הפנימי של ישראל הוא
לעשות את רצון ה' · **א, רסד**
ריבוי בתחומי החומר מגן על האדם מפני התגשמות ·
א, רפא

מצורע

עניין המידה כנגד מידה שבעונשו וכפרתו · **א, נז**

מציאה

דבר יקר המתגלה במקום שאין מצפים למצוא בו מעלה · **א, קעב**

מציאת חן

מבטאת יחס מיוחד של חסד מאת הקב"ה ולא בהכרח זכאות מצד הדין · **א, מה**

מצפון

לאחר חטא אדם הראשון הוא נאבק בתאוות הפנימית ולא בכוח חיצוני בלבד · **א, רסג**

מצרים

התקרבות אליהם הייתה עלולה להביא להתבוללות רוחנית אלמלא מנעה אותה ההשגחה · **א, ערד**
דווקא במקום הרחוק ביותר מן הקדושה התגלתה מדרגתו של יוסף · **א, שט**
עצם המגורים בה היו עבור יעקב צער רוחני · **א, תח**

מקום

אין המקום קובע את מדרגת האדם, אלא אופן השימוש שהוא עושה בו · **א, רו**
יש להשתדל לבחור סביבת חיים המקטינה ככל האפשר את ההשפעה השלילית · **א, רנו**
קביעות המקום עלולה לגרום לאדם לחוש בעלות ושייכות חזקה מדי לעולם הזה · **א, רפב**

מקל

"מקלכם בידכם" מרמז להתמדה בתורה ובעבודת ה' גם בימי הזקנה · **ב, עו**

מרדכי

בזכות דאגתו לשלומה של אסתר זכה לדאוג לטובתה של אומה שלמה · **ב, ו**

מרדכי הצדיק

דאגתו המתמדת לשלומה של אסתר נחשבה למעשה חסד אף שהיתה בת משפחתו · **ב, ו**

מריבה

כאשר היא נובעת ממאבקי כוח, היא מביאה לחורבן רוחני · **א, קפה**
פוגעת בשלוות האדם ובבריאותו · **ב, שעג**

מרים

נקראה "אחות אהרן" מפני שאהרן מסר נפשו למענה · **ב, קצו**

מרכבה לשכינה

שלמות האבות נובעת מהתבטלותם המלאה לרצון ה' · **א, שפז**

משא ומתן

ערכם האמיתי של עסקי האדם הוא כאשר הם מתנהלים על פי התורה · **א, קפב**
צריכים להיות מונהגים לפי דיני התורה ומצוותיה · **א, קפג**
ריבוי דיניו נועד להפוך גם אותו לתחום של קדושה · **א, ריא**
ריבוי דיניו נועד להגן על האדם מפני שקיעה בעולם החומר · **א, רפא**
גם תחום זה נכלל במסגרת עבודת ה' · **א, שיג**

משה רבינו

הנהגתו עם הזולת

עיקר הצלתו באה מכוח החמלה והחסד שנהגה בו בתיה · **ב, ג**
הציל את בנות יתרו מיד הרועים והשקה את צאנן · **ב, ה**
ויתר על שליחות גאולת ישראל מחשש לגרימת צער לאהרן · **ב, יט**
לימד שאין לגרום צער לזולת אף כדי לקיים מצוה גדולה · **ב, כ**
ביקש שגאולת ישראל תבוא בדרך שלא תגרום צער לאהרן · **ב, כא**
חשש לשוב למצרים כדי שלא ייענשו אחרים או ייכשלו בחטא מחמתו · **ב, מה**
קירב כל מבקש ה', אך הרחיק את קרח ועדתו כאשר דבקו ברע · **ב, קח**
ירד ממדרגתו כדי לקרב את יתרו ולהשפיע עליו אמונה ויראת שמים · **ב, קצו**
השפעתו לדורות
חי מכוח תלמידיו וממשיכי תורתו · **א, תי**

הרגיש בכל לבו את מכאובם של ישראל, ומתוך כך זכה להיות גואלם ומנהיגם . **ב, מז**

מסירות נפשו על ישראל גרמה שייקראו על שמו .

ב, קצו

לימד זכות על ישראל בכך שהושפעו מסביבת העבודה

הזרה שבמצרים . **ב, רכו**

בתפילתו הפך את מידת הדין למידת הרחמים על ישראל

ב, רלא

ביקש לאחר חטא העגל הנהגה של גילוי פנים כדי להקל

את ניסיון האמונה של ישראל . **ב, רלט**

מסר נפשו בעד ישראל וביקש להימחות מן הספר למענם

ב, שכח

זכה לדיבור מיוחד מאת הקב"ה מפני שנעשה שלוחם של

כלל ישראל . **ב, שלא**

זכותו עלתה על שאר שבט לוי מפני שמסר נפשו על כלל

ישראל . **ב, שלב**

מסר את כל חייו לצורכי ישראל ולא לצרכיו האישיים .

ב, שלה

מעלות

רכיבתו על החמור רומזת לכבישת החומר שאפשרה לו

להרבות שלום בישראל . **א, ה**

ביאור במה שהשם שנקבע לו בתורה ולדורות הוא השם

שנתנה לו בתיה . **ב, ב**

כל אחד משמותיו מבטא עניין אחר בגדלותו ובפעולתו

הרוחנית . **ב, ב**

תשובת הקב"ה לשאלתו "למה הרעותה לעם הזה" מגלה

שאין האדם יכול להבין את הנהגת ה' בשעת המעשה .

ב, כד

סבר שאין הקב"ה משנה את סדרי המערכה העליונה אף

למען גאולת ישראל . **ב, ק**

מייצג את כוח השכל ויישוב הדעת בעבודת ה' . **ב, קלג**

קדושתו רוממה את בחינת החומר שבו עד שנקרא "איש

האלוקים" . **ב, קצב**

נצטווה בעצמו על הבאת שמן הזית, מפני שדרגתו

מתאימה לעניינו של השמן הזך . **ב, ר**

נאמר עליו "כי טוב הוא" מפני שנולד שלם ומתוקן ללא

פסולת . **ב, רב**

שלמותו ללא כל פסולת מתאימה לבחינת שמן הזית הזך

ב, רד

לא יצא בעצמו למלחמת עמלק אף שמצוה בו יותר

מבשלוחו . **ב, רפה**

לא היה יכול לקיים מצוה שלא לשמה אפילו לרגע אחד .

ב, רפח

אף במלחמת מדין ייחס את הנקמה לכבוד ה' ולא לכבוד

ישראל . **ב, רפט**

השפעתו הרוחנית של משה רבינו נמשכת בכל דור

באמצעות תלמידי החכמים . **ב, מג**

השפעתו של משה רבינו אינה נפסקת בפטירתו אלא

ממשיכה להאיר בלומדי התורה שבכל דור . **ב, מג**

מנהיגות

שמו מורה שלא רק נמשה מן המים, אלא עתיד למלט

אחרים מצרה . **ב, ו**

הושטת ידו אל הגחלת מלמדת כי הנהגת ישראל עניינה

מסירות נפש ונשיאת עול הציבור, ולא רדיפת כבוד

ועושר . **ב, טו**

ביקש כהונה ומלכות כדי לשאת בעול ישראל, לקרנם

לאביהם שבשמים ולהקל את סבלם . **ב, טז**

ביקש שיתמנה אחריו מנהיג אשר יוציא את העם ויביאו .

ב, יא

ביקש כהונה ומלכות כדי לשאת בעול ישראל . **ב, יג**

הושטת ידו אל הגחלת מלמדת את מהות השררה

בישראל . **ב, יד**

לא בירך על כוס הברכה לעתיד לבוא מפני שלא זכה

להכניס את ישראל לארץ ולהביא את הדבר לידי שלמות

ב, לב

רחמיו על הגדי הצמא גילו את מידת הרחמים הראויה

לרועה ישראל . **ב, מד**

הוכשר לדבר עם פרעה לפי תכונותיו והכלים שקיבל .

ב, נד

מסירות נפשו על הדין זיכתה שהדינים נקראו על שמו .

ב, קצו

מסר את הנהגת ישראל ליהושע בשלמות ולא השאיר

בידו מן השררה . **ב, שכ**

בא אל אוהל מועד לשמוע את דבר ה' מפני שהיה דן את

ישראל במקומו . **ב, שכו**

נענש על עניינים שנגעו לכלל ישראל מפני שנשא

באחריות עליהם . **ב, שלד**

מסירותו לישראל

עלה למדרגת "איש האלוקים" בזכות מסירותו לכלל

ישראל . **א, לז**

למרות מעמדו הרם בבית פרעה, לא שכח את צערם של

ישראל . **ב, ו**

צערו בצרת אחיו הביאו למסירות נפש ולהצלת היהודי

מיד המצרי . **ב, ו**

זכה לתואר "רעיא מהימנא" מפני שהיה מסור לישראל

בכל לבו ונפשו ולא עזבם . **ב, מג**

יצא מארמון המלוכה לראות בצרת אחיו, נשא עמם בעול

וסייע להם בגופו . **ב, מד**

יצא מעצמו אל אחיו, נשא בעול סבלם וסייע להם עוד

קודם שנתמנה לגואלם . **ב, מה**

עשייתו מיריעות עיזים מלמדת שהשראת השכינה נובעת מחביבות ישראל ולא מיופי הבניין · **ב, קסט**
פשוטות המשכן עודדה את ישראל להשלים את יופיים בפנימיותם · **ב, קעז**

קדושתו

במשכן לא הוצרך תנאי מיוחד להשראת השכינה כפי שנאמר בבית המקדש · **ב, קעג**
השראת השכינה במשכן עומדת בזכות מסירות נפשו של יצחק · **ב, קצה**
המשכן מבטא את קדושת המקום, והשבת את קדושת הזמן · **ב, ריח**
המשכן, אף שהיה פשוט מבתי המקדש, זכה להשראת שכינה מרובה בזכות מדרגתם הרוחנית של ישראל ·

ב, רנד

קדושת המשכן נקבעה לפי מעלת בוניו וטהרתם הרוחנית · **ב, רנו**

אף שהיה פשוט יותר מבתי המקדש, היה גדול מהם בקדושתו · **ב, רנו**

שמירתו

קיום המשכן תלוי בשמירת השבת · **ב, רמג**
המשכן לא נפל בידי אויבים מפני שנבנה בידי צדיקי הדור · **ב, רנו**

משה לא השתתף במלחמה לפי אחד הביאורים מפני שעתידי היה לבנות את המשכן · **ב, רפו**

תכליתו

בניין המשכן תלוי בהשלמת ישראל במצוות שבין אדם לחבירו · **ב, קלט**

המשכן נועד להרחבות אחדות ושלוש בישראל · **ב, קמח**
תכלית המשכן היא להשרות את השכינה בעולם התחתון · **ב, קסו**

המשכן הוא מקור השפע הרוחני והקדושה לישראל · **ב, קע**

משנה

כתיבתה נבעה ממסירות מוחלטת לתורה ללא נגיעה אישית · **א, תד**
מהווה ירושה רוחנית מרבי, והרי כאילו רבי לא מת ועדיין קיים · **א, תיא**

משפחה

בניינה

טהרת המשפחה נשמרת באמצעות בחירת זיווג הראוי מבחינה רוחנית · **א, קנה**

זכה למדרגה עליונה מפני שהתפשט יותר מן החומריות · **ב, שסא**
זכה למדרגת נבואה עליונה בזכות זיכוכ גמור של החומר · **ב, שסא**

ענוותנותו

טענותיו קודם שקיבל את שליחות הגאולה, ותשובת הקב"ה על כולם · **ב, יז**
סירב לקבל את שליחותו מפני שלא ראה עצמו ראוי לה, ובכך זכה למעלתו · **ב, לה**
מיעט את עצמו באומרו "ונחננו מה" · **ב, שמא**

תורתו

במסירת התורה לישראל מסר להם גם את מעלת השלום הטמונה בתורה · **א, ד**

קרני הודו שלו קשורות בכוח התורה שהיה בו · **א, קכח**
מסירות נפשו על התורה זיכתה שתיקרא "תורת משה" · **ב, קצז**

ביקש שרבי אליעזר יצא מחלציו מפני שמסר נפשו על התורה מתוך ביטול כל החשבונות האישיים · **ב, שא**

משוח מלחמה

משרתו אינה עוברת בירושה מפני שמלחמה היא היפך ההמשכיות · **ב, רסו**

משיח

הקב"ה מכין את יסודות הגאולה גם כאשר בני האדם עסוקים באירועים הנראים שליליים · **א, רחצ**

משכן

בניינו

תרומת מחצית השקל למשכן מכפרת על מכירת יוסף, אף שחטאה היה בין אדם לחבירו · **ב, קמו**

תרומת מחצית השקל לבניין המשכן מרבה שלום ואחדות בישראל · **ב, קמט**

תרומת המשכן מרוממת את האדם ואת הדבר הנתרם לקדושה · **ב, קפח**

חלקם של כל שלושת האבות נכלל בהקמת המשכן · **ב, קצד**

כל מלאכת המשכן, מן התרומה ועד הבנייה, נעשתה לשם שמים ובטהרת המחשבה · **ב, רסא**

מעלת ישראל

המשכן הוא עדות לחביבותם של ישראל לפני הקב"ה · **ב, קסח**

השתתפות ישראל בבניינו מזכה אותם להיות שותפים בהשפעות הקדושה היוצאות ממנו · **ב, קסט**

ערכה אינו רק בעצם קבלתה אלא גם בדרך שבה האדם זוכה לה · **א, שב**

נבואה

מדרגתה

עצם היות האבות נביאים מעידה על שלמותם הרוחנית העצומה · **א, עג**
שרה נתייחדה במדרגת נבואה שאין דוגמתה בשאר האמהות · **א, קסא**

תנאיה

אינה מתנת חינם אלא תוצאה של הכנה רוחנית ממושכת · **א, עג**
שליטה ביצר, חכמה רחבה, מידות מתוקנות ודבקות בה' הן מתנאי השגת הנבואה · **א, עד**
הנביא נדרש להיות גיבור במידותיו ולא להיות נשלט על ידי יצרו · **א, קלא**
השגתה מחייבת גבורה במידות ופרישות עמוקה מענייני העולם · **א, קלא**
שלמות הנבואה תלויה בהתרחקות מן החומריות · **ב, שסא**

נגיעות

בחסד

שלמות החסד מחייבת היעדר שיקולים של כבוד עצמי · **א, קו**
גם מעשה חסד שיש בו נגיעה אישית אינו מאבד את ערכו ואת שכרו · **ב, ד**
הנגיעה האישית שהייתה ליתרו בחסדו למשה לא גרעה מן השכר הרב שקיבל · **ב, ה**

השפעתן

אף תערוכת קלה מהן מפחיתה משלמות המעשה · **א, קז**
מתגלות כאשר האדם מוכן לעבור עבירות נוספות כדי להשיג את מבוקשו · **א, שסט**
עלויות להסתתר גם מאחורי טענות הלכתיות נכונות · **א, שע**

נגעים

באים גם כרמז לפגמים רוחניים של גאוה, חברה רעה ומינות · **ב, שסח**

נדיבות לב

ראשיתה ברצון פנימי כן לחפש את האמת ולעשות את רצון ה' · **א, קעב**

הקשר המשפחתי מתחזק באמצעות הילדים המשותפים שנולדו להורים · **א, שה**
חיי המשפחה אף הם חלק ממערכת עבודת ה' ולא תחום נפרד ממנה · **א, שיב**

שלמותה

הניתוק מן המשפחה עשוי להפוך לניסיון המעצב את אישיותו של האדם · **א, שי**
מחלוקת הורסת גם את מבנה המשפחה · **א, שצד**

משפט

מערכת המשפט התורנית מיוסדת על שוויון גמור בין כל בעלי הדין · **ב, קנא**
פרשת משפטים ופרשת שקלים מבטאות את יסוד השוויון בין כל ישראל · **ב, קנא**

מתינות

יש מקרים שבהם ההמתנה והאיפוק עדיפים על עשייה נמהרת · **א, ס**
היא יסוד חשוב במניעת מחלוקת · **א, שצז**

מתן תורה

מצוות ההגבלה מלמדת שאין האדם רשאי ללכת אחר התלהבותו בלא גבולות התורה · **ב, קלה**

מתנה

מתנה רוחנית

מאבדת מחשיבותה כאשר בעליה אינו מפתח אותה בעמלו · **א, רלה**
מקבלת את ערכה האמיתי רק כאשר האדם מפתח אותן בעבודתו · **א, רלט**
אינה מגיעה לשלמות ללא עבודה עצמית המלווה אותה · **א, רמד**
יש מתנות המתאימות לכל הדורות ויש מתנות המשתנות לפי צורכי השעה · **א, רמו**
מדרגות רוחניות עליונות מתקבלות כמתנת שמים לאחר עמל האדם · **א, רסא**
מתנה רוחנית הבאה ללא עמל אינה נעשית קניין קבוע אצל המקבל · **ב, צא**
הכרה שהילד הוא מתנת ה' מחזקת את הנכונות להקדישו לעבודת הבורא · **ב, שסג**

ערכה

מטבעה עלולה להסתלק כאשר מסתיים זמן נתינתה · **א, רמב**
מעלתה נשלמת דווקא כאשר קדמו להן ייסורים · **א, שב**

מצא חן לפני הקב"ה אף שלא היה במדרגתו של אברהם
אבינו · א, מה
התחזק בצדקותו דווקא מתוך ההתנגדות והלעג שספג
מבני דורו · א, סד
התורה מתארת את שבחו במפורש מפני שמדרגתו הייתה
קבועה, בניגוד לאברהם שהוסיף להתעלות · א, פא

נחמה

הסתלקות צדיק מתנחמת כאשר קם ממשיך אמיתי לדרכו
· א, קעא
ההכרה שהייסורים מכינים את הישועה מחזקת את האדם
בתקופת הסבל · א, שו

נחש

מסמל את הגאווה והעדר ההכנעה לפני הקב"ה · ב, שנה
מסמל את היפך ההתבטלות לה' · ב, תא

נחש הקדמון

נוקק לפיתוי חיצוני מפני שהרע עדיין לא היה משולב
בנפש האדם · א, רסב
חטא העגל החזיר לישראל את זוהמת הנחש שנתבטלה
במעמד הר סיני · ב, רכד

נטילת ידים

מסמלת את הצורך בשמירת ההיבדלות והטהרה הפנימית
· א, רה

ניסיון

גודלו

הידיעה על השכר והטובה העתידים מגדילה את הניסיון
כאשר האדם נדרש להתעלם מהם · א, צא
גודל הניסיון נמדד גם בריבוי הכוחות הפנימיים
והחיצוניים שהאדם נדרש להתגבר עליהם · א, קכה
חומרת גדלה כאשר הוא נמשך זמן רב ומלווה בפיתויים,
איומים ולחצים חוזרים · א, קכז
האדם נבחן בעיקר בזמנים חריגים של שמחה גדולה או
צער גדול · א, קלד
ההתמודדות עם סביבה שלילית מגדילה את ערך עבודת
האדם · א, קעא
כוח העמידה האמיתי נבחן כאשר האדם עומד לבדו
בסביבה זרה ועוינת · א, שט
ככל שהדור קשה יותר, כך מתגדל ערכם של המעשים
הטובים הנעשים בו · א, שמ
העמידה בו נמדדת במיוחד כאשר אין לאדם תמיכה
סביבתית · א, שמש

מבטאת יראת שמים אמיתית כאשר היא מופנית כלפי
הזולת · א, שמו

נזיקין

העיסוק בדיני נזיקין מביא את האדם לזהירות מופלגת
בכבודו ובממונו של הזולת · ב, קמ
דיני נזיקין מבטאים את מיוזג מדת הדין עם מדת הרחמים
· ב, רלב

נזיר

הנזיר מולך על תאוותיו ולכן הוא בן חורין ומלך אמיתי ·
· ב, קצב

נח

בני דורו

גדלותו נשארה במדרגתו האישית ולא השפיעה על בני
דורו · א, לו
צדקותו הייתה לפני ה', אך לא באה לידי ביטוי בהשעה
על הציבור · א, לו
זה שלא התחבר אל בני דורו נחשב לחיסרון במעלת
הנהגתו · א, לו
מדרגתו לא אפשרה לו להתקרב לרשעים כדי להשיכם,
מחשש שיושפע מהם לרעה · א, מג
היה זקוק לסעד תמידי כדי שלא יושפע מבני דורו ·
· א, מד
נתבע על שלא ביקש רחמים על בני דורו קודם המבול ·
· א, נג

בניו

שלושת בני נח מייצגים שלושה דפוסים רוחניים הקיימים
בכל דור · א, מז

התיבה

הכאתו על ידי הארי הייתה בהשגחה, כדי לעוררו לעניין
הדאגה לאחר שנכשל בה · א, נד
השהייה בתיבה והדאגה לבעלי החיים היו חלק מתהליך
כפרתו של נח · א, נה
התיבה שימשה מקום של כפרה ותיקון ולא רק אמצעי
הצלה · א, נו
בדידותו של נח בתיבה סייעה לו להבין את חסרון
האחריות לכלל · א, נז
שיעור מידות התיבה רומז לאחריות האדם על כוח דיבורו
· א, נח

צדקותו

הצלת נח הייתה ביטוי לחסד מיוחד מעבר למה שהיה
ראוי מצד הדין · א, מד

העמידה בו

גם מעלת האבות נבנתה לאחר רצף של ניסיונות וקשיים
 . א, רצ
 עמידת האדם בניסיונות היא מן הגורמים המרכזיים
 לבניית מדרגתו הרוחנית . א, שפה
 העמידה בניסיון משעבדת את הגוף לרצון ה' . א, שפו
 מי שחוזה בעצמו צער ומצוקה מסוגל להבין ביתר עומק
 את סבלו של אדם אחר . ב, סב
 התיקון לכישלון בניסיון הוא עמידה מחודשת בניסיון ולא
 ביטולו . ב, רלט
 כל עמידה בניסיון מוסיפה כוח לקדושה ומחלישה את
 כוח הרע . ב, רפב

ניצול הזמן

אין לדחות תורה ומצוות לעתיד, משום שימי האדם
 מוגבלים . א, קלז
 יש לנצל תקופות של רווחה רוחנית כדי להתכונן לשעות
 של קושי וניסיון . א, רכח

ניצחון

עשוי שלא להיחשב ניצחון אמיתי כאשר הוא גורר ירידה
 רוחנית . א, שלה
 קיים רק כאשר הכובש מצליח להעמיד את ערכיו ולא
 לאמץ את ערכי זולתו . א, שלו

נישואין

בחירת הזיווג

מחייבת בחינת המעלות הרוחניות של הזיווג העתיד
 להיות יסוד הבית והדורות הבאים . א, קנג
 צריכה להיעשות מתוך ראיית עתידם הרוחני של הדורות
 הבאים . א, קנג

שלמות

לאחר הנישואין טרדות הבית והפרנסה עלולות להיעשות
 תירוץ לדחיית העלייה הרוחנית . א, קלז
 בעל ואשה יכולים להגיע לשלמות משותפת כאשר כל
 אחד ממלא בשלמות את תפקידו . א, קמח

תכליתם

מהווים הכנה להמשך הדורות לאחר הסתלקות האדם מן
 העולם . א, קנא
 מטרת הנישואין היא להעמיד המשך ההולך בדרך התורה
 והאמונה . א, קנג

האיש והאשה משלימים זה את זה בשילוב כוח השכל עם
 כוח הרגש . ב, קלד

האדם צריך להמשיך בדרכו למרות התנגדות הסביבה,
 ואדרבה בכך יתחזק . א, סד
 יוסף לא נכנע ליצרו גם כאשר החטא היה עשוי לכאורה
 להקל את מצבו האישי . א, קכח
 האבות קיבלו את הניסיונות באהבה מפני שראו בהם
 טובה נצחית . א, קסט
 עיקרה בשמירת האמונה והדבקות בה' במשך כל תקופת
 הניסיון . א, רכח
 ההגנה האלוקית והבטחת הישועה באות בעקבות עמידה
 יציבה ומתמשכת באמונה . א, רסט
 ערכה בכך שהאדם נשאר אותו אדם גם לאחר שעבר את
 המשבר . א, רסט

מתבטאת בכך שהאדם אינו משנה את עקרונותיו גם
 כאשר הדבר נראה משתלם . א, שט
 ההתמדה בעבודת ה' בכל יום מעניקה כוח לעמוד גם
 בניסיון מתמשך . א, שיד
 אף שהניסיון משתנה, עבודת ה' של האדם צריכה
 להישאר קבועה . א, שצ
 עזות דקדושה מעניקה לישראל את הכוח לעמוד
 בניסיונות ובגזרות השמד . ב, נט
 ישראל נמשלו לאבן מפני שאיומים ופיתויים אינם חודרים
 אליהם ואינם מזיזים אותם מאמונתם . ב, סא
 ישראל מסוגלים לעמוד בניסיונות קשים בזכות דבקותם
 באמת ובתורה . ב, רטו
 הידיעה על התועלת הגשמית שבשמירת הלשון מקלה על
 ההתמודדות עם היצר . ב, שעד

מהות

תקופה קשה עשויה להשפיע על האדם לטובה או לרעה,
 אך אינה משנה בהכרח את מהותו . א, מח
 גם גילויי השגחה גדולים אינם מביחים שינוי פנימי
 באדם . א, מט
 יש לבחון את נקודת הניסיון הפנימית ולא רק את המעשה
 החיצוני . א, קטז
 מגלה את מדרגתו הפנימית של האדם יותר מתקופות של
 הצלחה ורווחה . א, רסח
 מצבים הנראים כניסיון או כקושי עשויים להיות עצמם
 ביטוי של גאולה . א, רעא
 בשעת ניסיון מתברר אם ההשגה הרוחנית נעשתה קניין
 אמיתי בנפש . ב, צ

תכליתו

הניסיון האישי של הצדיק נעשה מקור הדרכה לדורות
 ולתלמידים . א, ריז
 עמידה נכונה בצער מזכה את האדם בקרבה מיוחדת
 ובהשראה רוחנית . א, רסז

נכרים

ההיבדלות מהם

יש למעט בקרבה אליהם אף כאשר אין אפשרות להימנע ממנה לגמרי · **א, רנה**
 ככל שהקרבה אליהם גדלה, גובר הצורך בהנהגה המחזקת את ההבדלה · **א, רעד**
 לעיתים הקב"ה מעורר את שנאת הגויים כדי לשמור על ההבדלה בין ישראל לעמים · **א, רעד**
 על ישראל להתרחק מהם גם כאשר משמעות הדבר היא הליכה נפרדת ובודדת · **א, רעה**
 ככל שהשפעתם פוחתת, כך מתחזקת האחדות הפנימית בישראל · **א, שפד**

הקרבה אליהם

ההתקרבות אליהם מבטאת את עומק הגלות אצל ישראל ואת הקושי הרוחני שבה · **א, רכב**
 המפגש עמם מחייב הכנה רוחנית ולימוד דרכי ההתנהגות הראויות · **א, רנב**
 חדירת אורחותיהם ודעותיהם מאיימת על מהותו הרוחנית של ישראל · **א, רעג**

נס

הזכיייה בו

הזכאות לנס אינה נקבעת רק לפי עוצמת צדקותם של היחידים אלא גם לפי אחדות הציבור · **א, שכ**

נס ואמונה

אינו משנה בהכרח את דרכם של הרשעים · **א, נא**
 יש לבחון כיצד להשתמש בו לחיזוק האמונה · **א, נג**
 יכול לשמש פתח לאמונה כאשר הוא מפנה את האדם אל הקב"ה · **א, נד**
 נס גלוי מקל על האדם להגיע לאמונה, אך אינו פסגת האמונה · **א, שמא**
 האמונה בנס עלולה להיות חסרה אם אין עמה הכרה בהשגחה המתמדת · **א, שמב**
 פרסום הנס חשוב, אך אינו מחליף את ההכרה בהנהגת ה' שבטבע · **א, שמב**

נסי יחיד וציבור

נס ליחיד עשוי להיות גדול מצד שינוי הטבע, אך אינו מעיד בהכרח על מעלת הציבור · **א, שטז**
 נס לציבור שונה במהותו מנס ליחיד, מפני שהוא תלוי במצבו הרוחני של כלל ישראל · **א, שטז**
 ניסים ליחידים עשויים לכלול שינויי טבע גדולים מאוד, ואף על פי כן אינם משתווים במעלתם לניסי הציבור · **א, שיז**

קריעת נהר משמשת דוגמה לנס שנעשה ליחיד ולסביבתו לצורך מצוה · **א, שיז**
 עוצמת הנס לבדה אינה קובעת אם ייקבע לו זיכרון לדורות · **א, של**

עניינו

משמעות הנס קשורה להתרוממות הרוחנית הנוצרת על ידי עמידה בניסיון · **א, שפו**

הניסים הגלויים מלמדים על מציאות ה' בדרך ברורה, אך אינם מצויים תמיד · **ב, שפז**
 התפעלות האדם מן הנס פוחתת כאשר הוא נעשה רגיל בעיניו · **ב, שפח**
 הניסים הגלויים מסוגלים לחזק גם מי שקשה לו להגיע לאמונה · **ב, שפט**
 כוחם של הניסים הגלויים להמחיש את האמונה במהירות ובבהירות · **ב, שפט**
 גדולי ישראל לא ראו בנס דבר מופלא יותר מן הטבע עצמו · **ב, שצא**
 גם התופעות הקבועות שבטבע הן ניסים מתמשכים · **ב, שצד**

נעורים

היצר מפתח את הצעיר לחשוב שעוד לפניו זמן רב להתעלות ושעתו טרם הגיעה · **א, קלז**

נעמה העמונית

אי-הכאת עמון נבעה מן התכלית העתידה של הופעתה בעולם · **א, רכב**
 הייתה מן התכליות שבגללן סיבב הקב"ה את המאורעות הקודמים · **א, רכב**
 מהותה הפנימית של הצלת לוט הייתה הכנה להופעתה בעולם · **א, רכב**

נעשה ונשמע

קבלת התורה מחייבת שהעשייה תבוא מתוך הבנת השכל ולא מתוך רגש בלבד · **ב, קלה**
 מבטאים קבלת רצון ה' קודם להבנתו · **ב, תב**

נפש

הכרת האמונה מגלה את מעלתו הרוחנית של האדם · **א, צו**
 נפשות ישראל הן המשכן האמיתי להשראת השכינה · **ב, רנג**
 חטאי הדיבור פוגמים בחלק הרוחני של האדם · **ב, שעה**

הרחמנות על הזולת מביאה את האדם להשתתף בצערו ולשאת עמו בעול · **ב, ס**

נשים

נשים צדקניות שאבו את דרכן ממדרגתה ומפועלה של שרה · **א, קס**

נשמה

אחדות ישראל

לכל נשמה מישראל אחיזה באות אחת בתורה · **ב, רמו**
מצד הנשמה כל ישראל מאוחדים ואין ביניהם פירוד ·

ב, רמז

מחצית השקל מכפרת על הפגם באחדות הראויה מצד נשמות ישראל · **ב, רמח**

מהותה

היא מקור כוח הדיבור של האדם · **ב, שעה**
תפקידה לרומם את החומר ולהעלותו לקדושה · **ב, שעה**
שלמותה מאפשרת לרומם ולקדש גם את הגוף · **ב, שעו**

הנשמה היא מתנת שמים, ואילו עיקר שכרו של האדם בא על עבודתו העצמית · **א, כח**

כאשר היא מנהיגה את האדם הוא חי כבר בעולם הזה במבט של עולם הבא · **א, קסח**

שואפת מטבעה אל התורה, המצוות והדבקות בה' · **א, רכט**

היא הקובעת את משמעות הגלות והגאולה אצל ישראל · **א, רעג**

נשמת ישראל הייתה היעד המרכזי של גזירות יון ·

א, שלב

היא זהותה האמיתית של האדם ולא גופו · **א, תי**

נשמה יתירה

מה שנקנה בעבודת האדם מתקיים יותר ממה שניתן במתנה · **א, רמב**

הסתלקותה במוצאי שבת מחייבת חיזוק רוחני לקראת ימי החול · **א, רנב**

נשמה יתירה הבאה מכוח עבודת האדם אינה מסתלקת ממנו · **ב, צ**

נתינה

האדם מכניס חלק מעצמו אל הדבר או אל האדם שלו הוא נותן · **א, שג**

יוצרת קשר עמוק יותר מן הקבלה · **א, שג**
מוכיחה שהאדם מסוגל לחשוב גם על אחרים · **א, שצה**

נצח ישראל

מושתת על דבקות מתמדת בתורה ובהתחדשותה · **א, קפא**

יש לבחון מאורעות מתוך מבט של דורות ולא מתוך ראיית ההווה בלבד · **א, רחצ**

נצחון

נקבע לפי השאלה האם הושגה התכלית שלשמה יצאה האומה למלחמה · **א, של**

הניצחון האמיתי הוא הצלחת השרשת התרבות אצל העם המנוצח · **א, שלא**

פעמים רבות הניצחונות המדיניים בתקופת בית ראשון לא הולידו עלייה רוחנית · **א, שלה**

ניצחונם של ישראל תלוי בבחירה בתורה ולא בכוח החרב · **ב, רו**

נצחיות

הוא אמת המידה להערכת כל הצלחה וכל הישג · **א, קפ**
קיימת רק במה שמושרש בתורה · **א, קפ**

נקדימון בן גוריון

בתו ירדה מעושר רב לעוני קשה מחמת חסרון הצדקה הראויה בבית אביה · **ב, ז**

נענש לא מפני שנמנע לגמרי מצדקה, אלא מפני שלא נתן כפי עושרו · **ב, ז**

נקיות

שלמות העבודה היא כאשר אין בה תערובת של טובת עצמו · **א, צא**

מעשה הנעשה ללא נגיעה אישית זוכה לשכר גדול יותר · **א, קז**

נקמה

הימנעות מנקמה במי שפגע באדם היא גבורת נפש מיוחדת · **א, קכח**

יוסף הוכיח שאפשר להתגבר על הרצון להיפרע ממי שפגע באדם · **א, שסא**

במלחמת עמלק נצטוו ישראל לכוון לנקמתם ולא לנקמת כבוד ה' · **ב, רפח**

נשיאה בעול

השתתפות בצער הזולת אינה מסתיימת בהרגשת הכאב אלא מביאה את האדם לסייע בגופו בפועל · **ב, מד**

סור מערע

ההתרחקות מן החטא מקרבת את האדם לבחינת "אדמה לעליון" · **א, כט**
 דורש התגברות על מידות ותאוות המושכות את האדם לעבירה · **א, קכט**
 ההתרחקות מן החטא היא חלק מקיום מחיית עמלק בזמננו · **ב, רפג**

סיום

עיקר חשיבותו של מעשה נקבעת בגמרו יותר מאשר בתחילתו · **ב, לז**
 גם התחלה גדולה ומוצלחת נחשבת חסרה כאשר אין לה המשך וקיום עד השלמת התכלית · **ב, מ**

סייג

הגבלות רוחניות מגינות על האדם מפני התפשטות שלילית · **א, ערב**

סייעתא דשמיא

יש אדם הזקוק לה כדי לעמוד בניסיונות, ויש מי שעומד מכוח בירורו הפנימי · **א, מד**
 נדרשת להצלחת האדם, אך אינה מחליפה את חובתו לעמול · **א, רמ**
 ההשלמה של עבודת האדם באה מן השמים לאחר שהאדם מילא את חלקו · **א, רסב**

סימני טהרה

משמשים משל להבחנה בין מציאותות של בירור לבין מציאותות של ערבוב · **א, רסד**

סכנה

הידיעה המוקדמת על שנאת האחים לא החלישה את נכונותו של יוסף לקיים את רצון אביו · **א, רצה**

סליחה

כוחו של יוסף למחול לאחיו נעשה יסוד לדורות · **א, שפב**
 טענת יצחק "פלגא עלי ופלגא עליך" נאמרה כדי לעורר רחמים על ישראל · **ב, שיב**

סמיכת גאולה לתפילה

המחלוקת אם נוהגת גם בערבית תלויה בשאלה אם התחלת הגאולה בלילה נחשבת כבר לגאולה בעלת ערך · **ב, לה**

הנתינה צריכה לבטא את לבו של הנותן ולא רק את ממונו · **ב, רעג**

סביבה רעה

החיים בין רשעים מחייבים דרך הנהגה מיוחדת הנלמדת מן התורה · **א, רטז**
 ההתמודדות עמה מחייבת הכנה מוקדמת ולא הסתמכות על הכוחות הקיימים בלבד · **א, רכז**

סבל

ערכו נמדד ביחס לרווח הנצחי שהוא מביא · **א, קסו**
 יש לראותו כחלק מתהליך בניין ולא כמצב חסר תכלית · **א, רצד**

סבלנות

מונעת את התפשטות אש המחלוקת · **א, שצז**

סדום

חטאם היה בעיקר בעניינים שבין אדם לחבירו · **א, סט**
 חשש מהשפעתו הרוחנית של אברהם על אנשיו · **א, צה**
 תפילתו של אברהם על סדום הייתה אפשרית מפני שלא היה שם ציווי · **א, קיח**

סדר זרעים

מבטא את קידוש עבודת הקרקע באמצעות התורה · **א, רי**
 ריבוי דיניו מבטא את הצורך לקדש את עבודת הקרקע · **א, רפא**

סוטה

מצות עפר סוטה ניתנה לישראל בזכות מידת הענווה המאפשרת קיום חוק בלא הבנה · **ב, שב**

סוכות

זכות חג הסוכות נמשכה ממעשיו של אברהם · **א, קט**
 חג הסוכות מכון כנגד היציאה מן השעבוד העצמי ליצר הרע · **ב, נא**

סולם יעקב

מסמל את העלאת המציאות הארצית אל מדרגת שמים · **א, רלד**
 מבטא את היכולת להתחיל מן הארציות ולהעלותה עד למדרגת שמים · **א, רעט**

סנהדרין

כאשר כל הדיינים מחייבים ואין דעה חולקת, חסר בירור שלם של הדין · **א, סב**
נמשלה לבאר שממנה שואבים את מי התורה וההלכה ·
א, רמט

סעודה

איסור הסחה בשעת הסעודה נתפרש כרמז לכך שאין להעמיד את הרוחניות כחשובה יותר מן האכילה כאשר גם האכילה עצמה נעשית לשם שמים · **א, תטו**
אין לראות בה בהכרח פגם רוחני, גם בזמנים קשים, אם היא נעשית בדרך הראויה · **א, תיח**

סעודת מצוה

סעודה הנערכת בתחילת מצוה נחשבת סעודת מצוה כאשר היא מחזקת את האפשרות להביאה לידי גמר ·
ב, לז

סעודת פורים

נקבעה מפני שההצלה הייתה על חיי הגוף · **ב, רפא**

ספחת

רומזת להתחברות לאנשים שאינם הגונים · **ב, שסח**

ספר תורה

ספר התורה התלוי בזרועו של המלך מלמד שחובת התורה להתלוות אל מעשיו והנהגתו בפועל · **ב, יא**
סעודה בתחילת כתיבת ספר תורה נחשבת סעודת מצוה בעיקר מפני שהיא מסייעת להביא את המצוה לידי גמר ·
ב, לז

התורה נכתבת בלא ניקוד וטעמים כדי שתכלול את כל רובדי פירושה · **ב, פ**
מעלתו תלויה גם בטהרת המחשבה שהייתה בכל שלבי הכנתו · **ב, רס**

עבד עברי

עבדות וממון

פתיחת דיני עבד עברי לאחר מתן תורה מלמדת על היחס הראוי לממון · **ב, קס**
מכירת הגנב לעבדות מלמדת עד כמה רדיפת הממון עלולה להשפיל את האדם · **ב, קסד**

עניינו

פתיחת פרשת המצוות בדיני עבד עברי מלמדת על מעלת המצוות שבין אדם לחבירו · **ב, קלח**
התואר "עברי" מלמד על מהותו הרוחנית של העבד ולא רק על השתייכותו לעם ישראל · **ב, קנב**
הקונה עבד עברי צריך לזכור שגם הוא עבד להקב"ה ואינו אדון מוחלט · **ב, קנז**

עבדות

קיום המצוות מחמת ציווי ה' ולא מחמת הבנת טעמן הוא עבדות אמיתית · **ב, רצט**
שלמות עבדות ה' תלויה בקבלת מידות העבדות וההכנעה · **ב, שלט**

עבודה זרה

בישראל

שבט לוי לא עבדו עבודה זרה במצרים · **ב, שלב**
כאשר ישראל מאוחדים אין מידת הדין פוגעת בהם אף אם נכשלו בעבודה זרה · **ב, שמח**

ההתגברות עליה

חינוך וסביבה הרוויים בעבודה זרה לא מנעו מאברהם ושרה להגיע לאמונה שלמה · **א, קמו**
יציאת אברהם ממנה אל האמונה נבעה מהתבוננותו האישית · **א, שמט**
יתרו היה שקוע בכל סוגי העבודה הזרה קודם שהתקרב לקדושה · **ב, קיד**
אברהם אבינו עמד יחידי כנגד כל העולם העובד עבודה זרה · **ב, שפג**
האמונה בבורא העולם עוקרת את יסוד העבודה הזרה ·
ב, שפו

שורשה

העולם כולו היה שקוע בה קודם הופעת אברהם · **א, עה**
רדיפת הממון עלולה להביא את האדם לבחינה של "עגל הזהב" · **ב, קסד**
יסודה בקלקול הדעת והנפש · **ב, שעד**

עבודה עצמית

מעלתה

מעלת מה שהאדם קונה בעמלו גדולה ממעלה שניתנה לו במתנה ללא יגיעה · **א, רלח**
עדיפה על פני זכות ייחוס או יתרון טבעי שאין האדם שותף ליצירתו · **א, רלח**
היא היסוד שעליו נבנית גדלות אמיתית · **א, שמט**

קניינה

יוצרת קניין קבוע שאינו ניטל מן האדם · **א, רמב**
דבר שהאדם עמל עליו נעשה יקר לו יותר מדבר שקיבל
בלא יגיעה · **א, רמג**
היא המעניקה קיום נצחי גם למתנות רוחניות · **א, רמד**
היא היסוד לקיומם של כל קניין והשגה רוחניים · **ב, פט**

עבודת ה'

בכל תחומי החיים

נדרשת גם מחוץ לבית המדרש ובתוך עיסוקי החיים ·
א, קפג
נדרשת גם בשעת העיסוק בענייני העולם ולא רק בבית
המדרש · **א, ריב**
אינה מוגבלת לשעות של תפילה ולימוד אלא מקיפה את
כל תחומי החיים · **א, רלג**
מתקיימת גם בעיסוקי החול כאשר הם מכוונים לשם
שמים · **א, רלג**
גם מעשים הנראים כחולין יכולים להיעשות חלק מעבודת
ה' · **א, שיד**
אינה מוגבלת לתורה ולתפילה, אלא כוללת גם אכילה
הנעשית לתכלית רוחנית · **א, תטז**

דרכיה

דרכי החינוך אליה משתנות לפי התפתחותו הרוחנית של
כל דור · **א, לה**
יש מי שעיקר שליחותו בהתכנסות פנימית, ויש מי שעיקר
שליחותו ביציאה אל הציבור · **א, צו**
שני בני אדם יכולים להגיע לשלמות משותפת כאשר כל
אחד ממלא בשלמות את תפקידו · **א, קמח**
מי שהתקרב לה' בדרך מסוימת ראוי להמשיך ולהתחזק
באותה הדרך · **א, קפז**
יש המגיעים מן האהבה אל היראה ויש המגיעים מן
היראה אל האהבה · **א, קפט**
מחייבת שילוב נכון בין חיים פנימיים לבין מעורבות עם
הציבור · **א, רה**
דרכה משתנה בהתאם למקום ולמצבו של האדם,
והדרכתה מצויה בתורה · **א, רטז**
כוללת שני מסלולים משלימים - עבודה פנימית ועבודה
הפונה כלפי חוץ · **א, רמו**
דרך עבודת ה' של כל אדם צריכה להתאים לתכונות
ולכוחות המיוחדים שניתנו לו · **ב, נד**
יש להשתמש במידת העזות במקום הראוי לה בעבודת ה'
· **ב, רטז**
ההכרה שכל אשר לאדם מאת ה' מסייעת להקדיש את
חייו ואת אשר לו לעבודתו · **ב, שסג**

לשם שמים

עלולה להפוך למעשה חיצוני כאשר אינה נעשית מתוך
מסירות פנימית · **א, מז**
ערכה השלם הוא כאשר היא נעשית לשם רצון ה' בלבד
ולא לתועלתו האישית · **א, צא**
מחייבת להעמיד את רצון ה' מעל הרגש והנטייה האישיים
· **א, קו**
שלמותה ניכרת ביכולת לעשות מעשים הנראים מנוגדים
זה לזה מתוך יסוד אחד של עשיית רצון ה' · **א, קז**
אין לפסוח על שתי הסעיפים אלא להיות מסור כולו
לעבודת ה' · **ב, שיד**
צריכה להיעשות לשם שמים ולא לשם כבוד הבריות ·
ב, שכ

מהותה

עניינה שליטת החלק הרוחני על הנטיות החומריות ·
א, כח

עמידה בניסיון

התנגדות חיצונית אליה עשויה להביא להתעצמות
ולהתחזקות · **א, ס**
ההתנגדות כלפיה עשויה לחזק את האדם בדרכו
ובאמונתו · **א, סג**
התנגדות הסביבה עשויה להעמיק את דבקות האדם
בדרכו · **א, סד**
המקומות שזוכרה בהם "קרן" מורים על בחינות מיוחדות
של התגברות בעבודה · **א, קכד**
אין מצב קשה המצדיק סטייה מרצון ה' · **א, קכח**
ההתמדה בעבודת ה' בכל יום מעניקה כוח לעמוד גם
בניסיון מתמשך · **א, שיד**

שלמותה

שלמות בעבודת ה' מתבטאת גם ביכולת להשפיע על
הרחוקים · **א, מא**
שלמותה כוללת בירור פנימי עמוק המאפשר עמידה
איתנה בכל מצב · **א, מה**
המקדיש את עצמו לעבודת ה' זוכה שה' יהיה חלקו
ונחלתו · **א, קל**
התמסרות שלמה אליה עשויה לדרוש פרישה מדרכי
החיים המקובלות אצל רוב בני האדם · **א, קל**
שלמותה מחייבת יחס נכון הן כלפי הקב"ה והן כלפי בני
אדם · **א, שכד**
אין מעלה בעבודת ה' המצדיקה גרימת צער לאדם אחר ·
ב, יט
דווקא בשעת התעלות ועיסוק בקדושה עלול האדם שלא
להבחין כראוי בצער הזולת · **ב, כ**
שלמות העבודה היא במיזוג כוח השכל עם כוח הרגש ·
ב, קלד

קידוש האדם מלמטה הוא התנאי לקידושו מלמעלה ·
א, רסב

תכליתה

הקב"ה נתן לאדם את הכלים הדרושים, אך השאיר בידו את מלאכת ההשלמה · **א, ח**
תפקיד האדם הוא להביא את הבריאה מן ההכנה אל הגמר והשלמות · **א, ח**
בהשלמת הבריאה ובתיקון עצמו נעשה האדם כביכול שותף להקב"ה במעשה בראשית · **א, ט**
הנשמה, השכל ורגשי הלב הם כלים שניתנו לאדם כדי להביא את עצמו לשלמות · **א, ט**
חסרון השלמות שבו נברא האדם הוא עצמו חלק משלמות בריאתו, משום שעל ידו הוא זוכה לעמול ולהשתלם · **א, ט**
שלמות רוחנית נבנית במשך שנים רבות של עמל הדרגתי · **א, עג**

עבודת האדמה

ריבוי המצוות שבה נובע מן הצורך לקדשה · **א, ריא**
אצל ישראל נועדה להתקדש באמצעות התורה והמצוות · **א, ריב**
כאשר היא כרוכה בתורה נעשית עצמה כלי לכפרה · **א, ריב**
מפני שהיא מקרבת את האדם לחומר, התורה הקיפה אותה במצוות רבות · **א, רפא**
כאשר היא נעשית על פי התורה היא מגיעה למדרגת עבודת קודש ממש · **א, רפג**

עבודת הלב

משתנה מאדם לאדם ואינה אחידה אצל הכול · **א, קפט**
מתאפיינת בפעולה פנימית שאינה תלויה בגילוי כלפי הבריות · **א, רמו**
אין לה מסלול אחיד לכל בני האדם אלא היא מותאמת לכל יחיד · **א, רמז**

עבודת המידות

היא תנאי מוקדם להשגת הנבואה · **א, עג**
משתנה מתקופה לתקופה ומאדם לאדם לפי צורכי נפשו · **א, רמז**

עבירה

עיקר עניינה של עבירה לשמה הוא שהכוונה הפנימית היא לשם מצוה ולא לשם תאוה · **א, שעא**
כל עבירה מחזקת את כוח השטן וממילא את כוחו של עמלק · **ב, רפב**

שלמות עבודת ה' היא בהקדמת השכל והדעת להתעוררות הרגש · **ב, קלז**
אין די בעצם קיום המצוות, אלא יש לקיימן בהתלהבות ובשמחה · **ב, רעא**
שלמות עבודת ה' תלויה גם בטהרת כלי הדיבור · **ב, שעח**

תקופות ומצבים

לכל גיל ותקופה ניסיונות משלהם, והאדם נדרש לעבוד את ה' בהתאם למצבו · **א, קלג**
אין לאפשר לשינויי החיים להביא להתרפות מן התורה ומקיום המצוות · **א, קלו**
בכל שלב בחיים קיימים כלים ותנאים מיוחדים שבאמצעותם ניתן לעבוד את ה' בשלמות · **א, קלה**
על האדם לזהות בכל מצב מה ניתן ונדרש ממנו לעשות באותה שעה · **א, קלח**
אדם נדרש לשמור על רוממותו גם לאחר שינוי משמעותי במקום מגוריו · **א, קלט**
שלמותה היא כאשר האדם נשאר נאמן לדרכו בכל מקום ולא רק בסביבה רוחנית · **א, קצט**
נמדדת ביכולת לעמוד באותה מדרגה הן בעוני והן בעושר, בשפע ובמחסור · **א, שצא**

שלווה היא אמצעי המאפשר לאדם להתמסר יותר לתורה ולעבודת ה' · **א, רפה**

עבודת האדם

בחירה והתגברות

על האדם להסיר את ערלת לבו המונעת ממנו לשמוע בקול ה', התורה וחכמיה · **א, י**
עיקר מעלת האדם נובעת מן ההתמודדות עם החומר ולא מן הנשמה שניתנה לו במתנה · **א, כח**
האדם יכול לבחור גם כנגד נטיותיו הטבעיות · **א, ל**
כל עוד נשאר באדם חשש להימשך אחר הרע, קיימת בו זיקה מסוימת אליו · **א, מה**
על האדם להגיע למצב שאינו מתבייש לנהוג על פי התורה גם ברבים · **א, מה**
יסודה בהעמדת הנשמה כמנהיגה של הגוף · **א, רכט**

לפי כוחותיו

אינה נקבעת באופן אחיד אלא לפי כוחותיו ותכונותיו של כל יחיד · **א, קפט**
לכל אדם דרך פנימית המיוחדת לו בעבודת ה' · **א, קפט**

סייעתא דשמיא

מורכבת משני שלבים: 'גיעת האדם ולאחריה מתנת ה' · **א, רסא**

עובר

קדושת האם מלווה את התפתחות הילד עוד לפני לידתו
· א, קצב
מצבה הרוחני של האם משפיע על נפש העובר · א, קצב
נפשו מושפעת מן המעשים, מן המאכלים ומן האווירה
הרוחנית של האם · א, קצב
יציאתו לעולם נחשבת כירידה רוחנית גדולה · ב, שנח

עול תורה

הוא ההגנה הנדרשת דווקא כאשר האדם זוכה למנוחה
ולשפע · א, רפב

עולה

מכפרת על חטא הגאווה · ב, שסז

עולם הבא

הכנה אליו

ראוי לשאת ייסורים בעולם הזה כדי לזכות למדרגה
גבוהה בעולם הבא · א, קסו
מעלתו נקנית באמצעות העמל והייסורים שבעולם הזה ·
א, שב

מעין עולם הבא

המכוון את חייו לעולם הבא זוכה לטעום ממנו כבר
בעולם הזה · א, קסח
טעימה ממנו בעולם הזה נובעת מהתרוממות האדם מעל
משיכות החומר · א, קסט

תכלית החיים

ערכי החיים משתנים לחלוטין כאשר העולם הבא נעשה
מרכז חייו של האדם · א, קסה
עניינו כתכלית החיים שבעולם הזה · א, קסח
קורת רוח בעולם הבא גדולה מכל תענוגי העולם הזה ·
א, קסט
הוא הטרקלין שלמענו ניתנו חיי העולם הזה · א, תט

עולם הזה

טובתו

טובתו של הצדיק אינה מטרה לעצמה אלא כלי להשגת
שלמות רוחנית · א, רפה

עבודת האדם בו

דווקא בעולם השפל והחומרי יכולה מידת האמת לצמוח
ולהתגלות · א, טו

המדבר לשון הרע מקבל על עצמו מחלק מעבירותיו של
מי שדיבר עליו · ב, שפ

עברי

בישראל

המצרים ביקשו לבטל את ה"עבריות" שב ישראל ולהפכם
לחלק מן העם המצרי · ב, סז
משה ואהרן הזכירו לפני פרעה את "אלוקי העברים" כדי
להדגיש שישראל נבדלים במהותם משאר האומות ·
ב, סח
"אלוקי העברים" מבטא את ייעודם של ישראל להיבדל
מדרכי האומות · ב, קנו

משמעותו

התואר "עברי" מבטא את היותו של אברהם נבדל מכל
העולם באמונתו בה' · ב, סה
יונה הנביא כינה עצמו "עברי" מפני שהיה היחיד שהאמין
בה' בין עובדי האלילים · ב, סו
מבטא את הכוח שלא להתפעל מן הרבים כאשר הם
עומדים כנגד האמת · ב, סו
התואר "עבד עברי" מלמד על מהותו הרוחנית של העבד
ולא רק על השתייכותו לעם ישראל · ב, קנב
מבטא את כוחו של האדם להיבדל מן הרבים כאשר הם
סוטים מן האמת · ב, קנד

עגל הזהב

שורש חטא העגל היה הפיכת הזהב למרכז חייו של האדם
· ב, קסד

עגלה ערופה

מלמדת את גודל האחריות המוטלת על הציבור לשלומו
ולצרכיו של כל יחיד העובר בקרבו · א, שכה
מטרת עגלה ערופה היא שלא להניח לאסון להפוך לדבר
שבשגרה · א, שכו
אין ללמוד ממנה לבטל את מצות מחיית עמלק · ב, רצב

עגמת נפש

עשויה לשמש מנוף לעלייה רוחנית כאשר האדם מקבלה
באמונה · א, רסו

עובדיה

יראתו התבטאה במסירותו לפרנסת נביאי ה' אף במחיר
אישי · א, שמו
צמח ליראת שמים למרות מוצאו מאדום וללא השפעה
סביבתית מסייעת · א, שנ

ניסיונו

התעשרות פתאומית עלולה להביא את האדם לגאווה, לתאוות ולשינוי דרכו · **א, קלה**
לאחר שאדם מתבסס כלכלית היצר עלול לפתותו לנצל את זמנו להנאות במקום לתורה · **א, קלז**
ריבוי טובה והצלחה עלולים להטות את האדם מדרך הישר · **א, קמד**
עלול לעמעם את הכוחות הרוחניים כאשר הוא נעשה למטרה בפני עצמה · **א, רצא**
ניסיונו דורש מן האדם שלא לתת לשפע להרחיקו מן הקב"ה · **א, שפז**
שלמות העמידה בניסיונו היא כאשר האדם אינו נעשה משועבד להנאותיו · **א, שפז**
רדיפתו עלולה להביא את האדם לעיוות דרכו ולהשפלתו · **ב, קסג**
ריבוי השפע עלול להביא את האדם לידי גאווה ושכחת ה' · **ב, רמ**

תכליתו

אין לראותו כרכושו הפרטי של האדם אלא כפיקדון שהופקד בידו · **א, קב**
ניתן לאדם כדי שיעשה בו טוב וישר ולא כדי שילך אחר תאוות לבו · **א, קמה**
ככל שהשפע גדול יותר כך גדלה מחויבותו של האדם לעבודת ה' · **א, שפח**
אינו נשאר ביד האדם לאחר מותו ולכן אינו יכול להיות תכלית חייו · **א, תז**

ריבוי העושר מגדיל את שיעור החיוב המוטל על האדם בצדקה · **ב, ז**
על האדם לזכור את כוראו גם בשעת הצלחה כדי שלא יגיע לידי גאווה · **ב, רמא**

עזות

מקומה

אף עזות ורחמנות, שהן מידות מנוגדות, יכולות לדור יחד כאשר כל אחת מופעלת במקום הראוי לה · **ב, ס**
אין לקנותה כטבע קבוע, אלא להשתמש בה רק בשעה ובמקום הראויים · **ב, ריב**
יש להשתמש בה רק לצורך עבודת ה' · **ב, ריב**
נצרכת לעבודת ה', אך עלולה להיות חטא כאשר היא מופנית שלא כראוי כלפי הבריות · **ב, ריב**
עזות הבאה מתוך כעס, גאווה או בקשת כבוד אינה העזות הראויה · **ב, ריג**

אינו עומד בניגוד לתורה אלא נועד להיות מונהג על ידה · **א, קפב**
מאופיין בהתמודדות מתמדת עם ניסיונות, כאבים וייסורים · **א, רסו**
מוגדר כמקום של התמודדות ועבודה ולא של מנוחה · **א, תח**

תכליתו

ראוי לראותו כמציאות חולפת וכחלום עובר · **א, כד**
אינו אלא פרוודור המוביל אל התכלית הנצחית · **א, קסד**
אינו תכלית החיים אלא אמצעי להכנה לעולם הבא · **א, תח**

עוני

מעלתו

חיי דוחק ושפלות עשויים להביא את האדם להכנעה ולהתקרבות אל ה' · **ב, רמ**
העניות מסייעת לשבור את גאוות האדם ולקרבו לעבודת ה' · **ב, רמא**

ניסיונו

ניסיונו מחייב את האדם להמשיך לעבוד את ה' למרות המחסור והצער · **א, שפז**
אינו מונע מן האדם להגיע למעלות רוחניות עליונות · **א, שפט**
ניסיונו אינו פחות קשה מניסיון העושר, ואף בו אפשר להגיע לשלמות · **א, שפט**

עונש

כל פרט בעונשו של האדם מכוון ללמדו ולתקנו · **א, נד**
עונש אמיתי נועד להביא את האדם לתיקון ולא רק להענישו · **א, נו**
התורה מביאה בחשבון גם את הפגיעה בכבוד האדם בקביעת עונשו · **ב, שלט**

עושר

השימוש בו

עושר שאין עמו רחמים ונתינה חסר את מעלת הכבוד והברכה · **א, קמ**
יכול לרומם את האדם כאשר הוא מביאו לאמונה, לצדקה ולחסד · **ב, קסג**
הוא מעלה רק כאשר משתמשים בו לצדקה, לחסד ולהחזקת התורה · **ב, קפט**
שימוש בו לרדיפת הוולת ולעשיית עוול מבטל את מעלתו · **ב, קצ**

ראוי להשתדל לצרף יהודים נוספים לעלייה למקום
השראת השכינה · **ב, כ, קע**

עם

כל עם מבקש להפיץ את אמונותיו, תרבותו וערכיו אל
עמים אחרים · **א, שלא**

עם הארץ

אדם החסר ידיעת תורה עשוי בכל זאת להיות בעל מעלה
גדולה מכוח הנהגתו המתוקנת עם הבריות · **א, שכה**

עם ישראל

דרכם לדורות

מהלכם לדורות מאופיין בכך שהשפל והסבל קודמים
לישועה ולגדולה · **א, רס**
גם כאשר הם בבחינת "צאן טבחה", עתידים הם להגיע
לרוממות ולגאולה · **א, רסא**
גדולתם העתידה מתבררת מתוך מהלכו של יוסף, שעלה
מן השפל אל הגדולה · **א, שלח**
פרנסתם בידי יוסף נעשתה בהשגחה מיוחדת כחלק
מעיצוב עתידה של האומה · **א, שעב**

הבדלתם מן האומות

קיומם כאומה נשמר באמצעות תנועה המונעת התקשרות
והתבוללות בין האומות · **א, ערה**
טובתם אינה עומדת לזכות האומות כאשר לא התכוונו
להיטיב עמם · **א, רכג**
הבדלת ישראל מן העמים היא יסוד בקיומם הרוחני ·
א, רנז

ייחודם נשמר באמצעות הימנעות מהתחברות לאומות
המטשטשת את זהותם · **א, רעה**

כוח קיומם

כוח קיומם לדורות נובע מאמונתו של אברהם אבינו ·
א, עא
פיוזרם בין הארצות עשוי לשמור על קיומם הרוחני לאורך
הדורות · **א, ערה**

האבות כללו בקרבם את הדורות העתידים, ומעשיהם
הטביעו את כוחם בכלל ישראל לדורות · **א, קי**
הייסורים שעברו יוצרים קשר עמוק אל המתנות
האלוקיות שניתנו להם · **א, שה**

מהותם

כנסת ישראל היא בת זוגה של השבת, ובחיבורן מתקיים
"יעודן" · **א, כ**
צריכים להיות רכים כלפי הקב"ה ותקיפים כלפי
המבקשים לעקור את התורה · **א, מב**

עזות דקדושה

מכוונת כנגד אומות העולם וגזירותיהן, ומכוחה עומדים
ישראל בניסיונות · **ב, נח**

מידת העזות הכשירה את ישראל לקבל את התורה
ולעמוד בקיומה במסירות נפש · **ב, נט**
הסבל והניסיונות שבגלות מצרים הטביעו בישראל את
כוח העמידה על דתם · **ב, סב**
במלחמה על האמונה והתורה יש לנהוג בעזות דקדושה
ולא בהכנעה · **ב, עב**

מעלתה היא העמידה על האמת גם מול קשיים ופיתויים ·
ב, רטו

עניינה עמידה על הדרך מבלי להתפעל מלחצי הסביבה ·
ב, רטז

נדרשת כדי שלא להתפעל מלחצי הסביבה בענייני תורה
ומצוות · **ב, ריז**

עייפות

טענתה נבחנת לפי נכונות האדם להתגבר עליה לצרכים
אחרים · **א, שסד**

עילוי נשמה

האדם יכול להמשיך לזכות באמצעות בניו גם לאחר
פטירתו · **א, קסז**

עין תחת עין

חיוב ממון במקום פגיעה בגוף מבטא את המתקת הדין
ברחמים · **ב, רלב**

עיר הנידחת

קיום מצות עיר הנידחת אינו מטביע באדם אכזריות ·
ב, רצה

עירובין

מסמלים את היכולת להתחבר אל הציבור במקום ובמידה
הנכונים · **א, רה**

עלות השחר

התגברות החושך קודם עלות השחר מבטאת את
התעצמות ההפך · **א, סג**

עלייה לרגל

העלייה למשכן ולמקדש מחזקת את הקדושה, האמונה
ויראת השמים · **ב, קע**

תורה ואמונה

בכוח התורה להתאחד ולהיקשר לחטיבה אחת · **א, ב**
 דרכו אינה נקבעת על פי השכל האנושי בלבד, אלא
 מיוסדת על הנהגת התורה · **א, יא**
 ניצחונם על אויביהם ועל כוחות הכפירה תלוי בדבקות
 באמונה שקיבלו מאברהם אבינו · **א, עא**
 ניצחונם תלוי בבחירה בתורה ולא בכוח החרב · **ב, רז**
 כלל ישראל קיבלו את התורה באמצעות שליחותו של
 משה · **ב, שלא**
 אמונתם מיוסדת על הכרת הנהגת ה' גם מתוך סדרי
 הטבע · **ב, שצ**

עמל

גורם לדבר להיות חלק מאישיותו של האדם · **א, שג**
 משנה את יחס האדם אל מה שקנה והופך אותו לחלק
 ממנו · **א, שה**

עמל התורה

מהות

הבנת התורה על בוריה דורשת ויתור על הנוחות ועמל
 מתמשך · **א, קכט**
 כולל הן בירור מעמיק של הסוגיות והן כתיבת תשובות
 ופסקי הלכה · **א, קפא**

קניין התורה

הוא יסוד לקניין אמיתי וקבוע של מעלות רוחניות ·
א, רמ
 העמל הוא הקדמה הכרחית להארת ההבנה בתורה ·
א, רצב
 הופך את התורה לחלק מעצמותו של הולמד · **א, שה**

גורם לכך שהתורה תיקבע בנפש האדם בקביעות ·
ב, פח

עמלק

המלחמה בו

נפילתו באה על ידי זרעם של בנימין ויוסף, שהיו מתוקנים
 במצות כיבוד אב · **א, קצז**
 ניצחון ישראל עליו בא בכוח התורה ולא בכוח הזרוע ·
ב, רט
 יהושע נבחר לעמוד בראש המלחמה בו מטעמים
 המיוחדים למהותה של מלחמת עמלק · **ב, רפה**
 המלחמה בו צריכה לבוא מצד נקמת ישראל ולא מצד
 נקמת כבוד שמים · **ב, רפח**

ניתן להבחין בקרבם בשלוש מדרגות רוחניות המקבילות
 לשם, חם ויפת · **א, מז**
 הקמת עם ישראל הייתה התכלית הפנימית של נישואי
 יצחק ורבקה · **א, רכד**
 שייכותם הרוחנית לרחל מבטאת את חיי הפנימיות של
 האומה · **א, רמח**
 מיעקב נקבעה בנפש ישראל נטייה פנימית אל הטוב ·
א, רסד

גם בדורות ירודים קיימת בהם מלכות פנימית שאינה
 בטלה · **א, שדמ**
 מידת החסד שזורה בתולדותיהם והייתה מקור למתנות
 ולמעלות גדולות · **ב, ג**
 דרכם ההיסטורית היא לעבור תחילה דרך קושי וגלות
 ומתוכם להגיע לגדולה ולגאולה · **ב, ל**
 יציאת מצרים קבעה את גילוי מלכות ה' בבחינת "אלוקי
 ישראל" · **ב, לד**

עזות ורחמנות, אף שהן מידות מנוגדות, משלימות זו את
 זו בשלמות אופיים של ישראל · **ב, סא**
 ייחודם הוא להיות נבדלים מאומות העולם ולשמור על
 זהותם הרוחנית · **ב, סח**
 אינם כפופים למערכת המזלות אלא להנהגתו הישירה
 של הקב"ה · **ב, קא**
 לעתיד לבוא יהיו שייכים בשלמות לצד הקדושה בלבד ·
ב, שיד

מעלתם

היצר מתגבר עליהם יותר מאשר על אומות העולם ·
א, סג
 בחירת הקב"ה בישראל מלמדת על מעלתם הפנימית גם
 כאשר אינה ניכרת בחיצוניותם · **א, קעג**
 גדולתם מתגלה ביכולתם להתעלות אף לאחר שנים של
 שקיעה בטומאת מצרים · **א, קעג**
 ירשו מיעקב את הכוח לקדש את החומר ולא רק לפרוש
 ממנו · **א, רעט**
 מעלתם אינה רק בעיסוק בקדוש, אלא ביכולתם לרומם
 גם את החול לקדושה · **א, רפג**
 גדולתם מתגלה דווקא מתוך שפלות והסתר ולא רק
 בתנאים אידיאליים · **א, שלח**
 גדולתם נמדדת לפי עמידתם בתנאי דורם ולא רק לפי
 מדרגתו הרוחנית של הדור · **א, שמ**
 מעלתם מתבטאת ביכולת לעבוד את ה' גם בתוך העיסוק
 בענייני החומר · **א, תיז**
 מידת העזות הכשירה אותם לקבל את התורה ולעמוד
 בניסיונות ובגזירות · **ב, עג**
 ייחודם מתבטא בכך שהתורה והמצוות נמסרו להם בלבד ·
ב, שט
 נבחרו לעם סגולה בזכות מידת הענווה · **ב, שמא**

ענווה

בשעת גדולה

גדלותם של הצדיקים מתבטאת בכך שהם נשארים בענוותם גם לאחר שעלו לגדולה · **א, נא**
יוסף לא ניצל את מעמדו הרם כדי להשיב לאחיו כגמולם · **א, קכח**

אפשר לשמור עליה גם בתוך עושר מופלג · **א, שפז**
ההכרה שהעושר מאת ה' מאפשרת לאדם להישאר בענווה גם בתוך השפע · **ב, קסג**
גדולה אמיתית מביאה לשפלות רוח ולא לגאווה ·

ב, שמא

הקב"ה בחר בישראל מפני שהם ממעטים את עצמם גם כאשר הם עולים לגדולה · **ב, שמא**

השפעתה

משפיעה לטובה על דמותם הרוחנית של הילדים ·

א, קנד

מהווה יסוד לבניין דורות חשובים וראויים · **א, קנה**
היא מן המידות המרכזיות השומרות את האדם מן המחלוקת · **א, שצח**

פותחת את לב האדם לחוש בכאבו של הזולת · **ב, סא**

כלפי שמים

מחייבת את האדם להכיר במוגבלות ידיעתו ובכך שאין הוא משיג את כל טעמי הנהגת ה' · **א, ס**
מצבי קושי עשויים לשבור את תחושת העצמאות ולחזק את תלות האדם בה' · **ב, רמ**

מאפשרת לאדם לקיים גם חוקים שאין שכלו משיג את טעמם · **ב, שא**

הכרת קוצר דעת האדם מביאה לביטול דעתו בפני הדעת העליונה · **ב, שב**

ישראל אינם מבקשים את פרסום הבריות אלא את מציאת החן לפני הקב"ה · **ב, שכא**

מסירה את מחיצת הגאווה ומאפשרת לאדם להכיר בגדלות ה' · **ב, שנג**

מהותה

אפילו הגדול צריך להיות נכון להימלך ולהתייעץ עם הקטן ממנו · **א, י**

אין עניינה ויתור על האמת, וכלפי רשעה וכפירה אין לנהוג בה באופן המביא לכניעה · **א, מב**

האבות תלו בעצמם את חסרונות הדורות מתוך ענוותם הגדולה · **א, קיג**

ההתבוננות בסופיות החיים מסייעת לאדם להתרחק מגאווה ומקלות ראש · **א, קנב**

יצחק אבינו לא ביקש להטביע את חותמו האישי במקום שבו היה עליו להמשיך את דרך אביו · **א, קפח**

זכירתו

האזהרה "לא תשכח" מכוונת לזכירת היסוד הרוחני שבמלחמת עמלק · **ב, רו**

זכירתו נועדה ללמד את ישראל את דרך המלחמה הרוחנית בו · **ב, רו**

עיקר הזכירה הוא שכוח הניצחון עליו הוא באמצעות התורה · **ב, רי**

כוחו וחומרתו

כוח המלחמה נגדו נובע מחשיפת החיצוניות המדומה שבזכות עשיו · **א, קצט**

מלחמתו בישראל הייתה חסרת מניע מדיני או ממוני · **א, שמח**

שנאתו לישראל אינה נובעת מתועלת או מצורך אלא מעצם התנגדותו לישראל · **א, שמח**

חומרתו טעונה ביאור, שהרי אומות אחרות הרעו לישראל יותר ממנו · **ב, קיב**

חומרתו היא שנלחם בישראל שלא לשם הנאה או תועלת אלא מתוך שנאה לעצם קיומם · **ב, קיג**

כוחו נבע מניצוץ הקדושה שירש מיצחק אבינו והפכו לצד הטומאה · **ב, קיג**

מהותו

מהווה את ההיפך הגמור ממידתו של יוסף, הן בקדושה והן במידות · **א, שמז**

מסמל את הקרירות המצננת את ההתלהבות בעבודת ה' · **ב, רעב**

מחייתו

מחייתו מחייבת הנהגה של "שמאל דוחה" ללא פשרה · **ב, קט**

כל מעשה המחזק את הקדושה מקרב את מחיית עמלק · **ב, רעז**

כל התגברות על היצר הרע היא בחינה של מחיית עמלק · **ב, רפב**

קיומה הרוחני של מחיית עמלק בזמננו הוא במלחמה ביצר הרע ובהרבות קדושה · **ב, רפג**

מחיית עמלק נעשית בדרך השונה מקיומן הרגיל של שאר המצוות · **ב, רפה**

יש לקיימה באופן שלא תיווצר לעמלק זכות של קידוש השם · **ב, רפז**

הרחמנות עליו במקום שנצטוונו למחותו היא בכלל "אל תהי צדיק הרבה" · **ב, רצב**

אינה מתקיימת אלא לאחר העמדת מלך בישראל · **ב, שיז**

הניצחון עליו תלוי ביראת שמים טהורה ובבחירה חופשית · **ב, שיח**

עצלות

ההתגברות עליה היא בחינה של הקרבת קרבן לה' ·
ב, שכז

עצמאות

האדם מסוגל לבנות את אישיותו גם כאשר סביבתו
מנוגדת לערכיו · א, קעא
נבנית באמצעות היכולת שלא להיגרר אחר דעת הרוב ·
א, רד
יסודה בעמידה על האמת גם מול דעת הרבים · ב, שפב
אדם הראוי לתואר "גדול" הוא בעל דרך עצמית ואינו
תלוי בדעת אחרים · ב, שפה

עקב

מסמל את הדרגה הנמוכה ביותר שאף אותה ניתן לרומם
· א, רפג

עקביות

מעלתו של האדם היא להישאר נאמן לדרכו בכל מצב
ובכל תקופה · א, רסט
האדם נדרש לנהוג באותה אמת מידה בכל מצבי חייו ·
א, שסב

עקבתא דמשיחא

דור הגאולה ייראה ירוד כלפי חוץ, אך יכיל גדלות
פנימית מיוחדת · א, שדמ

עקידת יצחק

השפעתה

ההתבוננות בה מלמדת את דרך עבודת ה' הנדרשת מכל
אדם · א, קטו
גאולת יצחק נחשבת כגאולת כלל ישראל · א, קיא
השפעתה הרוחנית נמשכת לכל הדורות · א, קיא
קידשה את הר המוריה בקדושה הנובעת ממסירותו
וממעשהו של האדם · א, רמג

זכותה

זכותה עומדת לישראל בכל הדורות ומעוררת רחמים
וישועה · א, קטו
זכותה מתעוררת כאשר האדם מאמץ את מידת השתיקה
וההתבטלות · א, קב
היא יסוד להמתקת מידת הדין ברחמים בראש השנה ·
ב, רלב

לעיתים ראוי לנהוג בה אף כלפי שלטון כדי למנוע נזק
גדול יותר · א, רנד

מאפשרת לאדם להכיר בטעותו ולהודות בה · א, שצט
בעליה מסוגלים לקבל ביזיונות ואף למצוא בהם תועלת
רוחנית · א, שצט

צריכה להיות דרך חיים קבועה של שפלות רוח ולא
הנהגה מקרית · ב, ריב
ראוי לאדם להיות שפל רוח עד הקצה ולא להסתפק
בענווה בינונית · ב, שמב

מנהיגות

בזכותה זכו יהודה ושאל למלכות · א, שצח
בקשת משה לכהונה ולמלכות נבעה ממסירותו לישראל,
ולכן אינה סותרת את ענוותנותו · ב, יג
בעל ענווה הוא הראוי להנהיג את הציבור, ולא המבקש
גדולה לעצמו · ב, לה

תורה

אין אדם זוכה לתורה עד שיעשה עצמו הפקר כמדבר ·
ב, קיט
היא מן התנאים היסודיים לקניין התורה · ב, קב

עני

יש להסיר כל גורם העלול למנוע ממנו להגיע ולקבל
צדקה · א, צח
יש להבטיח שיוכל להגיע אל פתח הבית ללא עיכוב
ומניעה · א, צט
הונחת צרכיו עלולה להביא לתוצאות חמורות ולהטיל
אחריות על מי שהיה בידו לסייע · א, שכז
התורה חסה על צערו שלא יחוש שקרבנו מסתיים
במהירות לעומת קרבנו של העשיר · ב, שלז
התורה שומרת על כבודו גם באופן הבאת הביכורים ·
ב, שלז
פתירת המנחה נועדה להרבות את מראיתה ולשמור על
תחושת הכבוד של מביאה · ב, שלז

ענו

הענו המכסה את בית המקדש מלמד שאין השראת
השכינה תלויה ביופי הבניין · ב, קסט

עצבות

הרצון להיות בעל תכונותיו של אדם אחר מביא את האדם
לחוסר שביעות רצון, כאב ועצבות · ב, נד

מהותה

מלמדת שעבודת ה' אינה יכולה להיות מונהגת על פי הרגש הטבעי בלבד · **א, קו**
יסוד הניסיון היה ביטול מוחלט של הרצון העצמי מפני רצון ה' · **א, קיח**

ניסיון אברהם

השכר שניתן מכוחה מעיד על טהרת עבודתו של אברהם · **א, קז**
עיקר הניסיון מיוחס לאברהם יותר מאשר ליצחק · **א, קיח**

הציווי להקריב את יצחק עמד בניגוד להבנת אברהם את מהות הקרבנות · **א, קכא**
גילתה גבורה מיוחדת בהתגברות על אהבת בנו ועל הסתירה הנראית להבטחת ה' · **א, קכה**

ניסיון יצחק

הסכים למסור את חייו ברצון ואף ביקש להיעקד היטב כדי שהקרבן ייעשה בשלמות · **א, קכו**
הסכמתו לעקידה מבטאת את הקצה הרחוק ביותר מן הכפירה של בית תרח · **א, קמז**
מסירותו בעקידה הייתה גם פרי החינוך שקיבל בבית אברהם · **א, קמז**

ניסיונה

עיקר הניסיון היה קבלת ציווי שנראה כסותר את ההבטחה האלוקית על המשך הזרע ביצחק · **ב, שצט**

עקרות

חזיקה את הכרת ההורים שהבן הוא מתנה מאת ה' · **ב, שסב**

ערב שבת

דומה להכנסת הכלה לחופה ולהכנה לקראת הקשר המחודש עם השבת · **א, כ**

ערבות

כל אדם צריך לראות את צרתו של הזולת כעניין הנוגע אליו באופן אישי · **א, שכז**

עריות

עמידתו של יוסף בניסיון נעשתה מקור כוח לישראל כולו לעמוד בניסיון זה · **א, שעה**

ערך עצמי

הכרת האדם בערכו ובתפקידו הייחודי מעניקה לו כוח לממש את ייעודו בשמחה ובשלמות · **ב, נה**

ערכין

סמיכותה של פרשת ערכין לתוכחה מלמדת שערכו האמיתי של אדם נמדד לאחר עמידתו בניסיונות · **א, רסח**

עשה טוב

קיום המצוות והמעשים הטובים הוא חלק מההידמות לה' · **א, כט**
קיומו דורש לעיתים ויתור על אכילה, שינה, ממון ונוחות · **א, קכט**
ריבוי מצוות ומעשים טובים הוא חלק ממחיית עמלק בזמננו · **ב, רפג**

עשיו

כוחו

עיקר הכוח הרוחני שעמד לו ולזרעו נבע ממעלתו במצות כיבוד אב · **א, קצו**
מעבר בגדיו ליעקב בשעת הברכות רומז לביטול טענת הזכות של עשיו · **א, קצט**
המאבק עמו קשור גם למעמד הבכורה ולהעברתה למי שראוי לה · **א, רפא**
ההתמודדות עמו מחייבת זכות המקבילה לזכות שמכוחה הוא יונק את כוחו או גדולה ממנה · **א, רצו**
כוחו של יוסף להתגבר עליו נובע ממעלה מיוחדת שקנה בעבודתו · **א, רצו**
זכותו הייתה מושרשת בעיקר במצות כיבוד אב · **א, רצז**
כוחו הרוחני נשען במידה רבה על מעלתו בכיבוד אב · **א, רצז**

מהותו

החזיק בדרכו הרעה אף לאחר שנמחלו לו עוונותיו · **א, נ**
דרכו היא עשיית מעשים הנראים ישרים כלפי חוץ לצד קלוקל פנימי · **א, קצז**
מהותו הפנימית הייתה צביעות - הצגת דמות של צדיק כלפי חוץ בעוד פנימיותו מקולקלת · **א, קצז**
בגדיו מסמלים את החיצוניות שבה עטף את פנימיותו המקולקלת · **א, קצט**
בהיותו בשדה נתגלה שהצדקות שהציג בבית הייתה חיצונית בלבד · **א, קצט**
רשעתו הפנימית התגלתה אף במציאות שסביבו, עד שיצחק חש בניהנם בכניסתו · **א, רא**

שרשרת המאורעות נתבררה רק למפרע כמהלך מכוון שהכין את ישועת ישראל · **ב, כה**
 אין אומרים בו הלל מפני שהנס נעשה בדרך של הסתר פנים · **ב, רלח**

עבודת היום

התענית והסעודה משלימות זו את זו ומבטאות יחד את שלמות עבודת ה' · **א, רלד**
 שמחת היום מתבטאת גם במשתה ובסעודה, מפני שהגזירה הייתה על עצם קיומם הגופני של ישראל · **א, שלב**

עיקר מלחמתם של ישראל בימי הגזירה הייתה בתשובה, בתפילה ובלימוד התורה · **ב, רעז**
 חיוב הסעודה מבטא את גודל ההצלה שנעשתה גם לגופם של ישראל · **ב, רעה**

עניינו

פורים וחנוכה משלימים זה את זה בחיזוק חלקיה השונים של האמונה · **א, שלג**
 ראוי לחגיגה מיוחדת מפני שנתחזקה בו האמונה בתורה שבכתב · **א, שלו**
 גאולת פורים באה מתוך קבלת התורה מחדש מאהבה · **ב, רט**
 קריאת פרשת זכור קודם פורים קשורה בהיות המן מזרעו של עמלק · **ב, רעז**
 גזירת המן הייתה מכוונת כנגד עצם חייהם וקיומם של ישראל · **ב, רפא**

פחד

הפחד מבני אדם פוגם בשלמות המלכות · **ב, שיח**

פטירה

לאחריה
 הרושם הרוחני שהותיר האדם ממשיך את מציאותו גם לאחר מותו · **א, תי**
 המשך הדורות מעניק לאדם המשכיות רוחנית גם לאחר פטירתו · **א, תיב**

שעת הפטירה

ראוי שתבוא לאחר שהאדם השלים את הכנת משפחתו והעמיד את המשך דרכו מבחינה רוחנית · **א, קסז**
 בשעת הפטירה עולים לפני האדם מעשיו ומתבררת לו משמעותם האמיתית · **א, תב**
 בשעת הפטירה מתבטלים כוחם וחשיבותם של קנייני החומר · **א, תז**

ניצל את חיי החברה להעמקת החטא וההידרדרות · **א, רו**

ב"ידי עשיו" נרמזו שכוחות המעשה יכולים לשמש בדרכים שונות לפי הזמן, המקום וההתמודדות · **א, ריח**
 מסמל את תערובת הטוב והרע ואת העמדת הפנים של טהרה חיצונית · **א, רסד**
 סכנתו הרוחנית גדולה במיוחד כאשר הוא מופיע כאח ולא כאויב · **א, רעז**
 היה מקור ראשון לחוסר המנוחה בחיי יעקב · **א, רצז**
 חומרת נפילתו גדולה מפני שהיה קרוב אל הקדושה ובחר להתרחק ממנה · **א, תח**
 משמש דוגמה לאדם שיש בו תערובת של מעשים טובים ומעשים רעים · **ב, קיב**

שימש דוגמה לאדם שיש בו תערובת של מעשים טובים ומעשים רעים · **ב, שיב**

עשיר

העשיר משמש שליח להעברת פרנסת העני · **א, קב**
 מעלתו גדולה כאשר אינו מושפע מעושרו לרעה · **א, שפח**

עשרה הרוגי מלכות

כפרתם קשורה לאחריות על מכירת יוסף, אף שלמעשה המכירה הייתה חלק מן ההנהגה העליונה · **א, ש**

עשרת הדברות

פתיחת עשרת הדברות באות א' מורה שהאחדות היא היסוד לקבלת התורה · **א, ב**

פגיעה בזולת

העיסוק במצוה אינו מתיר לאדם לצער, להזיק או לזלול באחרים · **ב, כ**

פה

הפה צריך להיות כלי קדוש לתורה ולתפילה · **ב, שעח**

פורים

נס פורים

הריגת ושתי, מלכות אסתר, מעשה בגתן ותרש וספר הזכרונות היו שלבים מוקדמים בהכנת הצלת ישראל · **ב, כה**

מאורעות שנראו בשעתם נפרדים וחסרי משמעות התחברו לבסוף למהלך אחד של ישועה · **ב, כה**

פילוג

היה הסיבה לכך שישראל מצד עצמם לא היו ראויים לנס ציבורי · א, שכ

פילוסופיה

השפעתה הייתה אחד הגורמים המרכזיים למאבקם הרוחני של החשמונאים · א, שלד

פיקוח נפש

פיקוח נפש חשוב מקדושת בית המקדש · ב, רנ
הצלת חיי יהודים קודמת לבניין בית המקדש · ב, רנא

פירוד

אדם הגורם לפירוד נענש בהתרחקות מן הציבור · א, נו
שולל מן הציבור את מעמדו ככלל מאוחד · א, שיט
גורם לאבדן כוחו של הציבור · א, שצד
מאריך את הגלות ומרחיק את הקץ · א, תא
ההתקרבות לחומרות עלולה להביא לידי פירוד ומחלוקת · ב, קמח
הפירוד בין אחי יוסף הוא שגרם למכירתו · ב, קמח

פלשתים

נישואי שמשון אליהם היו שלב בהנהגת ה' להבאת נקמת ישראל · א, רכד

פנימיות

ערכו האמיתי של האדם נקבע לפי פנימיותו ולא לפי מראהו החיצוני · א, קעה
הצדיק נשאר כפי שהוא גם במקום שבו אין עליו פיקוח חברתי · א, קצט
נעשית בעיקר במחשבה, ברגש ובכוונת הלב · א, רמז
מעלת ישראל היא שהטוב מצוי בפנימיותם ולא רק במראית עין · א, רסד
עשויה להיות נעלה גם כאשר מצבו החיצוני ירוד · א, שמג
עשויה להיות מלאה אש של קדושה גם כאשר החיצוניות רגילה לחלוטין · א, שנה
הקדושה שייכת לעולם הפנימי ולא לפרסום חיצוני · א, שנו
שלמות האדם נמדדת בעיקר על פי פנימיותו ולא על פי מראהו החיצוני · ב, קעד
החיצוניות עלולה לגרום לאדם להזניח את תיקון פנימיותו · ב, קעו

ראוי לחדור אל קדושת המקום ולא להסתפק בהתפעלות מיופיו · ב, קעה

פסוקי דזמרה

מלמדים להתפעל ממעשי הבריאה הקבועים ולא רק מן הניסים · א, שמב

פסח

ישראל זכו לענייני חג הפסח בזכות מעשיו ודיבוריו של אברהם · א, קט
חג הפסח מכון כנגד היציאה משעבוד הגוף · ב, נא
מצוות הפסח נולדו מתוך גלות מצרים וגאולתה · ב, רח

פסח שני

קשור למידתו של יוסף שלא להרחיק אדם מישראל · א, שעו

פסיקת הלכה

מתבררת באמצעות עמלם המשותף של חכמי התורה · א, רמט
מסירת התורה לישראל כוללת את הסמכות להכריע ולחדש בה על פי כללי התורה · ב, עט

פרה אדומה

חוקתה

קיומה כחוק מלמד על דרך קיום התורה כולה · ב, רצח
מלמדת שקיום המצוות מיוסד על השתעבדות לרצון ה' ולא על השגת השכל האנושי · ב, רצט
שייכותה לרבי אליעזר נובעת ממידת ההתבטלות וממסירות הנפש שהתגלו בעבודתו · ב, שא
ניתנה לישראל בזכות מידת הענווה המאפשרת התבטלות בפני חוקי ה' · ב, שב
שייכותו המיוחדת של רבי אליעזר אליה נובעת מן היסוד הרוחני של התבטלות הטמון בה · ב, שח

טהרתה

טומאת המטהר מיוסדת על הכלל שכל דבר מתפעל מהפכו · א, סב
מבטאת את הנהגת "זה לעומת זה עשה האלקים" · ב, שד
טהרת הטמאים וטומאת הטהורים מבטאות את הנהגת "זה לעומת זה" · ב, שח

כפרתה

מכפרת על חטא העגל בבחינת קרבן כפרה · ב, רלד

העיסוק בה מחייב זהירות מפני השפעות רוחניות שליליות · **א, רנב**
 אינה יכולה לשמש תירוץ קבוע כאשר האדם משקיע בה יותר מכפי שהוא משקיע בעבודתו הרוחנית · **א, שסד**

עבודת ה'

טרדות הפרנסה במשך השבוע מצמצמות את יכולת ההתבוננות הרוחנית · **א, כד**
 שפע בפרנסה מסייע לקיום השלום ולהרחקת מחלוקת · **א, קד**

טרדות הפרנסה עלולות לשמש תירוץ לדחיית קביעות התורה ועבודת ה' · **א, קלז**
 מהווה הזדמנות מרכזית לקיום מצוות רבות ולגילוי שלמות האדם · **א, קפב**

ראויה להיות מלווה בקיום מצוות ובהנהגה תורנית מתמדת · **א, ריב**
 טרדותיה אינן צריכות להביא את האדם להפוך את החומר למקור חיותו · **א, רלא**

יכולה להיות חלק מעבודת ה' כאשר היא נעשית על פי התורה · **א, רלג**
 גם העיסוק בה יכול להתקדש ולהיעשות חלק מעבודת ה' · **א, שיב**

העיסוק בפרנסה על פי דיני התורה ולצורך צורכי בני הבית הוא בכלל מלאכת קודש · **ב, עה**

פרסום

הופך גם מעשה הנראה כמצווה למעשה חסר כאשר עיקר מטרתו להראות צדקות · **א, קצח**
 עשוי לנבוע ממשרה ולאו דווקא מגדלות אישית · **א, שמש**

רדיפת פרסום פוגמת בטהרת עבודת ה' · **ב, שכא**
 שלמות עבודת ה' היא עשייתה בלא בקשת פרסום וכבוד · **ב, שכא**

פרסום האמונה

אברהם

היה היסוד המכוון את כל מעשיו והליכותיו של אברהם · **א, עג**
 הפך לציר המרכזי של כל חיי אברהם · **א, עו**
 נבנה על יסוד החסד שקדם לו · **א, פו**
 היה התוכן הפנימי של כל מסעותיו והליכותיו של אברהם · **א, פט**
 הדבקות במטרה זו גרמה לכך שאברהם לא עסק כלל בתועלתו האישית · **א, צא**

נקראת "חוקת התורה" מפני שמתגלה בה יסוד הכפרה שבתורה · **ב, רלה**

פריה ורביה

המיתה היא היוצרת את הצורך בהמשכיות באמצעות דור הבנים · **א, קנא**

פרישות

נבואה

היא חלק מן ההכנה הפנימית הנדרשת להשגת מדרגת הנבואה · **א, עד**
 ההכנה לנבואה כוללת התרחקות מדרכי ההמון ומהבלי הזמן · **א, קלא**

עניינה

מחייבת לצמצם גם את השימוש בדברים המתירים כדי שלא להיות "נבל ברשות התורה" · **א, קכט**
 מאפשרת לאדם לפרוק מעליו את ריבוי חשבונות העולם ולהקדיש את עצמו לעבודת ה' · **א, קל**
 אינה הדרך היחידה לקדושה, ואף העיסוק בענייני החומר יכול להתקדש כאשר הוא נעשה כראוי · **א, רלג**
 התגברותו של יוסף על יצרו העמידה אותו בקצה ההפוך מטומאת עמלק · **א, שמו**
 מביאה את האדם להצניע את מעלתו ולא לבקש את גילוייה כלפי חוץ · **א, שנו**

פרנסה

דרכיה

עבודת האדמה, המסחר והמשא ומתן צריכים להתנהל על פי דיני התורה · **א, י**
 מעבר למצב של עניות מחייב תפילה מיוחדת שלא יחסר לאדם צורכו · **א, קמ**
 כאשר היא מתנהלת על פי התורה היא נעשית כלי לברכה · **א, קפג**
 צריכה להתנהל מתוך אמונה שמקור הפרנסה והקצבתה מן השמים · **א, רנ**
 מקור הפרנסה עשוי להשפיע על מצבו הרוחני של האדם ולא רק על קיומו הגשמי · **א, שעג**

הניסיון בה

מחייבת נאמנות לתורה גם בעת העיסוק בעניינים גשמיים · **א, קפב**
 העמידה בניסיונות הכרוכים בה יכולה לגלות באדם גבורה רוחנית מיוחדת · **א, רי**
 ריבוי הניסיונות הכרוכים בה מחייב התמודדות ותיקון מיוחדים · **א, ריב**

עניינו

מגלה לאדם את ערכו הרוחני ואת ייעודו האמיתי · **א, צו**

פרסום הנס

מייצג את דרך העבודה החיצונית שבה האדם מבטא בפומבי את הכרתו בה' · **א, רמו**

פרעה

חלום הפרות

בליעת הפרות מסמלת כיבוש חיצוני שאינו מוליד עליונות רוחנית אמיתית · **א, שלה**
רומז למצב שבו הכובש מאמץ את תרבותו של הנכבש ובכך מתבטל ניצחונו · **א, שלה**

חלומו אינו כולל את החיבור שבין שמים לארץ, ובכך הוא מנוגד לדרך הצדיקים · **א, שכח**
העביר את ישראל בעבודה שאין בה תועלת כדי להשפילם ולצער את נפשם · **ב, כא**

פרץ בן דוד

עניינו שמלכות ישראל נבנית בדרך של קושי וייסורים הקודמים לגדולה · **ב, ל**

פרץ זורח

סדר לידתם מבטא את קדימת הגלות לישועה · **א, רצג**

פרשת התוכחה

תקופות של פורענות וניסיון הן המגלות את מדרגתו האמיתית של האדם · **א, רסח**

פשוטי עם

יש לכבדם באותה מידה שמכבדים אנשים חשובים · **א, קו**

פשטות

היא הכנה לקבלת שלמות פנימית, בניגוד להתפארות חיצונית · **א, רצא**

פשרה

דרך הפשרה קודמת להעמדת הדין על חומרתו · **ב, קמא**

צביעות

הסכנה הגדולה ביותר היא כאשר הרע מתעטף בלבוש של צדקות · **א, קעה**
חמורה מן הרשעות הגלויה, מפני שהיא מבקשת להציג את הרע כטוב · **א, קצז**

צדיק

אחריותו

תואר זה מחייב גם אחריות רוחנית כלפי בני הדור · **א, לז**
קיימות שתי מדרגות ביחס הצדיקים אל הרשעים · **א, מא**
אחריות הצדיק כוללת גם דאגה לרוחניותו של הזולת · **א, מג**
שלמות אישית בלבד אינה מספיקה כאשר מוטלת עליו אחריות להשפיע על הציבור · **א, מג**
הקב"ה מעורר את הצדיק להתפלל על בני דורו עוד קודם שבאה הפורענות · **א, נג**
שלמותו מחייבת לשאת בעול הציבור ולא להסתפק בשלמותו האישית · **א, נג**

הנהגתו

שלמות הנהגתו היא בשילוב נאמנות מוחלטת לה' עם אחריות מלאה לכל יהודי · **א, שעו**

השפעתו

מעשהו הראשון של צדיק עשוי להקל על הדורות הבאים ללכת באותה הדרך · **א, קס**
כאשר שני צדיקים עתידים לעבור מהלך חיים דומה, ראוי שהראשון יעביר לשני מניסיונו הרוחני · **א, ריז**
ההתרחקות מן הצדיק עלולה להיות תחילתה של ירידה רוחנית מפני שהיא מנתקת את האדם ממקור השפעתו · **א, רנג**

רכושו מתעלה מכוח שייכותו לאדם קדוש ונעשה כלי לעבודת ה' · **א, רפ**
כוחם של צדיקים לשנות את הטבע אינו מבטל את מעלת הנסים הציבוריים · **א, שיז**
השפעתו אינה מוגבלת לזמנו אלא פועלת על כלל ישראל לאורך הדורות · **א, שעה**
מעשיו של היחיד מסוגלים להעניק כוח רוחני לדורות שלמים · **א, שעה**

מנוחתו

בקשת המנוחה נובעת מן הרצון לעבוד את ה' ללא טרדות ולא מאהבת הנאות העולם · **א, רפה**
אין במנוחה פסול מצד עצמה כאשר תכליתה היא עבודת ה' · **א, רפו**

צדקות

נדרש לבקש רחמים על בני דורו ולפעול להשבתם למוטב
א, לו

ייתכן שיהיה צדיק במעשיו ועדיין יחסר את המדרגה
הנדרשת להשפיע על אחרים . א, מה

מחזיק בצדקות גם לאחר תקופות קשות ומטלטלות .
א, מט

צדקות נבחנת ביכולת להתמיד בה בכל המצבים
והתקופות . א, נא

תואר "צדיק" מורה בעיקר על שלמות בעניינים שבין אדם
למקום . א, סו

ההבדל האמיתי בין הצדיק לרשע מתגלה כאשר אין
אחרים רואים את מעשיהם . א, קצט

מעשי הצדיק גדולים ממעשה שמים וארץ מפני שהם פרי
עמלו וגיעתו של האדם . א, רמ

שלמותו מתבטאת בכך שהוא מחשיב את בין אדם לחברו
באותה רצינות שבה הוא מחשיב את בין אדם למקום .

א, שכז

מדרגתו הרוחנית של צדיק נסתר אינה ניכרת בהתנהגותו
החיצונית . א, שנה

בכייתו קשורה למידת ההסתרה ולעומק עולמו הפנימי .
א, שנו

ככל שהוא מקדש את חומריותו כך מציאותו הרוחנית
אינה מתבטלת לגמרי במיתה . א, תיז

יש צדיק הדואג לשלמות עצמו בלבד ויש צדיק המוסר את
עצמו לטובת הדור . ב, שלד

נקרא חי מפני שהוא מכיר בחסדי ה' ומודה עליו בכל מצב
ב, שמח

צדיק ורע לו

עצם ההנחה שהמאורע הוא רע נובעת ממבטו המצומצם
של האדם . ב, כז

הקביעה שרע לצדיק נובעת ממבטו המצומצם של האדם
שאינו רואה את כלל עברו ועתידו . ב, כח

צדק

יכולים לצמוח דווקא מתוך מקום שהיה מלא עוול ורשעה
א, קעג

צדקה

זריזותה

גם עיכוב קצר בנתינתה עלול להיות בעל משמעות
חמורה . א, ק

יש להכין מראש את האפשרות לקיים צדקה באופן מידי
א, ק

יש להקדים את מתן הצדקה ככל האפשר ולא להשהותו
אפילו לזמן קצר . א, ק

מעלתה

חשיבותה גדולה עד כדי השפעה על מדרגתו הרוחנית של
האדם . א, צט

יש למצוא דרך לקיים חיובים שונים מבלי לגרוע מחובת
הצדקה . א, צט

קיימות מדרגות שונות באופן קיומה, גם כאשר שני אנשים
מבירים בנתינה . א, ק

הנתינה אינה מתנה מן האדם אלא העברת מה שהקב"ה
ייעד לעני . א, קב

עושר שאין עמו רחמים ונתינה חסר את מעלת הכבוד
והברכה . א, קמ

היא חלק ממקורות היניקה הרוחנית של האדם . א, רלא

טענת חוסר אמצעים נחלשת כאשר האדם מוצא ממון
לצרכים אחרים . א, שסג

טענת חוסר יכולת נחלשת כאשר האדם מוציא ממון
בנדיבות על ענייני החומר . א, שסה

מקרבת את הגאולה מפני שהיא שוברת את האנוכיות .
א, שצה

רגישות

אין להסתפק בנתינה כאשר העני כבר הגיע, אלא יש
לדאוג מראש לצרכיו . א, צח

מוטלת על הנותן האחריות להקל על העני ולא להכביד
עליו בבקשת הצדקה . א, צח

רודף צדקה

מעלתה העליונה היא יוזמה וחיפוש אחר מקבלי הצדקה .
א, צח

מבטא חתירה פעילה ומתמדת אחר הזדמנויות לעשות
חסד . א, קא

מעלתה העליונה היא להפוך את החיפוש אחר עשייתה
לאורח חיים . א, קא

על הנותן לצאת מגבולות ביתו כדי להגיע אל הזקוקים
לעזרתו . א, קא

אין די בעצם נתינת הצדקה, אלא על האדם לתת בהתאם
ליכולתו ולמעמדו . ב, ז

יהודי נותן צדקה מפני שכך ציוותה התורה, ולא רק מתוך
רגש הרחמים . ב, קלו

הקדמת חיוב התורה לרגש הרחמים מונעת מכשול
ומעמידה את הצדקה על שלמותה . ב, קלז

ערכו האמיתי של הממון מתגלה באופן השימוש בו
למצוות ולחסד . ב, קסג

נתינת מחצית השקל היא תיקון להפיכת הממון לכלי
לעבודת ה' . ב, קסד

כאשר נידון הכלל, אין זכויות היחידים מספיקות להכריע
· א, שיט
מעלתו מותנית בשלום ובאחדות בין חלקיו · א, שיט
מאחד את היחידים לשורשם המשותף · א, שצו

ציווי ה'

אין לאדם לשנות מהוראת ה' גם כאשר נראה לו שטעם
הציווי כבר בטל · א, נט
אברהם קיים את הציווי מפני שהוא רצון ה', ללא שיקול
של טובתו האישית · א, צא
כאשר יש ציווי מפורש, תפקיד האדם לקיימו ולא לבקש
את ביטולו · א, קיח
אין להעמיד את שיקול הדעת האנושי כנגד ציווי הבורא ·
· ב, רצב
ביטול מצוה מפני סברה אנושית עלול להביא לעקירת
התורה · ב, רצו

ציון

תולדותיה הרוחניות מקבילות למהלך חייו של יוסף, הן
בצרות והן בישועות · א, שא
ההקבלה בין יוסף לציון נועדה לעודד את ישראל
בתקופות הגלות · א, שו

ציץ

הציץ מכפר על חטא העזות כאשר משתמשים במידה זו
שלא כראוי · ב, ריא
מקומו על הראש מלמד שהשימוש בעזות צריך להיות
מונהג על ידי הדעת והמחשבה · ב, ריג
הציץ מסייע לאדם להשתמש במידת העזות רק במקום
הראוי · ב, ריד

צלם אלוקים

ההכרה שהאדם נברא בדמות אלוקים מחייבת להיזהר
בכבודו · א, ב
מחייב את האדם להיבדק באמת ולהתרחק מן השקר ·
· א, יח
מתבטא בכוח הבחירה החופשית שניתן לאדם · א, ל

צמיחה

פעמים שהירידה עצמה היא הסיבה לעלייה הרוחנית
שבאה אחריה · א, רסח
מהלך יסודי בבריאה הוא שהשלמות והגדלות נולדות
לאחר תקופה של חסרון והעדר · א, רצ
כל התפתחות אמיתית מחייבת שלב מוקדם של ביטול
והפסד · א, רצא

נתינת ממון למצווה או לצדקה מרוממת את האדם ואת
ממונו · ב, קפח
הצלת נפשות קודמת לצבירת ממון לצורך בניין בית
המקדש · ב, רנא
יש לחלק את כספי הציבור בשיקול דעת בין בניין מוסדות
לבין החזקת לומדי תורה · ב, רנב
נתינת ממון לצדקה ולצורכי קדושה מרוממת את הממון
ומכפרת על הנפש · ב, רסט
הנותן צדקה צריך לתת מתוך חמימות כדי שהמקבל יחוש
את אהבתו · ב, רעג
אין די בתרומות ממון למוסדות תורה ותפילה בלא
השתתפות אישית · ב, שכד

צוואה

החולי מעניק לאדם אפשרות להדריך את בניו בדרך
התורה · א, קסז
קודם הפטירה הנפטר מדגיש את הנושא המרכזי שלמד
במהלך חייו · א, תא

צורכי הגוף

אינם סותרים את עבודת ה' כאשר הם נעשים בכוונה
הראויה · א, שיב

צורכי ציבור

העוסק בצורכי הציבור מגיע לשלמות גבוהה יותר מן
המתבודד לעצמו · א, לז
אחריות ציבורית כוללת גם השתדלות אצל השלטון למען
ישראל · א, שפא
עיסוק בענייני הכלל אינו סותר את גדלות התורה ·
· א, שפא
הדאגה לכך מוטלת במיוחד על מי שזכה לגדלות בתורה
· א, שפב
נעשית חלק מעבודת ה' כאשר היא לשם טובת ישראל ·
· א, שפב

ציבור

מצב הציבור משפיע על כוחם הרוחני של גדולי הדור ·
· א, לד
כוח הרוחני מתגלה בהתכנסות לתפילה ולשמיעת
התורה · א, רמט
דינו שונה מדין היחיד בכל הנוגע לזכויות לניסים ·
· א, שיז
כוח קיים רק כאשר ישראל מאוחדים ופועלים ככלל
אחד · א, שיז

צמצום

לעיתים הוא תנאי הכרחי לבניין ולהמשכיות · **א, ערב**
הנהגת הקב"ה בתחילת גילוי מלכותו הייתה בבחינת
הסתפקות במועט · **ב, לג**
כשם שהקב"ה נהג במידת הצמצום, כך ראוי לאדם
להציב גבול לשאיפתו לגדולה ולשררה · **ב, לד**

צניעות

ענייני הפרט צריכים להישאר במסגרת הראויה להם ולא
להפוך לנחלת הרבים · **א, רב**
תחילת העבודה הרוחנית צריכה להיעשות בהסתר כדי
שלא תהיה אחיזה לחיצונים · **ב, צג**

צער

שעת צער ואסון בוחנת את עומק אמונתו ויציבותו של
האדם · **א, קלד**
הוא חלק ממהלך חייו של האדם בעולם הזה · **א, תח**

צער הזולת

אין להסתפק בהשתתפות חיצונית בצער, אלא יש
להרגיש כאילו המאורע נוגע לאדם עצמו · **א, שכז**
בתיא נתנה דעתה ולבה לבכיו של משה אף שלא הכירה
צער ומחסור בעצמה · **ב, ג**
ראיית פניו הזועפות של הזולת מחייבת להתעניין בצערו
ולנסות להקל עליו · **ב, ד**
השתתפות אמיתית בצער אינה נשארת בלב בלבד אלא
מביאה לעשייה · **ב, ו**
ראוי לוותר אף על מעלה גדולה בעבודת ה' כדי שלא
לגרום צער ליהודי אחר · **ב, יט**
השתתפות אמיתית בצער הזולת מחייבת לסייע לו בפועל
ככל האפשר · **ב, מד**
בשעת צרתם של ישראל אין ראוי לאדם להתנתק מכאבם
ולחיות בנוחות כאילו אינו שותף למצבם · **ב, מו**
מידת הרחמנות גורמת לאדם להרגיש את כאבו ומצוקתו
של הזולת ולפעול לעזרתו · **ב, ס**
שלמות הרחמנות היא שכאבו של האחר נעשה ככאב
האדם עצמו · **ב, סא**

צער הציבור

על המנהיג להצטער בצער הציבור ולשמוח בשמחתו ·
ב, י
מנהיג ישראל צריך להרגיש את צרת הציבור כאילו
הפגיעה והכאב נוגעים בו עצמו · **ב, מז**

צרות

שעת משבר עלולה להביא את האדם לבלבול ולסטייה
מדרכו הטובה · **א, קלו**
אינן רק עונש או קושי, אלא עשויות להיות אמצעי לקרבת
ה' ולהצלה רוחנית · **א, רסה**
עיקר כוחה של התפילה מתגלה כאשר האדם פונה אל
הקב"ה מתוך מצוקה וביטחון · **א, רסה**
מצב הנראה לאדם בשעתו כצרה עשוי להתברר לאחר זמן
כאמצעי להצלתו · **ב, כו**

צרכי האדם

גם הבקשה עליהם היא חלק מעבודת ה' · **א, רלה**

קבלת הדין

האדם נדרש לקבל את הנהגת ה' גם כאשר אינו מבין
אותה · **א, קיט**
נכוונות לקבל את רצון ה' גם כאשר הוא סותר את רצון
האדם מעידה על טהרת כוונתו · **א, שסט**

קבלת התורה

שלימות קבלת התורה תלויה בשילוב נכון של כח השכל
עם כח הרגש · **ב, קלב**
קבלת התורה צריכה לבוא מתוך התעוררות הלב
המיוסדת על הכרת השכל · **ב, קלה**
קבלת התורה נשענת על כוח מסירות הנפש שהנחיל
יצחק · **ב, קצח**
קבלת התורה מאהבה הייתה יסוד ישועת ישראל בימי
המן · **ב, רט**
יסודה בביטול הדעת המוחלט של ישראל · **ב, תב**

קבלת עול מלכות שמים

כוונת הלב היא תנאי יסודי בקבלת עול מלכות שמים ·
א, פז
שלמותה מחייבת ריכוז הלב וכוונה מלאה · **א, פז**
עבודת ה' מאהבה מאפשרת את המשכנתה גם תוך כדי
הליכה · **א, פט**
כאשר כל מעשה האדם נעשה לשם שמים, גם הליכתו
היא בכלל קבלת עול מלכות שמים · **א, צ**
אברהם קיבל את מלכות ה' לבדו בשעה שכל העולם עמד
מן העבר השני · **ב, לא**

קדושה

זרכה

בכל ענייני הקדושה יש להקדים עבודה בהסתר לעבודה בגלוי · **ב, צג**
 אדם המעורב מקדושה ומחול אינו המצב השלם הראוי לגאולה · **ב, שיב**
 ערבוב קודש וחול הוא היפך הבריור הנדרש קודם לגאולה · **ב, שיג**
 השלמות הראויה היא דבקות מוחלטת בקדושה ללא פשרה · **ב, שיד**

השפעתה

קדושתו של אדם מסוגלת להחזיר השראה וברכה למקום שממנו הסתלקה · **א, קעא**
 מתגלה ביתר שאת כאשר היא צומחת מתוך מציאות של טומאה · **א, קעג**
 קדושת הסביבה משפיעה על נפש הילד גם ללא לימוד ישיר · **א, קצב**
 מצבו הרוחני של האדם משפיע על המציאות שהוא מביא עמו · **א, רא**
 מעשה הנובע ממנה מוליד תוצאות של ברכה ובניין · **א, שסח**
 מעשה קדוש גורם לאחרים להתעורר ולעשות כמותו · **א, שסח**

מהותה

תכליתה לקדש את כל תחומי החיים ולא רק את המעשים שבין אדם למקום · **א, כט**
 שלמות רוחנית תלויה גם בשלמות שבין אדם לחבירו · **א, צט**
 אינה מסתיימת בהימנעות מן האסור אלא כוללת התקדשות גם בדברים המותרים · **א, קכט**
 הדרישה לפרישות מן המותר אינה מיוחדת לכהנים אלא שייכת לכל אדם מישראל · **א, קל**
 עיקר עבודת האדם הוא להמשיך את קדושת התורה אל החיים המעשיים · **א, רלה**
 אינה ניתנת למסירה או לפשרה גם בשעת דוחק · **א, רנח**

פנימיותה

אינה תלויה במקום; מי שקדוש בפנימיותו נושא את קדושתו גם אל ה"שדה" · **א, קצט**
 מי שבונה עצמו בקדושה בבית מסוגל לשמור על אותה מדרגה גם מחוצה לו · **א, קצט**
 יוסף הגיע לשיאה בעמידתו בניסיון אשת פוטיפר · **א, שמז**
 הקדושה מתגלה בפנימיות יותר מאשר בביטוי חיצוני · **א, שנו**

ככל שהאדם קדוש יותר, כך הוא נוטה פחות לבטא את עולמו בדיבור · **א, שנו**
 עניינה פרישות, פנימיות והסתרת המדרגה · **א, שנו**

קדושת החומר

המעבר בין קדושה לחולין נתפס כשינוי אמיתי במדרגת הדבר עצמו · **א, רפ**
 קדושת האדם אינה נעצרת בגופו ובמעשיו אלא משפיעה גם על רכושו · **א, רפ**
 באה כאשר הגוף עצמו משמש כלי לעבודת ה' · **א, תיז**
 מעלת יתרו היא בהעברת כוחות הטומאה עצמם אל צד הקדושה · **ב, קטו**
 הפיכת ניצוץ קדוש לטומאה חמורה יותר מן המלחמה הרגילה בישראל · **ב, קיג**
 קדושת החומר נובעת מקדושת האדם המשתמש בו לעבודת ה' · **ב, קפח**
 גם דומם ובעלי חיים מתקדשים כאשר הם משמשים למצווה · **ב, קצא**
 קדושת מעשה נמשכת ממדרגתו הרוחנית של העושה אותו · **ב, רנו**
 מעשיהם של אנשים קדושים משפיעים קדושה על הדבר שהם יוצרים · **ב, רנז**
 ככל שטהרת מחשבת העושים גדולה יותר, כך מתקדש יותר הדבר הנעשה על ידם · **ב, רסא**
 תכלית הנשמה היא להעלות את החומר אל הקדושה · **ב, שעה**
 שלמות הקדושה בגוף תלויה בטהרת הנשמה · **ב, שעו**

קניינה

השגתה מחייבת זיכוך מתמיד של האישיות · **א, עג**
 יש מקומות שקדושתם נובעת מגזירת שמים ולא ממעשי האדם · **א, רמא**
 קדושה נצחית באה כאשר היא תוצאה של עבודת האדם · **א, רמג**
 קידוש האדם מלמטה הוא התנאי לקידושו מלמעלה · **א, רסב**
 שמירת הקדושה מחייבת התרחקות מהשפעת סביבה מקולקלת · **ב, קנה**
 אינה נקנית אלא בהתרחקות מן החומריות · **ב, שסא**

קדושת הבית

השראת השכינה בבית תלויה במעשיהם של יושביו ולא במקום עצמו · **א, קעא**
 תכליתה להאיר גם את המעשים הפשוטים והחומריים · **א, שיג**

קדושת הברית

כוח השמירה של ישראל במצרים נובע ממדרגתו של יוסף
· א, שעה

קדושת החיים

נוצרת כאשר הנשמה שולטת על הגוף ועל החומר ·
א, קסח
תכליתה שכל תחומי החיים יהפכו לעבודת ה' · א, תיח

קדושת המועדים

נובעת מקידושם על ידי ישראל ומכוח עבודתם · א, רמב

קדושת המקום

עשויה להיווצר מכוח עבודת בני האדם במקום · א, רמ
יש להבחין בין קדושה הנוצרת בעבודת האדם לבין
קדושה היורדת מן השמים · א, רמא
קדושה הנוצרת על ידי עבודת האדם היא קדושה קבועה
ונצחית · ב, קצה
קדושת המקום וקדושת הזמן פועלות בדרך אחת להרבות
קדושה בישראל · ב, ריט
קדושת המקום נועדה להשפיע קדושה על כל מקומות
מושבותיהם של ישראל · ב, ריט
הקביעות בבית ה' היא מקור להתעלות רוחנית מתמדת ·
ב, רכ
בזמן הגלות נשאבת קדושת המקום מבתי הכנסיות ומבתי
המדרשות · ב, רכב
קדושת המקום משפיעה שמירה והגנה על ישראל ·
ב, רעט

קדושת הפה

קדושת הפה היא תנאי לשלמות התורה והתפילה ·
ב, שעה

קדיש

מועיל לנשמת הנפטר כאשר הבנים ממשיכים בדרכו ·
א, קסז

קודש

אין לערב את הקודש עם דרכי החול והטומאה · ב, שיג

קודש הקדשים

הכניסה אליו מעמיקה את הכרת האדם בגדלות הבורא ·
ב, שנג

קול ערב

נולד מתוך פשטות וזיכוכך ולא מתוך פאר חיצוני ·
א, רצא

קור רוח

מדרגת האדם ניכרת ביכולתו להישאר רגוע גם כאשר
נשקפת לו סכנה · א, רטו

קורח

משמש דוגמה לכך שאין בכוח מחלוקת לבטל את בחירת
ה' · א, שפ
טעותו הייתה שביקש לבסס את עבודת ה' על ההתלהבות
והרגש בלא הנהגת השכל · ב, קלד

קושי

אינו רק ניסיון אלא גם אמצעי לבירור כנות המניעים ·
א, שסט
עיקר מעלת האדם נמדדת במה שקשה לו לקיים ·
ב, שכו

קטורה

השינוי במעמדה מלמד שמצבה הרוחני של האם משפיע
על תולדותיה · א, קנה
מעשים טובים בחיצוניות אינם ערובה לטהרת הפנימיות
· ב, קעו

קטורת

ריח הקטורת שהריח יצחק ביעקב בנו מבטא את דבקותו
של יעקב בקדושה העתידה של עבודת המקדש · א, רא

קיבוץ גלויות

עניינו אינו רק קיבוץ ישראל למקום אחד אלא חיבורם
ואיחודם · א, ה
יבוא בזכות ההשתחויה לה' · ב, שצז
תלוי בביטול דעת האדם כלפי הנהגת ה' · ב, ת

קידוש החודש

מבטא את שותפות ישראל ביצירת הקדושה · א, רמב

קידוש החומר

דרכו
מתרחש כאשר האדם משתמש בצורכי הגוף לשם שמים ·
א, תטז

מסירות הנפש של ישראל בכל הדורות יונקת מכוח
עקדת יצחק · א, קיז
עמידה בניסיון יוצרת התאחדות עמוקה יותר עם רצון ה'
· א, שפו
מי שאינו מתפעל מן הרוב מסוגל לעמוד בפועל כנגד
רבים לשם שמים · ב, סו
מסירות נפש על קידוש השם מביאה לסייעתא דשמיא
מיוחדת · ב, שכז

כיום העולם

נשען על שילוב של רחמים וחסד · א, פג
היא מן המטרות היסודיות של הנישואין · א, קנא
נשען על המשך קיומה של ההשפעה הרוחנית מדור לדור
· א, קפז

קירבה

קירבה אמיתית אינה רק התקרבות גופנית אלא
התקרבות רעיונית ונפשית · א, שנד

קירוב רחוקים

גבולותיו

יש מצבים שבהם אדם צריך להימנע ממנו מפני שאינו
בדרגה הראויה · א, מג
הנהגת העולם מחייבת שילוב נכון בין קירוב לריחוק, כל
אחד במקומו הראוי · ב, קו

דרכו

אברהם עבר ממקום למקום כדי לקרב בני אדם לאמונה ·
א, עה
דברי אמונה מתקבלים לאחר שנוצר קשר אישי עם
השומע · א, פה
נעשה באמצעות חסד ולא באמצעות ויכוח · א, פה
היה היעד המרכזי של מסעות אברהם · א, פט
דורש בחירה בדרך שתביא את התוצאה העמוקה והיציבה
ביותר · א, צג
נעשה על ידי פנייה לכל אדם לפי מדרגתו והבנתו ·
א, צה
אכילה משותפת מקרבת בין רחוקים ומאפשרת השפעה
רוחנית · א, קד
שרה פעלה לקרב נשים לאמונה לאחר שהיא עצמה יצאה
מסביבת כפירה · א, קמו
פעולת אברהם מתוארת כחפירת בארות המחדירה
אמונה בלב האדם · א, קפו
יצחק השתמש באותה שיטת קירוב שבה נהג אברהם ·
א, קפז

תכלית האכילה היא לחזק את הגוף לעבודת ה' ולא
למילוי התאוה · ב, קפו
בכוחו של יהודי לקדש דברים חומריים על ידי שימושם
למצווה · ב, קפח
שימוש בממון לקדושה הופך גם את הממון עצמו לדבר
שבקדושה · ב, קפט
תרומת המשכן מבטאת את הפיכת החומר לכלי של
קדושה, בניגוד לדרכן של אומות העולם · ב, קצ

ייחודו בישראל

כוחו המיוחד של יעקב הוא להעלות את החומר עצמו
ולהפכו לכלי של קדושה · א, רעט

מהותו

ייחודה של היהדות הוא היכולת להעלות את ענייני
החומר אל תחום הקדושה, ולא להסתפק בפרישות מהם
· א, רלג
עיקר שלמות עבודת ה' היא בהחדרת התורה גם לעיסוקי
החול · א, רנ
שלמות עבודת היהודי היא לרומם גם את מעשיו
החומריים ולהשתמש בהם לעבודת ה' · ב, עה
קידוש החומר שייך רק בישראל, המקדשים תחילה את
עצמם · ב, קפח
שליטת האדם ביצרו ובחומריותו מעניקה לו כוח לקדש
גם את הדברים הגשמיים המשמשים אותו · ב, קצב

קידוש השם

בגלוי

דברי אמונה, תורה וחיזוק ראוי לפרסמם ברבים ולא
להצניעם · א, רב
מבטא את מהותה הקבועה של דרכו של יהודה · א, שנד

בסתור

מבטא את מהותו הקבועה של יוסף · א, שנד

מהותו

בעלי אמונה מוסרים את נפשם גם בשעות הקשות ביותר
· א, מח
הצגת האמונה בביטחון ובשלמות פנימית מביאה גם
אחרים להכיר במעלתה · א, עא
הוא הגורם להערכה אמיתית מצד הסביבה · א, שפ
הנסים שנעשו במפתל אויבי ישראל גורמים לקידוש שם
שמים בעולם · ב, רפו
הקב"ה אינו מקפח שכר כל בריה אף כאשר קידוש השם
נעשה על ידה שלא בכוונה · ב, רפו

מסירות נפש

היכולת למסור נפש על קדושת השם הוטבעה בישראל
מכוח האבות · א, קיא

מן המידות הפוגעות בבריאות האדם · **ב, שעג**

תיקונה

אינה מסוגלת לגרוע ממה שהוכן לאדם מן השמים ·

א, שפ

קדושת השבת מפחיתה קנאה ותחרות בין בני אדם ·

ב, רמד

הכרה שכל השפע נקבע מאת ה' מבטלת את הקנאה ·

ב, שמה

ההכרה שכל אדם קיבל את חלקו מאת ה' מבטלת את

הקנאה · **ב, שמט**

קנאות

קנאות שאינה מלווה בישרות ובהנהגה נכונה עם הבריות

עלולה להביא לחורבן · **א, סז**

קנה

איבר המסמל את החלק הרוחני שבאדם, מפני שהוא

משמש לדיבור, תורה ותפילה · **א, תטו**

קניין

מסירות נפש מעניקה לאדם שייכות וקניין בדבר שעליו

מסר את נפשו · **ב, קצה**

במקום שיש מסירות נפש יש בחינה של קניין · **ב, קצו**

קניין רוחני

דבר שנרכש בעמל נשאר קניינו של האדם לאורך זמן ·

א, רמא

השגה רוחנית שאדם משיג מתוך עמל נעשית חלק

ממהותו ואינה מסתלקת ממנו · **ב, פז**

דבר הבא לאדם בלא יגיעה מסתלק בקלות, ואילו דבר

שנקנה בעמל נשאר לעולם · **ב, פט**

קנייני התורה

רכישתם מחייבת התגברות על החומריות ויגיעת הגוף

והנפש · **א, קכט**

נעשה קבוע כאשר הוא מושג מתוך עמל ויגיעה · **א, רמג**

נעשה על ידי עמל עד שהתורה נקראת על שמו של האדם

· **א, שה**

קפדנות

הקפדן משועבד למידתו אף כשהוא מכיר בנזקה ורוצה

להשתחרר ממנה · **ב, נ**

יוסף הצדיק ביטא הנהגה המבקשת לתת תיקון גם למי

שנתרחק · **א, שעו**

קירוב רחוקים מחייב את המקרב לרדת אל מדרגת

המתקרב כדי להעלותו · **ב, קכב**

מעלתו

אובדן אפשרות לקרב אדם לאמונה נחשב חיסרון שיש

עליו תביעה · **א, צה**

אדם נתבע גם על הזדמנויות שהחמיץ לקרב אחרים

לעבודת ה' · **א, צו**

עיקר מעלת קירוב רחוקים היא להפוך את הרחוק והירוד

לחלק מעולם הקדושה · **ב, קטו**

קירוב הרחוקים לתורה גדול ממי שמגדל אדם שכבר גדל

בתוך הקדושה · **ב, קטז**

תנאי

הצלחתו תלויה בכך שהמקרב אינו מושפע מן המתקרבים

· **א, מא**

רק צדיק שאינו חושש כלל מהשפעת הרשעים מסוגל

לעסוק בקירובם · **א, מא**

שלמותו מחייבת שהמקרב יישאר יציב בדרכו גם בתוך

המפגש עם הרחוקים · **א, מה**

היכולת לקרב רחוקים לתורה נובעת ממידת הענווה ·

ב, קכג

קלות ראש

זכרון יום המיתה מונע מן האדם להיסחף אחר שמחה

בלתי מרוסנת · **א, קנב**

קלקול ותיקון

אינם נקבעים רק על פי הפעולה הנראית לעין אלא על פי

תכליתה · **א, רכ**

קלקול רוחני

דומה לסתימת באר שמונעת מן המים להגיע אל העולם ·

א, קפו

קמצנות

אינה תירוץ כאשר האדם אינו קמצן בענייני הנאותיו ·

א, שסה

קנאה

שורשה ותוצאותיה

יש צורך לברר אם הייתה שותפה להכרעת האחים או לא

· **א, שע**

היא ראשית הדרך למחלוקת ולהרס האחדות · **א, תה**

קרבן פסח

מהותו

הקרבן אלוהי מצרים ביטאה יציאה משעבוד הדעות ומסירות נפש על האמונה בה' · **ב, עא**
בחירת הכבש דווקא ביטאה את מטרת הנס ולא רק את קיום המצוה · **ב, שפב**

מסירות נפש

לקיחת השם ביטאה את דבקות ישראל בציווי ה' למרות הסכנה · **ב, שפא**
לקיחת הכבש הייתה הכרזה על דחיית העבודה הזרה של מצרים · **ב, שפה**
לקיחתו לעיני המצרים גילתה התבטלות מוחלטת לרצון ה' · **ב, תג**

רמזיו

חגירת המותניים באכילת הפסח מרמזת להתאזר בגבורה במלחמה על האמונה · **ב, עד**
"נעליכם ברגליכם" מלמד שאפשר לרומם גם את הבחינות החומריות והנמוכות לעבודת ה' · **ב, עה**
"מקלכם בידכם" מרמז להתמדה בתורה ובעבודת ה' גם בימי הזקנה · **ב, עו**

קרבן שלמים

מבטא את אחדות הקדושה שבין המזבח, הכהנים והבעלים · **א, רלד**

קרבן תודה

גדול מכל הקרבנות מפני שאינו בא על חטא אלא על הודאה לה' · **ב, שמג**
לעיתיד לבוא לא יתבטל, בניגוד לקרבנות הכפרה · **ב, שמד**

קרבנות

מהותם

הבאת הקרבנות לאחר היציאה מן התיבה הייתה השלמת הכפרה על סילוק עצמו מאחריות הציבור · **א, נח**
כשם שהקרבנות הם עבודת ה', כך גם מצוות שבין אדם לחבירו הן עבודת ה' · **ב, קלט**
הקרבן מבטא את המתקת הדין ואת אפשרות הכפרה לחוטא · **ב, רלג**

סוגי קרבנות

קרבן העוף - הקרבן העוף עם הנוצות מאריכה את זמן הקרבנות כדי להרבות את כבוד העני · **ב, שלז**

קרבן תודה הוא הקרבן היחיד שאינו בא על חטא אלא על חסדי ה' · **ב, שמג**

קרבן השלמים הוא היחיד שכל השותפים נהנים ממנו · **ב, שמד**

פנימיותם

לימוד דיניהם מעניק כוח רוחני המקביל להקרבנות · **א, ריב**

הקרבן נועד לעורר את האדם להקריב מעצמו ולא להסתפק בהקרבנות הבהמה · **ב, שכג**
הקרבן האדם את טבעו ויצרו היא קיום פנימיות הקרבן בזמן הזה · **ב, שכז**
על המקריב לראות את עצמו כאילו היה ראוי להיקרב במקום הקרבן · **ב, שנב**

קריאת שמע

קבלת עול מלכות שמים

עיקר קבלת עול מלכות שמים צריכה להיעשות מתוך עמידה ויישוב הדעת · **א, פז**

"ה' אלוקינו ה' אחד" מלמד שמידת הדין ומידת הרחמים הנהגה אחת הן · **ב, כט**
קריאת שמע מרבה אחדות ושלוש בישראל, וביטולה גורם להיחלשות כח האחדות · **ב, רמה**
קריאת שמע מחזקת את בחינת הנשמה שבאדם · **ב, רמז**
מחזקת את אהבת ה' גם בשעה של התרגשות טבעית גדולה · **ב, שס**

קריעת ים סוף

מהותו

מהווה הוכחה ישירה לגילוי כוחו של הקב"ה ללא אמצעי אנושי · **א, צד**

מעלתה

שאלת ייחודה מתבררת מתוך ההשוואה לניסים שנעשו ליחידים · **א, שטז**
הפלא שבה גדל משום שנעשתה לציבור שהיה מפולג · **א, שכ**

האמונה שזכו לה ישראל בקריעת הים לא התקיימה לאורך זמן מפני שבאה ללא עבודה עצמית · **ב, פז**
אמירת "אז ישיר" תיקנה את תלונת משה "ומאז באתי אל פרעה" · **ב, ק**
בקריעת הים נתברר שהקב"ה משנה את כל סדרי המערכה למען הצלת ישראל · **ב, קא**

קרירות

הקיפאון הרוחני עלול להפוך גם דבר קדוש לכלי של
טומאה · **ב, רעב**
הקרירות בין בני אדם גורמת לריחוק ולפגיעה בנפש ·
ב, רעד

קרן

עניינה של ה"קרן" הוא כוח ההתגברות של האדם
בעבודת ה' · **א, קנד**

קשיות עורף

קשיות עורף היא מעלה כאשר מכוחה עומדים ישראל על
אמונתם ואינם נכנעים לגזירות שמד · **ב, נח**
כאשר מידת העזות מופנית נגד דברי תוכחה היא נעשית
מידה רעה · **ב, רטז**

ראובן

אבד את המלכות מפני שנהג בפזיזות · **א, שצו**

ראייה רוחנית

מסוגלת לראות את אחרית הדבר גם כאשר ההווה נראה
מצליח · **א, קפ**

ראיית הזולת

עולם שבו כל אדם רואה רק את עצמו ואינו מבחין בצורכי
הזולת הוא עולם של חושך · **א, ע**

ראיית הטוב

הקב"ה הכריע לברוא את האדם מתוך שהביט על
מעלותיו ולא על חסרונותיו · **א, טז**
על האדם לבחור להתמקד בטוב שבכל אדם ובכל מצב ·
א, טז
יש להכיר בטובה שיש באדם גם כאשר חסרונותיו ניכרים
· **א, יז**

ראש

שמירתו

היא שמירה על מרכז ההכרעה הרוחני של האדם · **א, רל**
כאשר הראש שולט, גם הגוף כולו מתרומם לעבודת ה' ·
א, רל
מסמל את מקום שלטון הנשמה, השכל והמחשבה על כלל
כוחות האדם · **א, רל**

ראש השנה

סדר התקיעות מלמד שכל התגלות רוחנית קודמת לה
עבודה פנימית ונסתרת · **ב, צו**
תקיעת השופר הופכת את מדת הדין למדת הרחמים ·
ב, רלא
היום הראשון מבטא את תוקף הדין, והיום השני את
המתקת הדין ברחמים · **ב, רלב**

ראשוניות

מי שפועל ראשון בתחום רוחני יוצר דרך קבועה לבאים
אחריו · **א, קס**

רב אשי

הגמרא שסידר היא המשך קיומו הרוחני בעולם · **א, תיא**

רב הונא

נתבע לנהוג לפניו משורת הדין אף כלפי אריס שנהג
שלא כהוגן · **ב, קמא**

רב ותלמיד

התלמידים מהווים את המשך חיותו הרוחנית של רבם
לאחר הסתלקותו · **א, קסב**
העניין שרבו של אדם קודם לאביו מפני שהוא מביאו לחיי
העולם הבא · **א, קסה**
אין להקשות לרב באופן העלול לביישו ברבים · **ב, קמג**

רב יהודה

מצא את מעלות אשתו אף לצד הקשיים שהיו בה · **א, יז**

רבי אבהו

משלב הנהגה תורנית עם פעילות למען צורכי הציבור
אצל השלטון · **א, שפא**

רבי אליעזר

מסר נפשו לעזוב את בית אביו ואת עושרו כדי ללמוד
תורה · **ב, ש**
חיו מבטאים את היסוד הנלמד מפרה אדומה שאין גבול
למסירות הנדרשת לתורה · **ב, שא**
זכה להשגות מיוחדות בטעמי פרה אדומה מפני שעמד
כנגד המינות · **ב, שה**
תקיפותו בתורה הייתה מן הסיבות שזכה לגילויים
מיוחדים · **ב, שו**

רבינו הקדוש - רבי

בכיינו התדירה נובעת ממידת הקדושה וההסתרה
שאפינה את דרכו . א, שנו
טעם שרבי זכה לתואר 'קדוש' . א, שנו
ידידותו עם אנטונינוס מוכיחה כי גדלות רוחנית מקרבת
גם שליטים ואנשי מלכות . א, שפא
מייצג את השלמות בעמידה בנסיון העושר . א, שפז
דבריו לפני פטירתו משקפים את מפעל כתיבת המשנה .
א, תד
המשנה שסידר היא יסוד להמשך חייו הרוחניים . א, תיא
לא נחשב כמלך לענין קרבן נשיא מפני שראש הגולה היה
מעליו . ב, שיז

רבקה אמנו

מעלתה

הייתה המשכה הרוחני של שרה אמנו, עד שחזרו בביתה
כל סימני הברכה שהיו באוהל שרה . א, קע
גדולתה התעצמה מפני שגדלה בסביבה מושחתת ולא
הושפעה ממנה . א, קעא
אף היא בכלל "מצאיה", משום שהתעלתה בתוך משפחה
של רמאים . א, קעד
ייחודה היה שטהרתה הייתה פנימית ואמיתית, בניגוד
לסביבתה . א, קעה

שליחותה

הדריכה את יעקב להמשיך את דבקו בתורה גם כאשר
יעסוק בענייני העולם . א, קפג
דבריה "עלי קללתך בני" מבטאים את אחריות האם על
דרכו הרוחנית של הבן . א, קצג
נישואיה עם יצחק אבינו אינם רק שידוך פרטי אלא יסוד
להופעת עם ישראל . א, רכד

זכתה להיכנס לבית אברהם ולהיות אשת יצחק ואמו של
יעקב בזכות מידת החסד שנהגה באליעזר . ב, ג

רגישות

התורה דורשת שלא להסתפק בכך שלא הזקנו לאחר,
אלא לדאוג באופן פעיל לצרכיו . א, שכה
אסור שמאורע קשה הפוגע בזולת יעבור על האדם ללא
התרגשות פנימית . א, שכז
ישראל נמשלו לחול מפני שהם קולטים לתוכם את צערו
של האחר ומרגישים במצוקתו . ב, סא

עיסוקו בפרשת פרה קשור ליסוד "זה לעומת זה", שמכוחו
זכה לגילויי תורה מיוחדים . ב, שח
נתכנה "הגדול" מפני שעמד על דעתו ההלכתית גם כנגד
כל חבריו . ב, שפד

רבי אלעזר בן חרסום

משמש אמת מידה לעשיר הטוען שעושרו מנע ממנו
לעסוק בתורה . א, שס

רבי אלעזר בן ערך

המשיכה אחר הנאות העולם גרמה לשכחת תלמודו .
ב, שסט

רבי חייא

לימד לראות את הטוב גם באדם שיש בו חסרונות בולטים
א, טז

הכין בעצמו את כל שלבי עשיית ספרי התורה כדי שיהיו
מיוסדים על טהרת המחשבה . ב, רס

רבי חנינא בן דוסא

תפילתו התקבלה במהרה מפני שלא נשא באחריות
הציבור כמנהיג . ב, שלג

רבי יוחנן בן זכאי

אחריותו הציבורית השפיעה על כוח תפילתו . ב, שלג

רבי עקיבא

בחן את המציאות במבט של נצח ולא במבט של הצלחה
זמנית . א, קפ

הדרכתו ללימוד מתוך ספר מוגה נבעה מן הלקח שהפיק
ממאורעות חייו . א, תג

מעלתו המיוחדת נבעה מכך שקנה את תורתו מתוך עמל
רב ולא מכוח הכנה מוקדמת . ב, פז

הוצרך להתגבר על טבעו ומידותיו, ולכן זכה לשלמות
עמוקה יותר . ב, פח

זכה לטהרת הגוף בשל שליטתו המוחלטת על החומר .
ב, קצב

זכה לגילויים מיוחדים בתורה מפני שבדורו התגברה
המינות . ב, שה

עמידתו האיתנה על דעת התורה הכשירה אותו להתמודד
עם המינות . ב, שז

רגל

הרגל מסמלת הליכה, עלייה והתקדמות מתמדת בתורה וביראה · **ב, יב**

רגש

התעוררות רגשית לבדה אינה מתקיימת ואינה מביאה לשלימות העבודה · **ב, קלב**

רדיפות

פעמים שהן מחזקות את התורה יותר מתקופות של שלווה · **א, רצב**
הן שלב מכין בדרך לישועה, כשם שהיה אצל יוסף · **א, שו**

רוחניות

זרכיה

הבחירה בחיי רוח מביאה לריבוי תורה ומעשים טובים · **א, לא**
מתבטאת בכוחות הדיבור, התורה, התפילה והשבח · **א, תטו**
החיות הרוחנית נובעת מאש ההתלהבות בעבודת ה' · **ב, רעב**
ההתחזקות ברוחניות באה על חשבון ההתקשרות לחומר · **ב, שס**
הפגיעה בה על ידי גאוון, חברה רעה ומינות חמורה יותר מנפילה בתאוות הגוף · **ב, שסו**

מהותה

השבת מחזירה את האדם לעיסוק בעיקר חייו הרוחניים · **א, כד**
מדרגת הנבואה מחייבת שדעת האדם תהיה פנויה ומכוונת תמיד כלפי מעלה · **א, קלא**
היסוד הרוחני הקטן לכאורה חשוב יותר מן ההתפשטות הנראית לעין · **א, קסב**
גם בעולם הרוחני קיימים תחומים שאין לכוחות הרע רשות להיכנס אליהם · **א, רג**
היא מקור החיים האמיתיים של האדם גם כאשר הוא משתמש בענייני החומר · **א, רכט**
הם הרכוש היחיד שהאדם נוטל עמו לעולם הבא · **א, תז**
היא הקובעת את ערכו הנצחי של האדם · **א, תיב**
חיי הנשמה מביאים את האדם לשלום ולאחדות · **ב, רמז**
העובר חי במעי אמו במדרגה רוחנית גבוהה יותר מבחייו לאחר הלידה · **ב, שנח**

רומי

הצלחתה החיצונית אינה העידה על שלמות פנימית או על קיום נצחי · **א, קפ**

רועה

הרועה משמש בתנ"ך סמל לשמירה, השגחה וחמלה מתמדת על צאן מרעיתו · **ב, מג**
המרחם אף על בעלי חיים ראוי לרעות את ישראל · **ב, מד**

רות המואביה

אי-הכאת מואב נבעה מן התכלית העתידה של הופעת רות בעולם · **א, רכב**
הופעתה מעניקה משמעות חדשה לכל השתלשלות המאורעות שקדמה לה · **א, רכב**
מהותה הפנימית של הצלת לוט הייתה הכנה להופעת רות בעולם · **א, רכב**

רחל אמנו

זרעה

כוחו כנגד עשוי נובע מכך שלא היה שותף לפגיעה בכבוד יעקב · **א, קצו**
נפילת עמלק באה בידי זרע יוסף ובנימין, המתוקנים בנקודת כיבוד האב · **א, קצז**
בניה נותרו נקיים מן הפגם של צער האב ולכן כוחם גדול כנגד עשוי · **א, רחצ**
כוחם לנצח את עשוי נובע משלמותם במצות כיבוד אב · **א, רצז**

ייעודה

עיקר עבודתה של רחל היה בבניין עולמו הפנימי של האדם ובקשר הנסתר עם הקב"ה · **א, רמו**
נעשתה עיקר ביתו של יעקב משום שהיא מייצגת את עולמה הפנימי של האומה · **א, רמז**
בכייתה כוללת את כל דורות ישראל משום שהיא אמם הרוחנית · **א, רמט**
רחל משמשת דמות של אם ורועה הדואגת לצאן ישראל בכל הדורות · **א, רמט**
מרכזיותה בבית יעקב מעניקה משמעות נוספת לכך שכל ישראל נקראים על שם יוסף · **א, שעג**

מעלתה

בחירת יעקב בה מלמדת העדפת מעלה הנקנית בעבודה על פני מעלת הבכורה · **א, רלט**
אף ששורשה הרוחני שקול ללאה, לכל אחת ייעוד שונה בעבודת ה' ובהנהגת ישראל · **א, רמו**

רחמים

גבולותיה

כאשר היא נובעת מן הטבע בלבד אינה המדד העליון בעבודת ה' · **א, קו**
 אינם יכולים להיטען כלפי הזולת כאשר האדם עצמו לא נהג באותה מידה · **א, שסב**
 אף עזות ורחמנות המנוגדות יכולות לדור יחד כאשר כל אחת מופעלת במקום הראוי לה · **ב, ס**
 רגש הרחמים לבדו אינו יסוד מספיק לקיום מצוות הצדקה · **ב, קלו**
 הרחמים הראויים נקבעים על פי התורה ולא על פי רגש האדם · **ב, רצב**
 הרחמנות על הרשעים היא אכזריות כלפי הצדיקים · **ב, רצג**

דרכיה

נתינת הלב לצערן של הזולת מביאה לחמלה ולמעשה חסד · **ב, ג**
 המרחם אף על בעלי חיים ראוי לרעות את ישראל · **ב, מד**
 מדת הרחמנות מכוונת כלפי הזולת ומביאה לידי נשיאה בעול וגמילות חסדים · **ב, ס**
 הסבל שחוו ישראל בגלות מצרים הטביע בהם את היכולת להרגיש את צער הזולת ולהושיעו · **ב, סב**

מהותה

הכרת הבורא צריכה להביא את האדם לרחם על הבריות · **א, ע**
 אברהם ביקש להעמידם במרכז הנהגת העולם · **א, פג**
 זכות שתיתקו של אברהם מעוררת את מידת הרחמים על ישראל · **א, קכ**
 הקב"ה משפיע רחמים חדשים למי שמקיים את מצוותיו גם כאשר נדרש לנהוג בתקיפות · **ב, רצה**
 יצחק לימד זכות גם על מי שאינו שלם לגמרי · **ב, שיב**

רכוש

מותר לוותר עליו כדי למנוע סכנה או לרכוש שלום · **א, רנו**
 עצם השתייכותו לרשותו של צדיק יכולה להעניק לו מעלה רוחנית · **א, רפ**
 אצל יעקב לא רק השימוש ברכוש היה קדוש אלא עצם הרכוש קיבל מעלה · **א, רפא**
 רכוש חומרי יכול להפוך לחלק ממשי מעבודת ה' כאשר הוא נמצא ברשות אדם קדוש · **א, רפא**
 רכוש רוחני הרכוש האמיתי של ישראל הוא המעלות הרוחניות הנקנות על ידי ייסורים וזיכוך · **ב, פג**

רכות

מאפיינת את דרך החינוך של האם · **א, קצד**

רמזי התורה

פרשיות הנראות כסיפורים היסטוריים כוללות רמזים לעתיד האומה · **א, קפה**

רע

כל זמן שהרע קיים בעולם, אין די בהנהגת קירוב בלבד · **ב, קט**

רעב

בזמן רעב אין דעת הבריות פנויה לקבל מוסר ואמונה · **א, עט**
 מונע מן האדם את היכולת לקלוט דברי תורה ואמונה · **א, פה**

רעיא מהימנא

תוארו של משה רבינו מבטא מנהיג שאינו עוזב את צאן מרעייתו ואינו מסיח דעתו מהם · **ב, מג**
 רועה נאמן אינו ממתין למינוי, אלא נושא מעצמו בעול הציבור · **ב, מה**

רפואה

דברי האמונה של אברהם ריפאו את מחלות הנפש של השומעים · **א, עז**
 רפואת הנפש דומה לרפואת הגוף בכך שמרפאים רק את מי שיש תקווה לחייו · **א, רפז**

רצון

קודם חטא אדם הראשון היה מכוון באופן טבעי אל הישר והטוב · **א, רסג**
 גם כאשר אדם נכשל, עומק רצונו של יהודי הוא לקיים תורה ומצוות · **א, רסד**

רצון ה'

הוא השיקול העליון המכריע בכל הנהגותיו של אברהם · **א, קו**
 נעשה מרכז חייו של האדם כאשר הוא עומד בנסיון · **א, שפו**

רשב"י

- דבק באמת גם במקום שהייתה כרוכה בסכנת נפשות · **א, יח**
- לימד שיש לבחון מעשים לפי תוצאותיהם ולא רק לפי מראם החיצוני · **א, קעט**

רשות היחיד

- מסמלת תחומים הראויים להצנעה, לשמירה ולהגבלה · **א, רב**
- מסמלת את עצמאות האדם בעבודת ה' גם כאשר סביבתו פועלת אחרת · **א, רד**
- רשות נפרדת עשויה להיות הדרך הראויה בשלב מסוים של התפתחות האדם · **א, רו**

רשות הרבים

- מסמלת תחומים שראוי לפרסמם ולהביאם לכלל הציבור · **א, רב**
- רשות הכוללת רבים, יש לה ערך כאשר האדם מסוגל להשתמש בה מבלי להיזקק · **א, רו**

רשעים

ההתמודדות עםם

- הקרבה אליהם מחייבת חוסן רוחני ואמונה מבוררת · **א, מא**
- אין לבטל את הדעת כלפיהם אלא לעמוד מולם באומץ · **א, מב**
- כלפי רשעה וכפירה אין מקום לוותר על האמת מתוך ענווה · **א, מב**
- יש להגיע למדרגה שבה גם מגע עם רשעים אינו גורם להשפעה שלילית · **א, מה**
- אפשר לשנוא את הרשעה ובו בזמן לרצות בטובת האדם · **א, סז**
- יש ללמוד כיצד להישאר דבוק בה' גם כאשר מוקפים ברשעים · **א, רטז**
- לעיתים מחייבת שימוש בדרכי פעולה תקיפות, מבלי לשנות את יסודות התורה · **א, ריח**
- קרבה חיצונית עם הרשעים עלולה להביא להתרחקות מן התורה · **א, רעז**
- דרך ההתמודדות עם הרשעים עשויה להשתנות לפי המקום והמצב · **א, רפב**

הצלחתם

- זמנית בלבד ואינה מעידה על שלמות אמיתית · **א, קפ**

השפעתם

- גדלה כאשר האדם חי בתחושת קביעות, נוחות וביטחון חומרי · **א, רפג**

מהותם

- רשע עלול להישאר ברשעתו גם לאחר שראה את יד ה' בגלוי · **א, מט**
- הרשעות עלולה להתמיד מתחילת חייו של האדם ועד סופם, אם לא ישנה דבר בפנימיותו · **א, נ**
- הרשעות עלולה להישאר בעינה גם לאחר התגלות ניסים והשגחה · **א, נא**
- יש מדרגה חמורה יותר של רשע המבקש שיחשבו אותו לצדיק · **א, קצז**
- ההבדל האמיתי בין הצדיק לרשע מתגלה כאשר אין אחרים רואים את מעשיהם · **א, קצט**
- כל עוד הרשע ממשיך בדרכו, אין משמעות לטהרת עוונותיו · **א, רפו**

- רשע נקרא מת מפני שאינו מודה לה' על הטובות שמקבל · **ב, שמח**
- התחברות אליהם היא מן הגורמים המסוכנים ביותר לנפילת האדם · **ב, שסו**
- רשעים בחייהם קרויים מתים מפני שקלקלו את גופם ואת נשמתם · **ב, שעו**

שאול המלך

- זכה למלכות בזכות מידת הענוה · **א, שצח**
- שאל "אי מפרץ אתי אי מזרח אתי", לברר אם דרכו של דוד היא דרך מלכות ישראל · **ב, כט**
- נענש מפני שנהג בקירוב במקום שנדרש לנהוג בריחוק כלפי עמלק · **ב, קט**
- טענתו "כי יראתי את העם" מלמדת שלא עמד אז במדרגת מלך שלם · **ב, שיח**

שאור שבעיסה

- הוא הגורם המעכב את נטייתו הטבעית של ישראל אל הטוב · **א, רסד**

שאיבה

- מבטאת הוצאת תוכן פנימי שהיה גנוז בלב האדם · **א, שנג**

שאלת חכם

- ראוי להדרכה אישית בבחירת דרך העבודה הפנימית המתאימה לאדם · **א, קפט**

היחס לשבת צריך להיות כיחס של בעל אוהב לאשתו ·
א, כא

מלאכותיה

מלאכת הוצאה - חלוקת רשות היחיד ורשות הרבים אינה רק הלכה בשבת אלא עיקרון יסודי בהנהגת החיים ·

א, רב

מלאכת סותר - מלמדת שמטרת הפעולה היא הקובעת אם ההריסה נחשבת קלקול או תיקון · **א, רכ**
מלאכת קורע - פעולה הנראית כהשחתה מקבלת דין של תיקון כאשר היא נעשית לשם בניין עתידי · **א, רכ**

עבודת השבת

האדם מצווה "לעשות את השבת" באמצעות תוכן רוחני ·
א, כב

השבת מנתקת את האדם מטרדות החומר כדי שיוכל לעסוק ברוחניות · **א, כב**

מיועדת לחשבון הנפש ולהעמדת ענייני הרוח כעיקר החיים · **א, כד**

ייעודה לקיים את תכלית הבריאה באמצעות עבודת ישראל · **א, כה**

נועדה לעונג רוחני ולא לבובו הזמן בחבלים · **א, שסד**

עונג שבת

עונג השבת כולל בניית קשר עם השבת באמצעות תורה, תפילה וחיזוק האמונה · **א, כב**

אינו מכוון בעיקר לעינוג הגוף אלא לעינוג קדושת השבת · **א, כג**

שירות ותישבות מרבים את כבוד השבת ואת עינוגה ·
א, כג

קדושתה

קדושתה ניתנת במתנה מן השמים ולכן הנשמה היתירה מסתלקת במוצאי שבת · **א, רמב**

המעבר מקדושת השבת אל ימי המעשה מחייב הכנה מיוחדת להתמודדות עם העולם · **א, רנב**

מעניקה לאדם התרוממות וריחוק טבעי מענייני העולם ·
א, רנב

משולה לשהייה באהלו של אברהם, מקום של תורה וקדושה · **א, רנג**

קדושת השבת היא מתנה מן השמים, ולכן הנשמה היתירה מסתלקת במוצאי שבת · **ב, צא**

השבת מכוונת כנגד כח השכל וישוב הדעת · **ב, קלג**
כל ימות השבוע צריכים להיות מכוונים אל קדושת השבת · **ב, קפד**

שמירת השבת מלמדת שקדושת הזמן קודמת אף לבניין המשכן · **ב, ריח**

השבת והימים הטובים מסוגלים לחזק את האמונה, יראת השמים ולימוד התורה · **ב, ריט**

כאשר אין האדם יודע כיצד לנהוג, עליו לפנות לתלמידי חכמים לקבלת הדרכה · **א, ריז**

שאת

נגע זה רומז למידת הגאווה · **ב, שסח**

שבועות

חציו לה' וחציו לכם' מבטא את שילוב עבודת ה' עם צורכי הגוף בדרך של קדושה · **א, רלג**
חג השבועות מכוון כנגד היציאה משעבוד הרוח וההשקפות הזרות · **ב, נא**

שבט לוי

הובדל מענייני העולם כדי לעבוד את ה', לשרתו ולהורות תורה לישראל · **א, קל**

מדרגת שבט לוי יכולה להיות שייכת לכל אדם שנדבה רוחו להקדיש את חייו לה' · **א, קל**

שבט לוי מסמל פרישה מחשבונות העולם והתמסרות לעבודת ה' · **א, קל**

עליית הלוי לפרשת העגל נועדה למנוע בושה מישראל שלא חטא שבטו בעגל · **ב, רכד**

מעלתם הייתה בשלמותם האישית ובשמירת הברית במצרים · **ב, שלב**

שבטים

דרכם הכללית הייתה קרובה יותר לדרכו של יהודה מאשר לדרכו של יוסף · **א, שנה**

האחים לא עמדו על מדרגת יוסף מפני שהסתיר את פנימיותו · **א, שנה**

השבטים שימשו עדות חיצונית למעלתם הרוחנית ·
א, שנה

יהודה ביקש לבסס הנהגה של גילוי, ויוסף הנהגה של הסתרה · **א, שנז**

אחי יוסף נבהלו בעיקר מכוח האמת שנתגלתה להם ולא מפחד העונש בלבד · **א, שנט**

והם לא הכירוהו' מתפרש כאי-נהיגה עם יוסף בדרך של אחווה ולפנים משורת הדין · **א, שסא**

שבת

הקשר לשבת

בכל ערב שבת מתחדש הקשר שבין ישראל לשבת מחדש, והוא כקשר שבין חתן לכלתו · **א, כ**
יש לחוש בכל שבת התחדשות ושמחה כאילו הקשר נוצר מחדש · **א, כ**

מעשה לקיחת השם ביטא את ביטול דעתם ופחדם של ישראל מפני ציווי ה' · **ב, תג**

שגרה

בזמן שהכול מתנהל במתינות קל יותר לאדם לשמור על הנהגתו הטובה · **א, קלד**

שדה

מסמל מקום שבו מתגלה טבעו האמיתי של האדם כשהוא מחוץ לעיני הבריות · **א, קצט**

מסמל שלב ביניים של עבודה רוחנית, קל מן ההר אך עדיין מחוץ למסגרת החיים הרגילה · **א, שי**

שואה

גזירות וגלויות שנראו כרעה גדולה נתבררו לאחר מכן כהצלת חיים · **ב, כו**

שוויון

אין להבחין בין בני אדם במידת הכבוד והחסד שמעניקים להם · **א, קו**

התורה משווה בין קטן לגדול ובין עשיר לעני ללא הבדל מעמד · **ב, קנא**

השוויון בין עשיר לדל מביא לריבוי שלום ואחדות בישראל · **ב, קנג**

שוחד

כאשר הוא נוגע לרכוש גשמי בלבד, יש מצבים שבהם הוא אמצעי הנהגה טוב · **א, רנו**

אינו דווקא ממון אלא כל נגיעה היכולה לעוות את שיקול הדעת · **א, שע**

שולחן

שולחנו של אדם צריך להיות בבחינת שולחן שבמקדש · **ב, קפד**

מכסים את הסכין בשעת ברכת המזון מפני שהשולחן דומה למזבח · **ב, רסה**

שופר

כוח השופר לעורר רחמי שמים ולהמתיק את הדין · **ב, רלא**

שור המועד

חיוב כופר במקום מיתה מבטא את המתקת הדין ברחמים · **ב, רלג**

קדושת השבת נועדה לרומם את כל ימות השבוע ולא את יום השבת בלבד · **ב, רכ**

לימוד התורה, השירות והתשבחות בשבת משפיעים קדושה על כל ימות השבוע · **ב, רכא**

השבת היא האות המעידה על הברית הנצחית בין הקב"ה לישראל · **ב, רכב**

קדושת השבת אינה בטלה לעולם מפני שהיא יסוד הקשר שבין ישראל להקב"ה · **ב, רכא**

השבת מחזקת את חיי הנשמה שבאדם · **ב, רמז**

השבת מעידה על בריאת העולם ועל מלכות ה' · **ב, שפו**

השבת מעידה על בריאת העולם גם במסגרת סדרי הטבע הקבועים · **ב, שפז**

שמירתה

"שמור" מבטא סור מרע, ו"זכור" מבטא עשה טוב · **א, כא**

קיום השבת כולל שני חלקים: שמירה מחילול וכיבודה במעשים חיוביים · **א, כא**

חילול שבת מבטא פגיעה באמונה ובהתקשרות להקב"ה · **ב, רכב**

שמירת השבת היא תנאי לקיומו המתמשך של המשכן ובית המקדש · **ב, רמג**

חילול שבת מביא לידי פירוד לבבות ושנאת חינוס · **ב, רמד**

פיקוח נפש דוחה שבת, ומכאן שחיי ישראל חשובים אף מבית המקדש · **ב, רנ**

כלי מלחמה אינם מתאימים לשבת שהיא יום של שלום · **ב, רסו**

חילול שבת לצד קידוש ותפילה מבטא סתירה פנימית בעבודת ה' · **ב, שיג**

מי שמקדש ומתפלל ובד בבד מחלל שבת מבטא מציאות של תערובת שאינה שלמה · **ב, שיג**

שבת הגדול

נקראת על שם גדלות האמונה שגילו ישראל ביציאתם מעבודת מצרים · **ב, שפא**

ישראל נעשו ראויים לתואר "גדול" כאשר חדלו להיות מושפעים מאמונת מצרים · **ב, שפה**

השבת נקראת "הגדול" מפני שבה התגלתה גדלותם הרוחנית של ישראל באמונתם · **ב, שפו**

נקבעה ליום הראשון שבו התרחש הנס, קודם שהמצרים התרגלו אליו · **ב, שפח**

היום הראשון מבטא את ההכרה בנס הטבע עוד קודם ההתפעלות מן הנס הגלוי · **ב, שצד**

עיקר עניינה להרגיל את האדם לראות את גדלות ה' במערכת הטבע · **ב, שצה**

שורש

שורש האילן מלמד שהחלק הנסתר והקטן לכאורה הוא מקור כל הצמיחה העתידית · **א, קסב**
שורשים רוחניים חזקים מעניקים לצאצאים כוח לשוב ולצמוח גם לאחר ירידה · **ב, סח**

שידוכים

משמעותו האמיתית של השידוך נקבעת לפי הייעוד העתידי שהקב"ה מכין באמצעותו · **א, רכד**
שכר השדכן שהתחיל את השידוך תלוי בשאלת חשיבותה של התחלת המעשה לעומת גמר · **ב, לח**

שינוי מקום

מעבר לסביבה שונה עלול לגרום גם לירידה רוחנית · **א, קלח**
מעבר מקום מגורים הוא מן השינויים הגדולים שבהם נבחנת יציבותו של האדם · **א, קלח**
יש להתפלל שלא יגרום להפסד אפילו יום אחד בתורה ובעבודת ה' · **א, קלט**
אדם העובר לסביבה של רגונות וקפדנות צריך לבקש לשמר בתוכו טוב לב ומידות מתוקנות · **א, קמ**

שיקול דעת

שימוש בו

התאמת האדם לתפקיד חשובה לא פחות ממעלתו האישית · **א, קעד**
נדרש כדי לדעת אימתי להתקרב לציבור ואימתי לפרוש ממנו · **א, רה**

שמירתו

אסור לאדם לאבדו גם כאשר הוא נאלץ להימלט מפני סכנה · **א, רטו**
אובד בשעת הכעס · **א, שצח**

על האדם לשקול בכל מצב אם ראוי לנהוג בענווה או בעזות · **ב, ריג**

שירה

אמירתה

אמירת שירה על הנסים טעונה הכנה רוחנית קודמת ואינה באה מיד בגילוי · **ב, צז**
אדם הראשון והאבות אמרו שירה בהסתר, ובכך הכשירו את הדרך לשירת ישראל בגלוי · **ב, צח**
אמירת שירות ותשבחות בשבת מחזקת את השפעת קדושתה על האדם · **ב, רכא**

ריבוי דיבורי קדושה גורם להתעוררות מקבילה של כוח הדיבור בצד הרע · **ב, שז**

מהותה

אמירת שירה היא מעשה של המלכת הקב"ה וגילוי מלכותו בעולם · **ב, צג**
גדולי האומה לא אמרו שירה על נסיהם הפרטיים מפני שכל חייהם ראו את הטבע כנס · **ב, שצא**

שירת הים

אמירת "אז ישיר" תיקנה את תלונת משה "ומאז באתי אל פרעה" · **ב, ק**
לשון העתיד שבשירה מלמדת לראות את ההווה מתוך מבט אל העתיד · **ב, קג**
בחינת "אז" היא ההתבוננות בעבר ובעתיד גם יחד, ומתוכה ההכרה במגבלת הבנת האדם · **ב, קד**

שכל

מעלתו ומגבלותיו

אין לסמוך עליו לבדו בקביעת דרך החיים והנהגת הציבור, מפני שהוא מוגבל ועלול לטעות · **א, יא**
אין בכוחו לעמוד מעל הציור האלוקי · **א, קכא**
השכל האנושי מוביל לדין, ואילו התורה מרוממת את האדם למדת החסד · **ב, רלד**
אין להעמיד את ההיגיון האנושי כמודד לאמיתות ציווי התורה · **ב, רצו**
הבנת טעם המצוה עלולה להביא את האדם לתלות את קיומה בדעתו · **ב, רצט**
אין להעדיף את שכל האדם על פני דעת התורה · **ב, שסט**

מקומו בעבודת ה'

עבודת ה' צריכה להיות מיוסדת תחילה על הכרת השכל וישוב הדעת · **ב, קלב**

שכר

נקבעת לפי מטרת המעשה ולא רק לפי השפעתו בפועל · **א, רכג**
תלוי בכוונת העושה ולא רק בתוצאה שנוצרה בפועל · **א, רכג**

שכר ועונש

אין לראות בייסורים עונש בלבד אלא אמצעי לטהרה ולהשלמת התשובה · **א, רפז**
החיוב והעונש בגמילות חסדים נמדדים לפי דרגתו ויכולתו של האדם · **ב, ז**

שכר מצוה

השפעתו

מעשה הנעשה בשלמות עשוי להשפיע ולזכות את הדורות הבאים · א, קז
זכות מצות כיבוד אב עמדה לעשיו במשך דורות רבים ·
א, רצז

יסודו

האדם נברא חסר כדי שיעמול על שלמותו ויזכה בשכר על עבודתו · א, ט

מידתו

גודל השכר תלוי במידת שלמותו הפנימית של המעשה ·
א, קז

שכר המצוה עשוי להיות היכולת ללמוד תורה, ללמדה ולהעמיד מורי הוראה לדורות · ב, ה
אדם עשוי לקבל בשכר החסד יכולת להיטיב עם אנשים רבים יותר · ב, ו
גם רשע זוכה לשכר על טובה שנגרמה על ידו בעקיפין ·
ב, רפז

שלא לשמה

מחיית עמלק היא יוצאת דופן בכך שנצטוו לקיימה בבחינה של שלא לשמה · ב, רפח
ההתחזקות בשמירת הלשון מטעמי תועלת מביאה לבסוף לעשייתה לשמה · ב, שעד

שלווה

אפשר וצריך לשמרה גם בתקופות של לחץ ואיום ·
א, רטו
שאיפת הצדיק לשלווה טעונה בירור, אף כאשר מטרתה להרבות תורה ועבודת ה' · א, רפה
ריבוי מנוחה ותענוגי העולם אינם תכלית חיי הצדיק, אלא עבודת ה' היא התכלית · א, רפט

שלוחי מצוה

שליח לדבר מצוה זוכה להגנה מיוחדת מן השמים, אף כאשר קיימת סכנה · א, רצו

שלום

גאולה

הוא היסוד שעליו עתיד להיבנות הבית השלישי · א, קפו
אינו רק מידה טובה אלא תנאי ברור לביאת הגאולה ·
א, שפד

הוא התנאי היסודי וההכרחי לזכיית ישראל בגאולה השלמה · א, שצב

הוא היסוד שעליו נבנית גאולת ישראל · א, שצג
אינו רק מעלה מוסרית אלא תנאי מהותי לגאולה ·
א, שצה

יעקב הדגישו לפני פטירתו מפני שהוא התנאי המרכזי לגאולה · א, ת

ערכו מתעצם במיוחד בדורות האחרונים שלפני הגאולה · א, תא

דרכי עשייתו

צרכי הסעודה הם מן היסודות המביאים שלום בין בני אדם ובין מדינות · א, קד
הנכונות להתערב וליישב מריבה בין בני אדם היא מעלה גדולה בפני עצמה · א, שכח
יחס חם בין הבריות מרבה שלום וקירוב לבבות · ב, רעג
קרבת השלמים עושה שלום בין המזבח, הכהנים והבעלים · ב, שמד
הרודף שלום זוכה לשבח גם אם אינו תלמיד חכם ·
ב, שמו

הנהגתו

מושפע ישירות ממידותיו של המנהיג · א, שצט
מחייב לעיתים להקדים את מידת החסד לביטוי האמת ·
א, תגי
גם אוהב שלום נדרש לנהוג בתקיפות כאשר כך מצווה התורה · ב, רצג
עשיית שלום אמיתית כוללת גם סילוק הרשעה מן העולם ·
ב, רצג

מהותו

החיים בשלום מחייבים את האדם לכבוש את חומריותו ואת נטייתו להיפרד לעצמו · א, ה
מעלת השלום מתגלה דווקא במקום שיש נטייה למחלוקת וקטטה · א, טו
גובר לבסוף על כל מחלוקת בין גדולי הרוח · א, שפב
מעיד שהאדם כבר השתחרר מן האנוכיות · א, שצה
נוצר כאשר כוח הכלל גובר על הדרישות האישיות ·
א, שצו
הכרת האדם שהקב"ה הוא מרכז החיים מביאה לריבוי שלום · ב, קז
אי אפשר להגיע לשלום בלא הכרת הטוב לה' · ב, שמה
הכרת מעלת כל אדם מסייעת לריבוי שלום · ב, שמו
השלום כולל בתוכו את כל הברכות · ב, שמח

תורה ואחדות

השלום והאחדות הם תנאי להשגת התורה כראוי · א, ג
לימוד התורה צריך להיעשות בדרך של שלום, המתאימה לעצם מהותה של התורה · א, ד

שליח ציבור

שליח הפועל עבור כלל ישראל זוכה לסייעתא דשמיא מיוחדת · **ב, שלא**

שליחות

כל אדם צריך למלא את הדרך המיוחדת שהוטלה עליו מן השמים · **א, צו**
יש לבחור שליח לפי התאמתו המעשית למשימה המוטלת עליו · **א, קעד**

שליטה עצמית

מהותה

מאפשרת מניעת מחלוקות כבר בראשיתן · **א, שצח**

החירות האמיתית מחייבת שהאדם יהיה בעל הבית על רצונותיו ומידותיו ולא נשלט על ידיהם · **ב, נ**
המלכות הקשה והחשובה ביותר היא הנהגת האדם את כוחותיו והכנעת הכוחות המפתים אותו לרע · **ב, נב**
אדם פשוט המושל ביצרו ובמידותיו חשוב ממלך השולט במדינה אך אינו שולט בעצמו · **ב, נג**

שלמה המלך

בקשת 'לב שומע' מבטאת את חובת המנהיג להאזין לכלל הנעשה בעם · **ב, י**
רצונו להיות כמשה מלמד שעצם תחושת הראויות לגדולה עלולה למנוע את השגתה · **ב, לה**
יридיתו הרוחנית לאחר שנשא את בת פרעה פגמה במעלת בית המקדש · **ב, רנח**

שלמות

נוצרת רק כאשר מתנה משמים מצטרפת לעבודה עצמית · **א, רלט**
שלמות אמיתית היא מציאות שאין בה תערובת של חסרון או פסולת · **ב, רב**
שלמות נבחנת רק לאחר שהדבר הגיע לתכלית תיקונו · **ב, רג**
עבודת ה' דורשת השתייכות שלמה לצד הקדושה · **ב, שיג**

שלמות האדם

בניינה

האדם והעולם לא נבראו בשלמות גמורה אלא עם אפשרות להגיע אליה בעבודה · **א, ח**

קיומו בין ישראל מעניק לציבור כוח רוחני מיוחד · **א, שיז**

התורה ניתנה לישראל לאחר שהגיעו למדרגת שלום ואחדות · **ב, קבד**
אחדות הנובעת ממטרה משותפת גדולה מאחדות הבאה מחמת סכנה · **ב, קכו**
גם כאשר קיימים הבדלים בין אנשים וקהילות, עליהם לחיות באחדות ובשלום · **ב, קפד**
השבת מרבה שלום ואחדות בישראל · **ב, רמד**
התורה היא מקור השלום בישראל · **ב, רמו**
השבת מבטאת שלום, ולכן אין כלי מלחמה ראויים לה · **ב, רסו**

שלום בית

בניינו

ההתמקדות במעלות הזולת מסייעת לקיום שלום בבית · **א, יז**
לבנות קשר נאמן אין די בהימנעות מרע אלא בעיקר מעשיית טוב · **א, כא**
שפע בפרנסה ובמזון הוא יסוד חשוב לקיומו של השלום בבית · **א, קד**
יסוד עבודת ה' בבית קודם להתעלות רוחנית חד-פעמית · **א, שיג**

שמירתו

ערכו ניכר גם כאשר האדם נדרש לסבול קשיים ממושכים · **א, שצ**
תלוי במידה רבה בשליטה על הכעס · **א, שצח**

שלוש רגלים

שלוש הרגלים מכוונים כנגד שלושת סוגי השעבוד: הגוף, הרוח והאדם לעצמו · **ב, נא**

שלטון

יש ללמוד מדרכי יעקב כיצד לנהוג כלפי מלכויות ואומות העולם · **א, רנד**
יש לעיין בפרשת יעקב ועשיו לפני התמודדות עם שלטון זר · **א, רנד**
לעיתים יש לנהוג בענווה כלפי שלטון כדי למנוע נזק גדול יותר · **א, רנד**
ערכו נובע מן היכולת להשפיע מבחינה רוחנית ולא רק מן השליטה המעשית · **א, שלא**

שם ועבר

ביתם שימש מקום הכנה רוחנית ליעקב לפני כניסתו לבית לבן · א, רכו

שם ש-די

מבטא הנהגה של גבול, צמצום והסתפקות במועט · ב, לג

שם שמים

הזכרת שם ה' באופן קבוע מבטאת חיים רצופים של דבקות ולא התעוררות רגעית · א, שח
הזכרתו בגלוי אינה מרחיקה את האדם מן השררה אלא עשויה לקרבו אליה · א, שפ

שמואל הנביא

הנהגות

חשש לקיים את ציווי ה' כאשר הדבר עלול להביא את שאול לידי חטא · ב, מו
מידת הרחמים אינה מונעת קיום דין התורה במקום שנצטווה עליו · ב, רצג
טרח לעבור מעיר לעיר כדי לדון את ישראל · ב, שכה

מסירות

זכה שהקב"ה בא אליו מפני שמסר עצמו לטובת ישראל · ב, שכו
נמסר כולו לה' מפני שנולד לאחר שנים של עקרות ותפילה · ב, שסב

שמח בחלקו

על האדם להיות שמח גם בתכונותיו, בכוחותיו ובמזגו שניתנו לו מאת ה' · ב, נד
ההכרה בערכו הייחודי של האדם משחררת אותו מן השעבוד לרצון להיות כאחר · ב, נה

שמחה

כאשר היא נעשית על פי התורה היא עצמה מצוה · א, רלג
מותרת ואף נצרכת גם בזמן של צרות, כל עוד היא נשמרת בגבולות הראויים · א, תיח
עבודת ה' הראויה נעשית מתוך שמחה וחפץ · ב, רעא

שמים

רומזים לחלק של בין אדם למקום ולעבודתו הרוחנית של האדם כלפי הקב"ה · א, שכו

האבות הגיעו אליה על ידי עלייה רצופה ממדרגה למדרגה · א, עד
נקבעת לפי מה שקנה בכוחות עצמו ולא לפי מה שקיבל מלידה · א, רלה
מושגת רק כאשר מצטרפות קדושה מלמעלה ויגיעת האדם מלמטה · א, רמד

מבחנה

נמדדת ביכולתו להישאר במעמדו הרוחני הן בשמחה והן באבל · א, קלה
נבחנת ביכולתו לשמור על התורה גם מחוץ לבית המדרש · א, רט
מתבררת כאשר הניסיונות אינם משנים את עקרונותיו ואת דרכו · א, רסט

שלמות

כוללת גם בין אדם למקום וגם בין אדם לחבירו · א, ע
מתבטאת ביכולתו להחדיר את התורה אל כל תחומי החיים · א, קפג
נוצרת רק מצירוף שני התחומים - שמים וארץ, בין אדם למקום ובין אדם לחבירו · א, שכז
מחייבת צירוף של עבודת ה' ושל שלמות במידות · א, שמו
היא כאשר גם החלק הרוחני וגם החלק החומרי משתעבדים לקדושה · א, תיח

שם אדם

משמעות

אי-שינוי שמו של יצחק מבטא את שכרו על שלא שינה מדרכי אביו · א, קפח
הזכרת שמו בצירוף שם ה' מבטאת מדרגה רוחנית שנרכשת על ידי ניסיונות · א, שפו

שמירת

זהות יהודית נשמרת באמצעות דבקות בשם היהודי גם בגלות · א, שעה
שמירת שם מבטאת עמידה איתנה מול השפעות חיצוניות · א, שפג

אותיות השם מתאימות לטבעו ולמידותיו של בעל השם · ב, ב
שמו של דבר מבטא את מהותו ואת עניינו הפנימי ואינו נקבע במקרה · ב, ב

שם הוי"ה

מבטא את התפשטות גילוי מלכות ה' בעולם כולו · ב, לג

שמיעה

אין די בשמיעת המתרחש, אלא על המנהיג להבין ולהבחין בין סוגי הקולות העולים מן הציבור · **ב, י**

שמירה

הגבולות שהקב"ה מציב אינם עונש בלבד אלא אמצעי הגנה · **א, ערב**
ההגנה האלוקית ניתנת לאדם ההולך בשליחות מצוה באמת · **א, רצו**

שמירה רוחנית

התורה מעניקה לאדם כלים להישאר מוגן גם כשהוא מוקף ברשעה · **א, ריז**

שמירת הלשון

מרחיקה מחלוקת, כעס ועגמת נפש הפוגעים בבריאות האדם · **ב, שעג**
מאפשרת לנשמה לרומם גם את החומר ולהביא את האדם לשלמות · **ב, שעו**

שמירת המצוות

מחייבת עמידה איתנה מול המבקשים לבטלן · **א, מב**
יש לעמוד בגאון על קיום התורה והמצוות גם בסביבה שאינה שומרת תורה · **ב, ריז**

שמירת ישראל

הקב"ה משמר את ייחודו של ישראל גם באמצעות הנהגות קשות · **א, רעד**
כוח ההגנה של יוסף במצרים עתיד להתגלות גם בבניין ירושלים · **א, שעז**

שמן זית

זיכוכו

שמן הזית הזך רומז לשלמות המעשים ולזיכוכם מכל פסולת · **ב, ר**
כתישת הזית מסמלת את זיכוכ האדם עד שכל מעשיו נעשים בטוהר · **ב, רד**

משמעותו

נצרך למנוחה ולא למנחות מפני שהמנוחה מסמלת מדרגה של שלמות מיוחדת · **ב, רא**
ישראל נמשלו לזית מפני שמתוך הלחץ והייסורים הם מגלים את כוחה של התורה · **ב, רה**

שמן הזית רומז לשמנה של תורה, המתגלה בשעת צרה · **ב, רי**

שמעון ולוי

משמשים מקור ללימוד חומרת הכעס · **א, שצז**
מסירות נפשם למען דינה זיכתה שתיקרא על שמם · **ב, קצו**

שמש

זריחתה

מסמלת את הרפואה, הישועה והאור הצומחים מתוך תקופת החושך · **א, רסו**

שקיעתה

מסמלת תקופה של חושך, עיכוב וניסיון שנועדו לתכלית רוחנית · **א, רסו**

גילוי אברהם שאינה כוח עצמאי אלא שליח המשמש את רצון הבורא · **א, עו**

שמשון

נישואיו נועדו לשמש הכנה למלחמתו בפלשתים · **א, רכד**
נמסר כולו לה' מפני שנולד בדרך ניסית · **ב, שסב**

שנאה

אינה תמיד עונש אלא עשויה להיות אמצעי להצלחת הזהות הרוחנית · **א, רעד**
מאפיינת את עמלק בכך שפעל נגד ישראל ללא כל רווח לעצמו · **א, שמח**
ההכרה שכל אדם מקבל את חלקו מאת ה' מרחיקה שנאה · **ב, שמה**
האמונה בהשגחה פרטית מרחיקה שנאה בין הבריות · **ב, שמש**

שנאת חינוך

חומרתה

אף אנשים צדיקים ועמלי תורה עלולים להביא לחורבן כאשר אינם ישרים בהליכותיהם עם הזולת · **א, סז**
חמורה ממחלוקת על עניין ממשי, מפני שאין לה כל יסוד אמיתי · **א, קפו**

תוצאותיה

עוקרת את כוח הציבור ולכן מאריכה את הגלות · **א, שיח**

פוגמת בעיקר בצד החומרי של האדם · **ב, שעד**

שפע

כל שפע גשמי יסודו בשפע רוחני הבא מכוח התורה ·
א, קפא

כאשר מקורו בקדושה הוא שומר על האדם מפני השפעות זרות · **א, שעד**

שקר

מקורו בבחירת האדם ולא בטבע שברא הקב"ה בעולמו ·
א, יז

הדבקות בשקר היא עיוות של צורת האדם שנברא בצלם אלוהים · **א, יח**
כוחו גדל כאשר הוא מתחפש לאמת ולקדושה · **א, קעה**

שרה

פטירתה

שימשה לאברהם מקור לעלייה רוחנית ולא רק לאבל וצער · **א, רסז**

שרה אמנו

דרכה

כל תקופות חייה היו שוות לטובה בעבודת ה', ללא שינוי מחמת גיל או מאורעות החיים · **א, קלג**
נשארה דבוקה בדרכה הישרה בכל המאורעות שעברו עליה, הן בטובה והן בקושי · **א, קלה**
גם פסגת ההצלחה והשמחה לא שינתה את דרכה של שרה · **א, קלו**

לידת יצחק בדרך נס ובגיל מופלג לא הביאה את שרה לשינוי רוחני מחמת גודל השמחה · **א, קלו**
נדודיה ותלאותיה של שרה לא החלישו את צדקותה ואת טוהר רוחה · **א, קלו**

"כולן שוין לטובה" מלמד שכל תקופה בחייה נוצלה לעבודת ה' לפי הכלים שהיו בה · **א, קלח**
עיקר עבודתה הייתה במעשה החסד ובהכנת צורכי האורחים · **א, קמח**

חינוכה

שבחה ניכר הן במוצאה ובחינוך שקיבלה והן בתוצאות החינוך שהעניקה לבנה · **א, קמג**
גדלה בבית של עבודה זרה ובכל זאת הכירה את בוראה ודבקה באמונה · **א, קמו**

שנאת חנם היא סיבת חורבן בית המקדש השני · **ב, רמג**

שעבוד

גאולה שאחריה חוזר השעבוד אינה נחשבת גאולה שלמה · **ב, מט**

שעבוד הגוף

שעבודו של אדם או עם תחת שלטון חיצוני הוא הדרגה הראשונה משלושת סוגי השעבוד · **ב, נא**

שעבוד הרוח

אימוץ ערכי תרבות והשקפות זרות הוא שעבוד רוחני הקשה משעבוד הגוף · **ב, נא**

שעבוד עצמי

השעבוד לתאוות ולתשוקות היצר הוא הקשה משלושת סוגי השעבוד · **ב, נא**
ההימשכות אחר תאוות והנאות העולם עלולה להפוך את האדם לעבד ליצרו גם כאשר הוא מכיר בחסרונן · **ב, נב**

שעיר המשתלח

השעיר לעזאזל והשעיר לה' מבטאים את קיומם המקביל של שני הכוחות בעולם · **ב, שז**

שער השמים

מבטא קדושה שמקורה עליון ואינה תלויה בפעולת האדם · **א, רמא**

שפה

שמירת השפה מבטאת עמידה איתנה מול השפעות חיצוניות · **א, שפג**

שפיכות דמים

חומרתה

הימנעות מתפילה במקום שיש בה תועלת נחשבת בחומרתה כשפיכות דמים · **א, נד**
עצם קיומה בתוך הציבור מחייב זעזוע וחשבון נפש ציבורי · **א, שכו**

מי שעתיד לבנות את המשכן ראוי להתרחק משפיכות דמים · **ב, רפו**
אין לחשוש מקיום מצות ה' אף כשהיא כרוכה בהריגה · **ב, רצד**

שתיקה

שתיקה כלפי הנהגת ה' מבטאת עוצמת אמונה והתבטלות
· א, קיט
מבטאת עבודה פנימית שבין האדם לקונו ואינה זקוקה
לביטוי חיצוני · א, רמו
קבלת הדין בשתיקה מבטאת אמונה שלמה והתבטלות
לרצון ה' · א, רסז

תאוה

השפעתה

עושר וברכה אינם צריכים לקרב את האדם יתר על
המידה לעולם הזה ותאוותיו · א, קלו
ההשקעה בהן עלולה לסתור את טענות האדם כלפי
מיעוט השקעתו במצוות · א, שסג
ההרגל להימשך אחר תאוות העולם משעבד את האדם
ליצרו · ב, נב
אכילה מתוך תאוה מגשימה את האדם ומרחיקה אותו
משלמותו · ב, קפה
המשועבד לתאוותיו אינו בן חורין אלא עבד · ב, קצב
מן המידות הפוגעות בבריאות הגוף והנפש · ב, שעג

התגברות עליה

האדם נדרש להתגבר עליהן כדי לקיים את התורה
בשלמות · א, קכט

מהותה

גם תאוה לדבר מותר עלולה להרחיק את האדם ממדרגת
הקדושה · א, קכט
לאחר חטא אדם הראשון נתפסת כחלק מרצונו הפנימי
של האדם · א, רסג
החוטא מחמת תאוה מכיר בדרך כלל בחטאו · ב, שסו

תהלים

מסוגלים לחזק את הקשר עם הקב"ה גם כאשר האדם
נמצא בסביבה ירודה · א, רלא

תוכחה

דרכה

תוכחת המנהיג צריכה להיות מותאמת למצבו הרוחני של
הדור · א, לג
תוכחה שאינה מותאמת למצב השומעים אינה פועלת את
פעולתה · א, לד
נח לא השתמש במעלתו כדי להחזיר את דורו למוטב
ומפני כך נקרא המבול על שמו · א, לו

מעלתה

נחשבת מקור סמכות רוחנית גם כלפי אברהם בעניינים
מסוימים · א, קסא
נתייחדה במדרגת נבואה שאין דוגמתה בשאר האמהות ·
א, קסא

פטירתה

עוררה את הצורך לדאוג להמשך קיומו של בית אברהם ·
א, קנג
נתייחדה בכך שהתורה עצמה מזכירה במפורש את
הספדה ושבחיה · א, קנז
ייוחדת אינו רק בזמן קדימותה אלא בהיותה מקור
והשורש לשאר האמהות · א, קס

שררה

מהותה

אינה יוצרת גדלות אמיתית אלא לכל היותר פרסום
חיצוני · א, שמה
אין סתירה בין קירבה לאנשי שררה לבין דבקות מלאה
בתורה · א, שפ
שררה בישראל אינה שלטון אלא עבדות לעבדי ה' · ב, יג
שלמות השררה היא כאשר אין שררה אחרת שולטת עליה
· ב, שיז

מינויה

ריבוי תפקידים פוגע ביכולת למלא כל תפקיד בשלמות ·
ב, לד
עצם רצונו של אדם להעמיד את עצמו כראוי למינוי עלול
להעיד על חוסר בעונה · ב, לה
אין למנות שני אנשים לאותה שררה · ב, שיט

תכליתה

יכולה לשמש כלי לקידוש השם כאשר היא מונהגת על פי
התורה · א, שפא
ראיית השררה ככלי להרבות כבוד ועושר היא מבט
מוטעה · ב, ט
המשתמש בשררה להרבות לעצמו כבוד ועושר מועל
בתפקידה · ב, יד
שררה בישראל מחייבת לעמוד על משמר הדת ולשאת
בעול הציבור · ב, יד

שתייה

מתקדשת כאשר היא נעשית כחלק מעבודת ה' ולא לשם
תאוה בלבד · א, רלג

מטרתה

ערכה נמדד לפי טובת המהונך ולא לפי חומרת המעשה החיצוני · **א, רכא**
עיקרה אינו בהטחת דברים קשים אלא בהעמדת האדם מול האמת המתגלה מתוך מעשיו · **א, שנט**
עיקר התוכחה הוא גילוי הסתירה שבין טענות האדם לבין התנהגותו · **א, שסב**
התוכחה היא חלק בלתי נפרד מהליך הדין ולא שלב נפרד ממנו · **א, שסה**

תום

שלמותו של יעקב היא שמירת תמימותו וצדקתו גם לאחר רצף של צרות · **א, רסט**

תוצאה

תוצאה טובה עשויה ללמד שמקור המעשה היה טהור וישר · **א, שסה**

תורה

אהבתה

אהבת התורה מאפשרת לאדם שלא להסיח את דעתו ממנה גם בעת עיסוקיו · **א, פח**
ראויה להיות יקרה לאדם יותר מהנאות גשמיות · **א, שסד**

אחדותה

אהבת ישראל והשלום שבין הבריות מסייעים לאדם לגדול בתורה · **א, ג**
גדלותו של האדם בתורה נמדדת גם במידת אהבתו וכבודו לבריות · **א, ג**
השגת התורה כראוי תלויה בלימוד מתוך שלום וחיבור בין הלומדים · **א, ד**
התורה ניתנה לכלל ישראל, ולכן הפורש מן הכלל מתקשה לזכות בה כראוי · **א, ד**
קבלת התורה מחייבת אחדות בין ישראל · **ב, קכד**
קבלת התורה איחדה את ישראל מפני שכולם היו מכוונים למטרה אחת · **ב, קכו**
לימוד התורה מרבה שלום בישראל · **ב, רמו**

בירורה

גם סברה שאינה מתקבלת להלכה מסייעת להבנת הסברה הנכונה · **א, סא**
שלמות ההבנה בתורה נוצרת מתוך עימות בין דרכי הבנה שונות · **א, סב**
גם בחלק הנגלה של התורה קיימים פירושים רבים, וכולם בכלל שבעים פנים לתורה · **ב, פא**

ברכותיה

נשואות עם ישראל בכל הגלויות ואינן תלויות בארץ ובשפע חומרי · **א, רח**
מטרת הברכות הגשמיות היא לאפשר לאדם להתפנות לתורה ולמצוות · **א, רפה**
רווחה ויישוב הדעת מסייעים להתמסרות ללימוד התורה · **א, רפה**

גאולה

היא אחד היסודות המביאים את ישראל לגאולה השלמה · **א, רמט**

גילוייה

עם ירידת הדורות פוחת גילוייה בעולם · **א, שלט**
ערך לימוד התורה גדל כאשר לימוד התורה נעשה בתקופות של הסתר וחושך · **א, שמ**

דרכיה

הבחירה בדרך התורה היא תוצאה של ההכרעה להיות "אדמה לעליון" · **א, לא**
העברת התורה צריכה להיות מותאמת ליכולת הקבלה של בני הדור · **א, לג**
יש ללמדה כאשר הדור כבר הוכשר לכך · **א, לה**
מהות התורה היא שכל דרכיה מביאות טובה, נעימות ושלום לאדם ולבריות · **א, קעה**
התורה כוללת הדרכה מיוחדת לכל מצב שבו עלול אדם להימצא · **א, רטז**
התורה מיועדת להדריך את האדם בכל צומת ובכל מצב בחייו · **א, ריז**
יישום התורה משתנה בהתאם לנסיבות החיים, בלי שינוי של עקרונות התורה · **א, ריז**
ההבחנה בין עקרונות קבועים לבין דרכי יישום משתנות היא יסוד מרכזי בהנהגת החיים · **א, ריח**
התורה הקדימה את דיני עבד עברי כדי ללמד את היחס הנכון לממון ולרדיפה אחריו · **ב, קסה**

הנהגת התורה

מתפקידי מנהיג ישראל לקרב את העם לאביהם שבשמים על ידי לימוד תורה · **ב, טז**
המלך נדרש לחבר את התורה אל המעשה ולפעול מכוחה בקרב העם · **ב, יא**
מתפקידי המנהיג להרבות תורה בישראל · **ב, יא**
אין עסקי הציבור פוטרם את המנהיג מהוספה מתמדת בתורה · **ב, יב**
בכלל תפקידי המנהיג ללמד תורה לישראל · **ב, יג**

חיי המעשה

שלמות עבודת ה' היא לחבר את התורה עם חיי המעשה · **א, קפב**

לימודה

מרבח שלום בעולם כשם שהלחם מביא שלום בין בני אדם . **א, קד**
 כתיבת התורה מסמלת את יצירת החידושים בתורה ולא רק את העתקת הכתוב . **א, קפא**
 ראוי להרבות בתורה ובקדושה קודם כניסה לתקופה שתצמצם את האפשרות לעסוק בהן . **א, רכח**
 יגיעת התורה הופכת את התורה לחלק ממהותו של האדם . **א, רמג**
 לימוד התורה מתקיים בשלמות מתוך חבורה ולא ביחידות . **ב, ערד**
 שלמות לימוד התורה היא כאשר הוא נעשה לשמה . **ב, רד**
 לימוד תורה שלא לשם שמים חסר בשלמותו . **ב, רצ**

מהותה

עצם מהותה ונתיבותיה הן שלום, והעוסק בה עוסק בדברי שלום . **א, ד**
 כשם שהבריאה נעשתה ככיוול מתוך הבטה בתורה, כך תיקון האדם והעולם צריך להיעשות על פיה . **א, י**
 אין תחום בחיי האדם שבו רשאי יהודי לפעול תחילה ורק לאחר מכן לבדוק את דעת התורה . **א, יא**
 בתורה טמון כל מה שיהודי זקוק לו כדי להגיע לתיקונו השלם . **א, יב**
 הקב"ה הטיב בטבע הבריאה הנהגות שיסודן בדרכי התורה . **א, יג**
 נקראת "לחם" משום שהיא מזינה את רוח האדם . **א, קד**
 שייכת לבחינת ה"קנה" ולחלק הרוחני באדם . **א, תטו**

מסירות

מדרגת שבט לוי יכולה להיות שייכת לכל אדם שנדבה רוחו להקדיש את חייו לה' . **א, קל**
 מחייבת ויתור מוחלט על טובת הנאה אישית . **א, תד**
 מסירות נפש היא יסוד לשמירת התורה ולהפצתה בעולם . **ב, קצח**
 ההכרה במעלתה האלוהית של התורה מחייבת נכונות להקריב למענה ללא גבול . **ב, שא**

מסירתה

כוח התורה שבכל הדורות מיוחס למשה רבינו שמסר אותה לישראל בטובת עין . **א, קכח**
 רציפותה נחלתת כאשר מסתלק האדם האחרון המחובר לדור הקודם . **א, קנח**
 מעבר מתקופה אחת לאחרת משנה את אופן מסירת התורה לדורות . **א, קס**
 מעניקה חיי נצח למי שמנחיל אותה לאחרים . **א, תי**
 מכוח דאגתו לישראל זכה משה גם להוריד להם את התורה מן השמים . **ב, ו**

כאשר היא עם חיי המעשה, זהו היסוד למילוי ברכותיו של יצחק . **א, קפג**
 עיקר עבודת האדם היא להמשיך את קדושת התורה אל החיים המעשיים . **א, רלה**
 תכליתו להמשיך את קדושת התורה גם אל העיסוקים הגשמיים . **א, רנ**
 תכלית התורה היא להפוך את הגשמיות עצמה לכלי רוחני . **א, רפא**
 אורה צריך לחדור אל תוך המציאות היומיומית ולא להישאר רק בשעות של התרוממות . **א, שיג**

חכמתה

עליונותה על החכמה האנושית היא שעמדה במוקד מאבקם של היוונים . **א, שלב**
 אור התורה מאיר במיוחד בימי חנוכה מכוח התחזקות ישראל בתורה שבעל פה . **א, שלד**

כוחה

כוח התורה עומד ללומדי התורה במקום הקרבות וממעת את הצורך בכפרה . **א, ריב**
 מונעת את הפיכת השפע החומרי למקור של ירידה רוחנית . **א, ריב**
 כל זמן שהאדם עוסק בתורה, היצר הרע אינו שולט עליו . **א, רמט**
 מגינה על האדם מפני סכנת ההתחברות לחומר בתקופות של נוחות . **א, רפב**
 כוחה של התורה מתגלה במיוחד בשעות של צרה וגזירות . **ב, רו**
 בכל דור עומדת התורה כנגד כוחם של שונאי ישראל . **ב, רז**
 התחזקות בתורה ובמצוות היא הדרך היחידה להינצל מאויבי ישראל . **ב, רז**
 עזיבת התורה מביאה התגברות כוחם של שונאי ישראל . **ב, רט**
 כאשר אומות העולם באות על ישראל בכוח הזרוע, ישראל משיבים בכוחה של תורה . **ב, רי**
 התורה היא תורת חסד הממתיקה את הדין ברחמים . **ב, רלד**
 תקופות של לחץ וגזירות מביאות להתחזקות בלימוד התורה . **ב, רמא**
 צאצאי רשעים זכו לתורה מכוח קידוש השם שנעשה במפלת אבותיהם . **ב, רפז**
 כאשר מתגבר כוח הכפירה, הקב"ה מרבח שפע של תורה וקדושה . **ב, שה**
 ריבוי תורה בדור עלול להיות מלווה בניסיון מקביל באותו תחום . **ב, שז**

קדושתה

קדושת התורה פועלת שגם תוצאות קיום המצוות תהיינה לטובת האדם · **א, קעה**

קדושתה מונעת מכוחות הטומאה לחדור למקום שבו היא שורה · **א, רג**

לימוד תורה היוצא מפה שפגם בלשון הרע נפגם בערכו · **ב, שעח**

קניינה

לימוד התורה הוא הנכס שאינו אובד גם כאשר הברכה החומרית ניטלת · **א, רח**

האדם צריך לינוק את חיותו מן התורה, מן האמונה ומן הקדושה · **א, רכט**

קניינה מחייב נכונות לוותר על נוחות והנאות העולם הזה · **א, רפט**

נקנית באמצעות ייסורים כדי שתהפוך לקניינו הפנימי של האדם · **א, שב**

הופכת מ"תורת ה'" ל"תורתו" של האדם מכוח עמלו · **א, שה**

אין אפשרות לקניין תורה אמיתי כאשר האדם חסר בהנהגה ראויה ובמידות טובות · **א, שכג**

העוסק בתורה צריך להעדיף חיי עולם על פני העיסוק בענייני שעה · **ב, קכא**

לימוד תורה שאינו מלווה בתיקון הפנימיות אינו מביא את האדם לשלמות · **ב, קעה**

חיותו הרוחנית של האדם תלויה בקשר קבוע לתורה · **ב, קפא**

היסח הדעת מן התורה גורם לאיבוד קניינה · **ב, קפב**

על האדם לגלות למקום תורה ולא להמתין שהתורה תבוא אליו · **ב, שסט**

שבת

לימוד תורה בשבת הוא חלק מכבוד השבת · **א, כא**

השבת נועדה להרבות בה לימוד תורה · **א, כב**

השבת מיועדת להעמיד את התורה לעיקר החיים · **א, כד**

קיומה בשבת מחזק את הבריאה כולה · **א, כה**

שייכותה

לכל יהודי חייב להיות חלק בתורה, בלימודה או בהחזקת לומדיה · **ב, קפ**

התורה מורשה לכלל ישראל ואינה שייכת רק לגדולי התורה · **ב, שמז**

תורה שבכתב

נס פורים חזיק את האמונה בה ובהנהגתה · **א, שלג**

התורה ניתנה לישראל כדי שתתפרש ותוכרע על ידי חכמי ישראל ולא מן השמים · **ב, פ**

התורה נקראת על שם משה בזכות מסירות נפשו עליה · **ב, קצז**

הקב"ה דיבר עם משה לצורך מסירת התורה לכלל ישראל · **ב, שלא**

מסירת התורה לכלל ישראל היא סיבת מעלת דיבורו של הקב"ה עם משה · **ב, שלא**

משה זכה להיות מוסר התורה מפני שהקדיש את חייו לכלל ישראל · **ב, שלה**

מעלתה

אין לזלזל בה מפני יחס האומות אליה, אלא להכיר בערכה האמיתי · **א, עא**

עיקר מעלתה נובעת מכך שהיא מביאה את האדם לחיי העולם הבא · **א, קסה**

מיוחדת בכך שהיא מולידה תועלת שלמה שאין בה פגם · **א, קעט**

יוצרת הצלחה קבועה שאינה חולפת עם שינויי הזמן · **א, קפב**

עיסוקה הוא מדרגה של "כוכבים", קדושה ורוחניות מעצם מהותה · **א, רפג**

נצחיותה

גם מצוות והוראות שנאמרו לשעתן כוללות הוראה נצחית לכל אדם ובכל דור · **ב, עא**

עמל התורה

תורה הנקנית בעמל נעשית קניין עצמי של האדם · **ב, פח**

השגת התורה תלויה בעמל ובהתמדה בלבד · **ב, קיט**

קבלת התורה

מדת העזות היא שהכשירה את ישראל לקבל את התורה ולעמוד בקיומה במסירות נפש · **ב, נט**

ישראל זכו לקבל את התורה מפני שעזותם נותנת להם כוח לדבוק בה למרות פיתויים וייסורים · **ב, עג**

מתן תורה במדבר מלמד שהתנאים להשגתה הם חלק ממהות קבלת התורה · **ב, קיח**

התורה ניתנה בחינם לכל הרוצה לעמוד בה, ואינה תלויה בייחוס, בממון או בכישרון · **ב, קיט**

חלקם של הגרים במסירת התורה מלמד שהתורה שייכת לכל אדם הרוצה לעמוד בה · **ב, קכג**

כוח העמידה של ישראל בקיום התורה נובע גם ממידת העזות הטבועה בהם · **ב, ריד**

קיום חוקת הפרה מרומם את איכות קיום התורה כולה · **ב, רצט**

ניתנה בזכות ההתבטלות הגמורה של ישראל לה · **ב, שצו**

תורה שבעל פה

התפתחותה

- מתפתחת ומתחדשת בהתמדה באמצעות עמלם של חכמי ישראל · א, קפא
- פריחתה קשורה במיוחד לתקופות של קושי והסתר · א, רצב
- כתיבתה נעשתה מתוך אחריות לשימור התורה לדורות · א, תד

כוחה

- התפשטותה מתעצמת בשעה שמתגברות דעות הכפירה · ב, שה

מהותה

- ההתקשרות אליה היא המשך ישיר של מידת יצחק בעקידה · א, קכא
- יסודותיה הם השורש שממנו מסתעפת כל בנייה של התורה · א, קסב
- תורה שבעל פה מגלה את מדת הרחמים הגנוזה בדיני התורה · ב, רלב

קבלתה

- חנוכה הוא זמן מחודש של קבלתה והתחזקות בה · א, שלד
- אור החנוכה מחזק בייחוד את האמון בתורה שבעל פה · א, שלז

קניינה

- קניינה מחייב מיעוט בהנאות העולם ויגיעה גדולה · א, רפט

תחיית המתים

- לשון "ישיר" רומזת לשירת ישראל העתידה בזמן תחיית המתים · ב, קג
- זכות התורה, בלימודה או בהחזקתה, היא יסוד לזכייה בתחיית המתים · ב, קפא
- עתידה לבוא בזכות ההשתחויה לה' · ב, שצז

תחרות

- כאשר אינה מבוקרת היא מתפתחת לשנאה ולפירוד · א, תה

תינוקות של בית רבן

- לימוד התורה של תינוקות של בית רבן מרבה שלום בישראל בכוח מיוחד · ב, רמו

תיקון האדם

- חסרונות האדם הם המאפשרים את עבודת תיקונו והשלמתו · א, טו
- השלמת האדם צריכה להיעשות על פי התורה ולא על פי דעתו העצמית · א, י

תיקון המידות

דרכי תיקונו

- כשם שמסירים את ערלת הגוף כך צריך האדם להסיר את החסרונות והפגמים שבמידותיו · א, ט
- את הכעס, הקמצנות, הקנאה, העצבות ושאר מידות האדם יש לתקן מתוך דרכה של תורה · א, יב
- הנביא נדרש להיות גיבור במידותיו ולא להיות נשלט על ידי יצרו · א, קלא

מהותו

- האדם לא נברא מושלם במידותיו ועליו לעמול כל ימיו לתקן · א, ט
- קודם לקניין התורה, מפני שהמידות הן התשתית שעליה התורה נבנית · א, שכד

- הקושי לעקור מידה רעה ממחיש את עומק השעבוד של האדם לעצמו · ב, נ

תיקון הנפש

- הדרך לתיקון הנפש צריכה להילמד מן התורה ומספרים המיוסדים על השקפתה · א, יב

תיקון העולם

- הקב"ה השאיר בבריאה מקום לעבודת האדם ולהשלמתה · א, ח
- הנהגת הציבור אינה יכולה להיבנות על שיטות אנושיות בלבד אלא על יסודות התורה · א, יא

תכונות הנפש

- על האדם להכיר את תכונותיו ולכוון על פיהן את עבודת ה' ואת תפקידו בעולם · ב, נד

תכלית

- היא הקובעת את ההגדרה האמיתית של המאורעות בחיי האדם · א, רכה

תלמיד חכם אינו נקרא כן אלא כאשר תוכו כבדו ·
ב, קעד

תמימות

באמונה

על האדם להאמין שכל מאורעות חייו מכוונים לטובה גם כאשר אינו מבין את תכליתם · **א, רכה**
שלמות האמונה היא להימנע מהישענות על חישובי מזלות ועתידות · **ב, קב**

בעבודת ה'

יש לקיים את מצוות ה' בפשטות ובתמימות ללא חשבונות צדדיים · **ב, רצה**
קיום התורה בשלמות מחייב כניעה לרצון ה' גם כאשר אין האדם מבין את טעמו · **ב, רצו**

תמר

מעלת מעשיה ניכרת מתוך התוצאה הטובה שנמשכה מהם · **א, שסח**
קיבלה את העיכוב והייתה מוכנה לוותר על רצונה כדי שלא לבייש את יהודה · **א, שסט**

תענוגים

מיעוטם הוא תנאי מרכזי לקניין תורה שבעל פה ·
א, רפט
ריבויין עלול להחליש את הקשר הרוחני של האדם ·
א, שפו

תענית

אף היא דרך לעבודת ה', כשם שהאכילה היא עבודת ה' בזמנה · **א, רלד**
גדולה מן הצדקה מפני שהיא נעשית בגופו של האדם ·
ב, שכד

תפילה

בעת צרה

עיקר כוחה של התפילה מתגלה כאשר האדם פונה אל הקב"ה מתוך מצוקה וביטחון · **א, רסה**
ערך התפילה מתעצם דווקא מתוך תנאי החושך וההסתר · **א, שדמ**
בשעת צרה מתעורר האדם להרכות בתפילה ובבקשת רחמים · **ב, רמ**
התפילה היא עיקר כלי המלחמה בשעת גזירה גשמית ·
ב, רעז

תכלית האדם

הבחירה הראשונה והיסודית היא אם לחיות חיי חומר או חיי רוח · **א, לא**

תכלית הבריה

מתגלה ומתבססת על ידי עבודת ישראל בשבת · **א, כה**

תכלית החיים

נבחנת לפי הרווח הנצחי ולא לפי הנוחות הזמנית ·
א, קסד
עניינו של היהודי הוא לרומם את החומר אל מדרגת הנשמה · **א, רעג**

תכלת

מסמלת את השלמת המצווה באמצעות מעשה האדם ולא בהסתפקות במתנה הטבעית · **א, רמא**

תלמוד בבלי

צמח מתוך תקופת החושך של גלות בבל · **א, רצב**

תלמיד

התלמידים נחשבים המשך חייו הרוחניים של רבם ·
א, תי
המשכת דרכם בתורה היא מן ההכנות הגדולות לעולם הבא · **א, תיב**

תלמיד חכם

לימודם

תלמידי חכמים הנוחים זה לזה ומתחברים ללמוד יחד זוכים למעלה מיוחדת בלימודם · **א, ד**
לימוד בנחת ובסיוע הדדי מביא את השמועה לבירור ולאור · **א, קלט**
נמשלו לעדרים המתכנסים סביב באר התורה · **א, רמט**

מעלתם

היצר מתאמץ להכשילם יותר מאחרים מפני מעלתם ·
א, סג

שלמותם

גדלות בתורה אינה פוטרת מחובת הזהירות ביחסים שבין אדם לחבירו · **א, שכד**

השפעתו הרוחנית של משה רבינו נמשכת בכל דור באמצעות תלמידי החכמים · **ב, מג**

השפעתה

ניכרת כאשר האדם נושא עמו את הקדושה אל עיסוקיו היומיומיים . א, רלו

כוונתה

מחייבת סילוק מחשבות זרות וריכוז בפירוש המילים . א, קלב
על המתפלל להתגבר עליהן כדי לכוון בתפילתו . א, קלב
תיקנו להתפלל בלחש כדי שלא יתביישו המתוודים על חטאיהם . ב, שלה

כוחה

תפילה שלמה נובעת מן האמונה שהקב"ה לבדו יכול למלא את צורכי האדם . א, קלב
מחברת את צורכי העולם הזה עם הדבקות בה' . א, רלה
מעניקה לאדם את חיותו הרוחנית כשם שהמים מחיים את הגוף . א, רלו
מחזקת את האדם במאבקו ביצר הרע . א, רמט
מצטרפת ללימוד התורה ככוח המביא את הגאולה . א, רמט
גם היא מושפעת מתהליך ירידת הדורות . א, שלט
הזהירות שלא לצער את הזולת מביאה שתפילתו של אדם מתקבלת . ב, קמ
וזהירות במזון הזולת היא תנאי לקבלת התפילה . ב, קמ
ככוחה של תפילה להמתיק את מדת הדין ברחמים . ב, רלא
תפילה היוצאת מפה שפגם בלשון הרע נפגמת ועלולה שלא להתקבל . ב, שעח

מהותה

שייכת לבחינת ה"קנה" ולחלק הרוחני באדם . א, תיג
בתי הכנסיות ממלאים את מקום הקרבנות על ידי עבודת התפילה . ב, קעב
התפילה היא אחד מביטויי פנימיות עבודת הקרבנות בזמן הזה . ב, שכד

עבודתה

אין מקום להתפלל לביטול ציווי מפורש של הקב"ה . א, קיח
עבודתה דורשת גבורה מיוחדת ולכן היא בחינה בפני עצמה של התגברות . א, קלב
אין לקצרה בטענת חוסר זמן כאשר נמצא זמן לעניינים שוליים . א, סג
תפילת הלחש קודמת לחזרת הש"ץ מפני שעבודת הקדושה מתחילה בהסתר . ב, צג
התפילה צריכה להיות מתוך חיות, שמחה והתלהבות . ב, רעא

עונג שבת

היא מן הדברים המענגים את השבת . א, כג

על אחרים

מעלת תפילת מנהיגי הדור מושפעת ממצבו הרוחני של הציבור . א, לד
חובה לבקש רחמים על כלל ישראל ועל כל מי שנמצא בסכנה . א, נג
הימנעות מתפילה על הזולת כאשר ניתן להתפלל עליו היא חטא . א, נד
אהבת הבריות מחייבת לבקש את טובתם גם כאשר מעשיהם רעים . א, סז
תפילת העוסק בצורכי הציבור עלולה להתעכב מחמת אחריותו על בני דורו . ב, שלג

קדושתה

התפילה הראויה היא מתוך תחושת קדושת המקום ולא מתוך הסתפקות במראהו החיצוני . ב, קעח
קדושת בית הכנסת מסייעת למנוע מחשבות זרות בשעת התפילה . ב, רס

שבת

התפילה בשבת היא חלק מעשיית כבוד השבת . א, כא
השבת מיועדת להעמקת עבודת התפילה . א, כב
עבודת התפילה בשבת מחזקת את קיום העולם . א, כה

שלמותה

גם ריבוי תפילה אינו מביא את הגאולה כאשר חסרה כוונת לשם שמים . ב, רצ
שלמותה היא בקשה מתוך ביטול הדעת לרצון ה' . ב, תא

תפילין

ההשוואה בין תפילין למנעלים מורה שגם המעשים הגשמיים ביותר טעונים קדושה . א, רלה
קשר התפילין מרמז שלמפרע מתברר שגם מידת הדין מקורה ברחמים . ב, כז
השוואת המנעלים לתפילין מלמדת שגם מעשה של חול יכול להתקדש כאשר הוא נעשה לשם שמים . ב, עה

תפילת מנחה

מחייבת להפסיק את עיסוקי היום ולעמוד לפני ה' . א, קלב

תפילת ערבית

מחייבת התגברות על העייפות שבסוף היום . א, קלב

תקווה

אין לאבדה גם כאשר האדם ניצב חסר כל מול עתיד בלתי ידוע · **א, רכח**
 גם בשעות הירידה יש לראות את העתיד הצפוי ולא להישבר מן ההווה · **א, רס**
 הידיעה שלאחר השקיעה עתידה לבוא זריחה מעניקה כוח לעמוד בניסיונות · **א, רסח**
 בשעת חושך על האדם לזכור שהקושי עשוי להיות ראשית הצמיחה · **א, רצד**

תקומה

פעמים שהאדם מתעלה דווקא מתוך ההתמודדות עם אובדן וכאב · **א, רסז**
 דבר חומרי מקבל "תקומה" כאשר הוא עובר לרשות הקדושה · **א, רפ**

תקיעת שופר

תקיעות דמיושב קודמות לתקיעות דמעומד, מפני שהעבודה הנסגרת קודמת לעבודה הגלויה · **ב, צו**

תקיפות

נחוצה כחלק מבניין אישיותו של הילד · **א, קצד**
 עמידה איתנה על אמתת התורה מזכה את האדם לשפע גדול יותר של תורה · **ב, שו**

תרומה

התרומה מרוממת את האדם ואת הדבר הנתרם לקדושה · **ב, קפח**
 גם נתינת התרומה צריכה להיות מתוך התלהבות ולא כמעשה טכני בלבד · **ב, רעא**

תרי"ג מצוות

אי-מניית המידות בכללן אינה מפחיתה מחשיבותן, אלא מלמדת שהן יסוד שקודם למצוות עצמן · **א, שכד**

תשובה

דרכה

שינוי אמיתי תלוי בהתעוררות פנימית ולא רק במאורעות חיצוניים · **א, נ**
 על האדם להבין מתוך המאורעות את שורש קלקולו ולתקנו · **א, נח**
 המשיג ממון שלא כדין, מן השמים מסייעים לאבדו כדי שלא יישאר בידי בעל התשובה · **א, רפז**
 יש להעניק אפשרות של חזרה גם למי שנמצא במצב של ריחוק · **א, שעו**

זמנה

הזקנה מעניקה לאדם שהות לשוב קודם עמידתו לפני כסא הכבוד · **א, קסו**
 מתעוררת ביתר שאת כאשר האדם חש בהתקרבות סוף ימיו · **א, קסו**

יסודה

אפשרות התשובה קיימת מכוח מדת הרחמים ולא מצד הדין · **ב, רלג**
 תשובה שלמה נובעת מהכרה עמוקה יותר בכבודו ובגדלותו של הקב"ה · **ב, שנב**
 ההתקדמות בהכרת ה' מביאה להתחדשות התשובה והחרטה · **ב, שנג**
 הענווה היא תנאי לתשובה עמוקה ואמיתית · **ב, שנג**

כוחה

בשעת גזירה גשמית עיקר ההצלה באה על ידי תשובה · **ב, רעז**
 בגלות יש להתחזק בעיקר בתשובה ובתפילה · **ב, רעח**

מעלתה

השב בתשובה זוכה לניקוי עוונותיו באמצעות ייסורים הממרקים אותו · **א, רפו**
 ימי התשובה וחשבון הנפש מנתקים את האדם מכבלי יצרו ומכינים אותו לחירות המסומלת בחג הסוכות · **ב, נא**
 כוח התשובה מסוגל להפוך גם אדם שהיה שקוע בטומאה גמורה לבעל מדרגת קדושה · **ב, קיז**